UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

MAGNI OPERIS || DE OMNI=||BVS GERMANIAE || EPISCOPATIBVS || EPITOMES:||

CONTINENS ANNALES || Archiepiscopatus MOGVNTINI ac duodecim || alioru[m] Episcopatuum, qui Moguntino Suffra=||ganeatus titulo subsunt: Item BABEN=||BERGENSIS Episcopatus, ab || omni iugo Archiepiscopali || exempti.||

Brusch, Kaspar

Noribergae, 1549

VD16 B 8782

De Omnibvs Germaniae Archiepiscopatibus, ac Episcopatibus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-64715

Visual Library

DE OMNIBVS GERMANIAE ARCHIEPISCOpatibus, ac Episcopatibus.

Caput I.

IN VNIVERSA GERmania constitutæ sunt ab Imperatoribus priscis, Septem Archiepiscopales sedes, in quibus præcipui habitarent omnium aliarum totius Germaniæ Ecclesiarum inspectores: uidelicet.

MOGVNTIA ad Rhenum Principem Germaniæ fluuiorum, in umbilico Germaniæ aut ueteri termino inferioris à superiori sita: prima est Archiepiscopalis Germaniæ Ecclesia, ex Vuormacia translata. Hæc habet comprouinciales Episcopatus sub se hodie:

1. Curiensem.
2. Constantiensem.
3. Argentinensem.
4. Spirensem.
5. Vuormaciensem.
6. Herbipolensem.
7. Augustanum.
8. Aystetensem.
9. Hildesheymensem.
10. Baderbornensem.
11. Halberstatensem.
12. Verdensem.

Olim autem isti Archiepiscopatui Babenbergensis Episcopatus etiam suberat, sed exemptus est iterum, ab omni iugo Archiepiscopali, & ingenuus ac liber salutatus, mox post fundatoris Imp. Henrici secundi mortem, à Pontifice maximo, Clemente secundo, qui antea Bambergensis Ecclesiæ secundus fuerat Episcopus, Suidegerus dictus. Ita Bambergensis Episcopus, suæ Dioceseos Archiepiscopus dici & appellari potest.

SECVNDA sedes Archiepiscopalis est Colonia in inferiori Germania ad Rhenum sita. Huius sedis comprouinciales Episcopatus sunt:

Monasteriensis, olim Mimigardeuordensis.
Traiectensis.
Leodiensis, olim Tungrensis.
Mindensis.
Osnabruggensis.

TERTIA sedes Archiepiscopalis in Germania est Treueris, ad Mosellam in Lotharingiæ finibus sita: Hæc habet sub se comprouinciales & Suffraganeatus titulo sibi coniunctos Episcopos:

Metensem.
Tullensem.
Virdunensem.

Quar-

QVARTA Archiepiſcopalis ſedes eſt Magdenburgum in Saxoniæ initio ad Albim ſita: primatus titulo præ cæteris honorata, de qua Conradus Celtis Albim deſcribens, in quarti libri amorum, Elegia ſecunda ſic canit:

Eius & ad ripas Madeburgum nobile ſplendet,
De ſeptem ſacris ſedibus una nitens.
Condidit hanc primus Cæſar qui dicitur Oddo,
Oddo Saxonicæ gloria ſumma plagæ.

Huic Archiepiſcopatui ſubſunt comprouinciales Episcopatus:

Morſenburgenſis in Thuringia.
Neumburgenſis uel Ciczenſis aut Mammillenſis, in Miſnia.
Brandenburgenſis in ueteri Marchia.
Hauelburgenſis in Saxonia.

Suberat olim & Miſnenſis Epiſcopatus ſed ille exemptus, & ex Pontificum ac Imperatorum munificentia, ingenuus & liber eſt.

QVINTA Archiepiſcopalis ſedes eſt, Salisburgum in Bauaria ad Salſam, ſiue Saltiſium amnem ſita, olim Iuuauia, unde aliqui fluuium etiam Iuuarum appellarunt. De hac ſede ſic canit Celtis in ſecundi Amorum Elegia ſeptima:

Eſt locus aërias ubi Noricus excipit Alpes,
Hic magnum numen Bauara terra colit:

Hic ubi consurgit de septem sedibus una:
De Salsa clarum nomen in orbe gerens.
Quæ quondam fuerat Romana Iuuauia dicta,
Iuuit ut Italicos sæua per arma uiros.

Hæc Archiepiscopalis Ecclesia habet sub se comprouinciales Episcopatus:

1. Tridentinum. 2. Brixiensem.
3. Patauiensem. 4. Frisingensem.
5. Viennensem. 6. Seccouiensem.
7. Gurcensem. 8. Lauentinensem.
9. Chyemensem, et olim etiam Ratisponensem: at is nũc ab omni Archiepiscopali iugo liber & exemptus est, & solius Papæ esse dicitur.

SEXTA sedes Archiepiscopalis est Bremis siue Brema, ad Visurgin fluuium in Saxonibus sita, de qua sic Celtis in quarti libri amorum Elegia secunda:

Visure Saxonicis amnis clarissimus oris,
Sedibus è septem qua Bremis una micat.

Huius sedis comprouinciales Episcopatus siue Suffraganeatus sunt:

1. Lubecensis, olim Aldenburgensis.
2. Suerinensis in Mechelburgia.
3. Lebussinensis.
4. Schlesuicensis.

Razem

5. Razemburgensis.
6. Hamburgensis, olim Archiepiscopatus & Metropolitanus omniũ Aquilonarium prouinciarum, nunc Bremensi unitus.

SEPTIMA sedes Archiepiscopalis nominatur Riga in Liuonia ad mare Balthicum, de qua Celtis in quarti amorum, Elegia nona sic:

Vel pete Sauromatas, ubi Reuola Rigaq; surgũt,
Vltima de septem sedibus, alta micans.

Huic subsunt Episcopatus comprouinciales:

1. Reualiensis. 3. Oeseliensis.
2. Curiensis. 4. Derptensis.

Sunt autem & alij adhuc Episcopatus in Germania, uidelicet Basiliensis, Sedunensis, & Lausannensis: Hi Bisantino Archiepiscopatui subsunt: is Galliæ, non Germaniæ Archiepiscopatibus annumeratur.

AD VNIVERSAM HONESTISsimam Rempublicam Moguntinam. SCHEDIASMA.

TEmplorũ authores Moguntia Diua tuorũ,
Episcopos amplißimos:
Ad Christi qui te duxerunt cognitionem,
Et te gubernarunt diu:
Hos uelut in speculo claraq; in luce uidere
Potes in libello hoc perbreui.
Quod tibi si officiũ placet, est cur gaudeã et ipse,
Labore qui feci hæc meo.
Sis fœlix sis fausta diu Moguntia, tales
Videas q; Principes diu.
Qualis & Auræus fuit, & Crescentius olim,
Qui te fidem docuit piè.
Et qualis tuus est hodie Heusensteinius heros,
Sebastianus Episcopus.
Doctrina insignis, uirtute potentior, atq;
Meritorum honore maximus.
Incolumem quem fata diu tibi mitia seruent,
Et omnibus bonis beent.
Te Moguntia, tē totus fortunet Olympus,
Et Olympicus Cæsar: Vale.

Caspar Bruschius Poëta à
Diuo Carolo V. Imp. Aug.
pio ac fœlice coronatus.

Secum

SECVNDVM CAput, continens Catalogum omnium Episcoporum & Archiepiscoporum Moguntinensium.

1. SAnctus Crescens siue Crescentius, unus ex primis Germaniæ Apostolis: Diui Pauli auditor, comes, ac discipulus: Primus Moguntiam ad Christum conuertit, & primus numeratur eius sedis antistes ac Episcopus.

2. BODARDVS siue Budibardus.

3. SVFFRONIVS.

4. S. MAXImus, magnus sacrarum scripturarum interpres, & qui scriptis Arrianam sectam impugnauit, circa annum Christi 345.

5. Sidonius.

6. Marinus, interfuit Synodo Coloniensi in qua Euphrates Coloniensis Episcopus Arrianæ sectæ assecla è gubernationis fastigio deijcitur, anno Christi 399. obijt anno 403.

7. SIGISmundus. acres Arrianorum confutatores.

8. LINdegasius.

9. S. Auræus ab Hunnis trucidatur anno Christi 454. quo Moguntia Arrianæ Hæreseos fœda tum habitatio, ab Attyla funditus euersa, & solo æquata est.

10. RVDELINVS, alijs Vuencelinus.

11. LANDOVOLDVS

12. HABOALDVS alijs Laboaldus.

13. SIGEBERTVS uixit anno Domini 498. temporibus Clodouei Galliarum regis: quibus cœpit Veteris Monasterij Cœnobium uirginum, ex liberalitate dominæ &wil&wildis Francorum ducissæ, quæ neptis erat Sigeberti Episcopi ex Mechtilde sorore, gubernatrice prouinciarum Rhenensium.

14 RVTHARDVS Iustiniani Imperatoris temporibus uixit, anno uidelicet 525. Sub hoc Episcopo Dagobertus Galliarum Rex, Moguntiam reædificare & egregie munire cæpit, translatam tamen à priori loco ad Rhenum, ducentis ferè passibus, quam pulchre absoluit.

15. GEROLDVS primus renouatæ Moguntiæ à Dagoberto Episcopus, uixit temporibus Pipini & Carolomanni Galliæ regum, à quibus Vuormatiensis etiam Archiepiscopus est designatus. Gessit bella pro Pipino contra Saxones Thuringiam uastantes, sed infœliciter, nam à Saxonico quodam regulo trucidatus est, unde natum distychon:

Ense

Ense Geroldus obit Presul, qui dimicat ense,
Perplacet ergo chorum, non adijsse forum.

16. GERVILIO legitimus filius Geroldi Episcopi, succeßit patri in utroq; Episcopatu, annuentibus Pipino & Carolomanno, apud quos fuerat educatus, Is Saxonibus iterum rebellibus, ad Thuringiam defendendam etiam in militiam profectus, patrem trucidatum ultus est, propria manu interficiens regulum Saxonicum, à quo sciebat patrem suum cæsum esse. Hæc cædes occasio fuit translatæ Archiepiscopalis sedis ex Vuormacia ad Moguntiam. Gerulio ab utriusq; Episcopatus fastigio deiectus & Monasterio intrusus est, ut ibi pœnitentiam ageret de commissa cæde.

17. S. BONIfacius primus Archiepiscopus, ex Augusto regum Angliæ stemmate ortus, antea Vunefridus appellatus, fundator Fuldensis, plenius erudiuit Germaniam in Christianismo, & eam ab erroribus Arrianis & alijs repurgauit, unde Germanorum Apostolus dici meruit: fundauit & instituit auxilijs Caroli Magni, Episcopatus tres, Herbipolensem, Aystetensem & Frysingensem, anno Christi 745. Præfuit sedi Moguntinæ laudabiliter 35. annis: Tandem ualetudinarius senex proficiscitur in Frysiam, ut & illã ad Christi cognitionem conuerteret, & à gentilicijs

superstitionibus repurgaret: sed ab infidelibus ibi trucidatus, Martyrij coronam accepit, anno Christi 755. Corpus eius Fuldæ quiescit.

18. S. LVLlus eligitur anno Christi 750. à superstite adhuc Pipino præfuit annis uno & triginta. Interfuit bellis à Carolo magno in Saxonia gestis. obijt Anno 787.

19. RICHOLphus Caroli magni prius consiliarius intimus: eligitur anno 787. Sub eius gubernatione perijt incẽdio pons Moguntinus, anno 812. præfuit laudabiliter annis 26. obijt Anno Christi 813. sepelitur in Cænobio S. Albani à se, subsidijs tamen Caroli magni primitus fundato.

20. HAYSTOLphus alijs Picandus dictus, Monachus instituti Benedictini, eligitur à Carolo magno: præfuit annis 12. Obijt 28. Ianuarij, Anno Christi 825. sepelitur apud S. Albanum in sacello Diui Bonifacij.

21. ODOGArius eligitur à Ludouico pio, præfuit annis uiginti duobus. Abluit lauacro Baptismi Harioldum Danorum regem, conuersum ad Christum cum coniuge liberis, & aliquot Danorum millibus. Anno Christi 826. Idq; Moguntiæ factum in præsentia Ludouici Imp. Obijt undecima Kalendarum Maij, Anno Christi 847. Sepelitur apud sanctum Albanum.

Raba-

22. RABAnus patria Fuldensis, alibi Magnentius Maurus appellatus, Bædæ Anglici discipulus, Poeta mirificus, Theologus insignis, qui tota Biblia commentarijs illustrauit, & multa etiam alia, cum prosa tum ligata oratione scripsit: Vir uitæ innocētia, & morū sanctimonia clarissimus: primū ex professore Parisiensis Gymnasij Abbas factus, postea uero ex Abbate Fuldensi, ad Archiepiscopalem dignitatem euectus, eligitur à Ludouico secundo: Anno 847. Præfuit Moguntinæ sedi nouem annis, qui prius Fuldæ triginta duobus annis Abbatiam gubernarat: ubi incomparabilis Bibliothecæ primus collector & author extitit. Condidit extra muros Fuldensis ciuitatis Monasterium montis S. Petri, in sublimi colle situm. Damnauit in Synodo Moguntina Godeschalcum Hæreticum. Obijt anno Christi 856, sepelitur in patria.

23. CAROlus dux Aquitaniæ, filius Regis Francorum Pipini: præfuit post Rabanum septem annis, Obijt 4. Iunij, Anno salutis 863. Quiescit apud sanctum Albanum.

24. LVDIbertus siue Lindebertus, eligitur anno Christi 863. præfuit laudabiliter 16. annis: condidit de paternis bonis Collegiatam Ecclesiam Moguntinam S. Mauritio dicatam. Obijt anno Christianorum 889. sepelitur apud S. Albanum.

Sum-

25. SVNDERholdus alijs Sunzo, uir sanctissimæ uitæ, Moguntiæ natus, Fuldæ institutus & æducatus, ab Arnulpho Imperatore Moguntinam sedem gubernandum accepit, præfuit piè et laudabiliter per unius anni & mensium aliquot breue spatium, occubuit ad Rhenum, non procul à Vuormatia in expeditione contra Nordmannos, qui seuere tum grassabantur in prouincias ad Rhenum sitas: idq; factum 16. Iunij, Anno 891. sepelitur in Cœnobio S. Albani.

26. HATTO Francorum rex, constituitur anno Christi 891. ab Arnolpho Imperatore, cuius erat compater, nam filium Imperatoris Ludouicum suscepit ex lauacro Baptismi. Præfuit uno & uiginti annis sedi Moguntinæ: Elwangensi Abbatiæ 17. Diuiti Augiæ 26. annis: Fuldensi item Cœnobio aliquandiu. Iniquus Alberto Comiti Bambergensi, qui & Henrico Aucupi Saxoniæ duci, postea Imperatori insidiatus est, sed frustra. Obijt anno Christi 913. Scribunt aliqui eum & corpore & animo à Dæmonibus in AEtnã flammiuomum Siciliæ montem abreptum esse, cum tali clamore:

Sic peccata lues, atq; ruendo rues.

27. HERIGERVS eligitur post mortem Hattonis, præfuit 12. annis: cognominabatur Pius Episcopus. Vnxit Henricum Aucupem in Rom.

regem

regem. Resignauit munus Episcopi cuidam Ruperto, anno Christi 924. Obijt postea anno Christi 930.

28. RVPERTVS substituitur ab Herigero Archiepiscopo, anno gratiæ 924. Præfuit 4. annis & 6. mensibus, & cessit iterum anno 928. Hunc aliqui non numerandum censent inter Archiepiscopos, sed tantum coadiutorem uocant.

29. HILDEBERTVS aliquibus Hildebrãdus dux Franciæ Orientalis, & Abbas Fuldensis, eligitur in Archiepiscopum Moguntinum, anno Christi 928. Præfuit 9. annis, Coronauit Aquisgrani Othonem primum, Aucupis filium. Obijt 13. Septembrium, anno Domini 938. sepelitur in S. Albani magnifico ac peructeri Cœnobio.

30. FRIDERICVS dux Lotharingiæ, eligitur anno Domini 938. Præfuit annis pene 18. Fundator præposituræ Moguntinæ sancti Petri: cum in Rheno amisisset Giselbertum fratrem, seditiosum contra Othonem. Obijt 14. Nouembrium, anno à nato Christo 954. In Albano positus.

31. GVLIELmus dux Saxoniæ, Othonis Imperatoris ex Editha Angliæ regina filius: omnibus uirtutibus illustris & conspicuus Princeps, omnibus q̃; charissimus, eligitur anno Christi 954. Præfuit 14. annis. Deduxit Othonẽ fratrem Romam,

ut ibi

ut ibi Imperator coronaretur à Patre Othone: inde reuersus, ex hac uita emigrauit, anno Domini 968. Conditur honorifico Mausoleo apud D. Albanum.

32. HATto Abbas Fuldensis, eligitur in Archiepiscopum Moguntinum, ab ipso Othone Imperatore, sed præfuit 11. saltem mensibus. Deuoratur à muribus in medio Rheno, iusto Dei Iudicio, propter misere exceptos, & incendio deletos pauperes, factum id anno Domini 969. sepelitur in templo sancti Albani, propè alios Archiepiscopos.

33. RVPERtus successit Hattoni, & Ecclesiæ Moguntinæ præfuit annis sex. Obijt anno 976.

34. VVILligisus ex pago quodam Saxonico, Stroningē natus, patre Hamaxurgo, uir ut eximie doctus ac prudentißimus, ita omni genere optimarum uirtutum maximè excellens, ac iccirco Othoni secundo longe charißimus, cuius erat Sacellanus & Consiliarius intimus. Is ab Othone eodem in Mōguntinæ sedis fastigium est collocatus: Habebat ille ubiq; in habitatione thalamo & cænaculo suo depictam rotam cum hac inscriptione, Vuilligise memineris, quid sis, & quid olim fueris. Hæc rota postea, Insigne Archiepiscopatui Moguntino datum & confirmatum est, ab Henrico secundo Claudo. Is ipse Vuilligisus primus fuit inter Archiepisco-

chiepiscopos Moguntinos imperij Elector. Instituit & educauit Imperatorem Othonem tertium, cuius erat in gubernando uniuerso Imperio locumtenens, post mortem Othonis secundi. Post mortem tandem Othonis tertij elegit cum alijs Imperij Electoribus, Henricum Claudum. Egregie illustrauit & auxit Moguntinam cum urbem, tum Ecclesiam. Obijt anno Christi 1011. cum laudabiliter præfuisset Archiepiscopatui 36. penè annis: sepelitur magnifice in noua Basilica S. Stephani à se inchoata & maximis sumptibus exædificata.

35. ERbo comes ab Hohen&wart, Bauarus: eligitur post mortem VVilligisi, moritur eodē statim anno, antequam Pontificiam impetraret confirmationem, unde Archiepiscoporum Catalogo ab aliquibus non annumerātur.

36. HERimboldus, siue ut alij appellāt, Ergkenbaldus, Abbas Fuldensis Erboni succeßit: natione Saxo. Sancto Bern&wardo Episcopo Hildesiano in Saxonib. & comiti à Summersenburg sanguinis propinquitate & neceßitudine coniunctus. Præfuit nouem annis utiliter, in quibus Collegiatam S. Crucis Ecclesiam fundauit & erexit: Obijt anno gratiæ 1020. sepelitur in templo S. Ioannis.

37 ARIbo Palatinus Rheni eligitur anno Christi 1020. præfuit annis undecim. Erat Archiepiscopus

pus eximie doctus, præsertim in sacris literis: illustrauit commentarijs quindecim Psalmos graduum. Extant & alia quædam ipsius monumenta. Elegit post mortem Henrici Claudi, Conradum Saliqu̅. Obijt tandem anno domini 1031.

38. S. BARdo ex nobili Vuederouiæ familia de Oppershofen natus, patre Adelberto, matre Cristina: Abbas Fuldensis & Hirsfeldensis. Inde Moguntiam accersitus, sedi Archiepiscopali pie ac laudabiliter præfuit 20. annis. Erat sapientia & eruditione, & Eloquentia conspicuus tanta, ut qui concionantem audirent, alterum cum Chrisostomum appellarent. Elegit Imperatorem Henricum tertium: cuius coniugem, Dominam Agnetem comitissam Pictauiensem unxit. Huius temporibus Moguntiæ coacta, & celebrata est magna Synodus, cui præsens erat Romanus Pontifex Leo nonus, Alsata & Comes à Dagspurg cum 42. Germaniæ Episcopis: Henricus item Imperator cum maxima Principum ac Comitum congregatione. In ea Synodo consultatu̅ et actu̅ est de pacanda Gallia, in qua multi exarserant graues tumultus. Obijt sanctus Bardo anno Christi 1051. sepelitur in Cathedrali Ecclesia S. Martini, ab Episcopo Vuilligiso cœpta, & à Bardone absoluta.

39. LVIDboldus siue Leopoldus, Monachus

Fuldensis

Fuldensis ac præpositus Cathedralis Ecclesiæ Babenbergensis: eligitur in Archiepiscopum anno domini 1051. Præfuit laudabiliter nouem annis, Fundator Monasterij ad S. Iacobum, in monte speciosо. obijt septima Decembrium, Anni à nato Christo 1060. Sepelitur in suo nouo Cœnobio.

40. SIGEFRIDVS Baro ab Eppenstein, Abbas Fuldensis, uocatur ad gubernaculum sedis Moguntinæ, anno Christi 1060. Profectus est ad terrã Sanctam cum alijs quibusdã Germaniæ Episcopis ac Principibus, anno Christi 1063. Inde fæliciter reuersus erexit in honorem beatæ uirginis Mariæ, insignem Ecclesiam Collegiatam, ad nostram Dominam hodie appellatam. Elegit & unxit contra Henricum quartum, Rudolphum Sueuiæ ducem, obijt exul tandem in Hassiæ Cœnobio Hasungen à se locupletato, anno Christi 1084. cum Archiepiscopatui præfuisset annis uiginti quatuor. Sepelitur Hasungi.

41. VVEZILO succeßit Sigefrido, Præfuit autem quatuor tantum annis. Erat insigni doctrina conspicuus, ac celebris concionator, multisq; præclaris uirtutibus præditus. Adhæsit fideliter Henrico quarto contra omnes alios Germaniæ Episcopos, quibus ob hanc solã causam inuisus erat, obijt anno Christi 1089.

42. RVTHARDVS Erfordiæ prius Abbas ad D. Petrum, eligitur statim post mortem Wezilonis: præfuit uno & uiginti annis. Exulauit octennium in

Thuringia & Saxonia, eiectus Moguntia ab Henrico quarto: Restitutus uero est ab Henrico V. Cumq; Moguntiam redijsset, cœpit in Ringouia de suis ædificare Cœnobium S. Ioannis, quod uulgo Episcopi montem nuncupare accolæ solent, obijt anno dominicæ incarnationis 1109. sepultus est in Episcopi monte.

43. ADALBERTVS Lotharingiæ Dux, secundum Othonem Frysingensem: etsi alij comitem Sarbruggensem fuisse uelint, eligitur ab Henrico V. in Archiepiscopum Mogentinũ, cuius antea fuerat & Cancellarius, & intimus etiam Consiliarius. Præfuit Adalbertus iste 18. annis sedi Moguntinæ. Elegit Imperatorem Lotharium Saxonem, Gebhardi comitis à Supplenburg filium. Sub hoc Archiepiscopo Cathedralis Basilica Moguntina cum magna parte urbis incendio perijt. Fundauit Monasteria Ringouiæ potentißima Erbachium & Schwabenheymium: Aschafenburgi, & Oppidum, & Castrum, mœnibus fossis ac turribus muniuit. Decessit tandem ex hac mortali uita, 24. Iulij, anno gratiæ 1137. Sepelitur in cœnobio Erbach.

44. ADALBERTVS secundus, Comes Sarbruggensis, Adalberti primi ex sorore nepos, constituitur ab Imp. Conrado tertio Archiepiscopus Mogũtinus, qui prius præpositus fuerat in Basilica D. uirginis Erfordianæ. Præfuit annis 4. obijt anno domini 1141. Augusti 17. Huius Archiepiscopi soror nupsit Cõradi tertij Imp. fratri, Friderico Sueuorum duci.

45. MARcolffus fortaßis Marcellius, Aſchafenburgenſis Canonicorũ collegij præpoſitus, honeſtus ac doctus uir, eligitur poſt mortẽ Adelberti: præfuit 2. annis, nõ integris tamẽ. Deceßit ex hac uita Idib. Iulij, anni Chriſtianæ redẽptionis 1142. Inſtaurator multorũ cœnobiorũ non procul à Moguntia ſitorũ.

46. HENRICVS cognomento fœlix. Præpoſitus Moguntinus, uir pius & honeſtus: eligitur anno 1142. Præfuit laudabiliter & pacifice annis decem, & poſtea Romæ accuſatus à ſuis Canonicis, quorum impiam uitam ſæpè repræhendere ſolebat, à Legato quodam pontificio, iuſſu Eugenij tertij Pont. Max. eijcitur è gubernationis faſtigio. In Saxoniam ergo ſecedens, Einbeci quiete uixit, donec poſt pauculos menſes, ibi ex hac mortali uita emigraret, anno uidelicet domini 1153. Sepelitur Einbeci cũ hac inſcriptione ſimplici. Anno Domini. M.C.LIII. Nonis Septẽb. obijt reuerẽdus pater, Henricus Archiepiſc. Mogunt.

Ad Chriſtum Soſpes, eat huius corporis hoſpes.

47. ARNOLdus nobilis hæros à Selenhofen è Ringouia natus, & Decanus Aquisgranenſis, et Barbaroſſæ Cancellarius: eligitur à Capitulo ſiue Senatu Canonicorũ Mogunt. anno Chriſti 1153. conſilijs etiã et ſentẽtia Friderici Barbaroſſæ, qui Arnoldum ſumme amabat, propter acumẽ ingenij, admirabilẽ facundiã, & ſummam prudentiam, cum ſumma etiam manſuetudine ac humanitate coniunctã. Præfuit annis 15. multa

durißima perpessus, tandẽ anno domini 1168. in die S. Ioannis Baptistæ, misere à suis Moguntinis ciuibus incomparabili Tyrannide trucidatus in Cœnobio S. Iacobi, uestibus q; exutus, & in sterquiliniũ præcipitatus est: unde à pauperibus quibusdam iterum extractus, mortuus etiam per integrum triduum horribilibus modis tractatus: tandem uero à Canonicorũ Collegio clàm quæsitus, in urbem portatus, & cum summo luctu terræ mandatus est, in D. uirginis collegiata Ecclesia. Fridericus Barbarossa audiens amicum charißimum tam misere trucidatum esse: authores funesti consilij gladio è medio tolli, totamq; pene Moguntiam misere lacerari & uastari, mœnia dirui, fossas impleri, Cœnobium S. Iacobi funditus euerti, ac totam urbem omnibus immunitatibus, iuribus, ac Priuilegijs exui curauit. Sic Moguntia 36. annis uasta ac lacera, tandem consensu Imperatoris Othonis quarti denuo instaurata, & reædificari cœpta est.

48. CONRADVS Comes de Wittelsbach, Rheni Palatinus: frater Othonis Palatini, eius scilicet qui Philippum Imperatorem Bambergæ interfecit: Archiepiscopus antea Salisburgensis, eligitur & constituitur Archiepiscopus Moguntinus, à Friderico Barbarossa: contra Rudolphum Zeringiæ ducẽ à S. P. Q. Moguntino electum, statimq; in itinere Romam uersus mortuum: Item contra Christianum Comitem à Buche, quem Landgrauius Haßiæ, & Erfurdensis

Respub.

Respub. intruserant, at Imperator Fridericus Barbarossa ex Mediolano adueniens statim eijciebat. Præfuit autem Conradus iste uix biennium, cum & ipse ab Imperatore Friderico, è Moguntina Cathedra deturbaretur; eo quod Octauianum Cardinalem tituli S. Ceciliæ non uellet habere & agnoscere pro Romano Pontifice. Romam igitur fugiens Conradus, ad Pontificem Alexandrum, propter quem tale periculum inciderat, Episcopus ibi Sabinensis electus & designatus Cardinalitio etiam Galero donatus est, seq; deinde semper adhuc & Archiepiscopum Moguntinum & Episcopum Sabinensem in omnibus publicis literis professus est. Post eiectum hunc Conradum, præfuit Archiepiscopatui Moguntino Christianus Comes de Buche patria Thuringus uir prudẽtissimus, reuocatus ab Imperatore 13. annis: qui cum ex hac uita emigraret, redijt ex Italia Moguntiam Conradus, qui à Moguntinis humanissime exceptus, gubernauit eam sedem adhuc annis 17. laudabiliter ac utilissime. Profectus interim cum alijs quibusdam Germaniæ Episcopis ac principibus ad terram Sanctam, in eo itinere Leonem Armeniæ regem coronauit ex mandato Henrici sexti: quemadmodũ Conradus Herbipolensis antistes Amalricum regem Cypri. Missus tandem ab Imperatore in Hungariam, ad pacandos & in gratiam reducendos reges Hungariæ fratres, qui capitali odio inter se dissidebant, obijt in reditu Patauij in Bauaria, in Vigilia

Simonis & Iudæ: anno Christi 1205. cum præfuisset in tra et extra Moguntiam, annis 37. Sub eo perijt incendio insignis Bybliotheca Moguntinensis. Sepelitur Moguntiæ.

49. CHRISTIANVS Comes à Buche, Thuringus: eligitur ab Heßiæ Landgrauio, contra Rudolphum Zeringiæ ducem, mox post trucidatum Arnoldum: eijcitur autem statim ab Imperatore Friderico, & in eius locum Conradus Salisburgensis Archiepiscopus substituitur: qui cum uix duobus annis quiete præfuisset, deturbatus est & ipse, ut supra etiam dictum est à Friderico Imperatore: & reuocatus Moguntiam, iste Christianus comes, non iam amplius à Landgrauio Heßiæ, sed ab Imperatore ipso. Erat is Princeps & corporis proceritate, & omnibus ingenij bonis clarißimus: & idcirco Friderici Imperatoris supremus Cancellarius, quem in Italiam proficiscentem, sequutus ille, multa ibi præclara facinora ædidit: prope Tusculum parua manu Germanorum quindecim milia Romanorum cecidit. Mortuus tandem in Italia, non procul à Roma, anno Christi 1183. cum præfuisset Archiepiscopali sedi Moguntinæ 13. annis, cum summa laude. Eo defuncto redijt Moguntiam è Roma Conradus Episcopus Sabinensis, qui rursus Moguntinum Archiepiscopatum gubernauit annis 17. ut supra.

50. SIGEFRIDVS secundus, Baro ab Eppen-

stein

ſtein eligitur poſt mortem Conradi Archiepiſcopi ab una parte Capituli. Contra hunc ab Imperatore Philippo & altera Senatus Canonicorum parte eligebatur Lupoldus Epiſcopus Wormaciensis in Archiepiſcopum etiam Moguntinum. Hoc Schiſma durauit quamdiu uiueret Imperator Philippus. Sigefridus in Italiam concedens, Romæ à Pontifice clementer exceptus, Cardinalitiaq; dignitate tituli S. Sabinæ donatus, tam diu ibi uixit, donec Philippus Imperator è medio tolleretur per Othonem comitem Wittelsbachianum. Tum Moguntiam reuerſus, à ſuis honorifice exceptus, aliquamdiu, ibi tranquilla gubernatione uſus eſt: Tãdem iterum ab Othone quarto eiectus, quod contra ipſum à Pontifice Romano excommunicatum, alium iam Imperatorem eligendum, Electoribus Imperij ſignificaſſet: apud Hermannum Landgrauium Haßiæ pontificis ſummum amicum exulauit: Donec tandem una cum Archiepiſcopo Treuerenſi, & rege Bohemiæ Fridericum Henrici ſexti filium, deſignaret Imperatorem, quem & Aquisgrani coronauit. Cumq; ita uiginti quinq; annis uaria fortuna Archiepiſcopatum tenuiſſet, deceßit ex hac uita mortali, ad aliam, Erfordiæ anno Chriſti 1230. Vbi in Diuæ uirginis, magnifica æde, honorifica ſepultura donatus eſt.

51. SIGEFRIDVS tertius, & ipſe ex Baronum de Eppenſtein honeſtißima familia

prognatus, patruelis Sigefridi anteceſſoris ſui: eligitur anno 1230. præfuit annis 18. bene & laudabiliter. Erat magnanimus Princeps, & inſignis bellator, qui aliquando trecentis tantum militibus, hoſtes octingentos ad unum omnes proſtrauit. Bella geßit contra ſeditioſam Moguntiam, eamq; debellatam parêre ſibi coëgit. Elegit Gulielmum Hollandiæ ducem in Imperatorem Romanum, obijt tandem Bingæ anno Domini 1248. ſepelitur Moguntiæ in Cathedrali Eccleſia, ante aram Diuæ uirginis.

52. CHRISTIANVS ſecundus eligitur in die S. Apoſtolorum Petri & Pauli, anno Domini 1249. antea præpoſitus Cathedralis Eccleſiæ Moguntinæ, uir doctus ac prudentißimus. Scripſit Hiſtoriam ex authorationis Henrici quinti: & uitam Arnoldi Epiſcopi Moguntini, & aliorum quorundam anteceſſorum ſuorum. Pacis quã belli ſtudioſior: præfuit duobus annis, & reſignauit gubernationem, anno Chriſti 1251. quo etiam deceßiſſe ex hac uita legitur. Admonitus aliquoties à rege Gulielmo, ut iuuaret eum belligerantem: comiter ſeſe excuſauit, dicens, Epiſcopum debere concionari, non belligerari: hoc innuiſſe Chriſtũ, cum dixiſſet Petro, Reconde gladium in uaginam tuam. Tum uero ſe obtemperaturum ſummo ſtudio, ſi uerbum Dei prædicare iuberetur: quæ propria eſſet boni Epiſcopi functio.

53. GERHARDVS Comes Syluester, de Eppenſtein

stein prouinciæ Rhenensis, Minorita Erfordianus: eligitur à Senatu Canonicorum in Archiepiscopum Moguntinum, anno Domini 1251. præfuit nouem annis. Iuuit Theodoricum Comitem de Eberstein, consanguineũ suum, infœlix bellum gerentem contra Albertum ducem Brunsuicensem, à cuius capitaneo quodam Gotingensi uterq; captus, duci præsentatus, Theodoricus Comes pedibus suspensus, uitam ita misere finiuit, Archiepiscopus uero in uinculis ab Alberto duce, per integrum annum detentus est, liberatus tandem & redemptus ab Alberto duce, per Richardum Cornubiæ comitem, Anglum ambientem fasces Rom. imperij, octo millibus argenti marcis. Migrauit ex hoc seculo Erfordiæ, ubi & terræ mandatus est in Franciscanorum collegio, anno Christi 1260.

54. VVERNERVS Comes à Falckenstein, præpositus Cathedralis Ecclesiæ Moguntinæ creatur, & eligitur Archiepiscopus statim post mortem Gerardi. Præfuit 14. annis, & tribus mensibus summa cum laude. Vicit ingenti prælio Ioannem Comitem Spanheimensem seditiosum ac fratri Henrico in partiendo comitatu admodum iniurium. Emit Arcem Wildenbergensem: & Oppidum Ammerbacense cum Monasterij etiam eiusdem aduocatia. Sub hoc Episcopo, Iudæi Moguntini omnes cœsi, & bona eorum omnia confiscata sunt. Erfordiam rebellem & contumacem mille puri argenti marcis multauit, obijt secunda Aprilis,

anno Christi 1284: sepelitur in Cathedrali Ecclesia honorifice: Post eius ex hac uita discessum, uacabat sedes Moguntina duobus annis integris, & tribus mensibus, propter discrepantes sententias eorum, qui alium Archiepiscopum eligere debebant: quorum aliqui Gerhardum quendam comitem de Eppenstein, alij uero Doctorem Petrum, Rudolphi regis Archiatrum Canonicum Moguntinum, ac Basiliensem postulabant tam diu, donec res per Pontificem Honorium quartum componeretur.

55. HAINRICVS secundus, Knoderer appellatus, & alio cognomento Gurtelknopff, à cingulo Franciscano. Algouus, patria Isnensis, pistoris cuiusdam filius: Monachus primum Franciscanus Lucernæ in Heluetijs: confessor Rudolphi Habspurgij, nondum ad Imperij gubernationem euecti. Ex Lucerna Basileam profectus, Guardianus ibi designatus est Monasterij Franciscanorum: cumq; & doctrina & honestate uitæ, laudem sibi comparasset Basileæ maximam, electus est etiam in eius loci Episcopum, anno Christi 1274. Præfuit ibi annis undecim laudabiliter, Exorsus est Monasterium Sanctæ Claræ, in Basilæa, anno saluatoris nostri 1276. Interfuit centum equitum comitatu pugnæ, in qua cæsus est à Rodolpho Habspurgio, Romanorum Imperatore: Ottocarus Bohemiæ rex: Anno Christi 1278. Fuit Doctor Sacræ paginæ, & Nigromanticus insignis, quæ duo tamen

studio-

studiorum genera (ut Ouidij uersu utar.)

Nec bene conueniunt, nec in una sede morantur.

Tandem anno humanæ redemptionis 1286. à Pontifice maximo Honorio quarto Archiepiscopatui Moguntino præficitur: cui præfuit anno uno, mensibus undecim, diebus quinq; , obijt in uigilia Sancti Mathiæ, Anno Christi 1288 : sepelitur in Cathedrali Ecclesia Moguntina, ante aram Sanctorum Petri & Pauli Apostolorum. Oderat clerum, cui & ipse inuisus erat, unde ab aliquo hoc Distychon in eum lusum est:

Nudipes Antistes, non curat clerus ubi stes,
Dum non in cœlis, stes ubicunq; uelis.

56. GERHARDVS secundus, alijs Gebhardus, Baro de Eppenstein, Canonicus Moguntinus, & Archidiaconus Treuerēsis: antea etiā post mortē Archiepiscopi Werneri electus, sed à Pontifice repudiatus: iam post Henricum defunctum iterum à parte aliqua collegij Canonicorum repetitur : alijs quibusdam cuidam Emerico à Schoneck suffragantibus. Sed obtinuit Gerhardus gubernaculum, fauore Pontificis Max. Nicolai quarti : præfuit laudabiliter 16. annis, geßit bellum contra comitem Hanouiensem, cuius ditionem incendijs ac rapinis mire uastauit. Elegit contra regem Adolphū, Albertum Austrium. Interfuit pugnæ, in qua Imp. Adolphus Anaxouianus cæsus, et misere interemptus est. Deceßit ex hac mortali uita, subitanea

morte:

morte: in conclaui suo, ubi mortuus & sellæ insidens, à ministris inuentus est. Sepelitur in Summo Moguntinensi, quinta Martij, Anno Christi 1304.

57. PETRVS Aichspaldius Treuerensis, honestis sed tenuis fortunæ parentibus natus: Henrici Comitis Lucelburgensis, nondum Imp. Medicus, Canonicus Moguntinus, & à Pontifice Honorio quarto, Basiliensis Episcopus constitutus, cui nouem annis præfuit. Hunc anno Christi 1304. Henricus Lucelburgius Princeps, Pictauiam ablegauit ad impetrandum à Rom. Pontifice, Comiti Baldouino fratri suo octodecim annorum adolescenti, Archiepiscopatum Moguntinum. Quod cum Episcopus Petrus post multas petitiones apud Pontificem Clementem quintum obtinere non posset, & ipse iam infecto negotio in Germaniam redire decreuisset, Accidit, ut subito in magnum morbum incideret Rom. Pontifex, qui audiens Episcopum istum esse Medicum, accersitum ad se consuluit. Petrus ut erat Medicus insignis, intra triduum Pontificem integræ ualetudini fœliciter restituit: Vt esset igitur Pontifex pro tali beneficio gratus, Episcopum Petrum ad se uocatum in hæc uerba alloquutus est. Quia tam fœlix esset corporum curator, maxime conuenire, ut & insignis constituatur Animarum Pastor, curator, & Medicus, conferre se igitur ei in recompensationem tam facile restitutæ sibi pristinæ ualetudinis clauum ac gubernaculum Moguntini Archi-

episcopatus: quē hoc tēpore puero gubernandū cōmittere omnino nō posset. Sic ab ipso Pontifice electus & cōfirmatus Petrus, Archiepiscopatui Mogūtino bene, laudabiliter & utiliter præfuit annis sedecim. Fundauit & extrui curauit insignem Carthusiam Moguntinam, anno Christi, 1308. Coronauit Pragæ in regem Bohemiæ, Ioannem filium Henrici Lucelburgensis tum Imperatoris: Id proprium ius est cuiusq; Archiepiscopi Moguntini, coronare uidelicet Bohemiæ regē, eiq; coronato benedicere. Hunc Archiepiscopum è Praga abiturum, donauit rex Bohemiæ aurea sella, nobilissimis gemmis undiquaq; distinctam ac insignitam: Hanc hodie adhuc Moguntiæ præsentem D. Martini sellam uulgus appellat. Post mortem Henrici Imperatoris, elegit Lodouicum Bauarum, obijt tandem plenus dierum in die S. Bonifacij, anno Christianæ salutis 1320. Sepelitur in Cathedrali Ecclesia Moguntina, cum honesto uirtutum suarum Elogio.

58. MATHIAS Comes à Buchegk, Burgundio monachus Benedictini instituti in Maurbachio Alsatiæ potentissimo cœnobio: constituitur Archiepiscopus Moguntinus, à Ioanne XXII. Pont. Max. anno Christi 1320. iterum repudiato Baldouino Lucelburgensi, præfuit octo annis. Erfordiam in clerum seditiosam compescuit: Landgrauium Hassiæ Henricum Vasallum omnino rebellem, & multis modis sibi, suisq; iniurium magna clade affecit, oppugnando, &

in

ad deditionem adigendo Oppido Gieſſen, obijt 10. Septembris, anno Chriſti 1318. non ſine ſuſpitione veneni.

59. BALDOVINVS comes Lucelburgius, & Germanus frater Henrici ſeptimi Romanorum Imperatoris. Archiepiſcopus prius Treuerẽſis, antea etiam aliquoties Moguntiam à parte cleri inter ſe diſcordis poſtulatus, ſed ſemper à Pontifice prohibitus: iam defuncto Mathia à maiori parte cleri Moguntini, iterũ eligitur & conſtituitur adminiſtrator Archiepiſcopatus Moguntini, id officium geßit, & duas ita Archiepiſcopales ſedes ſimul gubernauit annis tribus. Poſtea cum ab alia Canonicorum parte alius interim Archiepiſcopus electus eſſet, qui iã confirmationẽ pontificiã etiã impetrarat, ceßit Baldouinus, Treuerenſi Archiepiſcopatu cõtentus: qui tamẽ utilißime præfuerat Moguntinæ ſedi, et eã multis oppidis et pagis ampliarat.

60. HENRICVS comes à Firnenburg, Bußmannus cognominatus, Præpoſitus Bonnæ: eligitur in Eltfeldo oppidulo ab aliquibus Balduuino Treuerenſi nõ admodum propicijs Canonicis, & ſtatim Romam petens à Pontifice Ioanne XXII. confirmationem huius electionis, & conſecrationem impetrauit. Ad quietam tamen Archiepiſcopatus Moguntini poſſeßionem non niſi tribus iam integris annis elapſis peruenit, anno uidelicet Chriſti 1331. à duobus Pontificijs legatis ob hãc ſolam cauſſam in Germaniam mißis, introductus & in ſedem Archiepiſcopalem, præſente adhuc Baldouino col-

no collocatus. Præfuit quiete quidem, sed non admodum utiliter 15. annis: Baldouinum Treuerensem summe colens, à quo plurimum adiutus est in multis grauibus negotijs. Ille amisit dignitatem coronandi regem Bohemiæ, de qua supra, uenditam auro, adeo auri erat studiosus amansq; fuit semper & amicitia & beneuolentia summa coniunctus Ludouico Bauaro contra Pontificis excommunicationem, idcirco à Clemente 6. è fastigio Archiepiscopatus Moguntini deiectus est, & exauthoratus anno Christianæ redemptionis 1346. Sed is nihil curans Pontificis contra se latã sententiam, assumens Chunonem Falckensteinensem comitem in coadiutorem, integrum adhuc octennium, etsi satis inquiete, & periculose, tamen retinuit clauum sedis Moguntinæ: cum magna rerum totius Archiepiscopatus iactura, sacerdotes enim capiebantur, cœnobia uastabantur, templa diripiebantur, pagi incendio concremabantur, et aliarum eiusmodi turbarũ nullus erat finis. Donec tandem anno Christi 1353. euocatus est ex hac uita, in ipsa S. Thomæ Apostoli uigilia. Elegit Eduardum Angliæ regem, Fridericum postea Marchionem Misniæ: qui cum tam periculosum onus suscipere nollẽt, elegit Guntherũ comitem Schwarzenburgensem, qui mox ueneno è medio sublatus Francofordiæ in Basilica S. Bartholomæi sepultus est.

61. GERLACVS comes Anaxouianus, Adolphi Imperatoris nepos, antea Decanus summi collegij

legij Moguntini, eligitur anno Christi 1346. sed quia exauthoratus Henricus cedere nequaquam uolebat, ad quietam Archiepiscopalis sedis possessionem, nisi post mortem Henrici peruenire non potuit: id factum est tandem anno Christi 1354. Elegit cum alijs imperij electoribus Carolum 4. Imp. Ioannis Bohemorum regis filium. Post mortem Henrici, quiete præfuit Gerlacus 16. annis, tam laudabiliter ac utiliter, ut omnibus esset charissimus, obijt Lumbagine & Lithiasi, Aschafenburgi, in die S. Scholasticæ, anno Christi 1371. Sepelitur magnifice in Monasterio Erbachiano, cum honesto uirtutum suarum Elogio.

62. IOANNES dux Lucelburgensis & Comes S. Pauli, Gallus uulgo cognominatus, filius Venceslai ducis Brabantiæ & Lucelburgi, eius uidelicet, qui frater fuerat Caroli quarti, Episcopus Argentinensis à Romano Pontifice constitutus, anno Christi 1366. præfuit ibi quinq; annis pie et honeste: postea à Gregorio undecimo, ad Archiepiscapatus Moguntini etiam gubernationem euectus est, anno Christi 1371. etiamsi clerus Moguntinus alium quendam elegisset, Chunonem uidelicet Comitem de Falckenstein Archiepiscopum Treuerensem: qui contentus sua Treueri, libenter cessit Archiepiscopo Ioanni. Præfuit Ioannes Archiepiscopus duobus tantum annis, & obijt subitanea morte apud Eltfeldum, non sine ueneni suspitione: Auehitur inde Erbachium, ac ibi honorifice sepelitur, anno æternæ salutis 1373.

63. Adol-

63. ADOLPHVS comes Anaxouianus, Gerlaci Anaxouiani Archiepiſcopi ſupra celebrati, ex fratre nepos: Epiſcopus antea Spirenſis, unanimi totius cleri Moguntini conſenſu deſignatur Archiepiſcopus etiam ſedis Moguntinæ: contra hunc Romanus Pontifex Gregorius undecimus, Ludouico Bambergenſi antiſtiti, Marchioni Miſniæ ſuffragabatur, et eum honorem deferri uolebat: quod & Carolo Imp. placebat. Adolphus igitur quietam Archiepiſcopatus poſſeßionem conſequi non potuit, niſi poſt mortem Ludouici Bambergenſis Epiſcopi. Præfuit igitur Spiræ decem annis, & anno domini 1380. reſignata Spirenſis Eccleſiæ gubernatione, Moguntiã ueniens, ſedi iſti Archiepiſcopali quiete ac pacifice, nec minus laudabiliter deinde præfuit annis octo, obijt tandem Haylgenſtadi, in Februario anni à nato Chriſto 1388. Sepelitur Moguntiæ. Carolus IIII. donauit eum (antequam decederet ex mortali uita) Pago Hochſt ad mænum ſito, iam non inamæno oppido, infra Francofurtum.

64. CONRADVS Baro à Weinſperg, Canonicus Moguntinus, eligitur concordibus ſuffragijs totius Capituli in Archiepiſcopum Moguntinum, anno Chriſti 1388. Princeps tranquillus ac pacificus. Præfuit ſeptem annis. Sub eius gubernatione triginta ſex ciues Moguntini Waldenſium fratrum ſectam profeßi, Bingam abducti, & ibi combuſti ſunt. Obijt Archiepiſcopus iſte tandem undecima Septembrium, anno Chri-

stianæ salutis 1395. Sepelitur honorifice in Cathedrali Ecclesia S. Martini, ante aram trium Regum.

65. IOANNES comes Anaxouianus, Adolphi Archiepiscopi Germanus frater, impetrauit Archiepiscopatum Moguntinum Romæ, ubi à Bonifacio nono cõfirmatus est: contra Dominũ Godefridum comitem Lyningensem ordinarie à Clero Moguntino electum, heroem pium ac egregie doctum. Præfuit potenter & prudenter 23. annis. Erat gubernator sapiens ac callidissimus. Elegit in Imperatorẽ, deposito Wenceslao Bohemo ignauo rege: Rupertum Palatinum, anno Christi 1400. post cuius mortem iterum elegit Sigismundum Imperatorem. Aedificauit primus castrum Hochst ad Mænum, obijt 13. Septembrium, anno Domini 1419. in die S. Teclæ. Sepelitur Moguntiæ in Cathedrali Ecclesia.

66. CONRADVS comes Rhenensis, eligitur à toto Senatu Capituli Moguntini in ipsa die S. Gereonis Rudisheymij extra Moguntiam, propter tumultuantes ibi ciues: præfuit pacifice ac laudabiliter 14. annis & octo mensibus. Emit à Baronibus de Eppenstein oppidum Steinheym cum 14. pagis, multisq; aquarum & Syluarum iuribus. Postremo gubernationis suæ anno, ad arma commotus, infœliciter pugnauit contra Ludouicum Haßiæ Landgrauium, obijt decima Iunij, Anno Christi 1434. Sepelitur Moguntiæ in Cathedrali Basilica Diui Martini.

67. Theo-

67. THEODORICVS pincerna & dominus ab Erbach, eligitur Bingæ, concordibus totius Canonicorum senatus suffragijs: confirmatur à Pontifice Eugenio quarto. Præfuit 24. annis: princeps clementia, pacis studio & multis alijs præclaris uirtutibus præcipue ornatus: uenationum tamen quàm Ecclesiasticarum ceremoniarum studiosior. Alioqui mire pomposus ac splendidus, & qui semper in Curia sua Archiepiscopali trecentos aut quadringentos equos aleret. Post mortem Imperatoris Sigismundi, elegit cum alijs Electoribus Albertum Austrium: Et iterum post mortem Alberti, Fridericum Austrium. Monasterium S. Iacobi denuo instaurauit. Sub huius Archiepiscopi gubernatione, inuenta est Moguntiæ Ars Typographica ab opulento quodam ciue Ioanne Gutenbergero: qui omnia sua collocauit in huius artis inuentionē & illustrationē. Euocatus est Archiepiscopus iste Theodoricus ex hac mortali uita in Maio, anni 1459. Aschafenburgi in urbe à se pulchre illustrata, in cuius etiā collegiata Ecclesia terræ honorifice est mādatus.

68. DIETHERVS dominus ab Eysemburg, eligitur 10. Iulij, anno 1459. à maiori parte senatus Canonicorū: præfuit annis tribus, non integris tamen, & in summa inquiete. Nā contra hūc elegit Pontifex Pius 2. Adolphū comitem Anaxouiensem: ex quo Schismate multa in Germanijs bella nata sunt, et sedes Moguntina misere lacerata & distracta, irreparabilia damna

perpessa est, adeo uerum est: Discordia res maximas dilabi, Concordia uero crescere ac augeri. Sub eo occupatur ab Adolphi Anaxouiani exercitu Moguntia prodita à duobus ciuibus, Dudone et Ordeuino, idq; nocturno tempore factum est, ciuibus nihil tale metuentibus, sed secure dormientibus. Vrbs direpta est, ciues quingenti cæsi, multi capti, uirgines & fœminæ uitiatæ sunt. Dietherus fune per muros urbis demissus fuga sibi consuluit, & cymba trans Rhenum uectus, loca tuta petiuit. Postea res Francofordiæ composita & transacta est: Dietherus cessit, retenta tamen aliquot oppidorum possessione: Adolphus in Archiepiscopalis sedis gubernatione mansit annis tredecim, post factam istam compositionem. Quo ex hac uita sublato, reuocatur iterum ad gubernandam sedem Moguntinã Dietherus Eisemburgius, & septem adhuc annis quiete & pacifice, ac laudabiliter præfuit, in quibus Archiepiscopale castrũ Moguntinũ denuo ex fundamẽtis instaurauit & extruxit, quod S. Martini castrum in honorem præcipui Moguntinæ sedis patroni nuncupauit. Fundauit item et exorsus est Academiam Moguntinam primus, ad quam illustrandam & confirmandam priuilegia apud Pontificem Romanum impetrauit. Postea dyssenteria decessit septima Maij, anno Christi 1482. cum à prima ipsius electione 23. lugubres ac funesti anni præterijssent. Sepelitur honorifice in Cathedrali Ecclesia S. Martini, cum tali Elogio:

Bis præ-

Bis Præsul factus Comes Eysemberg Dietherus,
Moguntinam Arcem struxerat atq; scholam.
Hoc uoluit tumulo corpus condi miserandum,
Ciuibus æthereis dans animamq; Deo.

69. ADOLPHVS secundus: comes Anaxouianus uiolentia sese intrusit in Archiepiscopatum contra Dietherum legitime electum. Consequutus est confirmationem à Pontifice Pio secundo. Præfuit annis tredecim: Quantas & quàm pernitiosas turbas excitarit, supra dictum est in Diethero. Certũ aũt est Moguntiæ constitisse hoc Schisma, uigesies centenis millibus aureorũ. Deceßit ex hac uita Eltenfeldi 16. Septembriũ, anni 1475. Sepelitur in Monasterio Erbachiano.

70. ALBERTVS Saxoniæ dux, Ernesti filius, à Diethero Eysemburgio liberaliter educatus, adolescens octodecim annorum, consilio morituri Dietheri ad Archiepiscopatus Moguntini posseßionem ac gubernationem eligitur à toto Clero Moguntino, confirmatur à Pontifice Xisto quarto. Præfuit duobus annis ita laudabiliter, ut summam spem de se excitaret apud omnes bonos. Deceßit acuta febri correptus, prima Maij, anno Christi 1484. Sepelitur in Basilica S. Martini. Irrogauit S.P.Q. Erfordensi insignem multam, cum propter uastatum & in urbem translatum, quoddam monialium cœnobium ex monte Ciriaci, & arcem cœnobij loco extructam, sine suo consensu: tum quòd ea Respub. aliquoties seditiones mouisset, in illu-

strem domum Saxonicam, ex qua natus erat Albertus.

71. BERTOLDVS princeps Hennebergensis, Decanus summæ Basilicæ Moguntinæ, concordibus totius Capituli sententijs eligitur in Archiepiscopum Moguntinum, eodem statim anno, quo decesserat Albertus: confirmatur ab Innocentio octauo. Et sequente anno, Maij 10. maxima pompa consecratur à Ioanne Vangionum, Ludouico Nemetum & Bertholdo Panodensium Episcopis, in præsentia plurimorum Abbatum, ac totius cleri Moguntini. Præfuit prudenter & utiliter uno & uiginti annis: erat egregie doctus, sapientißimus multisq; egregijs uirtutibus conspicuus princeps, pacis, ac tranquillitatis publicæ studiosißimus: ad quam fœlicius & facilius conseruandam, author fuit ille Maximiliano Imp. cõstituendi Sueuici fœderis, contra publicæ pacis turbatores usurpandi. Fuit Friderico & Maximiliano Imp. longe charißimus. Interfuit anno 1495. magnis Comicijs Wormaciensibus, in quibus constituendæ Imperialis Cameræ, ac iudicij ad promouendam iusticiã author fuit: ante enim ista tẽpora iustitiam & ius in Aulis Cæsarum petere necesse erat, quod ut laboriosum erat, ita maximos etiam requirebat sumptus. Fuit Maximiliani Imp. per multos annos Cancellarius Aulæ, Aulam nusquam non sequens: quod officium in Comicijs Wormaciensibus resignans domum in suam sedem Archiepiscopalem concessit: Erat seuerus reformator disciplinæ Monasterio

rum,

rum, præsertim fœminei sexus. Obijt anno Christi 1505. Verollis, siue morbo Gallico, quod mali genus tum recens Germaniã peruaserat: sepelitur honorifice, & cũ summo omniũ suorũ luctu, in Summo Moguntinẽsi.

72. IACOBVS nobilis à Liebenstein, Sueuus: antea Decanus Cathedralis Basilicæ Moguntinæ, eligitur Archiepiscopus unanimi totius Cleri consensu, anno Christi 1504. confirmatur à Iulio secundo. Præfuit quatuor annis non integris, semper aduersa laborans ualetudine propter Lumbaginem, qua misere uexabatur. Interfuit Comicijs Coloniæ à Diuo Maximiliano celebratis anno Christi 1505. Obijt anno Christi 1508. Mense Septembri, sepelitur in Summo Martiniano.

73. VRIEL à Gemingen, nobilis heros: Sueuus, eligitur sexta Kalendarum Octobris, anno Christi 1508. ex Decano in Archiepiscopum. Is erat doctor legum, uir doctus & sapientißimus, qui prudentißime præfuit sedi Moguntinæ quinq; annis, quatuor mensibus, diebus uero duodecim, obijt tertia Februarij, anno Christi 1514. Sepelitur Moguntiæ in Basilica S. Martini. Huius Archiepiscopi temporibus mire tumultuabatur plebs Erfordiana, aduersus senatum suũ: quo tumultu concitati essent ad arma ciuilia Vriel Archiepiscopus iste, & Fridericus Elector Saxoniæ: nisi Maximilianus Imp. sua autoritate interposita, misisset Laurentium Episcopum Herbipolensem, principem prudentißimum, ad totũ hoc dißidium componendũ.

74. ALBERTVS secundus, Marchio Brandenburgensis, Ioannis Marchionis Electoris filius: Ioachimi primi, Electoris frater germanus, Canonicus Moguntinus & Treuerensis: Archiepiscopus Magdenburgensis & Germaniæ Primas, Halberstatensis item Episcopatus administrator factus, anno Christi 1513. & à Leone decimo confirmatus: Eligitur unanimi totius Capituli Moguntini consensu, in Archiepiscopum etiam Moguntinum nona die Martij, anno Christi 1514. Sic unus duabus Archiepiscopalibus sedibus simul gubernandis consensu Leonis decimi præfectus est, quod hactenus inauditum erat, & nulli unquam contigerat principi. Donatus est Galero Cardinalitio ab eodem Pontifice Leone decimo, coronatur Augustæ Vindelicorum à Thoma Cardinale tituli, S. Xisti legato Pontificio, & à Mathia Langio Cardinale Gurcensi, anno Christi 1518. Huius coronationis Pompa celebrata & descripta est à Iacobo Manlio Friburgensi, Imp. Maximiliani Historiographo. Elegit Albertus iste Imp. Diuum Carolum V. Augustißimum ipsius q; fratrem D. Ferdinandum, quibus summis terrarum orbis principibus, longè fuit ille ad finem usq; uitæ suæ charißimus. Præfuit Magdenburgensi Archiepiscopatui, & Halberstatensi Episcopatui annis triginta duobus: Moguntinæ uero sedi uno & triginta annis. Deceßit ex hac lachrymarum ualle, in Arce Moguntina 8. Kalend. Octobris, Anno Christi

1545. Se-

1545. Sepelitur in Basilica Sancti Martini Cathedrali, post summam aram sub rubeo marmore.

75. SEBASTIANVS ab Heusenstein, Hessus: Doctor legum, ac Princeps sapientissimus, eligitur in Archiepiscopum Moguntinum, in die S. Lucæ Euangelistæ, anno Christi 1545. Interfuit magnis comicijs Augustæ, anno Christi 1547. habitis à D. Carolo V. Imp. Augustissimo.. Præest adhuc laudabiliter ac utilissime hoc anno Christianæ salutis 1549.

Hunc Deus immensi regnator maximus orbis.
Incolumem nobis seruet ametq; diu.
Donet eiq; sua supera clementer ab arce,
Omnia cœlestis munera opesq; chori.
Ipsius ingenium mentemq; ille excitet idem,
Vt semper placidæ munera pacis amet.
Vtq; altercantis patriæ certamina tollat,
Et uerum oppressum non sinat esse Deum.
Vindicet æterni regnumq; & dogmata Christi:
In templis cœli sic quoq; præsul erit.
Exornabit ubi æterno diademate fidos
Pastores supera Christus in arce suos.
Christus Olympiaci genitoris filius ille,
Humani generis qui mala cuncta tulit.
Quiq; tulit mortemq; crucemq;, reconciliati
Vt nos essemus cum genitore suo.

AD VRBEM CHVRENSEM SCHE
diasma Poëtæ Bruschij.

Rhætorum uetus urbs ad aquosum condita Rhenum,
Qua coniuncta duo cornua parte fluunt.
Accipe Chura nouum (nisi sis ingrata) libellum,
Atq; tuas laudes, & decus omne uide.
Ac ducibus quibus olim ad Christi cognitionem
Veneris ? æterni filia facta Dei.
Cymmerijs quæ prorsus eras immersa tenebris,
Sponsa Erebi mortis Tartareiq; Iouis.
Quæ si non curas nec uultu amplecteris æquo,
Ingrata es patribus præsulibusq; tuis.
Quicquid habes, et quicquid enim es, id scilicet omne
His debes patribus principibusq; uiris.
Qui te sic illustrarunt arisq; focisq;,
Feceruntq; aliquod nomen in orbe tuum.
Ergo hæc grata lege, et studioso pectore scripta,
Inuenies gratum quod tibi forsan erit.
Vtq; nihil uideas quod possit forte placere,
Non potes ipsa tamen displicuisse tibi.
Sæpe etenim nomenq; tuum, tua regna, tuasq;
Diuitias omnes, & tua castra leges.

Tertium

TERTIVM CAPVT continens Catalogũ omnium Curiensis Ecclesiæ Episcoporum.

EPISCOPATVS Churensis uel Curiensis, in Rhetis, unus ex uetustissimis Germaniæ Episcopatibus, cœpit circa annum Christianæ redemptionis 440. Huius primum Episcopum contendunt aliqui fuisse S. Lucium: sed numerus annorum non conuenit. Lucium hunc aliqui regio stemmate apud Britannos ortum & natum esse affirmant, conuersumq; esse ad Christianam fidem, anno Christi 176. imperante Marco Antonino. Venisse autem illum amore propagandæ doctrinæ, de filio Dei Iesu Christo, humani generis unico & solo liberatore, ex Britannia in Germaniam: ut Christũ Germanis etiam adhuc Idololatris conciona retur, & eos ad Christũ conuerteret. Id aiũt illũ primũ fecisse Salisburgi, postea Augustæ Vindelicorum: ubi cũ eijceretur ab infidelibus, dicitur Churam cũ sorore S. Emerita cessisse: ubi cum itidem Idolatricas opinio nes repræhenderet, & aliquandiu cõcionaretur Christum liberatorem: ab infidelibus tum Rhetis cæsi, & martyrio coronati sunt S. Lucius, & S. Emerita. S. Lucius Churæ in Martis castro, S. Emerita apud Trimontiũ. Alij (quorum sententia mihi uerior esse uidetur) istum primum Bauarorum ac Rhetorum doctorem, Lucium Cyrenæum fuisse iudicant.

Sima-

Simonis boni illius senis (qui Christo crucem portabat) filium. Hunc, doctrinam de crucifixo Christo, prædicasse Ratisponæ ad Danubium certum est. Inde fortaßis Salisburgum, & Augustam, & Churam etiam tandem peruenit, ut supra dictum est. Est Churæ extra urbis muros cœnobium S. Lucij peruetustum, in uitifero colle situ, quod ab eo cæptum & Oratorij loco conditum aiunt. Episcopi uero qui Churensi sedi præfuerunt ad hæc nostra usq; tempora, hi tali serie ac ordine numerantur.

1. ASIMO interfuit Chalcedonensi concilio, Leone primo pontificatum, Valentiniano uero & Martiano Imperium tenentibus, anno domini 452. In primo Tomo Conciliorum fol. 363. fit huius Episcopi talis mentio. Ego Abundantius Episcopus Ecclesiæ Comensis in omnia suprascripta, pro me ac pro absente, sancto fratre meo Asimone Episcopo Ecclesiæ Curiensis, primæ Rhetiæ consensi, & subscripsi: Anathema dicens his, qui de incarnationis dominicæ Sacramento impia senserint.

2. PVRICIVS alijs Pruricius, secundus Curiensis Episcopus, cuius temporibus legitur S. Fridolinus fuisse Churæ, qui templum S. Hilariæ condidit, quod nunc D. Martino dicatum est.

3. CLAVDIANVS.

4. VRSICINVS, alijs Viscinus.

5. SIDONIVS.

9. Eddo

6. EDDO: *horum omnium & multorum subsequentium sola supersunt nomina.*

7. VALENTIANVS *obijt septuagenarius* 8. *Septemb. Indictione* 11. *Sepelitur apud S. Luciũ Churæ in peructeri cœnobio, ut testatur uetus inscriptio Cryptæ eius templi: quod monumentum constituit ei Paulinus successor.*

8. PAVLINVS *Valentiani ex fratre nepos. Episcopus egregie doctus.*

9. THEODORVS.

10. VERENDARIVS.

11. CONSTANTIVS.

12. RVTHARDVS, *alibi Luithardus.*

13. BALDEBERTVS *præfuit anno Christi* 720. *Sub huius antistitis gubernatione cæptum & inchoatum est à S. Pirminio Monasterium Fabarianum, ordinis D. Benedicti, supra Maiæfeldum in Alpibus Rhetiæ, paululum à Rheno situm.*

14. PASCHALIS *comes Brigãtinus, Vigilij præsidis Rhetiæ filius: Episcopus Curiensis, habuit uxorẽ, Dominã Esopeiam comitissam de Rhetia alta: quæ etiam in uetustis diplomatibus nominatim ponitur, & se subscripsit Antistitam Churiensem: præsertim in fundatorijs literis uetustissimi monialium cœnobij Caczes in Tumiliasca supra Rhetium siti. Eius cœnobij fundatores fuerunt, iste Paschalis Episcopus & eius filius Victor, successor patris in Episcopatu. Prima eiusdem*

dem Abbatissa legitur fuisse Domina Vespula, Paschalis Episcopi ex Esopeia coniuge filia: cuius soror Vrsicina eiusdem loci monialis fuit.

15. VICTOR legitimus filius Paschalis Episcopi et Dominæ Esopeiæ, successit patri in Episcopatus gubernatione. Verus fundator unà cum parente suo Monasterij uirginum Vestalium in Khaczes: anno Christi 760. Terræ mandatus est in hoc suo monasterio, in quo talis legitur inscriptio. Victor Episcopus Curiẽsis unà cũ matre sua fundator huius Monasterij: & cum eo Paschalis, Episcopus Curiensis, genitor & antecessor eius.

16. VIGILIVS comes Bregantinus, Iactati comitis ac regij præsidis in Rhetia filius: successit Episcopo uictori.

17. THELLO Victoris Rhetici Tyranni, qui Sanctum Placidum apud Disertinam interfici fecit, filius. Vixit Pipini Galliarum regis temporibus. Condidit & extruxit Cathedralem Ecclesiam Churiensem, quæ ad hæc nostra usq; tempora illæsa mansit ac durauit. Dotauit Disertinense monasterium. Obijt anno Christianæ redemptionis 784.

18. CONSTANTIVS successit Telloni, anno 784. Huic Carolus magnus dedit Parrochiam Selestadianam in Alsatia: quam donationem postea Imperator Ludouicus pius confirmauit.

19. REMIGIVS alijs Remedius, præfuit anno Christi

Christi 813. & adhuc anno Christianæ salutis 811. Sub Imperatore Ludouico pio.

10. VICTOR secundus, doctus & eloquens Episcopus, quod testantur suplices literæ & orationes contra Rodericum & Herloinum comites, Episcopatus quædam bona per uim tenentes, ad Ludouicum Imperatorem scriptæ, quæ adhuc extant. Hos comites, aut raptores potius ad restitutionem coegit Imperator Argentinæ, anno Christianæ salutis 815. quo obijt iste Episcopus Victor.

11. VERENDARIVS antea Episcopi Victoris Vicarius, sæpè Orator & Legatus ad Ludouicum Imperatorem missus, successit Episcopo Victori. Hunc in tuitionem suam accepit Imperator Ludouicus, anno domini 816. Deiectus est è fastigio gubernationis, anno Christi 833. à seditiosis filijs Imperatoris Ludouici, quod Ludouico fideliter adhæsisset. Restituitur post pauculos menses ab ipso Ludouico è uinculis filiorum liberato. Vixit adhuc anno domini 844. quo priuilegia à Lothario Cæsare est consequutus.

12. ESSO uel Hesso aut Heso: accepit priuilegia à rege Ludouico anno Christi 849. & iterum anno 871. Vixit adhuc anno gratiæ 879.

13. ROTHARIVS successit Essoni. Huic Carolus Crassus Galliarum rex dedit ditionem & uillam Fluminis, anno domini 881. Obijt iste Episcopus, anno Christianæ salutis 887.

14. Theo-

24. THEODVLPHVS *siue* Dietolphus, *eligitur anno Christi* 887. *à Clero Curiensi: Confirmatur anno* 888. *ab Imperatore Arnolpho. Interfuit Triburgensi concilio prope Moguntiam ab eodem Arnolpho celebrato, anno Christi* 895. *Præfuit adhuc anno domini* 913. *quo priuilegiorum quorundam confirmationem obtinuit apud Conradum Imp.*

25. VVALDO *eligitur anno* 914. *Huic dedit Conradus rex Disertinense Monasterium in Rhetia situm. Eidem dedit priuilegia Henricus auceps, anno* 921. *& wormaciæ. Otho magnus dono dedit ei Pludentum oppidulum Drusianæ uallis: anno domini* 940. *obijt & waldo iste tandem anno* 948. *cum triginta annis laudabiliter præfuisset Churiensi Episcopatui.*

26. HARDOBERTVS *succeßit & waldoni, anno* 948. *confirmatur ab Othone primo, cum quo anno domini* 854. *reduxit in gratiam filium Ludolphum. Et cum Episcopatus his temporibus per irruptiones Saracenorũ multis damnis esset affectus: dedit Imperator Otho Episcopatui quædam bona prædia in Zizers pago & in Alsatia, obijt iste Episcopus anno domini* 969. *cum laudabiliter præfuisset annis uno & uiginti.*

27. HILDIBOLBVS *eligitur statim post mortem Hardoberti. Huic dedit Imperator Otho secundus, anno Christi* 980. *perpetuo poßidendam pensionem uectigalium pontis Clauennensis in Prægallia. Otho tertius dedit eidem Priuilegia, anno* 988.

28. Vual

28. VVALDO secundus, alibi Walcho dictus, succeßit Hildeboldo. Huius temporibus dono dedit Otho tertius Episcopatui & Ecclesiæ Churiensi totum oppidum Clauennam in Prægallia situm, cum omnibus ad id pertinentibus bonis ac redditibus, anno Christianæ salutis 995.

29. HENRICVS sequutus Waldonem, non diu præfuit. Aliqui uero Catalogi eum Vlricum, alij Vrberum appellant.

30. RVPERTVS succeßit Henrico. Obijt anno Dominicæ incarnationis 1005.

31. VLRICVS constituitur Episcopus Churiensis anno 1005. consequutus est priuilegia ab Imp. Henrico secundo, anno domini 1015.

32. HARTMANNVS siue Artemannus, Churænatus, Baro de Plana terra, succeßit Episcopo Vlrico: fuerat prius Monachus Benedictini instituti apud Einsidlen, & deinde Abbas Fabarianus, inde Churam accitus est ad gubernandã sedem Episcopalem. Huic priuilegia dedit Conradus secundus, Anno domini 1030. & iterum Vlmæ anno Christi 1037. Obijt in Decembri, anni Christianorum 1039.

33. DIETHMARVS Churiensi Episcopatui præficitur ipsis Calendis Februarijs, anni à nato Christo 1040. Confirmatur ab Henrico tertio Vlmæ, obijt anno Christi 1070. cum triginta annis & laudabiliter ac utilißime præfuisset.

34. HENRICVS prius monachus diuitis Augiæ, eligitur in Episcopum, anno domini 1070. Præfuit annis octo, obijt anno 1078. Interfuit anno Christi 1074 Concilio Moguntino, in quo excommunicabatur Pontifex Gregorius septimus: etiamsi isti Pontifici magis adhæreret quàm Imperatori Henrico quarto, contra quem cum alijs quibusdam elegit Rudolphum. Quod Henricus quartus egregie ultus est, excitans contra Episcopum Guelphones, qui anno domini 1078 Rhetiam Curiensem rapinis ac incendijs mire deuastabant, & cum multa præda in Bauariam redibant. Ob hanc acceptam cladem post pauculos menses, Henricus Episcopus mœrore animi consumptus ex hac mortali uita emigrauit.

35. NORDENBERTVS alijs Volipertus, comes à Summuntorio, Bauarus: summi prius Canonicorum Augustensium senatus præpositus, homo mire ambitiosus et gloriæ cupidus, uenit anno domini 1079 ad possessionem ac gubernaculum Episcopatus Curiensis, non per legitimæ uocationis, aut electionis ostium, sed per Simoniacæ prauitatis cuniculos, largitionibus uidelicet ac muneribus, quibus emebat uerius deprædatum Episcopatum à suis Guelphis Bauariam tenentibus, quàm præcibus obtinebat. Præfuit sex annis utiliter: et in Synodo Quedelnburgi congregata, ab Hermanno Saxonum duce post Rudolphum, ab Episcopis quibusdam in Imp. electo, anno 1085. ex

Episco-

Episcopatu uicissim deturbatur. Is postea ædificans de suis monasteriũ Heppacẽse, ibi uitam finiuit anno 1087 Huic aliqui Catalogi successisse affirmant Heribertum quendam, sed eum ab Henrico IIII. mox iterũ esse eiectum: Postea Abbatem quendam Campidonensem, Eberhardum nomine aliquandiu tenuisse clauum Churiensis Episcopatus, donec tandem ab Henrico Imp. ipso, daretur & constitueretur uerus Episcopus.

36. ODALRICVS constituitur Episcopus Rhetiæ Churiensis, anno domini 1104 ab ipso Imperatore Henrico IIII. à quo eodem anno ablegatus est Romam cũ Archiepiscopis Brunone Treuerensi & Henrico Magdenburgensi: & Episcopis Othone Bambergensi, & Eberhardo Eistetensi ad impetrandam à Paschali secundo Henrici V. coronationem. Hunc Henricum V. excitauit ille postea in parentem, ex quo multa mala & incommoda grauissima orta sunt.

37. VVIDO uel Guido Sueuus & Canonicus Augustanus, successit Odelrico. Interfuit anno Domini 1114 comicijs Basiliensibus. Vbi ab Henrico V. confirmationem priuilegiorum suorum consequutus est.

38. CONRADVS comes à Bibregk, Sueuus: comitis Bertoldi à Bibregk, & Dominæ Demuthæ comitissæ à Zollern filius: Canonicus Augustanus Churiensis & Constanciensis: qui anno 1126 cum fratribus suis Bertholdo et Sifrido, Rockhenburgũ insigne præmonstratensis ordinis cœnobiũ in Sueuia fundauit &

extruxit. Is inquam Henrici quinti temporibus in Episcopum Churiensem electus & confirmatus est. Huic Lotharius Saxo priuilegiũ dedit anno 1139. Idẽ ex cœnobio Churensi S. Lucij eiectis Benedictinis monachis non admodum honeste aut pie uiuentibus, Præmonstratensibus sedem illam habitandam dedit, euocatis è Rogkenburgensi suo conuentu Monachis. Constituit autem ut S. Lucij cœnobium esset sub uisitatione & cura Roggenburgensi.

39. CONRADVS secundus succeßit Conrado comiti à Bibregk: sed quo anno, id nusquam inuenio. Consequutus is est omnium suorum priuilegiorum, confirmationem ab Imperatore Friderico Barbarossa, Anno domini 1165.

40. ADALGOTVS Vrberus, quem aliqui Analgotum, alij Adolphum uocant, monachus prius Claræuallensis: eligitur post Conradum secundum. Fuit insignis Oeconomus: & monasteriorum S. Lucij extra muros Churenses siti, Kazesium in Tumiliasca, Scandinensis in Gasternis, & S. Mariæ montis in Athesina prouincia summus illustrator. In cœnobio montis S. Mariæ inuenitur adhuc in crypta templi ab eo consecrata tale monumentum.

Præsul Adalgotus ad cuncta decentia promptus,
Consecrat hanc cryptam, diuinis usibus aptam.

41. EGINO succeßit Adalgoto, sed quo anno, id ignoratur. Hic primus Episcopus Churiensis à Friderico Bar-

rico Barbarossa princeps est salutatus & habitus, ob insignes suas uirtutes, & singularem fidem Friderico datam & fideliter præstitam. Iste Egino inuestiuit aduocatia Churiensis Episcopatus Fridericum Sueuiæ ducem, Friderici Imperatoris filium: in præsentia Henrici sexti, anno domini 1170. Obijt Egino anno 1174.

42. VLRICVS Baro à Degernfeld supra Clingenouium in comitatu Badensi, uir admodum ambitiosus, ac magnarum pomparum amantissimus: Abbas prius ad S. Gallum octo annis, consequutus est ad abbatiæ possessionem, cui 33. annis fideliter & laudabiliter præfuit, Episcopatum etiam Churiensem, à Friderico Barbarossa, anno domini 1174. Sedit Churæ octo annis: & anno domini 1182 Episcopatum resignauit, retenta Sangallensis Abbatiæ possessione, urgebatur enim à Pontifice Alexandro tertio, qui in Synodo Romæ congregata decreuerat, ne quis duas simul haberet prælaturas, si quis uero haberet, resignaret alterutram, Tandem Sangallensis etiam Abbatiæ magistratu se abdicauit, senio confectus: anno Christianæ salutis 1199. quo huic quoq; mortali uitæ Colophonem imposuit.

43. BRVNO eligitur anno domini 1182. Nihil de eo inuenio, quam has Barbaras uoces, parum Episcopauit, quibus annotator significare uoluit, non diu eum sedi Churiensi præfuisse, post pauculos enim menses à prima electione, ualedixit huic mortali uitæ, ad aliam meliorem concedens.

44. HENRICVS Canonicus Churiensis & Salisburgensis, eligitur anno Domini 1183. Huius Episcopi temporibus dono dedit et obtulit, anno domini 1194 nobilis quidam Heros Rudigerus à Lymbach in præsentia Henrici VI. S. Lucio Churiensi Parrochiam Benedurensem, iam præposituram in dextra Rheni supra Feldkirchium sitam. Is unicum filium habens, puerum eum misere amisit dormientem æstiuo tempore, in collectis aristarum manipulis, in quibus semper magis magisq; coaceruatis suffocatus perijt. Pater ignarus primum, quo peruenisset puer, uouit: quo die inueniret eum seu uiuum seu mortuum, eodẽ se statim omnes possessiones suas oblaturum ei Diuo, cui dies inuenti pueri esset sacra. Cum autem inueniretur in die S. Lucij, facta est ista Donatio cœnobio S. Lucij Churiensi, in quo puer terræ mandatus est.

45. REINHARIVS successit Henrico antistiti. Is præfuit anno Domini 1201. & consequutus est immunitates quasdam & suorum priuilegiorum confirmationem anno Domini 1209 ab Imp. Othone IIII.

46. ARNOLDVS comes Metensis siue de Amasia, præfuit Episcopatui Churiensi post Reimhariũ. Sub huius antistitis conductu, profectus est Fridericus Neapolitanus & Siciliæ rex Barborossæ nepos, ex filio Henrico VI. consilijs Innocentij tertij, è Sicilia per Italiam ac Episcopatum Churensem in Germaniam, ad occupandã Imperij possessionẽ contra Othonem IIII. id factum anno Domini 1213.

47. Hen

47. HENRICVS comes de Rhetia alta, Canonicus Churensis: &

48. ALBERTVS præpositus Constantiæ ad S. Stephanum, per discordiam electi, altercati sunt inter se de possessiõe Episcopatus, donec in biẽnij spacio ambo morerẽtur, & ita cõtentioni imponeretur finis.

49. Rudolphus Baro à Gutingen, Abbas prius Sangallensis, largitionibus Episcopatum Churiensem impetrauit anno 1315. Cum autem infœlix esset Oeconomus, & multa cum Episcopatui tum Abbatiæ abligurirет, seuere aliquotics à suis repræhensus: Imp. Fridericum accedere, & eius opem contra suos implorare decreuerat, qui tum in Apulia bellum gerebat: sed in eo itinere, graui morbo correptus, Romæ ex hac uita emigrauit 17. Septembrium, anni à nato Christo 1326. Sepelitur apud S. Ioannem in Laterano.

50. BERTHOLdus Canonicus Constanciensis, eligitur Episcopus Curiensis, anno 1326. Præfuit 7. annis: Interficitur in Ruanensi pago, anno Domini 1333.

51. VLRIcus comes Kiburgius, Hartmanni frater: conuentualis primũ Einsidlensis in Heluetia, præpositus postea Beronensis cœnobij in Ergouia, Canonicus Churensis, & aliquandiu Coadiutor Bertholdi Episcopi, eligitur & plene constituitur Episcopus Rhetorum, anno Domini 1333. Præfuit 4. annis, primus fundator S. Montis prope Vitudurum: obijt anno 1337.

52. VOLcardus à Nyßwenburg, eligitur anno 1337.

Donatur priuilegijs anno 1139 à Friderico secundo, & iterum anno 1249. bene & laudabiliter præfuit annis quatuordecim, in quibus ædificauit Vuardewallum castrum in Engedinis montibus situm, & castrum Fridow prope Zizers. Recuperauit etiam castrum Fluminis. Moritur anno domini 1251.

53. HENRICVS comes à Monte forti, eligitur anno Christi 1251. confirmatur à Conrado quarto, & iterum anno 1262. à Richardo Cornubiæ principe, Anglorum regis fratre, à quibusdam Germaniæ principibus Electoribus, designato Imperatore. Præfuit utilissime, & summa cum laude Churiensi Episcopatui, annis uno & uiginti: Emit castra, Asperi montis & Rheams: absoluit castrum Fridow cæptum à Volcardo, Furstenouiũ uero Tumiliascæ arcem de nouo ædificans, ut et arcẽ Herremburgũ in Werdenbergensi comitatu sitam. Vicit ingenti prælio Longobardos, anno 1255. prope superius Amisium, obijt anno gratiæ 1272. Sepelitur apud Ramusiam seu Ramuncense castrum.

54. CONRADVS Baro à Bello monte, eligitur anno salutis 1272. Præfuit annis decem: Impetrauit Priuilegia & confirmationem à Rudolpho Habspurgio, anno 1275. Extruxit arcem Furstenburgum in Athesina ualle prope fanum S. Floriani, consensu & fauore Meinhardi Austriæ ducis. Profecturus anno domini 1282. ad Synodum Moguntinam, obijt in itinere, sepelitur in cœnobio Montis S. Mariæ.

55. Fride-

55. FRIDERICVS comes de Monte forti, Vlrici Brigantini comitis, & Gulielmi Abbatis Sangallensis frater: eligitur anno 1281. Cõfœderatur Petro Episcopo Sedunẽsi in urbe Valesiana, talib. cõditionibus ut neuter alterũ desereret, quacunq; tẽpestate ingruente. Adiuuit fratrem Gulielmũ bella gerentẽ contra Rodolphum regem: at infœliciter, nam captus à Werdenbergensi comite Hugone, anno 1283. per biennium detentus est in custodia arcis Werdenbergensis, inde aliquando aufugere uolens, mappis ac lodicibus scißis, pro funibus utens, & per fenestras è summa turri sese demittens, cum media iam turris parte descendisset, laceratis & confractis funibus, in terram decidit, & ea nocte adhuc expirauit. Id factum est anno Christianæ salutis 1285.

56. VLRICVS eligitur anno 1285. de hoc nihil inuenitur prorsus.

57. BERTOLDVS secundus succeßit Vlrico. Præfuit adhuc anno 1299. quo in gratiam rediisse legitur cum Ioanne quodam Barone de Vacz.

58. SIFRIDVS Baro de Flumine, eligitur post Bertoldum, confirmatur ab Alberto Austrio Imp. à quo & priuilegiorum confirmationem impetrauit, anno 1306. & iterum ab Henrico VII. anno Christi 1310. Is plenus dierum resignauit Episcopatum Rudolpho Montfortio, cum consensu senatus Canonicorum Churensium: ipse uero in cœnobium Geilhausen

concedens, ibi uitam monasticam agens, post pauculos menses ex hac uita emigrauit.

59. RVDOLPHVS comes Montis fortis, Episcopus Constanciensis, & Administrator Curiensis, anno 1323 & aliquot sequentibus: Arbonæ sepultus.

60. HERMANNVS Baro ab Eschenbach & Arbona, Monachus Einsidlensis, postea Abbas apud Fabariũ, tandem etiã Episcopus apud Churã Rhetiæ.

61. IOANNES auditor Rotæ in Curia Romana: præfuit annis 1327. & 1328: nihil aliud de eo habetur, quam fuisse eum amicũ cleri, et trucidatũ esse anno 1331.

62. VLRICus à Lentzenburg, Magister Theologiæ & ordinis Heremitarum, uir strenuus, dictus Scultetus: eligitur in Episcopum Churensem, anno Domini 1332. Præfuit uiginti tribus annis, obijt anno Domini 1355 apud Sarunetium, fuit egregius bellator. Inuestiuit feudis Martisseninij castri, & pincernarum officij, Albertum seniorem, Austriæ ducem: anno 1337 in Thermis Badensibus. Emit Rietbergum castrum Tumiliascæ pro 1500 aureis à nobili uiro de Lando &c. Sepelitur in Ecclesia Churensi Cathedrali.

63. PETRVS natione Bohemus, Curialis antea Romæ: eligitur in Episcopum Curiensem, anno 1355. Præfuit 14 annis, & in Morauiam auocatus Olomuntinus Episcopus designatus est, ubi proximo anno obijt, uidelicet anno Domini 1369. Inuestiuit feudis Albertum & Leopoldum duces Austriæ, anno 1366. Huic Carolus 4. Imp. dedit potestatem cudendi obu-

los in ualore Augustanorũ Noribergæ, anno 1360. & Vectigal Churense duplicauit.

64. FRIDEricus à Neuczingen Cancellarius Leopoldi Austriæ ducis, eligtur anno 1369 in Episcopum Churiensem: ibi cum præfuisset octo pene annis, ad Brixensis Episcopatus gubernationem se promoueri facile passus est anno Christi 1376. quòd desperaret se debita Episcopatus Churiensis soluere posse.

65. IOANnes Alberti Austriæ ducis Cancellarius, eligitur anno 1377. Attulit secum in promptis pecunijs thesaurũ 8. millium aureorum, quibus multa castrare demit. Præfuit 12 annis laudabiliter, ita ut restituerit diligenti Oeconomiæ administrattone Episcopatum pristinæ potentiæ ac dignitati, cuius res aliquandiu angustæ erant, & mirum in modũ afflictæ. Sub hoc Episcopo cæpit cœnobiũ Vallis Dominarũ uicinũ Feldchyrchio, tũ aureum Molendinũ appellatum. Decessit ex hac lachrymarum ualle, anno 1389. Sepelitur in Basilica Cathedrali cum longo Elogio, parieti affixo.

66. HARTmannus comes de Swerdenberg, dominus Sarunetij: antea ordinis Ioannitarum: eligitur in Episcopũ Churẽsem, anno 1389. præfuit 16. annis. obijt Churæ anno 1416, ubi etiam sepultus est. Erat contentiosus & bellator. Sub hoc Episcopo dono dedit Churiensi Ecclesiæ perpetuo possidendam totam uallem Telinam, in qua nascuntur,

O toties laudata tibi dulcissima uina
Rhetica, ab Augusto Liuia bella tuo:

Com-

Communitatē item in Burmio, & communitatē in Bu
sclasio, castrum item & Oppidum & totam uallem
Clauēnam & Plurium, cum omnibus ad hæc loca om-
nia pertinentibus iuribus ac bonis: anno Christi 1404
nobilißimus heros Modestinus Vicecomes, Barnabæ
Mediolanensis filius. Ab hoc ipso Episcopo accepit
in feudum Ernestus Austriæ dux officium Pincernæ
Churensis, & totum comitatum Tyrolensem, anno do
mini 1415. sicuti antea acceperant ab Vlrico Episcopo,
duces Austriæ Fridericus, Albertus et Otho. Redegit
Hartmannus iste in potestatem Episcopatus multas ar
ces, Ramuncensem, Griffensteinium: item Haldenstei-
nium castrum quod prope Churam in sinistra Rheni,
& in sublimi ac quasi pendente scopulo (unde nomen
arci contigit) situm, olim dominæ Annæ ab Halden-
stein erat, nunc uero strenui ac magnifici Galliæ re-
gum, ad Rhetos Oratoris, Ioannis Iacobi Castilionei
sedes ac domicilium, qui hac tempestate arcem ibi ædifi
cat, futuram spectaculum non Rhetiæ solum, sed to-
tius superioris Germaniæ: de qua ego superiore anno
(cū in Rhetia essem) sic lusi, cōplectens Tetrastycho
numerū anni, quo uidissem extrui tā insigne castrum,
oīm Rheticarū prouinciarū incōparabile ornamentū.

PenDentIs petræ has sIbI CastILIoneVs æDes
Pro tota strVXIt posterItate sVa.
FranCIsCI In RhætIs Orator regIs, & Heros
FortVna, CLarIs rebVs & ense potens.

67. Ioannes

67. IOANNES Abundi, dictus Naso, eligitur in Episcopum Rhetiæ Churiensis anno Christi 1416. Præfuit uiginti quatuor annis. Interfuit concilio Constanciensi: inchoauit confœderationem cum Heluetijs, anno Christi 1419. Obijt anno 1440. Ab hoc Ioanne Episcopo petijt feudorum collationem, & inuestituram Fridericus Austriacus: anno 1426.

68. CONRADVS à Rechberg Sueuus, matre comitissa de Sarunetio æditus: præpositus Constantiensis, designatur Episcopus Churensis anno 1440. Præfuit quatuor annis, & resignans Constanciam ad suam præposituram redijt.

69. HENRICVS Baro ab Heudœn: Episcopus antea Constanciensis, assumitur ad gubernãdam etiam Rhetiam Churiensem anno domini 1444. Præfuit Churensi sedi 10. annis, Constanciensi uero 36. Deiectus est à Churiensi Episcopatu anno 1454. Inuestiuit feudis officij pincernarum, & comitatus Tirolensis, anno 1446 Sigismundũ Austriæ Archiducem. Obijt tandem Constantiæ anno domini 1471. ubi etiam terræ mandatus est in sacello à se fundato. Hîc aliqui Anthonium quendam à Pontifice missum & Episcopatui intrusum narrant, sed ille non est receptus, ergo isti Catalogo non immiscendus.

70. LEONHARDVS prius Austriæ ducum Cancellarius eligitur anno redemptionis humanæ 1454. Præfuit quinq; annis, obijt anno domini 1459.

Sub

Sub hoc Episcopo nihil memorabile gestum aut actum est: Nisi quod totum oppidum Maiæfeldum incendio perijt tam tristi & calamitoso, ut tres tantum ædes priuatæ cum castro & Ecclesia Parrochiali manserint illesæ: Id factum est in die undecim millium uirginum, anno salutis 1458.

71. ORTLIEBO Baro de Brandis, eligitur anno 1459. Præfuit triginta duobus annis, obijt anno domini 1491. Is inuestiuit feudis officij Pincernarum & prouinciarum ad comitatum Tyrolensem pertinentium Sigismundum, Austriæ Stiriæ & Charinthiæ ducem, anno domini 1460. Sub eius gubernatione perijt incẽdio, et cõflagrauit tota Chura, anno 1464. exceptis tribus Monasterijs, uirginũ in Curia Episcopali, D. Lucij extra muros, & S. Nicolai Dominicastrorum ordinis in infima parte urbis siti.

72. HENRICVS sextus, Baro ab Heudwen, eligitur anno 1491. Præfuit 11. annis, cum summa difficultate & resignauit, & paulo post, obijt Furstenbergi anno domini 1530. Sepelitur in media pene Basilica Churiensi marmoreo & sublimi Mausoleo.

73. PAVLVS Ziglerus à Ziegelbergo, Dominus Barrij: Germanus frater Nicolai Zigleri, eius uidelicet qui Maximiliano Imperatori à Secretis fuit. Præfuit Episcopatui Churensi inter maximas difficultates ac subditorum suorum molestias & iniurias infinitas annis 38. in quibus multa indigna perpessus est à seditiosis

tiosis suis, & rebellibus rusticis, quorum furori tandem cedens ad Furstenburgum Athesinæ prouinciæ arcem secessit, ubi mœrore confectus, subitanea morte tandem ex hac uita emigrauit, anno domini 1541. uicesima quinta Augusti. anno domini 1516. accepit ab eo inuestituram feudorum officij pincernarum, & comitatus Tirolensis Maximilianus Imperator. Hic obiter sciat lector Austriæ Archiduces esse Pincernas, dominos de Marmoribus Marsallos, Comites Metenses uel Amasios Dapiferos fuisse Episcopatus Churensis. Hodie uero Dapiferorum & Camerariorum officium confert Episcopus suo arbitratu, cui familiæ uoluerit.

74. LVCIVS Iter, nobilis Rhetus: artium Philosophiæ Magister Coloniensis, de quo non incommode dicere quis posset, uetus illud Poëtæ:

Ingenio magnus, corpore paruus erat.

Præpositus antea Basilicæ Churensis, eligitur quinta Octob. anni à nato Christo 1541. in Episcopum Churæ Rheticæ & Rhetiæ Churensis. Accepit priuilegia à rege Ferdinando 17. Februarij, anni 1543 Noribergæ. Consecratur à Ioanne Constanciensi Episcopo Morsenburgi in præsentia Abbatum Swingartensis ac Petershusani undecima Ianuarij, anno Christi 1545. Præsidet adhuc hoc anno Christi 1549. Ab eo accepit inuestituram feudorũ Diuus Ferdinandus Rom. Hungariæ & Bohemiæ rex, Diui Caroli V. Imp. frater, anno domini 1548. Extruxit inter multa alia quibus arcem Epi

scopalem

ſcopalē, inſigniuit magnificas etiã ædes pro præpoſito Andrea de Salicibus optimæ ſpei, & expectationis adoleſcentulo, qui eſt Epiſcopi Lucij è ſorore nepos, filius magnifici & longe clariſsimi Capitanei Domini Antonij de Salicibus. De his ædibus in gratiam Epiſcopi ſuperiore anno inter cætera ſic luſi.

SIC fIerI has PræſVL GrIſæVs LVCIVs æDes,
AnDrææ VoLVIt SaLICInIs ſtIrpIbVs orto.

In hoc diſtycho eſt annus à nato Chriſto 1546. quo extructa eſt Præpoſitura illa Churenſis ab antiſtite Lucio: Tantum de Churenſibus Epiſcopis.

AD VRBEM CONSTANTIENſem: Elegidion Bruſchij.

Tu quoq; Diua, tuas Vrbs nobilis accipe laudes,
Quæ Conſtantinomina priſca geris.
Inter utrunq; lacum ad ſpumantem condita Rhenum,
Auſtriadum quæ nunc diceris eſſe ſoror.
Accipe Pontificum cum res tum facta tuorum,
In gremio geſtat quos liber iſte ſuo.
Quos illuſtratos tibi ad uſq; hæc tempora nunquam,
E ſquallente ſitu profero primus ego.
Vt poſſint intra non tantum mœnia, templis
Inq; tuis, ſed apud nos & ubiq; legi,
Inuenies uero hic, quo tempore cæperis ipſum
Agnouiſſe tuum qui regit aſtra Deum.

Et do-

Et dominum ducibus quibus illum agnoueris ipsum,
Per cuius meritum turba redempta sumus.
Inuenies, quis condiderit tot templa tot aras,
Quis q; tibi tantas conciliarit opes.
Quod q; legis nunc hæc in paruo & plura libello,
Acceptum id referas scilicet omne mihi.
Quem tibi si charum pacere Vrbs nobilis esse,
Mox ornabo libro te grauiore: Vale.

QVARTVM CAPVT de omnibus Episcopis Constanciensibus.

CONSTANCIENSIS Episcopatus non Constantiæ, sed in Ergouia apud ueterem Vindonissam cæpit, in confluxu Limagi Araris ac Rusæ, insignium fluuiorum: sub Clodouæo Galliarum rege, primo ad Christum conuerso, & S. Remigij manibus baptisato. Eius gubernatores ac Antistites ad hæc nostra usq; tempora hi numerantur.

1. S. PATERNVS.
2. S. LANDO: Hos nominat Petrus de Natalibus in suo Diario.
3. MAXENTIVS.

4 BVBVLCVS seu Boulco. Is interfuit Concilio Epaonensi, quod celebratum est, annum Christi circiter 498. ibi sic se subscripsit, Bubulcus Episcopus Vindonissensis.

5. GRAMMATIVS: interfuit Concilio Aurelianensi, in Gallijs celebrato, anno domini 546. Is se etiam subscripsit Episcopum Vindonissensem.

6. S. MAXIMVS uel Maximinus. Vixit Clotarij secundi, & Dagoberti magni, patris scilicet, & filij, potentißimorum Galliæ regum temporibus. Et hunc Clotarius rex transtulit è ueteri Vindonissa in regiam Villam Constanciam, à Constancio primo, Imp. Aug. extrui cœptam: id factum circa annum Domini 570. Sic Maximus iste ultimus Vindonissensis, & primus Episcopus Constanciensis dici potest.

7. RVDOLPHVS alibi Rudilo dictus.

8. VRSINVS.

9. GAVDENTIVS qui obijt anno Christi 618.

10. MARTINVS ab aliquibus Martianus, ab alijs Marianus dictus: Huius temporibus circumscripsit certis suis limitibus Dagobertus Episcopatum Constanciensem, ut habetur adhuc in Bulla Friderici Barbarossæ. Huic dedit etiam idem rex multa insignia priuilegia, quibus hodie adhuc utitur Ecclesia Constanciensis. Id factum est anno Christi 633.

11. IOANNES, propter summam uitæ innocentiam Beatus appellatus, patria & gente Rhætus Churiensis:

riensis: discipulus S. Galli Scoti Heremitæ, & concionatoris accolarum lacus Acroniani, qui cum ipse ad gubernationem Constanciensis Ecclesiæ uocaretur, honorem oblatum humillime deprecatus, hunc Ioannem charissimum suum amicum ac sodalem ipse in urbem ducens, Ecclesiæ commendauit, in præsentia Athanasij Nemetũ, Theodori Augustudinensis, et Alberini Lugdunensis Episcoporum: item Gunzonis siue Cunzonis Sueuorum ducis, residentiam suam, tum Vberlingæ ad lacum Acronianum habentis. Hæc introductio & electio Episcopi Ioannis facta est anno 650.

12. OBHARDVS Bosso cognominatus.

13. PICTAVIVS. 14. SEVERVS.

15. ASTROPIVS. 16. IOANNES secundus: hunc alij Haunum appellant.

17. RVFFO alijs Bufo dictus.

18. AVDONIVS. Huius meminit Hermannus contractus, obijt anno Domini 736.

19. ERNFRIDVS alijs Anefridus eligitur anno 736 à rege Carolo Martello. Erat prius Abbas Diuitis Augiæ in lacu Veneto, eius cœnobij gubernationem retinuit etiam cum Episcopatu, consensu Caroli. Præfuit Episcopatui 10. annis & obijt anno 746.

20. SIDONIVS uel Sinodius accepit baculum pastoralẽ anno 746. Præfuit 14. annis, obijt dysenteria: in templo Sangallensi, anno 760. Homo ambitiosus & auarus: Tenuit etiam Abbatiam Diuitis Augiæ:

Ac ut Sangallensem quoq; consequeretur, nihil intentatum reliquit, tam diu, donec S. Othmarum pium Abbaciæ Sangallensis gubernatorem capi & in uincula conijci curaret: cuius Tyrannidis confirmatores, & quasi satellites erant Warinus & Ruthardus comites Altorffenses, Welphorum siue Catulorum appellatione noti. His tẽporibus liberalissime donauit Ecclesias, Solæturrensem in Heluetijs, Colmariensem in Alsatia, & Constanciensem, Domina Bertrada Pipini Galliarum regis coniunx, Caroli Magni mater.

11. IOANNES monachus Diuitis Augiæ, successit Sidonio in gubernatione non Episcopatus tantum, sed & utriusq; abbatiæ, cui Sidonius etiam præfuerat: electus & confirmatus à rege Pipino. Præfuit sapienter ac utiliter annis pene 11. obijt anno Domini 781. Sepelitur in Diuitis Augiæ sacello D. Chiliano dedicato. Post hunc Ioannem ponunt aliqui Catalogi tres alios Episcopos Constanciense Gangolphum, Fidelem & Theobaldum, sed numeri annorum non conueniunt, nisi forte isti tres uno anno ex hac uita emigrarint omnes. Nec meminit horum Hermannus Contractus, ergo & hoc loco omittendos duxi: Præter nomina enim nihil etiam de ipsis extat.

11. EGINO eligitur anno Domini 781. Præfuit annis 32. obijt anno gratiæ 813. Is etiam flagrans habendi cupidine, statim monasterij Sangallensis Abbati Waldoni grauiter insidiatus est. Reliquit post se crucem

habentem

habentem puri auri 50. marcas, argenti uero 35 & pre ciosissimas gemmas, cum hac inscriptione:

Hoc tropheum Christi Egino pro luce perenni,
Virgo Maria tuo sacro dicauit honori:
Cui prece quæso tua tribuantur regna Polorum.

Hæc crux postea anno Domini 1476 ab Episcopo Hermanno de Landenberg aucta & renouata, & tota aurea facta est, cum tali inscriptione:

Hæc crux, argento tribuit quam præsul Egino,
Auro commutata datur, nunc sic renouata.

23. VVOLFOLEON Eginonis Episcopi ex fratre nepos, Monachus antea Sangallensis, qui Episcopus factus, nõ minus fuit iniurius Sangallẽsi abbatiæ, quam fuerat Egino: sed qui cum summo tandem dedecore quiescere cogebatur à Ludouico Pio. Præfuit Constanciæ annis 18. obijt anno Domini 831. Sub eo ædificari cæptum est Monasterium Radolphinæ Cellæ, à Radolpho Episcopo Veronensi, qui patria gente Alemannus fuit. Stumpfius Heluetiorũ Chronographus, hic Theodorum quendam inserit, qui Basilicam Tigurinam à Carolo Magno fundatam consecrarit: illum ego nõ Episcopum, sed Suffraganeum fuisse arbitror: Catalogi enim ueteres non habent eum.

24. SALOMON primus, uir pius mitis ac pacificus & bonus gubernator, eligitur anno domini 831. Præfuit summa cum laude annis 41. obijt anno domini 873. Construxit antequam designaretur Episcopus, col

legium regularium Canonicorum in honore S. Stephani, in pago suorum parentum, à se Salmonsach appellato. Id Collegium postea Episcopus factus ex Thurgouia in urbem Constanciensem transtulit, in Parochiam S. Nicolai, quæ iam S. Stephani Cathedralis Basilica, ab hoc Salomone sic dicta et constituta est. Is idem Salomon primus fundator & monasterij, & oppidi, quod Episcopi Cellam uocant, celebratur: in quo frequentius quàm Constanciæ habitasse dicitur. Ad hunc scripsit Epistolam Pontifix Max. Nicolaus primus, quæ extat in Decreto Cap. Sciscitatur &c.

25. BATHEGO succedens Salomoni, præfuit quatuor annis, quibus maxima fuit annonæ difficultas. Obijt anno Christianæ salutis 877.

26. GEBHARDVS electus est post Bathegonem, anno Domini 878. Præfuit quiete quatuor annis: uir pius & religiosissimus: postea cum Nortmanni & Galliæ & Germaniæ extremam minitarentur uastationem, ipse etiam pio affectu tuendæ patriæ, & pugnandi pro aris & focis cum alijs principibus ad arcendos & prohibendos eiusmodi grassatores à Germania, profectus: ab hostibus infidelibus captus, & trucidatus est, anno Christi 885.

27. SALOMON secundus, Gebhardo Martyri Dei subrogatus est anno Christi 885. Præfuit sex annis. Obijt anno Domini 891, Sub hoc Episcopo Imp. Carolus Crassus ab omnibus principibus suis desertus

Arnol

Arnolpho ab ipsis electo cedens, abdicauit se Magistratu Imperij, & in summa postea paupertate uiuens, uix demensum habuit: At non diu in tali egestate uixit, nam anno Christi 888 à quodam ministro suo, in pago Neydingen ad Danubium sito interfectus, inde in Augiam diuitem auectus, & in choro maioris Ecclesiæ prope aram Diuæ Virginis terræ honorifice mandatus est.

28. SALOMON tertius comes uel Baro à Ramschwag, cuius familiæ hodie adhuc nobiles heroes in Rhetia habitant, Diuo Ferdinando regi à summis consilijs: Is primum Monachus Sangalli fuit, nam castrum Ramschwag, in quo natus erat, non procul abest à Sangallo, etiamsi uastatum nunc sit, & tantum rudera ac uestigia quædam eius appareant. Institutus ab Isone insigni quodam & doctissimo Sangallensis monasterij professore liberaliter, doctus etiam euasit ipse, ita ut sint adhuc in Sangallensi et Constanciensi Bibliothecis libri, latine ab eo scripti. Ex monacho factus est Imperatoris Ludouici secundi Sacellanus, post cuius mortem sequentibus etiam Imp. quatuor seruiuit, quibus omnibus longe charissimus fuit: præcipue uero Arnulpho Imperatori ita charus erat, ut ille eum duodecim Monasteriorum (inter quæ erant & Sangallense & Campidonense) amplissimum Abbatem constitueret: quibus omnibus summa sapientia & pietate præfuit. Constituitur ergo ab

Arnolpho Imperatore Episcopus etiam Constanciensis, anno Domini 891, ubi unanimi totius cleri consensu cum summo gaudio acceptus est: Præfuit ibi 29. annis, & laudabiliter & utiliter. Donauit & illustrauit liberalißime ac copiosißime Ecclesiam Cathedralem, multis aureis et argenteis clinodijs, plurimis item optimis libris, preciosißimis uestibus, pagis item integris & annuis prouentibus maximis. Impetrauit item non ueterum solum, ab Imperatoribus priuilegiorum confirmationem, sed & noua priuilegia, præsertim à Conrado Saliquo. Erat procera corporis statura, formosa facie, & optimis moribus præditus: mitis, clemens, benignus & hospitalis erga pauperes, facundus & eloquens, & qui ipse quoq; sæpißime è suggestu ad populum concionari solebat. Auaritia & superbia nunquam in eo animaduersæ sunt. Vrbem Constanciensem maxime ampliauit & locupletauit, nam eò transtulit ut in natura munitum locum tempore Hunnorum irruptionis in Germaniam, totum circumiacentis prouinciæ clerum: Quod sub Ludouico tertio factum est. Anno domini 914. à Bertholdo & Erchingero Sueuiæ ducibus captus, & in castrum Algouiæ Theobaldisburgum (cuius nominis mons Lindauio uicinus est) abductus, aliquandiu ibi detentus est: Quæ Tyrannis seminarium fuit multorum dißidiorum & max morum tumultuum, & aliqui duces propterea capite multati sunt à Cõrado Saliquo Ro. Imp.

Vale-

Valedixit tandem isti mortali uitæ, & ad æternam con ceßit anno redempti orbis 919 in die trium regum: Sepelitur cum maximo suorum omnium luctu in dextra Cathedralis Ecclesiæ Constanciensis.

29. NOTINGVS quem aliqui comitem Veringensem fuisse autumant, quorum opinioni tamen aduersatur Insigne Notingi: at Veringensibus comitibus sanguine coniunctum fuisse credibile & uerisimilius est. Is concordibus totius cleri Constanciensis suffragijs è Sangallensi monasterio, ad Episcopatus gubernationem euocatus est, statim post mortuum Salomonem. Præfuit autem 15 annis optime ac utilißime: erat Episcopus eximie doctus, qui & soluta & ligata oratione plurima scripsit, & omnes Euangelistas commentarijs illustrauit. Fuit idem etiam multarum insignium cantionum author, quarum adhuc usus est in Constanciensi Ecclesia. Fuit Pædagogus sequentis Episcopi S. Conradi. Obijt tandem anno incarnati uerbi 935. Sepelitur in Summa Basilica Constanciensi, in præsentia consanguinei sui S. Vlrici Episcopi Augustani, qui indicto uniuersæ ciuitati triduano ieiunio, curauit publicas ad Deum preces fieri, ut is populi sui misertus daret iterum eiusmodi pium Episcopum, qualis fuisset Notingus: quem aliqui Notingerum appellant.

30. S. CONradus patre Henrico comite Altorffensi natus, matre uero comitissa Bauarica ab Hohenswart siue Summuntoriana: in Sweingartensi cœnobio

perueteri sepultis : à Notingo Episcopo educatus, & liberalißime institutus post præceptoris ac alumni sui mortem unanimi totius cum cleri tum populi Constanciensis consensu postulatur, & eligitur anno 935. Præfuit summa cum laude annis 42. In quibus Constanciam plurimis præclaris ædificijs ac templis egregie illustrauit, omne suum patrimonium in hoc unum studium conferens. Construxit templum S. Ioannis, Parrochialem Ecclesiam S. Pauli, tum adhuc in suburbio sitam: Sacellum D. Mauricij, magnificum item pro pauperibus & peregrinis Xenodochium. Ter profectus est ad terram Sanctam, semper fœliciter & incolumi corpore reuersus. Fuit ei arctißimum neceßitudinis & amicitiæ uinculum cum S. Vlrico Episcopo Augustano. Aedificauit extra & paululum infra urbem ad Rhenum, Gotliebenium castrum: obijt tandem plenus dierum postridie S. Catharinæ, anno Domini 976 Othone secundo Imp. Rom. præsidente. Sepelitur sub dio, prope Sacellum S. Mauricij à se conditum, ita enim sepeliri uoluerat: ubi diu miraculis claruisse dicitur. Huic tumulo postea pietatis studio superædificauit elegans sacellum: Reuerendus Dominus Vlricus à Reichental, Canonicus Constanciensis.

31. GAMINOLPHVS succeßit S. Conrado, præfuit bene & laudabiliter 4. annis, & ualedixit uitæ mortalium anno Christianæ salutis 980.

32. S. GEBHARDVS secundus huius nominis,

alijs

alijs Eberhardus tamen dictus, comes Brigantinus, Vthonis ex Domina Dietburga filius, post mortem matris ex utero cæsus: uir doctus, pius ac facundus, eligitur anno Domini 980. Præfuit laudabiliter annis sedecim: Obijt anno 996. Sepelitur Petershusij in monasterij Benedictini à se fundati, & in quinquennij spacio constructi tẽplo, sub ara maxima, quæ est ante chorum. Multa cõtulit ad Episcopatũ. Fundauit Collegiũ etiam Canonicorũ Zurzachij, suis proprijs pecunijs, quod etiam certis annuis prouentibus dotauit.

33. LAMbertus monachus Petershusanus, imprimis religiosus & honestus Dominus: eligitur Episcopus Constanciensis uno omnium Canonicorũ ore, anno 996, præfuit prudenter et utiliter 13. annis, obijt Phtiryasi anno 1009. Huius Lamberti temporibus, uixit in Sangallensi cœnobio Hermannus Contractus, comes Veringensis, & wolferadi ex Hiltrude filius, monachus eximie doctus: Poëta, Orator, Astronomus, Musicus et Chronographus insignis: cuius tenerrima et in cinerem iã resolui incipiẽtia ossa mihi superiore anno ostendit, ampliß. ac doctiß. uir Ioannes Swernherus à Rischach, ordinis Teutonicorũ Prouincialis cõmendator per Baliuiã Alsatiæ, Alschẽhusij in Sueuia habitãs, et omnis generis optimos libros summo studio cognoscẽs.

34. RODHARDVS alijs Richardus succeßit Lamberto electus à toto clero Constanciensi: præfuit 4. annis, S. Henrico Imp. tam charus, ut fere semper eum

secum

secum haberet in aula sua regia. Cumq; Imperator coronam Imperij & benedictionem Romæ petiturus in Italiam proficisceretur, sequuti sunt eum etiam, Episcopus Ruthardus & Abbas Sangallensis Burcardus. Cum autem Imperator & Saracenos in Italia ingenti prælio uicisset, ex omniq; Italia eiecisset, & Imperij coronam & benedictionem à Pontifice Maximo Benedicto VII. accepisset, & in Germaniam iam redire statueret: correptus est exercitus Imperatorius dira peste, quæ cum late grassaretur, nec cuiquam parceret Rothardus etiam Episcopus, & Burcardus Abbas è medio sublati, & Imperatoris iussu in Italia honorifice humati sunt anno Domini 1013.

35. HAYMO eligitur statim post auditam & perceptam mortem Rodhardi, præfuit pie & laudabiliter summa cum prudentia annis 13. Obijt paralysi anno Domini 1026. decima octaua Martij. Is post mortem Henrici Claudi, Electores Imperij in eligendo nouo rege uehementer discordes, quosdam alios etiam grauiter tumultuantes, ad pacem & tranquillitatem exhortatus, authoritate sua facile etiam persuasit.

36. VVARMANNVS comes Dillingensis & Kiburgius, Diuitis Augiæ monachus, substituitur mortuo Haymoni anno domini 1026. Erat insigni doctrina & sapientia præditus, ita ut commendaretur ei erudiendus Hermannus dux Sueuiæ: præfuit ille sapienter & utilißime octo annis, Deceßit ex hac uita

anno

anno Christianæ salutis 1034. Sepelitur Constanciæ.

37. EBERHARDVS comes à Dillingen & Kiburgk, Germanus frater Episcopi Swarmanni, præficitur Episcopatui anno domini 1034, bene et laudabiliter præfuit annis 11. Sub eius gubernatione Comitia habita & celebrata sunt Constantiæ ab Henrico tertio Conradi Saliqui filio: anno domini 1044. in quibus talis ab eo pax constituta est inter omnes Imperij principes ac status, qualis nulla postea fuit in Germania. Sequutus est Episcopus iste anno domini 1047 Henricum Imperatorem proficiscentem in Italiam, ut Schisma inter tres Pontifices ortum tolleret & componeret: quod cum ita factum esset, & Imperator Swigerum Episcopum Bambergensem Romanæ Cathedræ præfecisset, isq; Henricum Imperatorem eiusq; coniugem Dominam Agnetem coronaret in natali Domini: obijt eodem die Episcopus Eberhardus subitanea morte, qui mox cum summis honoribus terræ mandatus est, Sub S. Petri porticu.

38. THEODORICVS Cancellarius prius & Archisacellanus Henrici Imperatoris, præpositus item Aquisgrani & Spiræ: eligitur post fata Eberhardi, anno 1047: confirmatur ab Imperatore Henrico tertio, cui longe erat charissimus: afflicta ualetudine prædi tus. Præfuit 4. annis: Pecijt Romam consulendi Pontificis ergò, in ardua quadam caussa & graui controuersia. Inde cum redisset, decessit ex hac lugubri ad

lætiorem uitam 22. Iunij, anno ſalutis Chriſtianæ 1071. Sepelitur in S. Stephani Baſilica Conſtanciensi.

39. RVMOLDVS alibi Grimoldus, præpositus antea Goslariensis in Saxonibus. Eligitur iuſſu Imp. Henrici tertij, anno ſalutis 1051. Præfuit annis 17. Erat homo natura paulo contentioſior, alioqui pietate & animi dexteritate eximia præditus: Henrico tertio ita charus, ut unicam filiam ſuam ei traderet, & concederet erudiendam & educandam tam diu, donec illa,

Iam matura uiro iam plenis nubilis annis:

ſine cum parentum tum Episcopi consilio uel consensu nuberet Sueuorum duci, Rhinfeldiæ ac Habſpurgi comiti Rodolpho. Sub hoc Episcopo concidit anno domini 1052. Summum templum Conſtanciense, quod ab hoc Rumoldo egregie, & pulchrius, & fortius quàm antea instauratum, & exædificatum ac consecratum est. Extat in Decreto epistola ab Alexandro secundo ad hunc Episcopum (quem Grimoldum uocat) scripta Cap. Sollicitudo. Distinct. 52. Obijt anno 1069. Sepelitur honorifice ac magnifice in noua Basilica à se restituta. Sub hoc Episcopo, obijt anno Christi 1052 Domina Hildrudis Wolfenradi comitis Veringensis coniunx, Hermanni Contracti Historiographi mater: in Alleshusan pago ad lacum Buchouiensem duobus pene milliaribus à Biberaco sepulta.

40. CAROlus gente Thuringus, Canonicus Magdeburgensis, ab Henrico 4. rege constituitur aut intruditur potius sine Capituli consensu, anno 1069. Is initio

suis Canonicis charus erat, nã insigni sapientia & morum suauitate, egregia item corporis statura ac uultus gratia præditus, sed

Cum nihil omnino sit ab omni parte beatum: iusto erat auarior, & qui Simoniacis negotiationibus sua potius, q̃ suæ Ecclesiæ commoda quærebat. Accusatus ideirco à Canonicorum suorum senatu Romæ apud Pont. Alexandrum II. iussu ac mandato eius Moguntiam uocatur, ubi in congregata Synodo, præsente Henrico 4. qui defensurus Carolum, cum eo Moguntiam descenderat, exauthoratur: cũ præfuisset 2. annis. Id factum est anno 1071. Mense Aug. Reuersus igitur Magdeburgũ eiusdem anni 27. Decemb. mœrore animi consumptus, ex hac mortali uita emigrauit. Meminit eius Lãbertus Schaffnaburgius in explicatiõe anni 1071

41. OTHO Canonicus Goslarensis in hac ipsa Synodo Moguntina, exauthorato Carolo ab Henrico quarto substituitur, qui habebat eum secum Moguntiæ: Ordinatur igitur, confirmatur et consecratur mox in præsentia Regis et conuocatorum Episcoporum à Sigefrido Archiepiscopo. Post consecrationem ablegauit eum rex Constanciam, dicens familiaribus suis: Constanciense nolui sse retinere sapientia & doctrina instructum Episcopũ (Carolũ innuens) haberent ergo iã fatuũ istum. Præfuit 3. annis & Gregorij VII. mandato eijcitur ex gubernatiõe, eo q̃ Henrico 4. fideliter adhæreret, et q̃ se eidẽ Pontifici opposuisset in adserẽdo ac

defenden

defendendo sacerdotum coniugio. Deturbatus itaq; & eiectus per Rodolphum Sueuiæ ducem, Rom. regem eius q; asseclas, Hermannum ducem Saxoniæ, & Bertholdum Marchionem Zeringensem Pontificij fil minis executores, Basileam concedens, reliquum uitæ ibi absoluit: ubi & mortuus & terræ mandatus est. Huic exulanti dedit Henricus quartus Episcopatum Cilimbrensem, quem tamen nec uidit nec possedit. Constanciam uero misit, idem Henricus quartus primum Rupertum quendam, postea Bertholdum, sacellanos suos ad gubernandum Episcopatum, sed neuter horum à clero receptus: aut diu retentus est. Sex annis tamen sibi inuicem succedentes, per uim, aliqua Episcopatus parte potiti sunt, postea iterum eiecti, non quod clero Constanciensi adeo inuisi essent, sed propter inimicitias & intestina bella quæ erant inter Imp. Henricum quartum, & Gregorium septimum Pontificem.

41. GEBHARDVS tertius huius nominis, dux Zeringensis, & ntonachus Hirsaugiensis ita diligenter commendatus est Senatui Canonicorum Constanciensiũ ab Abbate Hirsaugiensi Gulielmo, sub quo diu sanctißime uixerat, et à Bertholdo Zeringẽsi duce fratre suo: ut assumeretur & eligeretur in Episcopũ Constanciensem, anno 1081. Hanc electionem confirmabat Pontificius legatus Dominus Petrus Episcopus Albæ, addita etiã consecratione. Præfuit in summis periculis ac difficultatibus annis decẽ, quibus elapsis ita ab

omni

omni parte à regijs asseclis ac ministris contumelia iniurijs ac molestijs affectus est, ut Vlrico Abbati Sangallensi Charinthiæ ducis filio Constantiã obsidẽte, cogeretur loco cedere & Episcopalẽ sedem relinquere, à qua exulauit 13 annis, præsidente interim Arnolpho: tũ subsidẽtibus paulatim germaniæ tumultibus, et ipse auxilio Theodorici Abbatis Petershusani in Episcopatũ suum redijt, anno 1105. ubi tranquilliore postea uita, & fortuna per annos undecim usus est, quibus Ecclesiam Cathedralem à Rumoldo Episcopo reædificari cæptam, egregie & fœlicißime absoluit & consecrauit. Deceßit ex hac uita anno domini 1116.

43. ARNOLFVS comes Sancti montis, Sueuus, monachus Sangallensis intruditur ui per Abbatem Sangallensem Vlricum tertium Charinthiæ ducis filium, ac Henrici quarti Imperatoris consanguineum: idq; fit anno domini 1092 cum summo detrimento Episcopatus Constanciensis. Præfuit annis tredecim, tum qua mensura ipse erat mensus Episcopo Gebhardo, eadem remensum est ipsi quoq;: nam anno domini 1105 inclinatis rebus Henrici quarti, eiectus est ab Episcopi Gebhardi consanguineis, & Gebhardus summa cum laude restitutus. Qua uero postea fortuna usus sit Arnolphus eiectus, aut quo terrarum peruenerit, ignoratur.

44. VLRICVS comes à Dillingen & Kiburg, propinqua consanguinitate coniunctus S. Vlrico Au-

gustano antea Episcopo: singulari clementia et fauore Imp. Henrici quinti, peruenit ad Episcopatus Constanciensis gubernationem, consenciente tamen etiam & clero & populo Constanciensi: confirmatur à Pontifice Gelasio secundo, consecratur ab Archiepiscopo Mediolanensi. Præfuit summa prudentia decem annis: Construxit ac dotauit de suo patrimonio primus, Monasterium Canonicorum regularium Sancti Augustini Creuczlingum, extra muros Constanciences in Thurgouia situm: Renouauit item & instaurauit iterum pene collapsum Xenodochium pauperum, à S. Conrado olim constructum, ac liberalissime dotatum. Impetrauit etiam à Pontifice Callisto secundo, ut leuaretur è tumulo, ac Canonisaretur inq; Diuorum numerum referretur S. Conradus: quod factum est, anno Christi 1120. cum iam ille centum & quadraginta quatuor annis quieuisset sub terra. Incidit tandem Episcopus Vlricus in grauissimum morbum comitialem, uel Epilepsian, qua absumptus: obijt tandem anno Christi 1127. Sepelitur in Cathedralis templi choro.

45. VLRICVS secundus, Baro de Castellis: monachus apud S. Blasium in Hercynia, unanimi consensu Canonicorum electus succeßit Vlrico Dillingensi: præfuit utiliter ac laudabiliter annis undecim. Acetsi uarie premeretur à uicinis quibusdam tamen istas calamitates & aduersitates summa prudentia exuperauit, q̃ diu haberet propicium sibi & consencientem Canonicorum

corum senatum. Cum autem ille seditiosus in Dominum ac caput suum, ob leuiculam quandam caussam deiecti castri alicuius, quod obsessæ aut obsidendæ urbi incommodare potuisset: Episcopum coram Pontifice & Cæsare grauiter accusaret: cessit pius Episcopus pacienti animo, isti suorum Canonicorum furori, & Episcopatum ipsis libere resignans ad Monasterium suum redijt, ubi sancte uiuens reliquum uitæ absoluit. Paucis septimanis ante istam discordiam concidit altior turris templi maioris Constanciensis, ex quo casu omnes campanæ confractæ sunt. Resignatio hæc Episcopatus incidit in annum Domini 1138.

46. HERMANNVS Baro de Arbona, eligitur à toto Collegio Constanciensi, confirmatur ab Innocentio secundo, anno Domini 1139. Attulit omne Patrimonium suum ad Episcopatum, trecentas etiam auri marcas, ad summæ Basilicæ illustrationem conferens. Contra hunc libenter intrusisset Imp. Conradus III. Brunigundũ quendã sacellanũ suum, sed post festũ ille ueniẽs, hoc audire cogebatur, q̃ Paris olim ab Helena:

Ad possessa uenis præreptaq; gaudia serus:
Spes tua lenta fuit, quod petis alter habet.

Præfuit aũt Hermannus summa cum laude 26. annis, omnibus beneuolus, & omnibus eximie charus. Illustrauit multis ornamẽtis Basilicã Constanciensem, emit Aquisgranũ Hegouiæ oppidũ. Restaurauit anno 1142 collapsum Scotorũ monasteriũ. Impetrauit à Friderico

Barbarossa confirmationem donationis ac Bullæ regis Galliarum Dagoberti, anno 1155. obijt tandem anno domini 1165.

47. OTHO secundus, comes Habspurgius, etsi sint qui Zeringensem ducem fuisse affirmant: cui sententiæ astipulatur Salemitani Monasterij Abbatum Catalogus: ubi secundus eius loci Abbas Godefridus, dicitur electus sub Othone isto Episcopo, duce Zeringensi. fuit iste Otho, siue Zeringensis, siue Habspurgius: præpositus antea Augustæ ad S. Mauricium, uir summa prudentia & optimis moribus conspicuus, at homo ualetudinarius: eligitur anno Domini 1165. Præfuit 4. annis, semper ferè ægrotans: obijt anno 1169.

48. BERTHOLDVS nobilis Baro de Bußnang ex Thurgouia: etsi sint etiam qui Baronem de Kußnach, ex Ergouia ortum fuisse arbitrentur: eligitur is ab unanimiter consentiente clero statim post euocatum ex hac uita Othonem, uir eximia prudentia ac uirtute præditus. Præfuit laudabiliter annis 10. obijt 10. Maij: anno redempti orbis 1179.

49. HERMANNVS secundus, nobilis à Fridingē ex Hegouia natus, defuncto Bertholdo successit anno Domini 1179. Præfuit 11. annis: pacis & tranquillitatis publicæ, ut amantißimus ita custos etiam diligentißimus, omnibus suis subditis ex animo charus. Huius temporibus Imp. Fridericus Barbarossa omnibus Imperij principibus ac statibus Constanciam conuocatis, sta-

tis, statuit & sanxit ibi publicam pacem per totum Imperium sancte conseruandam, anno Domini 1183: Hãc pacem Constanciensem pacem appellabant omnes homines, eamq; publicis literis compræhensam Baldus Iũrisconsultus postea commentarijs illustrare dignatus est, obijt Episcopus Hermannus anno Domini 1191. cum præcedente anno Imp. Fridericus Barbarossa perijsset in quodam Armeniæ fluuio.

50. DIETHELMVS Baro de Wyssenburg, & Dominus in Krenckingen, antea à Friderico Barbarossa Abbas diuitis Augiæ designatus in Comicijs Spirensibus: Isti cœnobio cum sapienter ac utilißime præfuisset annis 15. uocatus est unanimi totius cleri ac populi Constanciensis consensu, ad gubernationem etiam Episcopatus, anno Domini 1192. cui summa cum laude præfuit annis duodecim, retinens interim Diuitis Augiæ etiam possesßionem, obijt tandem 12. Aprilis, anno Christianæ redemptionis 1205.

51. VVERNERVS Baro à Stauffen, eligitur à Capituli Constanciensis toto Senatu, anno 1205: præfuit quatuor annis & aliquot mensibus, obijt anno 1210. Sepelitur magnifice in choro Cathedralis Ecclesiæ.

52. CONRADVS secundus, nobilis comes de Andechß & Degernfeld, ordinarie succeßit Wernhero: præfuit et profuit Ecclesiæ Constanciensi annis 24. cum summa omnium hominum laude, obijt anno 1234.

53. HENRICVS nobilis de Thanneck, aut ut ali-

qui uolunt de Thannen &waldburg et Khussenberg, eligitur Episcopus Constanciensis, anno domini 1234: præfuit prudenter & utiliter 14 annis: & quamuis toto pectore abhorreret ab omnibus belli furoribus ac tumultibus, tamen ab Henrico et Godefrido Niffensibus Baronibus, iniustissime lacessitus ac diu grauiter & multifariæ molestatus & oppressus, collecta tandem manu, ardentibus uotis Dei prius auxilio implorato, contra hostes egreditur, & cum ipsis in S&wiggerana ualle fœliciter confligit: nam etsi numero longe esset hostibus inferior, tamen Deo duce uicit, & utrumq; Niffensem, cum Baronibus ac nobilibus alijs quadraginta fortiter cæpit, uinculisq; inclusos Constanciam duxit, ac aliquandiu ibi in custodia seruatos, certis tandem conditionibus iterum dimisit. Hæc pugna commissa est in die S. Albani, anno Domini 1235. Postea quicta gubernatione potitus est. Decessit ex hac mortali uita, anno Virginei partus 1248. Sepelitur in Basilica Constanciensi.

54. EBERHARDVS secundus, Dapifer à &waldburg: eligitur à clero Constanciensi, sublato ex hac uita Henrico Episcopo: præfuit summa prudentia & cura 16. annis. Vir humanus et mitis erga omnes omnium conditionum homines, idcirco omnibus etiam eximie charus. Ampliauit & ditauit Episcopatum: emit oppidum Klingen, & quosdam etiam pagos à Domino &walthero de Klingen: arcem item Batenhusium ab

Hildi-

Hildiboldo de Steckborn & plurima alia cum castra, tum prædia: plurimas item decimas à diuersis circumiacentis terræ Regulis. Obijt fœliciter anno 1174. decima nona Februarij. Sepelitur in medio choro Basilicæ Constanciensis mense Martio.

55. RVDOLPHVS comes Habspurgius, Imp. Rodolphi Habspurgij patruelis, Canonicus Basiliēsis prius et Constanciensis, eligitur anno 1174: præfuit 20. annis, quibus Episcopatū egregie auxisset, & locupletasset, nisi à suis proprijs consanguineis, rege uidelicet Alberto, Rodolphi filio, omnis generis persequutionē sustinere, imo ad arma ultricia etiam capienda, duro necessitatis telo adactus, et compulsus fuisset. In hoc bello obsidione cinxit, occupauit & diripuit, anno Domini 1291 Buchornam oppidum ad lacum Acronianum situm, obijt anno Domini 1294 tertia Aprilis, relinquens Episcopatum in maximis debitis, propter gesta bella, ad quæ tamen non nisi summa ui pertractus est. Sepelitur in maioris Basilicæ Constanciensis choro, ad sinistrum latus aræ maximæ. Sub eo frigoribus concretus est lacus Acronius totus, anno Domini 1277.

56. FRIDEricus comes à Zollern, præpositus Maioris Ecclesiæ Augustanæ, eligitur à maiori parte Collegij Constanciensis, ut succedat Rodolpho Episcopo sanguinis etiā necessitudine sibi coniuncto: At contra hunc à paucis quibusdam summi collegij Canonicis eligitur Henricus nobilis à Klingēberg legum

doctor, & Rodolphi regis Cancellarius, uir adprime doctus, & summa prudentia præditus. Hoc Schisma fuisset maxime perniciosum Episcopatui Constanciensi: nisi Fridericus tanta morum lenitate, & animi mansuetudine præditus, tamq; pacis ac tranquillitatis studiosus, de suo iure potius cedere uoluisset, quàm autor & adiutor esse, exhauriendi aut annihilandi Episcopatus, cui uidebat tam perniciosam fuisse, & tam infœliciter cessisse, discordiam antecessoris sui cum ipsius consanguineis, Austriæ principibus. Mouebat eum & hoc, quod Henricus, Alberti regis præcipuus consiliarius, non quieturus esset, ut qui sapientia & præsidijs esset ad retinendum Episcopatum paratior. Reseruata ergo annua sibi pensione post annos quatuor ab electione præteritos Henrico Clingenbergensi, gubernationem plene resignauit, obijt tandem anno 1304.

57. HENRICVS secundus huius nominis, nobilis Regulus à Clingenberg, eligitur eodem tempore et die, quo Fridericus comes à Zollern, discordi scilicet electione. Cum autẽ ei potentiori cessisset Fridericus, confirmatus & consecratus est ab Archiepiscopo Moguntino Gerhardo ab Eppenstein, anno Christi 1294: Dominica Letare. Præfuit utilissime annis undecim: multa Episcopatus bona impignorata redemit, plura à diuersis hinc inde regulis ac Baronibus emit. Erat Historiarum lectionis studiosissimus: qui libellũ etiam de comitibus Habspurgensibus in gratiam Rodolphi

regis

regis (cui charißimus semper fuerat) scripsit. Nigromantiæ uerò studio supra mediocritatem delectatus est. Construxit intra muros Constanciensis urbis templum D. Laurentio sacrum, obijt anno Domini 1306. Sepelitur in Summo templo Constantino.

58. EBERHARDVS tertius huius nominis, alijs Gerhardus: Ex Auinione Galliæ natus, uir in sacris ac prophanis eximiæ doctus, intruditur à Rom. Pontifice Clemente quinto, mox post obitum Henrici: præfuit 12. annis, obijt anno Domini 1318. Huius temporibus perijt maior pars urbis Constanciensis lugubri ac miserrimo incendio, anno Domini 1314. mense Maio, die S. Crucis. Id incendium in Iudæi cuiusdam ædibus natum, facile restingui & prohiberi initio potuisset, nisi Iudæus ille nequam tantæ calamitatis potius spectator, quam Sabbati sui transgressor esse uoluisset.

59. RVDOLPHVS tertius huius nominis, comes à Monte forti, uir insigni sapientia prudentiaq; prædi tus: eligitur unanimibus totius Canonicorum senatus sententijs, anno Domini 1318. Præfuit sedi Constantinæ laudabiliter & utiliter annis quatuordecim, egregie eam & augens & illustrans. Aedificauit de nouo insigne castrum Arbonense ad lacum Acronium. Erat in tanto odio apud Pontificem Romanum, quod Ludo uico Bauaro cõstancius ac fidelius adhæreret: ut etiam excommunicaretur. Postulatus est etiam ad Churensis Episcopatus gubernationem, anno 1323, quam pruden-

tißime etiam administrauit. Obijt anno Christi 1331: & quia in Pontificio Anathemate ex hoc seculo emigrasset, non loco sacro, sed prophano humatus est: precibus tamen & indesinenti suæ familiæ interceßione post uiginti annos iterum effossus ac sacratæ terræ honorifice mandatus.

60. NICOLAVS nobilis à Kenczingen et Frauuenfeldo, Magister Curiæ cognominatus, eligitur per Schisma, & tamen à maiori parte senatus Canonicorum: confirmatur à Rom. Pont. Ioanne XXII. Contra hunc eligebatur à quibusdam Canonicis comes Albertus de Hohenberg, patre Rodolpho furioso homine natus. Hi duo bello etiam de possesßione Episcopatus certarunt, sed uicit Nicolaus, auxilijs Friderici Austrij contra Imp. Ludouicum electi. Cuius Friderici locum tenens designatus est, iste Nicolaus Episcopus, per uniuersam superiorem Sueuiam, Ergouiam, Thurgouiam ac Alsatiam. Militauit item Episcopus iste per menses quatuor in castris Friderici comitatu ducentorum ac septuaginta equitum. Præfuit Episcopatui annis undecim laudabiliter, ubi in summa Annonæ difficultate, liberalißimus erat singulis diebus trium millium pauperis turbæ hominum alumnus. Obijt anno Christi 1344. in die S. Iacobi. Sepelitur cum omnium pauperum ac egenorum summo luctu & planctu, in Cathedrali Ecclesia Constanciensi: eodē tumulo, quo prius Henricus à Klingenberg humatus quiescebat.

61. Vdal-

61. VDALRICVS tertius, Pfefferhart dictus, ex ueteri & honestißima quadam Coestanciensis urbis familia prognatus: Cathedralis Ecclesiæ prius Decanus subrogatur concordibus totius Capituli suffragijs Nicolao antistiti, anno domini 1344. Præfuit septem annis prudentißime ac utilißime: erat mitis ac simplex homo, sed bonus ac circunspectus Oeconomus, pecuniarum diligentißimus collector & coaceruator. Is interrogatus (quare tanto studio colligeret pecunias) respondit: se ideo facere, ut ingruentibus aliquando tempestatibus bellicorum tumultuũ, uel defendere et tueri suos, uel pacem saltem suis emere posset. Sub eo Iudæi combusti, quod dicerentur infecisse fontes per totam Germaniam. Sub eodem cœpit etiam anno 1349, ordo flagellatorum cateruatim per urbes miris uociferationibus ambulantium, & populo mira quædam Paradoxa concionantium: is mox tamen iterum à Clemente sexto damnatus est. Obijt Episcopus Vlricus anno Domini 1351 sexta Nouembrium. Sepelitur in Summo Constanciensi templo.

62. IOANNES tertius: cognomento Windlock, è Schaffhusio natus, eximie doctus et sapientißimus uir, Cancellarius Austriæ ducis, Alberti Claudi, cuius precibus obtinuit confirmationẽ ab Innocẽtio VI. Præfuit annis 5. Habebat publicũ hostem, Conradũ ab Honburg equitẽ auratũ, qui oppidũ Martorffum, quod generosißimo uino celebre est, meliore titulo arbitrabatur

sibi de

sibi deberi quàm Episcopo: cum tamen optimo iure consensu etiam ac confirmatione Caroli quarti, Episcopus id possideret. Honburgius igitur dolens sibi tam bonum bolum è faucibus eripi, ad Cainica consilia se totum conuertit: & in die Agnetis, anno Domini 1356 cum aliquot alijs sui similibus Centauris, non sine consensu quorundam etiam Canonicorum in urbem irruens, Episcopum cum paucis aliquot amicis sacerdotibus, in palatio Constanciensi ad instructas mensas sedentem et cœnaturientem, nihilq; insidiarum aut mali metuentem, armata manu aggreditur, ac crudeliter trucidat, fuga sibi postea consulens. Episcopus primum quod interdictum esset sacris Constanciæ, in loco prophano prope sacellum D. Margaridos humatus, sequenti anno honorifice transfertur in Cathedralem Ecclesiam Constanciensem.

63. VDALRICVS quartus, nobilis à Fridingen, eligitur à toto Capitulo in Episcopum, qui propter insignes animi uirtutes dignissimus fuisset tali munere: sed quia Pontificiã confirmationẽ impetrare nõ potuit (occuparat enim animos põtificis et Cardinaliũ alius quidam, Henricus uidelicet à Brandis) pacis & tranquillitatis conseruandæ studio, uolens ab Episcopatu cessit, gratias interim agens senatui Canonicorum pro oblato sibi tali honore: quo prorsus carere, quam Episcopatui nocere maluit. Hic aliqui etiam Leopoldum quendam Canonicum Bambergensem, Episcopatui à

Carolo

Carolo IIII. intrusum esse scribunt, qui tamen decem saltem præfuerit mensibus, eum prætereo, cum nec Catalogi Constanciense eum habeant.

64. HENRICVS tertius huius nominis, Baro à Brandis & Abbas Einsidlensis: consequutus est possessionem & clauum Episcopatus Constanciensis, non per legitimam Canonicorum eius loci electionem, sed largitionibus cum maximo & Abbatiæ Einsidlensis & Episcopatus Constanciensis detrimento: corruperat enim Cardinales quosdam Romæ, qui ei confirmationem apud Innocentium sextum, facile impetrabant, anno Domini 1356. decimaquinta Maij. Præfuit Henricus 16. annis, cũ urbi inuisus, quia summe ei molestus et iniurius: tum Canonicis etiam non admodum gratus, obijt anno Domini 1383 apud Klingenouiũ, in die S. Ceciliæ: inde Cõstanciam uectus, honorifice sepelitur in Cathedrali Ecclesia. Non modo non præfuit, sed obfuit plurimum Episcopatui.

65. MANGOLDVS à Brandis Henrici Episcopi ex fratre nepos, eligitur ex Abbate Diuitis Augiæ in Episcopum Constanciensem, 27. Ianuarij anno Domini 1384. à nouem Canonicis: reliquis Domino Nicolao à Rysemburg suffragantibus: confirmatur ab Adolpho Archiepiscopo Moguntino. Nicolaus uero à Pontifice Vrbano confirmationem consequutus, Constanciam ingressus, ibi sedem suam habere cœpit. Mangoldus conscripto foris exercitu tumultuatur, &

armis

armis uiam sibi ad consequendam plenam Episcopatus gubernationem aperire statuit: At cum plerunq; nobis proponentibus Deus disponat, obijt Mangoldus subitanea morte apud forum Tiberij siue Cæsaris solium in Ergouia, cum iamiam equum uellet inscendere, & Scisma illud durasset annum & dies 14. Sunt qui eum ueneno affirment è medio sublatum esse. Auehitur in diuitem Augiam, & ibidem in Basilica summa sepelitur, die S. Blasij.

66. NICOLAVS secundus huius nominis, nobilis à Rysenburg eligitur, ut supra dictum, anno Christi 1334. Præfuit 4. annis quiete & solus, sublato iam Mangoldo Episcopo: at ualde inutiliter. Resignauit episcopatum quarta Maij, anno Christianæ salutis 1388, spe amplioris dignitatis: qua spe cum frustraretur, redijt Constanciam, ubi præposituræ dignitatem iterum consequutus est.

67. BVRCARDVS Baro Heudwensis, & Præpositus summi Collegij Constanciensis successit concordi Canonicorum electione Nicolao: præfuit annis decem. Profectus est ipse Romam pro confirmatione ad Vrbanum Pont. sed impetrare alio eam pacto non potuit, q̃ si Nicolaũ antecessorem suum, præposituræ dignitate inuestiret: quod se illico facturũ Pontifici promisit. Aedificauit egregiũ sacellum in honorẽ D. Virginis in ambitu Cathedralis Ecclesiæ, ubi & sepulturã sibi ipsi constituit et elegit, obijt postea anno 1398.

68. Fri-

68. FRIDERICVS secundus huius nominis: comes à Nellenburg, eligitur ab uniuerso Capitulo in successorẽ Burcardi anno Domini 1398. in die S. Galli, moxq; in præsentia parentis, comitis Conradi à Nellenburg insigni pompa consecratur: cum audiret autem Episcopatum adeo esse exhaustum & ære alieno grauatum, ut difficillime ei consuli aut subueniri posset, resignauit eum decimo die, suis Canonicis gratias agens ingentes pro tali honore sibi exhibito.

69. MARQVARDVS nobilis à Randeck, Sueuus: eius familiæ quã uulgo Neidlingos uocant, cuius patruus itidem Marquardus, Episcopus fuit Augustanus et Patriarcha tandem Aquileianus designatus est: Is successit Friderico legitime electus & consecratus, præfuit decem annis. Decessit ex hac uita, anno Christianæ salutis 1408.

70. ALBERtus Blaurerus ex honesta ac peruetori familia Reipub. Constanciensis, & optimis parentibus natus: præpositus summi templi, designatur Episcopus propter insignem prudentiã suam, anno 1408. Non consecratur, quia non erat sacerdos: præfuit laudabiliter & utiliter tribus annis, quibus aliquomodo restituit Episcopatũ pristinæ dignitati, fideli uidelicet et prudenti Occonomiæ administratione: anno uero 1411. totius Cenonicorũ senatus consensu resignauit Episcopatum Othoni sequenti, reseruata sibi tamen per omnem uitam annua & mediocri pensione.

71. Otho

71. OTHO tertius, Marchio de Hochberg & Röttelin accepit baculum pastoralem à resignante Alberto Blaurero, consensu totius cleri Constanciensis, anno Domini 1411. Præfuit 23. annis. Erat eximia prudentia & doctrina præditus: Extant eius scripta de laudibus D. uirginis, & filij Dei ex hac intemerata uirgine nati, in Bybliotheca Diuitis Augiæ. Sub hoc Episcopo congregata est Synodus illa magna Constanciensis ab Imperatore Sigismundo, cuius acta non est huius loci recitare. Ingrauescente senio Epilepsiam incidit, seu morbum Herculeum aut caducum ut uulgo uocant: quam calamitatem pacienter tulit. Cũ agnosceret uero ipse tali gubernationi non esse se amplius idoneum, resignauit Episcopatum cum bona uoluntate & consensu totius cleri, Friderico illustri comiti de Zollern, Canonico Constanciensi & Argentinensi, retenta sibi exigua pensione, qua reliquum uitæ in Minorum Constanciensium cœnobio transegit. Vixit in Monasterio non plenis duobus annis: Valedixit caducæ isti ac momentaneæ uitæ 15. Nouembrium. Anni à nato Christo 1437. Sepelitur in Basilica Cathedrali.

72. FRIDERICVS tertius: comes à Zollern, Canonicus Argentoratensis, consequutus est munus ac dignitatem Episcopi Constanciensis per liberã resignationem Episcopi Othonis. Erat egregius iuuenis summa modestiæ & humanitatis erga omnes cum summos tum infimos laude insignis, & iccirco omnibus etiam

bus etiam suis longe charissimus. Præfuit 3. annis nec integris tamen. Euocatus est ex hac mortali uita, anno Christi 1436 ultima Iulij, in arce Gotlieben: inde in urbem uectus, honorifica ibi sepultura donatus est, in choro Cathedralis Basilicæ. Anno præcedente mortem suam congregauit Synodum ex uniuerso Clero suo Constanciæ, ei interfuerunt Abbates 16. præpositi sex, Canonici 40. ducenti & sexaginta sacerdotes, non supputato clero, qui intra mœnia urbis habitaret semper. In hac Synodo censa & numerata sunt per uniuersam diocesin Constanciensem, trecenta & quinquaginta utriusq; sexus monasteria: mille, septingentæ & sexaginta parrochiales Ecclesiæ: sacerdotum uero capita supra septendecim millia.

73. HENRICVS quartus, Baro Heudwensis, præpositus Constanciensis, et Decanus Argentinensis concorditer & legitime eligitur ab uniuerso clero Constanciensi in Episcopum anno Domini 1436. quarta Augusti. Confirmatur eiusdem mensis octaua die ab Eugenio quarto, P. M. Basileæ tum existente. Ingressus est Constanciam quingentis equis in uigilia Natalis dominici, ut auspicaretur gubernationem. Præfuit annis 36. Recuperauit Morsenburgum, anno Domini 1457. Tenuit per resignationem Conradi à Rechberg Churensis Episcopi, eiusdem Rhetorum etiam Episcopatus administrationem 10. annis. Erat homo splendidus, pomparum amantissimus, Oeconomus non admodum

bonus aut utilis. Obijt anno Christianæ salutis 1471. Re liquens Episcopatum in maximis debitis. Sepelitur in sacello à se condito, per ambitum Basilicæ Cathedralis, ubi ipse sibi uiuus adhuc statuit tumulum.

74. BVRCARDVS secundus, nobilis à Randeck ex Hegouia: uir humilis, solitudinis & tranquillitatis studiosißimus, optimus Oeconomus: eligitur in locum defuncti Henrici, anno Christianæ salutis 1471. Præfuit tribus annis & aliquot mensibus sapienter & utiliter, obijt anno Domini 1475.

75. HERMANNVS nobilis de Lato Landesburgo, præficitur Cathedræ Constanciensi, antea Decanus Summi templi: uir mire religiosus, humanus, mitis, munificus in pauperes. Eligitur anno domini 1475. erat senio confectus, & plurimis ægritudinibus & infirmitatibus affectus, ac ualetudine omnino afflictus: ideirco assumpsit è Canonicorum collegio quendam sibi coadiutorem Ludouicũ nobilem à Fribergk doctorem, uirũ prudentem ac ualde uersutum: is clandestinis machinationibus contra Episcopum Hermannum & totum Canonicorum collegium Romæ confirmationem à summo Pontifice Xisto quarto impetrauit: non quod aliquid mali contra Hermannum Episcopum meditaretur, sed quòd post ipsius mortem Episcopatus possessionem facilius se hoc pacto retinere posse arbitraretur. Hoc call dum consilium coadiutoris sui, tam impacienter tulit Hermannus, ut post pauculos dies ex

hac

hac uita emigraret, quia suspectus iam erat senatui Canonicorum hoc nomine factus, quasi ipse author aut suffragator certe fuisset tam uafre contra Summi Collegij libertatē excogitati cōsilij. Præfuit non integris 1. annis, obijt anno 1477. Sepelitur in Basilica Cathedrali.

76. LVDOVICVS nobilis à Freibergk, eius familiæ quæ stellas gestat in insignibus suis: Doctor legum, uir eruditus, callidus, & multarum rerum experientia clarus: Canonicus Constanciensis. Assumitur primum ab Hermanno in coadiutorem: ut autem post mortem Hermanni totam gubernationem consequi & retinere posset, laborauit Romæ pro confirmatione, quam auro facile impetrauit. Mortuo igitur & animi mœrere consumpto Hermanno, non iam electionem aliquam expectare, sed plene Episcopatui præesse incipiebat Ludouicus, fretus Pontificia confirmatione. At Canonicorum senatus contempto Ludouico alium eligebat, Othonem uidelicet comitem Solimontanum, qui Constanciæ sedens plena ibi gubernandi Episcopatus potestate potitus est. Ludouicus nec ipse cedere uolens, in Radolphi cella sedem sibi elegit, et ibi suū etiam senatum, suum consistorium habuit. Is Romam quoq; profectus, impetrauit apud Xistum Pontificem, ut mandato Pontificio discedere è gubernatione iuberetur Otho: quod nisi facturus esset, minitabatur ei Pontifex fulmen Excommunicationis. At Otho Constanciæ nihilominus constanter permanens, misit

tamen legatos Romam qui certiorem facerent Pontificem de toto hoc negocio. Cumq; alio pacto dirimi hæc cõtrouersia non posset (neuter enim alteri cedere nec Pontifex confirmationem suam irritam facere uolebat) ad forenses disceptationes tandem uentum est, ut legibus dirimeretur quod alia uia dirimi non poterat. Cum autem hæ disceptationes in longum, ut fit, protraherentur, incidit interim Ludouicus in periculosum morbum, quo consumptus Romæ ex mortali uita emigrauit, ubi Episcopali pompa honorifice sepultus est, cum durasset hoc Schisma integrum iam septennium. Iam Otho Sunnenburgius quieta gubernatione frui, & confirmationem Pontificiam impetrare si uoluit, utriusq; partis expensas magno Episcopatus Constanciensis detrimento soluere eum oportuit. Obijt Ludouicus Romæ, anno Domini 1484: quo cœpit Otho quiete poßidere Episcopatum.

77. OTHO comes à Sunnenberg electus contra Ludouicum, Constanciensi sedi præfuit, durante Schismate, septem annis: finito Schismate octo annis, obijt Cõstanciæ anno Christi 1491, sepelitur in sacello Cathedrali Basilicæ contiguo quod ipse sibi uiuus construi ac adornari fecit.

78. THOMAS Perlouerus ex Cilienſi Pannoniæ inferioris oppido natus, utriusq; Iuris doctor, uir eximiæ eloquens, prudentia uero uirtute ac rerum usu longe maximus: Friderici tertij Imp. Orator ac

Consilia-

Consiliarius intimus, & qui Maximilianum Friderici filium, ita in latinis literis instituit, ut ille cum omnibus legatis latine loqui posset expedite: Primum præpositus summi Collegij Constanciensis designatus, ita sese in hoc munere gessit, ut postea mortuo Episcopo Otho ne, 12 Martij anni Christianorum 1491 unanimi totius Collegij consensu in Episcopum Constanciensem eligeretur, ubi prudentissime et utilissime quinq; annis præfuit, Episcopatum mediocriter restituens ac instaurans: obijt anno Domini 1496. uicesima Aprilis. Sepelitur in Summo templo Constanciensi.

79. HVGO nobilis heros à Landenbergk, Decanus summi Collegij, uir ita proceræ staturæ, ut nullus esset princeps eo tempore in Germania, qui heroica statura corporis illi conferri potuisset: Erat autem & prudens, humanus ac omnium eruditione aliqua præstantium hominum amantissimus, etsi ipse non admodum doctus. Is eligitur concordibus totius Canonicorum senatus suffragijs & sententijs in Thomæ successorem, anno Domini 1496. Præfuit sapienter ac fœlicissime triginta tribus annis. Restituit & de nouo construxit arces, Morsenburgensem, Arbonensem et Martorffensem. Petershusense monasterium ita iuuit, & liberaliter donauit, ut eius secundus fundator dici possit: Monialium cœnobia in urbe sita reformauit, auxit & ædificijs illustrauit. Sub hoc Episcopo Comicia habita sunt Constanciæ à Diuo Maximiliano Imp. anno

Christi 1507, quibus omnes Imperij status interfuerunt: hæc Comicia durarunt per integrum annum: Habitæ sunt ibi deliberatiōes, quemadmodū antea etiā in Wormaciensibus Comicijs de constituendo in Germania Imperiali iudicio: quod eo anno constitutum & inchoatum est. Anno domini 1527 secessit cum uniuerso suo clero propter mutatam Constanciæ religionem Vberlingam, ubi honorifice à Senatu populoq; exceptus, difficultate suorum temporum territus, Episcopatum senatui Canonicorum anno Domini 1528 libere resignat, & sibi quietem quærens unà cum toto Capitulo Balthasarem successorem sibi constituit, ut sequetur copiosius.

80. BALTHASAR Merckhelius, tenuis fortunæ parentibus, at honestis & pijs natus in Waldkirchio Hercyniæ oppido sub Friburgo Brißgoiæ sito: homo ambitiosus, & qui semper illud cogitaret, quod est apud ueterem Poëtam:

Tentanda uia est, qua me quoq; poßim
Tollere humo, uictorq; uirum uolitare per ora:

In studijs ergo literarum diligenter uersatus, mox Doctor legum, & Canonicus postea Constanciensis designatur. Dedit autem operam, ut etiam Diuo Maximiliano Imperatori in magnis Constantiensibus Comicijs anno Christianæ salutis 1507 innotesceret, cuius aulam deinde aliquandiu sequutus, semper ei postea charißimus, & intimus fuit Consiliarius, quamdiu uiueret Imp. Impetrauit autem ab eo præposituram Waldkirchensem, cui semper antea nobiles tantum, et maiorum

imaginibus clari præfuerant. Maximiliano uero Imp. rebus humanis exempto, & D. Carolo V. in ipsius locum unanimi electorum consensu subrogato, mox in ipsius etiam aulam uocatus, Carolum V. in Hispanias sequutus est, cuius ibi Vicecancellarius etiã designatus totius Imperij negocia expediunda subiuit, & summa diligentia, nec uero minori laude promouit, expediuit et administrauit. Cũq; innotuisset iam Hugoni Episcopo Constanciensi, Canonicum suum Balthasarum ad tantos honores esse euectum, putabat in tali temporum difficultate non posse melius consuli afflictæ Ecclesiæ Constanciensi, q̃ si integra Episcopatus gubernatio ad eũ deferretur: persuasit igitur Canonicis, ut missa honesta legatione eũ ad patriæ gubernationẽ uocarent. Interim accidit ut eidem Balthasaro à Cæsarea Maiestate in Germaniam ad Electores quosdam Imperij misso, resignaret Episcopatum etiam Hildesianum in Saxonibus Ioannes Episcopus: Saxoniæ, Angeriæ, et Westphaliæ dux. Vtroq; igitur Episcopatu accepto, Anno Christi 1530 in Augustanis Comicijs ab Alberto Cardinale, & Archiepiscopo Moguntino insigni pompa, præsentibus omnibus Imperij statibus cõsecratur. Vberlingam itaq; ueniens (ubi exulabat iam senatus Canonicorũ) splendide ibi, & cum summo gaudio ac trium pho excipitur. Præfuit 15. mensibus, & in arduis Imp. Maie. negotijs in inferiorem Germaniã descensurus, cũ Treueri pernoctasset, & mane equũ inscendere uellet,

subitanea morte deceßit in ipso festo S. Pentecostes, anni Christianorum 1531. Sepelitur ibi apud S. Simeonem cum tali Elogio:

DEO OPT. MAX. TRINO ET VNI.

Reuerendißimo in Christo patri & domino, D. Balthasari Mercklin à Waldkirch D. G. Episcopo Constanciensi, & Administratori Hildesheymensi: sub Carolo V. Imperij Vicecancellario, & duorum Cesarum aulas per Germaniam, Hispanias & Italiam multis annis sequuto: obeundis concilijs Imperij, & amplißimis legationibus, Iuris utriusq; scientia, consilio, rerum gerendarum prudentia & authoritate singulari, tum cæteris artibus grauißimis, amplißimos honores adepto: tandem iniquißimis fatis erepto: liberalißimo & in omni fortuna modestißimo, pientißimoq; consanguineo & Mœcenati suo incomparabili: Ioannes Keck à Treueri P. uixit annis 52, obijt Treueri, anno salutis 1531. Hoc nuncium cum Constanciensibus Canonicis afferretur: reuocarunt illi unanimi consensu Hugonem à Landenberg ad Episcopatus gubernationem, cui iterum sapientißime præfuit mensibus undecim. Postea deceßit ex hac mortali uita plenus dierum, septima Ianuarij, anni à nato Christo 1532. Morsenburgi.

81. IOANNES quintus, comes à Lupffen, in Hegouia, succeßit tertia Februarij mortuo Hugoni, consentiente toto clero, uocatus & electus. Etsi autem

ille

ille talem prouinciam inuitus subiret, ut qui sciret Episcopatum mire esse exhaustum: tamen petenti non solum clero, sed circumiacentis etiam prouinciæ uniuersæ nobilitati denegare id omnino non potuit. Præfuit igitur sex annis: & cum uideret eam gubernationem habere plurimum laborum, curarum & solicitudinũ: emolumenti uero minimum, resignauit eam Canonicorum senatui, anno Domini 1537: in uigilia omnium sanctorum. Ipse in suam & maiorũ suorum arcẽ Engenium (quæ in Hegouia est) reuersus, ibi Canonicatu suo contentus, reliquum uitæ absoluere in quiete quam talibus curis immersus esse maluit.

82. IOANNES sextus, nobilis à Weczen ex inferiori Germania, Iuliæ uidelicet ducatu natus: doctrina, prudentia, multarum rerum usu, & plurimarum linguarum cognitione insignis, & idcirco D. Carolo V. Imp. eius q; fratri D. Ferdinando imprimis charus. Designatus primũ à Rom. Pont. Archiepiscopus Lundensis in regno Daniæ, ubi à Christierno rege D. Caroli V sororio, in tanto precio habitus est, ut ille ei unicum filium traderet erudiendum. Postea rege Christierno misere in regno suo sæuiente, subduxit se ex Dania, etiam Archiepiscopus iste: in inferiorem Germaniam concedens, ubi Imp. Carolo V. fuit à legationibus & consilijs. Missus autem anno Domini 1538 à Diuo Carolo ad fratrem Ferdinandum: in eo ipso itinere ad gubernationem Episcopatus Constanciensis, regis Ferdinan

di consilijs & auxilijs peruenit: consecratus est Ratisbonæ in Comicijs anno 1541. Incorporauit Episcopatui Diuitis Augiæ cœnobium Benedictinum, & præposituram Oeningensem ad lacum Venetum sitam. Fuit idem, Abbas etiam in præpotenti Nariscorum terræ cœnobio Waldsassen, ad Wonderam amnem sito. Interfuit plurimis Comicijs, præcipue uero illis, quæ D. Carolus V. Rom. Imp. Augustæ Vindelicorum, habuit anno Domini 1547 & 1548 post bellum Germanicum: in quibus subitanea morte ex hac lachrymarum ualle decessit Episcopus, Mense Maio: cum aliquoties uoluisset clarissimo uiro Doctori Iacobo Mergellio, Canonico Constanciensi Episcopatum resignare, præsagiens fortassis sibi ipsi, non diu se superstitem mansurum. Vectus est ex Augusta, honorifica pompa funebri ad Monasterium Augiæ Diuitis, in quo terræ mandatus est, anno Domini 1548.

83. CHRISTOPHORVS Metzlerus, patria Feldkirchianus, Rhætus: honestis & locupletibus parentibus natus: Doctor legum, Canonicus Churensis & Constanciensis, eligitur unanimi senatus Canonicorum consensu in ipsa die Visitationis Marianæ, Anno Christi 1548 in Episcopum Constanciensium. Præest adhuc hoc anno Domini 1549: quo Constanciam redijt:

Christus ab æthereo qui temperat omnia templo,
Corporis atq; animæ robore donet eum.

Ad In-

AD INCLYTAM VRBEM ARGENTINENSEM,

Argentina tuos si uis audire uetustos
Proceres, patresq; maximos.
Qui te, Verbigenæ mysteria sacra professi,
Docuêre saluificam fidem.
Qui te lucrati Christo, tot templa tot aras,
Tibi condidere maximas.
Hos si uis omnes speculo quasi cernere in uno,
Et Exphrasismate in breui.
Huc oculos huc flecte tuos Vrbs inclyta, compos
Voti hîc potes fieri tui.
Inuenies laudesq; tuas laudesq; tuorum,
Calamo perenni proditas.
Sæpe leges etiam tua fortia facta, tuarum
Manuumq; robur inclytum.
Quæ quamuis illustrarit Wimphlingius olim
Tuus, ille uir doctissimus.
Me tamen ista meis etiam inseruisse libellis,
Renouasse sic decus & tuum:
Argentina tibi prædignæ laudibus Vrbi,
Nequit esse non gratum: Vale.

Quin

QVINTVM CAPVT de omnibus Episcopis Argentinensibus.

ARGENTINA potentißima Germaniæ ciuitas, ad Rhenum sita, conuersa est ad Christum, æternum Dei filium, imperante Nerone & concionante adhuc Romæ Diuo Petro Apostolo, à S. Materno Petri Apostoli discipulo, eius q; socijs Valerio ac Euchario, concionantibus Christum, intrepida uoce: et uirtute omnipotentis uerbi, multa signa facientibus per totam Alsatiam. At non perstitit Argentina diu in uero Christianismo, nam cum circa annum Domini 330 Arrius latißime spargeret suos errores: Est etiam his ipsis Argentina grauißime infecta, quemadmodum aliæ etiam urbes ad Rhenum sitæ. Tandem tamen ab his erroribus in uiam ueritatis reducta ab Episcopis Ecclesiæ Metensis. Templum uero primum postea anno Christi 508 conditum est, etsi adhuc simplex et nondum sumptuosum, à rege Galliarum Clodouæo qui primus inter reges Galliæ Christum agnoscere cœpit, & in nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis à S. Remigio Episcopo baptisatus est. Tum temporis Argentina Metensi Episcopatui (quod ad Ecclesiasticam Iurisdictionem attinet) suberat. Episcopatus uero Argentinensis constitutus ac fundatus est à potentißimo Galliæ

mo Galliarum Rege Dagoberto: qui & Spirensem, & wormaciensem ac Moguntinum Episcopatus ab Attyla misere uastatos, & ab Arrianis infectos repurgari fecit, ac amplißimis donationibus locupletauit. Subditur Moguntino Archiepiscopo, ab Imp. Carolo Magno, ueterum Germaniæ Episcopatuũ & Monasteriorum liberalißimo benefactore, multorumq; nouorum amplißimo fundatore. Huius Episcopatus gubernatores numerantur à prima fundatione ad hæc nostra usq; tempora, qui sequuntur ordine annotati.

1. S. AMANDVS in Aquitania, ex honestißima familia, patre Serano, matre Amantia natus: Vltraiectinæ Ecclesiæ Episcopus, euocatus ex Vltraiecto, Argẽtinensi Episcopatui præficitur à rege Galliarum Dagoberto, cuius filium Sigibertum in castro Eysemburg, baptisauit idem sanctus fidelis & miraculis clarus Episcopus Amandus. Concionatus est Christum fideliße & magno zelo: sed cum populus uerbum Dei non solum non audire, aut pœnitentiam agere uellet, sed contra ueritatis uerbum crudeliter etiam tumultuaretur: cessit Amandus isti furori, & resignata Episcopatus gubernatione, anno Christi 640 Monasterium à se & Dagoberto fundatum ingressus est: ubi post aliquot annos febribus correptus ex hac uita mortali ad immortalem fœliciter emigrauit.

2. S. ARBOGASTVS Aquitanus, etsi sint qui ex Hibernia ortum affirment: is Peregrinus & Heremita

mita uenit in Alsatiam, ibiq; in sacro nemore eo pene loco, ubi nunc Haganoa sita est, oratorium sibi construens, Deo ieiunijs ac precibus diligenter seruiuit: non otiosus tamen prorsus, nam & prodibat, & accolas de uera Dei cognitione, de uero timore Dei, & uera per filium Iesum Christum inuocatione, repræhensis Idolatricis cultibus, ac phanaticis opinionibus confutatis diligentißime erudiebat. Hāc ipsam doctrinam confirmauit etiā miraculis, nam et immundos spiritus eijciebat, & ægrotos sanabat, & mortuos resuscitabat: perturbatas uero conscientias ita uerbo Dei erigebat, ut hylares ab eo discederent, qui tristi ac perturbato animo accesserant. Hæc uera uitæ sanctimonia & summa sapientia cum innotuisset regi Dagoberto: uocauit ille S. Arbogastum sæpißime ad se, eius utens in grauißimis negotijs consilio. Quem cum uideret singulari sapientia, & uera pietate ac omnibus honestis uirtutibus conspicuum esse senem, uocauit eum ad erudiendam in Christianismo tumultuantem tum & fœdißimis erroribus summe contaminatam Argentinā, cuius loci Episcopum etiam, ac S. Amandi successorem eum constituit, anno Christi 646: addito mandato, ut Argentinenses audirent hunc Doctorem, & eius uoci tanquam diuinæ legi obtemperarent. Præfuit autem docendo & concionando annis 12. Suscitauit orationibus suis à mortuis Sigibertum, Dagoberti regis ex Mechtilde Saxonum ducissa filiū, qui in uenatione

prope

prope Ebersheimmunster ab apro percussus postero die obierat: pro quo pietatis officio dedit rex Ecclesiæ Argentinensi Rufachium cum tota adiacente ditione: q̃ superius Mutatum corrupta uoce, quasi Manudatũ hodie adhuc appellant. Decessit ex hac uita, anno 658: sepelitur iuxta patibulũ in colle, quẽ D. Michaelis collem uocant: id enim ita postularat, imitaturus fatũ Christi, qui etiam extra Hierosolymã in loco sceleratorum passus fuisset. Postea multis annis labẽtibus supra tumulũ eius, monasteriũ S. Arbogasti, & in eadẽ uicinia summum templum Argentinense ædificari cæptũ est.

3 RODTHARIVS ducali origine & stemmate natus à rege Galliarum Childerico, Episcopus Argentinensis constituitur, ex regiæ Curiæ magistro, ac strenuo equestris ordinis uiro: iuxta uersiculum:

Ex gladio baculum dux fert Rotharius istum.

Præfuit is Episcopatui quinq; tantum annis. Obijt anno Domini 663. Sub hoc antistite fundauit & construxit duobus annis post mortem S. Arbogasti, uidelicet anno Domini 660 Childericus Galliarũ rex, Monasterium Alsatiæ in ualle S. Georgij. Sub eodem S. Episcopus Niuernensis Adeodatus in Alsatia ad Mortam fluuiolum, extruxit Monasterium uallis Galileæ, quod hodie Canonicorum secularium celebre collegium, Adeodati collegium: corrupta uero uoce S. Diedold uocari & appellari solet. Sunt qui alio ordine recitent successionem Episcoporum Argentinensium,

sed falli

ſed falli & toto cœlo errare eos, & certißimum eſt, & uetuſtis diplomatibus etiam demonſtrari poteſt.

4. S.FLORENTIVS Scotus, nobili familia natus, ſanctorum Arbogaſti, A Deo dati & Hildolphi amicus, peregrinationũ comes, et exilij et Heremiticæ uitæ ſocius: oratorium ſibi initio condidit ad Haſelium fluuiolum non procul à Bruſchio percelebri Alſatiæ amne, in denſißimis nemoribus, qualia loca imprimis, tum amabant ſanctißimi iſti patres, uetuſtißimos ſapientes, Prophetas & Poëtas in hoc imitati, de quibus extat uetus ille & ſuauißimus uerſiculus:

Sylua placet Muſis, urbs eſt inimica Poëtis.

In his latebris dabat operam ſanctus Dei uir ſtudijs Agriculturæ, diligenter interim Deo precibus & orationibus inſtans pro tota Eccleſia. Is ipſe Rathildim Dagoberti regis filiam cæcam ac mutam à natiuitate, ſuis ad Deum optimum maximum in nomine Chriſti fuſis precibus uidere ac loqui fecit. Pro quo beneficio rex Dagobertus eo ipſo loco, ubi S.Florentius oratorium ſuum hactenus habuerat, magnificum conſtruxit Sancto Florentio, & ipſius diſcipulis cœnobium Haſelachium dictum, à nomine præterfluentis riui, in quo docebat ac legendo orando q; Deo ſeruiebat S.Dei uir: donec tandem poſt Epiſcopi Rotharij mortem Epiſcopus Argentinenſis Eccleſiæ eligeretur & deſignaretur unanimi totius & cleri & populi conſenſu: anno Chriſti 603. Præfuit pie & laudabiliter

biliter annis duodecim. Ac cum multi ad eum peregrinarentur Scoti, docti & pij homines: ædificauit ipsis Episcopus Florentius preclarum etiam cœnobium ad amnem Bruschium, in quo illi Deo precibus ieiunijsq; seruiebant, ac sacris scripturis discendis, summo studio operam nauabãt. Eleuabat de tumulo S. Arbogastum miraculis clarum. Postea euocauit eum Deus ex hac miseriarum ac lachrymarũ ualle ad æternam patriam: in qua illi (qui multos ad iustitiam docuerunt) fulgebunt tanquam Sol & Luna: anno Domini 675. Sepelitur in Scotorum cœnobio à se fundato, quod nunc S. Thomæ templum incolæ Vrbis appellant, olim extra nunc intra muros situm.

5. ANSOALDVS succeßit S. Florentio, electus & constitutus Episcopus à rege Galliarum Childerico: præfuit quinq; annis. Obijt anno Christi 680.

6. S. IVSTVS, eximie doctus & sapientißimus Episcopus, eligitur anno Christi 680. Præfuit uix plene duobus annis, pie ac sapienter. Scripsit commentarium in Cantica Canticorum, qui in Trutenhusio Monasterio Canonicorum Regularium extat manu authoris scriptus. Deceßit ex hac uita anno Christi 681.

7. S. MAXIMVS succeßit S. Iusto: præfuit concionando ac docendo sex annis, uir summa uitæ innocentia & sanctimonia præditus. Valedixit momentaneæ isti ac misere uitæ, anno Christi 686.

8. S. VALENTINVS, uir sanctißimæ conuersa-

tionis eligitur, defuncto Maximo: præfuit tribus annis. Adijt Solem occasum nescientem, anno Christi 689.

9. S. SOLARIVS uenerandus et religiosissimus senex S. Valentino subrogatus, præfuit tribus ferè annis. Concessit ad æternam patriam, anno Domini 699.

10. BIVLFVS alijs Giulphus, successit Solario antistiti, præfuit annis octo: Absoluit naturæ debitum, anno Domini 700. Numeri tamen propter uetustatem corrupti, alibi aliter inueniuntur: Successio autem hæc uera & certa est.

11. MAGNVS, eligitur in locum Biulphi: præfuit annis sex: obijt anno 706, inuenitur nihil de eo aliud, quàm ex nobilissima eum prosapia natum fuisse, ex qua tamen, non additur: adeo ignaui fuerunt superiorum temporum annotatores. Hoc tamen certum est, nullum unquam alium assumptum esse in Canonicorum Argentinensium collegium, quàm uel ex principibus, uel comitibus, uel Baronibus natum, quique sedecim proauis ac atauis allegatis, honestum & legitimum, uel principem, uel comitem, uel Baronem se natum contestari posset. Vnde in uulgari dicterio de omnibus ad Rhenum sitis Episcopatibus, non inuenuste dicitur omnium nobilissima, sedes & Ecclesia Argentinensis. Adijciam uero hic bono studio uulgare illud & usitatum uulgo dicterium, de Platea (ut uocant) sacerdotum ad Rhenum habitantium.

Inter

CVRIA, Summa: quia ad caput & fontes Rheni sita.

Inter Sedes Episcopales ad Rhenum sitas dicitur:

CONSTANTIA, Amplissima: dicitur enim habere sub Diocesi sua, supra mille & octingentas Parrochias, & 400 Monasteria.

BASILAEA, Amœnissima.

ARGENTINA, Nobilissima.

SPIRA, Religiosissima.

VVORMATIA, Pauperrima.

MOGVNTIA, Venerabilissima, hoc est, dignitate & authoritate cæteras maxime antecellens: sola enim illa post sedem Romanam, Sancta Cathedra Moguntina dici solet, ex dono Pontificis Gregorij tertij. TREVERIS, Vetustissima.

COLONIA, Opulentissima.

12. ALDVS successit antistiti Magno, præfuit nouem pene annis, legitur decessisse ex hac mortali uita, ad immortalem anno salutis 714.

13. GAORINVS alijs Baroinus eligitur, Aldo mortuo: præfuit annis septem. Obijt anno Domini 721. Sub hoc fundatum est Monasterium Schwartzacense, quod antiquitus Arnolphi Augia dictum est.

14. LANDEBERTVS constituitur Episcopus Argentinensis, anno Domini 721: præfuit annis sex. Emigrauit ex hac mortali uita anno Domini 727. Sub hoc plurima Monasteria fundata sunt, quæ in opere

Monasteriorum celebrabuntur potius & commodius quam hic.

15 RODOBALDVS præfuit tribus annis Episcopatui & Ecclesiæ Argentinensi, euocatur ex hac uita anno Domini 730.

16. MAGNEBERTVS præfuit quinq; annis, & obijt anno Domini 735.

17. VBIOLVS alijs Laybolus, præfuit septem annis, obijt anno salutis 742, quo anno natus est Carolus Magnus Galliarum rex.

18. GVNDOALDVS præfuit annis quatuor, obijt anno 746. Dicitur ab aliquibus Sunderholdus.

19. GAVDO uel gando uir eximiæ doctus & sapiens, succeßit Gundoaldo, præfuit annis duobus. Obijt anno redempti orbis 748.

20. VTHO uel Otho præfuit annis sex. Obijt anno Domini 756.

21. VVIGGERVS præfuit post Vthonem annis quinq;. Obijt anno 761. Construxit Monasterium ad Rhenum, Monachorum cellam appellatum. Sub eius gubernatione fundatum est etiam Murbacense Monasterium, omnium Alsatiæ potentißimum, ab Eberhardo Alsatiæ duce S. Ottiliæ fratre.

22. VVANDELFRIDVS successor Episcopi Wiggeri, præfuit quatuor annis, emigrauit ex hac uita, anno salutiferi partus 765.

23. OTHO uel Etho ab aliquibus appellatus, quem

quem aliqui Habſſi urgium comitem fuiſſe, alij uero (qui magis ueriſimilia ſcribunt) ex Ethichonis Alſatiæ ducis genere, natum affirmant. Is Monachus primum legitur fuiſſe in Monaſterio uallis S. Georgij, in quo cum relligioſiſſime uiueret, deſignatus eſt eiuſdem loci etiam Abbas. Cumq; & Abbatiæ laudabiliter iam annis aliquot præfuiſſet, miſſus eſt à S. Pyrminio in Augiam diuitem monaſterium recens à ſe fundatum, ut illic Abbatis dignitati & officio præeſſet: cum autem ſeptem annis ibi functus eſſet officio Abbatis ſumma omnium laude, uocatus eſt tandem, & wandelfrido Epiſcopo mortuo, ad Argentinenſis Epiſcopatus gubernationem à rege Galliarum Pipino. Vbi octo annis bene et prudenter præfuit, conſtruens ac renouans, pulchreq; & longe amplioribus ædificijs illuſtrans monaſteriolum Cellæ monachorum, aliquo modo collapſum iam et uaſtum: idq; à ſuo nomine Etenheimsmunſter, quaſi Monaſterium uicinum patriæ Ethonis (erat enim ex uicino oppido Ettenheim natus) cognominauit. Obijt anno domini 773. Sepelitur in hoc ipſo monaſterio ſuo à ſe renouato ac locupletato, legitur fuiſſe Simoniacarum practicarum acerrimus uindex.

14. AVLIDVLPHVS ſucceſſit Ethoni temporibus Caroli Magni, nondum Imperatoris: præfuit laudabiliter decem annis, deceſſit anno Chriſti 783: quo obijt etiã Hildegardis regina Caroli Magni coniunx, fundatrix Cambidonenſis Cœnobij.

25. REMIGIVS alibi tamen Benignus appellatus: Abbas primũ perueteris monasterij in ualle Georgiana apud Alsatas siti, eligitur in Episcopum etiam Argentinensem concordibus totius & cleri & populi uocibus: præfuit laudabiliter annis uiginti, peregrinatus est pedes Romam, ubi ab Adriano Pontifice, honorifice exceptus multisq́; sanctorum reliquijs donatus, eas omnes humeris suis è Roma Esthouium usq; in Monasterium recens à se conditum deportauit. Construxit aũt & fundauit magnificum monialiũ Cœnobium Eschow, exoratus precibus sanctarum Virginum, Attalæ & Radunæ cognatarum suarum. Obijt anno Domini 803.

26. RATHO euocatus à Carolo magno Imp. ex Abbatia uallis Georgianæ ad gubernationem Episcopatus Argentinensis, summa cum laude ibi præfuit annis octo. Obijt anno Domini 812. Transtulit S. Florentij corpus ad Haselouium, ubi sanctus ille Dei uir antea oratorium sibi, & postea Monasterium construxerat, sumptibus ac munisicentia Dagoberti Galliarum regis.

27. VTHO Argentinensis, à quo platea (in qua parentes eius habitarunt Argentinæ) hodie adhuc Vthonis platea appellari solet: & generis & ingenij animiq́; uirtute ac nobilitate clarißimus, assumitur et eligitur in Episcopum Argentinensem à toto clero & populo, anno Domini 812: confirmatur à Carolo Magno;

gno: præfuit annis nouem pie, utiliter, & cum summa laude. Interfuit Aquisgranensi Concilio, quod congregauit ex omnibus Germaniæ Episcopis Ludouicus pius, reformandæ Ecclesiæ ergô, mox post suam coronationem. Decessit ex hac lachrymarum ualle, anno Christianæ salutis 811.

28. ERLENHARDVS alibi Vrlenhardus successit Vthoni, præfuit pie & laudabiliter annis septem. Decessit anno Domini 818.

29. ADELOCHVS eligitur mortuo Erlenhardo totius Capituli consensu: præfuit pie et uti bonũ Episcopũ decet, annis duodecim. Scotorũ Cœnobiũ ad S. Thomam mutauit in Canonicorum collegium. Sub eo Himelgardis Imperatrix, Lotharij coniunx construxit & fundauit maximisq; opibus & ornamentis illustrauit Cœnobium Virginum Deo dicatarũ Ehrenstei nium: ubi ipsa Imperatrix cum filia Irmelgarde honorifice humata & terræ mandata est. Obijt Episcopus Adelochus anno Christi 840: quo Ludouicus etiã Imperator ex hac uita emigrauit.

30 BERNOLDVS eligitur & constituitur Episcopus Argentinensis, anno Christi 840, fidelis doctor & informator suæ plebis, uir & uitæ sanctimonia, et eruditione insigni præstans. Præfuit prudentissime annis septendecim. Emigrauit ex huius uitæ carcere ad libertatem æternæ uitæ, anno Domini 857. Sub eo

Schwarzachianum cœnobium transfertur in alium ac tutiorem locum

31. RATHOLDVS succeßit Bernoldo ex hac mortali uita discedenti: præfuit fideliter & pie, ac plurimum etiam profuit Episcopatui annis octodecim, Imperante Ludouico secundo. Valedixit mortalium uitæ anno Christi 875. Quo idem ille Ludouicus Imperator è uita etiam emigrasse legitur.

32. GRIMOLDVS alijs Brunoldus, eligitur unanimi consensu totius cum cleri tum populi, anno 875. Præfuit annis octo. Deceßit anno redempti orbis 883.

33. REGENHARDVS succeßit Grimoldo, electus à toto clero, præfuit Episcopatui annis duodecim, quem diligenti sua administratione plurimum ditauit. Migrauit ex hoc seculo, anno Christi 895, decima Maij. Sub huius Episcopi gubernatione construxit, & fundauit Richardis imperatrix Caroli Craßi coniux, monialium cœnobium Andlow: in quo ipsa etiam mundo ualedicens religioßißime uixit, & finiuit hanc temporalem uitam. In quo & honorifice humata ac sepulta est.

34. BALDRAMVS gente & natione Bauarus, seu è Norico natus, eligitur anno Domini 895. Præfuit prudenter & utiliter undecim annis: fuit pius ac religioßißimus præsul. Obijt anno Domini 906: duodecima Aprilis.

35. ODOBERTVS eligitur in Episcopum Argentin-

gentinensem anno Domini 906: fideliter præfuit annis septem: Huic cum plurimum molesta esset, & iniuria Respub. Argentinensis, secessit Episcopus ex urbe in fortissimum quoddam castrum Rotenburg: sed furens plebs subornauit in pium ac laudabilem Episcopum suum sicarios quosdam, qui clam in arcem irruentes, Episcopum trucidarunt 30. Augusti, anno Domini 913. Eodē anno etiam Bernhardus Spirensis antistes à seditiosis duobus comitibus, Bernhardo & Conrado oculis primū et uisu priuatur, postea crudeliter interficitur

36. GODEFRIDVS Caroli Crassi è sorore nepos, legitime electus successit Odoberto: præfuit duobus tantū mensibus, & decima Nouembriū eiusdē anni quo interfectus est Odobertus, decessit etiam ipse ex hac mortali uita.

37. RICHVVINVS dux Lotharingiæ, sacrarum scripturarum insignis Magister, princeps pius ac religiosissimus, eligitur anno Christi 913: præfuit laudabiliter quindecim annis, in quibus Canonicorum collegium S. Thomæ egregie dotauit & illustrauit. Obijt 30. Augusti, anno Domini 928.

38. RVTHARDVS natione Sueuus, Præsulis eligitur post mortem et fata Richini. Præfuit annis undecim diligentissime & utilissime. Deponitur & exauthoratur ab Imp. Othone magno, propterea quod contra ipsum adhæsisset seditiosis principibus, Francorum duci, & Rheni Palatino Eberhardo, ac Lotha-

ringiæ principi Giselberto Imp. Othonis sororio. Dictus uero in Saxoniam Corbeiensi Cœnobio includitur, ubi annis undecim detentus ac tandem dimissus, cum Argentinam rediret, obijt illic anno 950: ubi cum honesto præconio uel Epithaphio terræ mandatus est.

39. VTO comes Francicus, Vtonis cuiusdã filius: eligitur anno Christi 950, præfuit laudabiliter annis quindecim. Præsul eruditus & omnis generis librorum studiosissimus collector ac peruestigator, quorum magna adhuc pars in Bibliotheca Argentinensi adseruatur. Duobus annis ante suum ex hac uita discessum, assumpsit coadiutorem Erkenbaldum: ipse enim afflicta ualetudine erat præditus. Obijt anno 965.

40. ECKENBALDVS uel Erckenbaldus, Aldericus cognominatus, humilibus, at pijs & optimis parentibus natus: successit Vthoni legitime uocatus & electus, præfuit tribus annis, etsi sint, qui eum diutius præfuisse arbitrentur. Fuit eximie doctus Episcopus, sacrarum literarum Magister: & mediocris uersificator. Scripsit carmine uitas quorundam antecessorum suorum.

41. BALDVS pius & admodum religiosus dominus, succeßit Erckenboldo, sed quo anno id ignoratur. Deceßit autem ex mortali hoc seculo, anno 979.

41. VVILDEROLFVS aliquibus Vilderoldus dictus, subrogatur Episcopo Baldo: præfuit annis 17. Etsi sint, qui duobus tantum præfuisse scribant: errãt

autem

autem isti. Nam præfuit iste Episcopus uere, cum Otho secundus anno Domini 930 in Italiam proficisceretur, qui tum isti Episcopo commendauit Alsatiam gubernandam. Postea anno Domini 985 consecrauit Monasterium Seltziense ad Rhenum situm. Deuoratus est à muribus, arcano sed tamen iusto Dei iudicio, anno 997 duodecima Iulij. Sepelitur in Ebersheimmunster Cœnobio plurimum à se adamato ac liberalissime dotato.

43. ALDOVICVS uel Aledwicus eximie doctus ac prudentissimus Diuitis Augiæ monachus, eiusdēq; loci ab Othone tertio constitutus etiam Abbas, confirmatus & consecratus à Pontifice Max. Gregorio V. tum cum Imp. Othonem Romam proficiscentem sequutus esset. Huic anno Domini 998 Otho iste tertius insignem scripsit epistolam latinam, in qua docet eum, quomodo monachos suos tractare debeat, eumq; ad perseuerantiam in pietate ac uitæ innocentia exhortatur. Eodem anno ab hoc ipso etiam Othone Imp. in Episcopatus Argentinensis fastigium collocatus est, ubi præfuit pie & prudenter 8. annis. Obijt anno 1006.

44. VVERNHARIVS eligitur anno Domini 1007., præfuit laudabiliter ac utilissime uno & uiginti annis, egregie amplians ac illustrans Episcopatum Argentinensem. Sub eo combustum est fulmine & ignibus æthereis templum S. Thomæ cum omnibus ornamentis: id reædificauit, & ex fundamentis instaurauit Episcopus Wernharius, nō de Ecclesiæ sed de proprijs

facultati-

facultatibus, anno Domini 1008, & aliquot sequentibus. Is ipse Werenharius, septimo suæ gubernationis anno, uidelicet anno 1014 D. uirginis Cathedralē Basilicā Argentinensem, è lignis olim & coctis exiguiq; ualoris lapidibus, à rege Galliarum Clodoueo Neophyto constructam demoliri cœpit, et ex fundamentis renouari ac longe ampliorem & quadrato lapide, magnificentiorē & fortiorem, q̄ antea, fieri curauit. Auxit Bibliothecam multis bonis libris. Anno Domini 1019 ingenti prælio uicit Burgundiones, Argentinensem Episcopatum iniuste deprædantes. Obijt postea anno Domini 1028. Vicesima octaua Octobrium.

45. VVILHELMVS eligitur ab uniuerso clero Argentinensi statim post euocatum ex hac lachrymarum ualle Werenharium. Præfuit laudabiliter annis 19. quibus primū S. Thomæ collegiatā Ecclesiam incendio collapsam, & deformatā renouauit, & pulchre absoluit. Anno 1031. cæpit Parrochiale templum S. Columbani, uetustate collapsum, denuo instaurare, quod absolutū, octo Canonicatibus illustrauit, ac tandē ipse consecrauit in honore S. Petri Apostoli. Monasterium Virginum in Eschaw, liberalißime donauit. Postea euocatur ex hac caduca & mortali uita anno dominicæ incarnationis 1047. Sepelitur in nouo Collegio S. Petri, cum tali Epitaphio, in quo etiam mentio fit fundationis.

Mille,

Mille, quater denos & septem uiderat annos
Christus, G&wilhelme hoc cum tegerere solo:
Argentinensis fueras qui Præsul, & octo
Fratribus hanc ædem denuo munieras.

46. HECZELO uel Heczelinus, eligitur anno salutis 1047: præfuit fideliter & utilissime annis octodecim. Is Canonicorum S. Petri Collegio nouo, sex adhuc Canonicatus adiecit: quod postea à Leone nono, comite à Dagsperg Alsata, P.M. iterum est S. Petro dedicatum. Scribebat se Episcopus iste, quemadmodum & omnes ipsius antecessores, non alio titulo usi erant: Indignum Dei gratia pastorem Argentinensis Ecclesiæ, in omnibus publicis literis. Postea alij tituli inuecti sunt. Obijt anno Domini 1065. Sepelitur apud S. Petrum iuniorem à se illustratum, ac auctum cum tali Epithaphio.

Qui uelatus erat Argentinense Tiara,
Dum studet hanc ædem magnificare Dei:
Sex quoq; præbendis: abijt super æthera fœlix,
Heczilonis humo molliter ossa cubent.

47. VVERNHARIVS secundus, comes Habspurgensis Gebizonis filius, natus anno Domini 1025: eligitur anno Domini 1065: præfuit 14. annis. Obijt anno gratiæ 1078. De huius morte uariæ sunt sententiæ: quidam ab Henrico IIII. Constantinopolin ablegatum, & in eo itinere trucidatum aiunt. Chronicon uero Hirsaugiense longum commentum affert, de concepto

grauiß-

grauißimo in Abbatem & monachos Hirsaugienses Episcopi odio, & ad Monasterium funditus uastandũ susceptaexpeditione, ibi tũ eum equum cõscendisse, & ab altero latere statim decidisse, ac subitanea morte in conspectu suorum omnium ex hac mortali ad aliã uitam sublatum esse.

48. THEOBALDVS succeßit Werenhero, præfuit quinq; annis et aliquot mensibus. Interfuit Comicijs Brixiensibus, in quibus Imp. Henricus IIII. Archiepiscopum Rauennensem creabat & eligebat Rom. Pontificem, contra Gregorium septimum. Obijt anno Dominicæ incarnationis 1084.

49. OTTO patre comite ac Domino de alto Stauffen è Sueuia, matre uero Himelgarde comitissa de Alta flãma, piẽtißima fœmina natus: cõstituitur Argentinẽsis Episcopus ab Imp. Henrico IIII, qui fratrem huius Othonis, Dominũ Fridericum à Stauffen, propter insignem fidem & alias heroicas uirtutes ipsius, ita dilexit, ut ei Agnetem filiam suam matrimonij legibus copularet, eumq; ex comite Stauffensi ducem Sueuiæ crearet. Profectus est cum Domino Godefrido de Bilione Lotharingiæ duce, alijsq; multis Germaniæ Episcopis & principibus ad terram sanctam recuperandam, & sanctam urbem Hierosolymam è manibus ac potestate Saracenorum liberandam, quod fœliciter factum est anno Christi 1099, quo Godefridus iste rex Hierosolomitanus designatus est: etsi aurea corona se

coronari

coronari non sit passus, quòd Christus Dei filius coronam de sentibus ibi pro peccatis mundi gestasset. Episcopus Otho ex hac fœlicissima expeditione domum reuersus, cœpit unà cum fratre suo Friderico Sueuorum duce ac matre Himelgarde, Selestadij construere et liberalissime dotare præposituram S. Fidis, tum Ecclesiam Dominici sepulchri appellatam, quod ad imaginem templi Hierosolomitani eam fieri & construi fecisset. Obijt anno Christi 1100 cum præfuisset annis sedecim cum summa laude.

50. BALDOVINVS successit Othoni Episcopo, præfuit uix duobus integris mensibus, & ex hac uita mortali euocatur, eodem quo electus est anno.

51. CHVNO eligitur anno Christianæ salutis 1101. ab Imperatore Henrico IIII, præfuit uiginti duobus annis extra & intra Argentinam tam negligenter, tam illaudabiliter, ut è gubernatione Episcopatus deturbaretur: legitur primis suæ gubernationis annis unà cum quibusdam nobilibus uiris fundasse & construxisse Manasterium Boumgartense. Obijt anno Dominicæ incarnationis 1123.

52. BRVNO uir sanctissimæ conuersationis, eligitur à toto Canonicorum Argentinensium senatu, anno incarnationis filij Dei 1123. Electus est paucis annis elapsis ex Episcopatu, ab Imperatore Lothario Saxone, cui summe inuisus erat: etsi talis odij ratio nusq̃ reddatur. Recõciliatus tamẽ Imp. intercedentibus

impe-

imperatricis precibus, pristinæ dtgnitati restituitur. Quam diu uero præfuerit Ep scopatui, nusquam inuenitur. Catalogi uirum, & sanctum, & pium fuisse uno ore confitentur, & affirmant omnes.

53. GEBEHARDVS succeßit B unoni legitime electus, præfuit Episcopatui prudenter, sed quot annis, ignoratur: Pugnauit bis fœlicißime contra Sueuiæ ducem Fridericum anno Domini 1130 prope pagum Gingenheym, & iterum post sexennium, in quo ingenti prælio uicit Sueuorum ducem. Emigrauit tandem ex hoc lugubri sæculo, anno Domini 1141.

54. BVRCARDVS eligitur concordibus totius cleri sententijs, anno gratiæ 1141: præfuit bene & utiliter 20. annis, liberaliße me donauit & auxit Xenodochium Argentinense. Sub eo conflagrauit, & iterum instauratum est templum S. Thomæ. Obijt anno Dominicæ incarnationis 1161.

55. RVDOLPHVS consequutus est Episcopatũ, anno Domini 1161: non per legitimam electionem, sed Simoniacis largitionibus ac practicis. præfuit octodecim annis. Deponitur & exauthoratur, iterum ab Alexandro tertio Rom. Pont. anno 1179. Mense Aprili. Idq; in publica Synodo factum est Romæ, cui 500. Episcopi & Abbates interfuerunt.

56. CONRADVS eligitur unanimi consensu totius Capituli Argentinensis, exauthorato Rudolpho, 10. Decembrium, anno Christi 1179. Emigrauit ex hac

uita

uita mortali mox sequente anno Christianæ salutis 1180. in die S. Thomæ Apostoli.

57. HENRICVS Baro ab Hasenburg, eligitur uno omnium Canonicorum Argẽtinensium ore in successorem Conradi: præfuit decem annis. Sub eo fundatur cœnobiũ Trautenhusium ad pedem mõtis S. Odyliæ. Obijt anno Domini 1190. in Calendis Aprilis.

58. CONRADVS secundus, Baro Hunnenburgius, Alsata: eligitur unanimi totius cleri consensu anno Domini 1190: præfuit fideliter & laudabiliter annis duodecim: obijt anno reparatæ salutis 1202: Opposuit se Imp. Philippo, Barbarossæ filio: ob quam causam ab Argentinensibus captus dicitur, sed à Philippo tandem (ut erat ille mitis & clementissimus Imperator) receptus in gratiam, & è custodia liberatus.

59. HENRICVS comes à Veringen, Sueuus: pius ac religiosus, pacis publicæ, & bonæ inter omnes homines tranquillitatis author & custos, promotor & conseruator studiosissimus. Præfuit sapienter & utilissime uno & uiginti annis. Instaurauit iterũ castrum Dagenstein, pene collapsum, Dagoberti Galliarum regis olim sedem ac domicilium, ab eodẽ etiam extructum, & quasi Dagoberti saxum, aut saxea moles dictum. Decessit anno incarnati uerbi 1223. undecima Martij: Sepelitur honorifice & magnifice in sacello S. Andrææ: quod est in Basilica Cathedrali.

60. BERTHOLDVS princeps à Teck, Sueuus:

eligitur legitime & concorditer à toto clero Argentinensi, præfuit fideliter & prudentissime quindecim annis. Erat ei pacis inter omnes homines cõseruandæ summa cura: dissidiorum inter publicas & priuatas personas compositor, & diligentissimus & fœlicissimus. Monasteria & Canonicorum collegia, non urbis tantum, sed totius Episcopatus liberalissime iuuabat, & ornabat. Schwartzachium ac Osophonis cellam, Cœnobia Alsatiæ conflagrata egregie iterum, et quasi de nouo fundauit, & pulcherrime illustrauit. Erat princeps summis uirtutibus præditus: castus, placidus, mitis, misericors & benignus in omnes pauperes ac orphanos. Ac etsi pacis esset studiosissimus, tamen cum Episcopatum Argentinensem, conscripto in hoc exercitu temere inuaderet & deprædaretur Henricus rex, Imp. Friderici II. filius, absente patre Friderico: prodijt collecta manu Bertholdus Episcopus, & inuocato Dei auxilio, hostem in Alsatia grassantem magnanimiter ac fortiter profligauit: castra hostium Thann Pernsteinium & Geyrbaden obsidione cinxit, & facta deditione in potestatem suam redegit: Victorq; Argentinam reuersus, conuocato toto clero & populo, publicas Deo seruatori & opitulatori suo gratias egit, anno 1218. Pugnatum est acerrime supra Brysacum, prope Blodelsheymium, non procul à Rheno, in quo magna pars in fugam uersorum hostium misere submersa interijt. Obijt Episcopus Bertholdus cum

summo

summo omnium tam spiritualium q̃ sæcularium luctu, anno Christi 1239. Sepelitur honorifice in sacello S. Andreæ: prope Henricum Veringensem.

61. HENRICVS comes à Staheleck, Sueuus: eligitur anno Christianæ salutis 1239, præfuit uno & uiginti annis: fuit uir sapiens, prudens, iusti æquiq; amantissimus. Pugnauit pro Henrico Thuringiæ Landgrauio ab Electoribus Imperij contra Fridericum secundum eiusq; filium Conradum electo: fœliciter recuperans Alsatiæ urbes, quas malis artibus alienatas ab Imperio sibi uiolentia quadam subiecerat Conradus Friderici secundi filius, Imperator à patre constitutus, sed ab Electoribus Imperij repudiatus, & regno iterum eiectus. In hac ipsa expeditione funditus euertit Episcopus Henricus firmiora ac munitiora Alsatiæ castra, uidelicet, Illeckwigkersheymium, Gengenbachium, Cronenburgum, Malbershusium, Ortenbergum, Offenburgum, & alia plura. Post hanc expeditionem & adeptam victoriam: quiete postea præfuit suo Episcopatui ad finem uitæ usq;. Decessit autem anno Domini 1260, quarta Nonarum Martij. Sepelitur in sacello S. Andreæ.

62. VVALTHERVS Baro de alto Geroldisseg-ko cis Rhenum: eligitur unanimi consensu tocius cleri Argentinensis, uno tantum aduersante, Henrico uidelicet Barone à Geroldisseg-ko: Id in Vigilia Palmarum

anni 1260. factum est: confirmatur & consecratur sequente anno 1261 à Werhnhero Archiepiscopo Moguntino. Ingressus est Argentinam pro ueteris moris conseruatione, splendida & maxime insigni pompa, prima die Februarij: comitabatur eum Abbas Sangallensis, Bertholdus à Falckēstein, mille ad omnem uim excipiendam paratissimis equitibus. Abbas uero Mauribacensis Alsata, quingentorum equitum comitatu. Postero die, quo D. Virginis purificatio celebrabatur, cantauit Waltherus primam Missam in præsentia cum dictorum Abbatum, tum Principum etiam & comitum ac Baronum plurimorum. Gessit biennale bellum, & atrox ac funestum, totiq; Episcopatui summe perniciosum, contra S. P. Q. Argentinensem, euocato primo ex Argentina uniuerso clero suo: Post uarios autem conflictus, ingenti prælio uictus tandem est, non procul ab Argentina: etsi ipse ita strenue pugnasset, ut cōfossis sub se duobus equis, in tertium etiam insiliisset. Videns autem omnia esse desperata, & suos miserrime cædi, ipse fuga sibi consulens, uix elapsus est cum duobus equestris ordinis hominibus Bernhardo Immenhardo, & Wolffelino Maygenrisio. Cæsi sunt in exercitu Episcopi, uestibusq; exuti sexaginta nobiles uiri, inter quos erat & Hermannus à Geroldissecko Episcopi germanus frater, præfectus prouinciæ Rhenensis à Basilæa Selsium usq;. Hi omnes apud Doroldisheymium in Iohannitarum domus templo humati, ac

terra

terræ parenti redditi sunt. Capti uero sunt 76. nobiles uiri, qui funibus (quos ipsi in ciuium perniciem præpararant) ligati & uincti in urbem sunt deducti. Ex ciuibus Argentinensibus, unus tantum desyderatus legitur, Hilgerinus lanio, qui captus à fugiente Episcopo, trucidatus est. Nolente uero Episcopo ullam conciliationem admittere, Episcopatus ab Argentinensibus ferro, incendijs, & rapinis misere uastatus est. Actum est de compositione & pace ab ipso etiam Richardo Angliæ rege ad Imperij gubernationem uocato, sed frustra: Sperabat enim Episcopus alioqui per clandestinam aliquam machinationem futurũ, ut nobiles captiui liberarentur: quibus Serras ipse misisse scribitur, ut uinculis & catenis ita discißis euaderent. Idq; consilium profuisset ipsis, & fœlix fuisset, nisi iratus Episcopus incogitanter ipse suam istam calliditatem coram Richardo rege & senatoribus quibusdam Argentinensibus prodidisset. Videns autem tandem, in quantas calamitates induxisset Ecclesiam Argentinensem: dolore animi potius quàm corporis aliqua ægritudine ex hac uita emigrauit, anno 1263: paucis diebus ante Pascha: Sic belli finis erat, iuxta illud Poëtæ:

Pugna suum finem, cum iacet hostis, habet.

Sepelitur apud Doroldißheymium. Huius belli totam Historiam Carmelita quidam Petrus copiose descripsit, in Chronicis Argentoratensibus. Canonici, mortuo Episcopo, redierunt in gratiam cum Senatu po

pulo q; Argentinensi: libenter accipientes propositas pacis conditionis: & ex eo tempore D. Virginis Basilica Argentinensis, ad hæc nostra usq; tempora in potestate ciuiũ Argentinensiũ fuit. Vide de hoc bello Paralipomena addita Chronicis Abbatis Vrspergensis Conradi à Lichtenaw.

63. HENRICVS Baro à Geroldisseglo ex Swasgouia natus: Cantor antea summæ Basilicæ Argentinensis: cui solo, ex uniuerso clero contra edictum Swalteri Episcopi de facienda secessione, in urbe manenti, nihil fuerat negocij cum bellicis istis tumultibus. Nam is ipse solus etiam antea in electione Episcopi obstiterat suis suffragijs Swalthero, uidens forte (ut hominum sapientum animæ uaticinantur) non futurum eum utilem gubernatorem. Is inq; Henricus uir mitis, ac natura placidus, eligitur iam post mortem Swaltheri, concordibus totius cleri populiq; suffragijs in Argentinensis Ecclesiæ præsulem, anno Domini 1263. Erat ob multas egregias suas uirtutes toti Reipub. Argentinensi charissimus, & omnium ciuium amicus summus: præfuit laudabiliter, pacifice et utilissime decem annis. Primus recepit in urbem monachos Augustinianæ professionis. Habuit aliquandiu apud se Albertum Magnum, Ratisponensem Episcopum exulẽ. Obijt anno Domini 1273. Sepelitur splendide et honorifice in summa Basilica Argentinensi.

64. CONRADVS Baro de Liechtenberg omni uirtu-

uirtutum genere ornatißimus: eligitur anno Christianæ salutis 1273. Præfuit laudabiliter ac utiliter annis uiginti sex. Sub eo inchoata est primum à Senatu Populoq; Argentinensi insignis illa & admirabilis Argentinensis Basilicæ turris, totius Germaniæ spectaculum & ornamentum eximium, anno Christianæ salutis 1277: ab Erwino de Steinach statuario Latomo & Architectone insigni: absoluta est annis uiginti octo. Anno autem Domini 1299, obsidente Egone comite Friburgensi, Episcopi Conradi nepote ex sorore, Friburgum: iuuit hunc cognatum suum Conradus Episcopus, qui Egregius bellator, non robore tantum corporis, sed consilijs & industria rei gerendæ ualebat maxime. Cum itaq; urbem Friburgensem graui obsidione cinctam obequitaret; totus sericatus et egregie triumphans Episcopus, ad fortiter & strenue oppugnandam urbem undiquaq; cohortans militem: irruit in eum Lanius quidam Friburgensis, homo iuuenis & temerarius, is Episcopum inermem, nec tale quicquam metuentem lancea traijciens, incolumis iterum ad suos elapsus est. Episcopus ex eo uulnere, obijt post diem tertium, uigesima quarta uidelicet Iulij: Inde Argentinam reuectus, honorifice ibi terræ mandatus est in sacello Sancti Ioannis Baptistæ, prope summam Basilicam, cum honesto Epitaphio.

65 FRIDERICVS Baro Liechtenbergius, Conradi Episcopi germanus frater, antea præpositus

summi Collegij Argentinensis, uirtute & uitæ honestate fratri non inferior aut posterior. Eligitur 15 Septembrium Anno Domini 1299 etsi inuitus, et nihil tale uel sperans uel ambiens. Confirmatur & consecratur statim à Gerlaco Eppensteinio Archiepiscopo Moguntino, cum eo ipso tempore Comicia haberentur Argentinæ ab Alberto Austrio, Rom. Rege: à quo mox etiam in ijsdem Comicijs regalium suorum inuestituram, ac priuilegiorum confirmationem consequutus est. Episcopus ita designatus & confirmatus, hominum non nisi bonorũ ac aliqua uirtute præstantium amicitia & consuetudine delectatus: præfuit sapienter sex annis. Sub eo Wilhelmitæ in Vrbem recepti: et turris illa (quæ septem mundi mirabilibus octauũ annumerari potest) absoluta est. Erat sacerdotum Concubinas alentium ac fouentium summus osor, & grauissimus in eosdem animaduersor. Obijt anno 1306, uicesima Decembrium, quæ erat S. Thomæ Vigilia. Sepelitur prope fratrem Conradum in sacello S. Ioannis Baptistæ, quod est in Summo templo Argentinensi.

66. IOANNES nobilis à Dirppheym, Heluetius: illegitime natus ex pago Eßlingen, in agro Tigurino, Vir eximia uirtute, sapientia et uitæ bonitate præditus: doctrina uero, & imprimis utriusq; Iuris scientia clarissimus: Designatur primum præpositus Tigurinus, & postea Episcopus Eystetensis ab Alberto Austrio, Romanorum Rege, cuius diu antea fuerat

Cancella

Cancellarius, & intimus Consiliarius. Præfuit Aystadij duobus annis, Et à Pont. Max. Clemente V. Argentinensi Episcopatui præficitur, anno Domini 1307: cum iam Argentinæ dominarentur quatuor Episcopi per discordiam electi, Ioannes Baro de Flerchingen, Summæ Basilicæ præpositus: Ioannes Baro ab Ochsenstein Scholasticus Alberti regis ex sorore nepos, Hermannus comes à Dierstein, et Ioannes Baro ab Eremburg: quibus omnibus repudiatis et exauthoratis, pontificia authoritate intercedente obtinuit sedem Episcopalem Ioannes à Dierpheym, primus qui contra Canonicam electionem intrauit in Argentinensem Cathedram: Præfuit autem utilißime & cum summa omnium laude 22. pene annis, quibus Episcopatum egregie auxit, ampliauit & locupletauit. Fuit princeps pacificus, hospitalis, benignus erga pauperes: omnibus charißimus, tã summo q̃ infimo loco natis: Oeconomus uero lõge optimus. Multos Alsatiæ pagos mœnibus ac fossis muniri fecit, ut ingruentibus bellorum tempestatibus, uim aliquam sustinere possent, donec ipsis commode subueniretur. Molßheymense oppidũ ampliauit, et anno domini 1316, egregie illustrauit cum arce, tum Xenodochio, in quo post fata sua uoluit sepeliri. Recepit in urbem Carmelitas. Valedixit huic mortali uitæ, anno Domini 1328, sexta Decembrium. Sepelitur Molßheymij in Xenodochij à se fundati & constructi templo.

67. BERTHOLDVS comes à Bucheck, Land-

grauij cuiusdam ex Burgundionibus filius: Teutonicus Dominus, sapientia & morum probitate, animiq; erga bonos lenitate, erga seditiosos uero magnitudine nemini secundus, eligitur in Episcopum Argentinensem 11. Decembrium, Anni à nato Christo 1328. Fuit pacis & concordiæ per omnem uitam suam studiosissimus, clero & ciuibus charus. Aliquando tamen ab aliquibus Canonicis (quos propter concubinas sæpe reprehensos, seuerius tractarat, & quod Vlricum quendam Baronem à Signow suum è sorore nepotem contra Ioannem Baronem Liechtenburgium, præpositum summi templi esset uellet) captus, in Kirkelio castro per quatuor menses detentus, & certis tamen pacis conditionibus tandem, urgentibus negotium Pontificæ ac quibusdam principibus, iterũ dimissus est. Adactus etiam à uicinis quibusdam ciuitatibus ad arma sumenda, modestissime se gessit: ubi excitatis in se ab Imp. Ludouico Bauaro hostibus suplex factus pacem sibi suisq; (non tamen sine magno auri pondere quod facile omnia pacare potest) impetrauit: eam illibatã postea conseruauit semper. Præfuit Episcopatui uiginti quinq; annis optime & utilissime. Condidit & erexit sacellum D. Catharinæ, cuius festum in summis delicijs habere est solitus, quòd eo die in hanc mortalem uitam natus, & eodem ad Episcopatus gubernationem fuisset electus. In eo sacello fecit sibi fieri sepulchrum, in quo mortuus conderetur: sed quia ille tumu

lus

lus ei ornatior & magnificentior iusto uideretur esse, noluit ibi sepeliri, sed ut esset & haberetur iste tumulus sibi præparatus, omnibus sæculis, Dominicum saluatoris nostri sepulchrum statuit & serio mandauit: sibi non procul inde alium constituens simplicioris sepulturæ locum, in quem positus est tandem ipso fatali sibi die S. Catharinæ anni à nato Christo Millesimo trecentesimo quinquagesimo tertio: cum paucis mensibus ante mortē suam, omnibus corporis uiribus plane destitutus Episcopatum resignasset Ioanni Baroni Liechtenbergio, summi Collegij præposito, cuius tamen instinctu olim captus, & misere tractatus fuerat. Sub eo cœpit construi à ciuibus quibusdam Argentinensibus Carthusia. Vastauit Stauffenburgum & Hohensteinium castra, propter rebelles & seditiosos quosdam Centauros. Dambachium uero & Persium amplissimos pagos, mœnibus ac fossis pulchre ad uim sustinendam muniuit.

68. IOANNES Baro Liechtenbergius, præpositus summæ Basilicæ Argentinensis, eligitur à uiuente & adhuc superstite Episcopo Bertholdo, consensu totius cleri anno Dominicæ incarnationis 1352. in die S. Andreæ. Erat uir humilis, mitis, placidus, misericors & benignus erga pauperes, nec superbus nec ambitiosus, simplicissimo habitu ac uestitu contentus, diligens & seuerus religionis cultor:

Quicquid

Quicquid sacrorum officiorum aut munerum alij Episcopi Suffraganeis suis commendant, id omne faciebat ille ipse studio & gaudio summo. Præfuit utilißime duodecim annis, & quindecim septimanis. Emit ad Episcopatũ Argentinensem, à Ioanne ultimo Alsaticæ prouinciæ comite, Landgrauionatus Alsatiæ possessiones omnes, anno Domini 1358. Haganoam & Selestadium Alsaciæ ciuitates, sibi iniurias strenue ultus est. Dachensteinium Cœnobium regularium S. Augustini Canonicorum fundauit & erexit primus. Obijt animi mœrore consumptus, in die S. Crucis, anno Domini 1365, quod impune grassantes Anglos, Alsatiam & omnem circumiacentem regionem, misere uideret uastare. Sepelitur in maioris Basilicæ Argentinensis sacello D. Ioanni sacro, in quo eiusdem familiæ, duo alij etiã Episcopi requiescũt. Habetur hodie adhuc sanctus

69 IOANNES comes Lutzelburgius, Imp. Caroli IIII. ex Venceslao fratre nepos, Gallus cognominatus, & comes Lyniæ: quòd in Gallia educatus esset, & pater Venceslaus comitatum Lyniensem gubernasset. Mittitur is ex Italia à Rom. Pont. ad gubernationem Episcopatus Argentinensis, cum ibi inter duos alios per discordiam electos, de Episcopatus possessione per integrum annum disceptatum esset. Ingressus est Argentinam, & honorifice ibi est exceptus ab uniuerso Clero, item à Senatu populoq;, undecima Iunij, Anno Christianæ salutis 1366: Erat princeps formæ elegantia,

& cor

& corporis robusti, uere heroica statura conspicuus: mensæ deliciarum, cibi uidelicet ac potus multi & opipari percupidus: homo alioqui simplex, & qui potius ab alijs regebatur, quàm quod ipse regere, uel potuisset, uel ausus fuisset. Præfuit laute uiuendo quinq; annis, & anno Domini 1371 Moguntinæ sedi præficitur à Pont. Gregorio XI & Imp. Carolo IIII. Præfuit ibi duobus annis, & obijt anno 1373 non sine ueneni suspitione: Sepelitur honorifice in Erbachio præpotenti Ringouiæ Cœnobio.

70. LAMBERTVS nobilis à Buren, Alsata: Gulielmi equitis aurati filius: constituitur & confirmatur anno domini 1371 Episcopus Argentinensium, à Rom. Pont. ualde impacienter id ferente, & admodum gruniente senatu Canonicorum. Fuit is primum Monachus apud Neoßwyler, eximie doctus, inde Gengenbacensi Abbatiæ præfectus, cum non diu ibi præfuisset, ad Brixiensis Episcopatus gubernationẽ euocatus est: ubi cum etiam non diu ad clauum Ecclesiæ sedisset, præfecit eum summus Pontifex Vrbanus quintus, Spirensi Episcopatui, cũ semper interim Imp. Caroli IIII. esset Cancellarius, ac propter excellentem eruditionem cum summa sapientia ac prudentia coniunctam præcipuus Consiliarius. Spirensi Ecclesiæ præfuit utilißime nouem annis: cum resignasset autem Ioannes Episcopus Argentoratensis gubernationem sui Episcopatus Canonicis, & ipse Moguntinus iam fieret Archiepiscopus,

copus, Canonici uero Argentinenses disceptarent inter se de alio in ipsius locum eligendo: iuuit Carolus IIII. hunc Lambertum, ut ex Spirensi Argentinensis etiam Episcopus consensu Romani pontificis fieret, anno ut dixi 1371. Præfuit ibi annis quatuor, & Babenbergensis Ecclesiæ Episcopo Ludouico ex hac mortali uita euocato, consequutus est eiusdem Imp. Caroli IIII. (cui longe fuit chariſsimus) ope Ecclesiæ etiam Babembergensis possessionem, ibi resignata Argentinensi, præfuit annis uiginti tribus laudabiliter, ad annum usq; Domini 1398. quo Bambergensis etiam Episcopatus Magistratu se abdicans Gengenbachium redijt, ubi religioni Christianæ totus deditus post pauculos menses, mortuus ac honorifice sepultus est. Sub hoc Episcopo facta est secunda Anglorum irruptio in Alsaciam ac Ergouiam, omnia harum prouinciarum Oppida ac Monasteria misere uastantium: Hi ab Heluetijs magna clade affecti, retrocedere et fuga sibi consulere coacti sunt, plurimis cœsis apud Dominarũ fontem Cœnobium uirginum in Ergouia.

71. FRIDERICVS Baro à Blanckenheim constituitur à Romano Pontifice Episcopus Argentinensis contra discordem electionem Canonicorum Senatus, qui duobus suffragabatur, Ioanni uidelicet Baroni ab Ochsenstein summi Collegij Decano, & Georgio comiti à Veldentz Scholastico. Ingressus est Vrbem Fridericus præmisso antea confirmationis Pontificiæ diplo

mate

mate uicesima Decembrium, anni à nato Christo 1375. ubi cum à clero tum à populo honorifice exceptus est, Capitulo uero iniquius ferente ipsius aduentum. Erat homo omnino iuuenis, sed doctus, sapiens ac legum imperalium peritia clarus: at insatiabiliter auarus, & egregius artifex emungendarum cum è clero tum à populo pecuniarum, qui & inusitatis & inauditis exactionibus ditiones suas grauabat, clero peccanti grauissimas multas irrogabat: nobilium quasdam arces ac pagos uiolentia ad se rapiebat, & morientium ciuium relictis possessionibus mire etiam insidiabatur: quibus malis artibus cæpit cum clero tum uniuerso populo inuisus fieri maxime. Præfuit sic sede cim annis. Gessit graue & iniustum bellum contra Argentinensem Rempublicam anno incarnati filij Dei Millesimo trecentesimo octogesimo octauo: id eleganter & succincte descriptum, quære & lege in Paralipomenis Vrspergensi Chronico additis. Videns autem se & clero & urbi inuisum esse, & diutius ibi hærere sic non posse, cæpit de alio Episcopatu acquirendo cogitare & Pont. Max. instare, apud quem obtinuit Vtricensis uel Vltraiectini Episcopatus possessionem iure permutationis tamen accipiendam, ita ut ipse Vltraiectum, Vltraiectinus uero præsul, Dominus Gulielmus Argentinam proficiscereturId factum est anno Dominicæ incarnationis Millesimo trecentesimo nonagesimo secundo.

72. BVRCARDVS comes de Lutzelstein, antea Summæ Basilicæ præpositus, eligitur contra approbatam à Rom. Pont. permutationem, de qua dixi: à senatu summi Collegij Argentinensis, anno Domini 1391 in Episcopum. Sed cum is desperaret se posse retinere tantæ rei possessionem contra Gulielmum pontificia authoritate confirmatum: cessit Gulielmo libenter & bona pace, retenta sibi tamen superioris Manudati, oppidi uidelicet Rufacensis ac adiacentium pagorum ditione: quam tamen etiam tandem resignauit. Nam cum sui generis ultimus esset, relicta Religionis professione, pontificia dispensatione interueniente uxorem duxit, ex qua pater duorum filiorum factus est, Iacobi uidelicet ac Gulielmi comitum à Lutzelstein: qui à Friderico Rheni Palatino (in quem seditiosi fuerant) ditione sua eiecti, et in exilium pulsi, sine hæredibus decesserunt. Sic comitatus Lutzelsteinensis ad Rheni tandem Palatinos deuolutus est, anno Domini 1452. Præfuit tamen Burcardus iste duobus annis Argentinensi Ecclesiæ, antequam Gulielmo Vltraiectino cederet.

73. GVLIELMVS comes Diestensis pontificia authoritate, & permutationis iure ex Vltraiectino ad Argentinensem Episcopatum euectus est, anno Domini 1394. Is Friderico à Blanckenheym non dissimilis moribus & uita, homo animi prorsus inconstantis & inquieti, statim à Senatu populoq; Argentinensi dissidere cœpit, tamdiu, donec ad arma etiam tandem res peruenirei

uenirет. Geßit autem bellum pluribus annis cum Vrbe Argentoratensi, omnino tamen infœliciter. Etsi enim dimidiam partem prouinciæ Transrhenanæ Offenburgum uidelicet, Gengenbachium, Ortenburgum, Cellam Harmensbacensem, & alia adiacentia loca (quam omnem regionem Argentinensis Episcopus 44. aureorum millibus ab Imperio Romano, meritis ac uirtutibus Domini Bertholdi à Buchegk, impignoratam & Hypothecam factam possedit) Ruperto regi ex Palatinorum familia nato libere reddidisset: Zaberniamq; Lotharingiæ duci tradere uoluerit, ut si non proprio, tamen alieno saltem subsidio fœlicius contra ciuitatem bellum gerere & triumphare posset: tamen conniuentibus Domino Hugelmanno de Vinstingen Decano, & Friderico de Hohenzollern Camerario, à ciuibus Argentoratensibus in Mollesheym oppido (in quo frequens residebat) captus, Argentoratumq; deductus est. Hæc inter ipsum et ciues Argentinenses dissensio, cum ab Archiepiscopo Moguntino Conrado Barone à Weinsperg, et à Marchione Badensi (qui præsentes Argentinæ fuerant) sopiri dirimiq; nequaquam posset: prædicti duo Canonici & senatores aliquot ad Concilium Constanciense citati sunt, illucq; Gulielmus etiam Episcopus perductus. Cautione autem ab ipso & à ciuibus ibi recepta, caussa uentilari cœpit, mutuisq; articulis longo tẽpore, ut fieri solet, in libellum conscriptis, Episcopus libertati tandẽ restitutus est,

Ciuitas uero ob iniectas in præsulem manus, censuras Apostolicas & Bannum Imperalem, absolutionis expetens, tum ipsi concilio Constanciensi, tum Sigismundo Romanorum regi, quod Imperij principem cœpisset, aureorum nummum ingentem summam persoluit. Episcopus Mollesheymium reuersus, ibi semper deinceps sedit, inuisus urbi, inuisus clero, inuisus omnibus, quia molestus omnibus, insigni sua & insatiabili auaritia. Præfuit Episcopatui Argentinensi ante & post captiuitatem quadraginta quatuor annis, quibus parum profuit Ecclesiæ aut ditioni suæ. Obijt apud Mollesheymium sexta Octobrium, anni à nato Christo 1439: ibidem sepultus.

74. CONRADVS Baro à Busnang ex Thurgouia natus, eligitur anno 1439 à maiori parte Capituli Argentinensis, ut succederet mortuo Gulielmo: Sed cum iam ille in chorum Ecclesiæ ductus, & pro more in aram positus esset, canente toto clero Hymnum Diuorum Ambrosij & Augustini: electus est interim summa festinatione, ab alia Senatus Canonicorum parte & equestris ordinis uiris Ioannes Baro ab Ochsenstein decrepitus et omnino ualetudinarius senex, surdaster etiam: hunc introducentes illi in chorum summæ Basilicæ, etiam in aram collocarunt, magno tumultu uociferantes contra Conradum legitime electum. At Conradus uir natura mitis, placidus ac prudẽtissimus, uidens quo res peruentura esset, nisi bona pace cederet:

ret: uocatis ad se Canonicis (à quibus electus erat) in hanc sententiam oblato honore se iterum abdicauit, Si uellet ei Capitulũ permittere liberam potestatem resignandi Episcopatus, Ruperto Rheni Palatino uni uidelicet ex Canonicis præsentibus, tum se ne detrimenti aliquid capiat Ecclesia et Respub. pacato animo cessurum, ea tamen lege addita ut sibi à Ruperto & Canonicorum senatu relinquatur, superius Manudatum Ruffachiana uidelicet ditio libere possidenda. Hoc consilium cum omnibus placuisset, Rupertus Rheni Palatinus assumptus est. Conradus Ruffachium occupans triginta duobus annis, ibi ut quiete ac pacifice sic etiã prudentissime ac utilissime præfuit, omnibus acceptus, omnibus charus. Obijt anno 1471, duodecima Martij. Inde Argẽtinã uectus in summæ Basilicæ sacello D. Ioanni sacro, honorifice humatus, ac terræ mãdatus est.

75. RVPERTVS Rheni Palatinus & Bauariæ dux, Stephani Palatini filius, à Conrado præsentatus & electus, assumitur in Episcopum Argentinensem summo consensu totius cleri & populi Argentinensis: facta prius conuentione de utrimq; perpetua pace conseruãda, quandoquidẽ priorũ aliquot Episcoporũ cum urbe Argentinensi habitæ dissensiones pernitiosissimæ fuissent cum urbi tũ Episcopatui. Hac confœderatione Haganoæ facta & cõfirmata, ingressus est Rupertus Episcopus Argentinã insigni pompa, anno adhuc Millesimo quadringentesimo tricesimo nono: comitabãtur

eum pater Stephanus et fratres ipsius, Comites item ac Barones uiginti sex. Excipitur summis honoribus, introducitur in summam Basilicam, consecratur etc. Præfuit fœliciter utiliterq́;, & cum summa laude annis triginta octo, primum aliquo modo dissolutis moribus, postea uero gubernator optimus, Oeconomus diligentißimus, Religionis custos ac propagator studiosißimus. Author concionum, quæ haberi sub eo sunt cœptæ in Basilica Cathedrali. Obijt anno domini 1478 in die S. Lucæ Euangelistæ: sepelitur in Tabernis Alsatiæ, ubi sedere plerunq; & habitare est solitus. Congeßit diligenti sua gubernatione magnum auri thesaurum, quem Episcopatui post se reliquit.

76. ALBERTVS Rheni Palatinus & utriusq; Bauariæ dux, filius Othonis ducis apud Nouumforum residentis, antea summæ Basilicæ præpositus: eligitur mortuo Episcopo Ruperto, unanimi totius cleri Argentinensis consensu anno Domini 1478. Præfuit optime & utilißime annis uiginti septem, mensibus nouem, diebus quinq;. Erat princeps omnino non superbus, sed humilis, mitis, placidus, omnibus benignus, & iccirco etiam omnibus charißimus. Renouauit Eysenburgum castrum, urbi Ruffacensi penè contiguum, Dagoberti Galliarum regis olim sedem ac domicilium. Reædificauit etiam, & maximis sumptibus, egregie illustrauit arcem Dachenstein, arcem item & Parrochiale templum in Tabernis Alsatiæ: isti templo

siue

ſiue Collegio Canonicorum ſacellum etiam adiecit, in quo ſepulturam ſibi præparauit. Infenſus Iudæis ſupra mediocritatem omnes è ſuo Episcopatu expulit: portentoſi ſacerdotum concubinatus ſummus oſor, & uindex acerrimus: etſi potuiſſet ei aliquis cantillare illud Catonianum,

Turpe eſt doctori, cum culpa redarguit ipſum.

Religionis & pietatis ſtudio nemini fuit ſecundus. Obijt cum ſummo omnium ſuorum luctu uigeſima Auguſti, anni à nato Chriſto 1506: ſepelitur in Tabernis Alſatiæ, ſacello in quo ſibi uiuus ſepulturã adornarat.

77. GVLIELMVS comes de Honſtein, Syluæ Bacenidis accola: eligitur unanimi totius Canonicorum ſummi Collegij conſenſu nona Octobrium anni à nato Chriſto 1506 in Episcopum Argentinenſem, cum iam unus menſis & uiginti dies poſt mortem Episcopi Alberti præterijſſent. Is etſi ætate nondum prouecta, tamen ſeuerus erat rerum Episcopatus inſpector, & gubernator diligentiſsimus, honeſtæ conuerſationis

Nullo tempore non uere ſtudioſus amansq;:

Princeps mediocriter doctus, eximie prudens, facundus plurimum. Humilis apud ſe maiores: grauis uero & tamen placidus ac mitis erga ſe inferiores. Omnibus pauperibus clemens, ſumme propicius ac benignus. Confirmatur Bononiæ à Iulio ſecundo P.M. Conſecratur Argentinæ in Dominica Letare anni 1507 ab Erneſto Archiepiſcopo Magdenburgenſi duce

Saxonum, & Henrico Churensi Episcopo Barone Heuwensi, in præsentia Diui Maximiliani Imp. & multorum electorum ac Principum cum sæcularium tum Ecclesiasticorum Germaniæ. Consequitur regalia Haganoæ à Maximiliano Imperatore, quem ad Constanciensia Comitia euntem comitatus est. Ingressus est postea Argentinam iuxta uulgatum ac receptũ morem insigni pompa sexcentũ & quadraginta instructissimorum equitum, quarta Octobriũ: Comitabantur eum, Philippus Marchio Badensis, & undeuiginti comites ac Barones. Excipitur à senatu Canonicorum, à Senatu item Populoq; Argentinensis urbis honorificentissime. Præfuit prudentissime ac in summa ista suorum temporum propter dissidium religionis difficultate, summa animi moderatione: annis 35. Obijt (si recte memini) anno domini Millesimo quingentesimo quadragesimo primo.

78. ERASMVS ex illustri ac nobilissima semperq; libera Pincernarum de Lymburg familia et gente ortus, Canonicus Argentinensis & Bambergensis eximia uirtute, eruditione ac sapientia præditus: successit in alteram uitam euocato Episcopo Gulielmo, concordibus totius summi Collegij Argentinensis proceruum suffragijs electus. Præest adhuc prudentissime hoc anno Domini Millesimo quingentesimo quadragesimo nono. Faxit æternus pater Domini ac liberatoris nostri Iesu Christi, ut in Ecclesiæ & Reipub. Christianæ

ſtianæ utilitatem, uiuat, præſit, & ſalutaria conſilia conferat quàm diutiſſime.

APOSTROPHE AD REVERENdiſſimum præſulem illuſtriſſimumq; Principem ac D. D. Eraſmum Epiſcopum Argentinenſem.

At tu quæſo mihi præſul digniſſime parce,
Quod breuiter nomen uix ego tango tuum:
Quod tua quas laudes uirtus generoſa meretur,
Non qua debebam relligione cano.
Scribimus hiſtoriæ tantum hic compendia ueſtræ,
Mandamusq; breui nomina ſola libro.
Sed uenient anni, quibus ampla uolumina condam,
De rebus geſtis Præſul Eraſme tuis.
Et priſcis de præſulibus, quibus aſtra regentes,
Te ſucceſſorem conſtituêre dij.
Tum qui ſaxeus es nobis hoc tempore factus,
Aureus in noſtro carmine totus eris.
Interea Dominum Patrem gnatumq; & ab ipſis
Procedentem etiam teſtor & oro Deum.
Vt te præſul Eraſme ſua uirtute gubernet
Ac ſemper ducant ad meliora: Vale.

BRVSCHIVS Poëta Laureatus.

AD INCLYTAM VRBEM SPIRENSEM.

Spira æqui iustiq; domus, domus inclyta regum,
Qua uix est Rheno filia pulchra magis.
Illustris triplici, diuum bonitate, senatu:
Cleri, Assessorum Cæsaris atq; Patrum.
Quod Diadema tuo clementia numina Diuum
Conseruent capiti regia Diua diu.
En oculos uenit ante tuos nouus iste libellus,
E tenebris qui te protrahit atq; tuos.
Qui quibus ad Christum ducibus perueneris olim
Ex errorum undis libera facta, docet.
Qui tua templa tuasq; arces toti ingerit orbi,
Ac tibi perpetuum donat habere decus.
Si nunc, quæ ducibus quæ summis regibus orbis
Diligeris, non es sola inimica tibi:
Accipe te saltem, si non uis sumere paruum,
Quem tibi nostra offert rustica Musa librum.
Quod tamen ut facias, te mecum Cymbricus hæros
Virtute & meritis maximus ille rogat.
Cæsareo qui iudicio in te præsidet, estq;
Ornamentum ingens grande decusq; tuum.
Gwillhelmus Swernherus ad aurea sydera notus,
Imo & Olympiaca notus in arce magis.
Iusticiæ pater & Mœcenas maximus æqui,
Gloria Cymbriacæ non moritura domus.

Sexium

SEXTVM CAPVT continens Catalogum omnium Spirensium Episcoporum.

DE SPIRENSIS siue Nemetum Episcopatus fundatione ac origine prima, nemo quicquam certi dicere aut affirmare potest. Esse autem uetustißimum, hoc testatur: quod anno Domini 343 IESSIVS quidam Nemetũ Episcopus, Coloniensi Synodo interfuisse legitur, in qua Euphrates Episcopus Coloniensis, propterea quod Arrianis adhæreret, è gubernationis fastigio, unanimi oĩm totius orbis Episcoporũ consensu est deiectus & exauthoratus. Post hunc Iessium uel Ihesum nullus legitur Episcopus Nemetum urbi præfuisse, usq; ad tempora Dagoberti Galliarum regis Christianißimi ac munificẽtißimi, fortaßis quod ipsa quoq; Arrianismo infecta, ut cæteræ urbes ad Rhenum sitæ ferè omnes, Episcopos nullos tulerit: aut siquos habuerit, certe non annotarit. Dagobertus uero Galliarum rex potentißimus circa annum 610. collapsi huius Episcopatus misertus, eum denuo fœliciter instaurauit: ac sanctum Dei uirum, Athanasium sacellanum suum, isti sedi præfecit. Hunc Dagobertum ueluti primum suum fundatorem tota honorat & prædicat Spirensis Ecclesia: cum omnium primus inchoa-

tor & author, qui proculdubio uir sanctus, & unus ex Apostolorum Domini nostri Iesu Christi discipulis fuit, uel uetustate uel negligentia eorum (qui literis ista mandare debuissent) interciderit & in obliuionem uenerit. Numerantur autem huius sedis Episcopi, ordine quem subscripsimus.

1. IESSIVS uel Iasimus: alijs Iesus dictus, præfuit Nemetum populis & Ecclesijs concionando Christum humani generis liberatorem, confutando q; Arrianorum Blasphemias ante & post annum Christi 348, eo enim ut supra dictum, Coloniæ fuit & unà cum alijs pijs Germaniæ & Galliæ Episcopis Euphratem Arrianæ sectæ asseclam damnauit, ac à Coloniensis Ecclesiæ gubernatione amouit. Post huius Iessij ex hac uita discessum, qui præfuerint isti sedi, aut an, præ furore Arrianorum, pios Episcopos undequaq; trucidantium aliquis præfuerit, incertum est: Annotemus igitur hos qui instaurante iterum Dagoberto Episcopatum, Nemetum Ecclesias, inde usq; ad hæc nostra tempora gubernarunt.

2. ATHANASIVS à Dagoberto rege Galliarum, præficitur Ecclesiæ Nemetum anno Domini 600. hunc secundum facimus, non quod statim successerit, sed quod alij interciderint, qui Iessio successerunt, ad hunc Athanasium usq;. Præfuit iste Nemetibus annis quadraginta sapienter, pie ac fideliter. Fuit uir doctrinæ & uitæ sanctimonia clarissimus: decessit ex hac

uita

uita mortali, ad regnum cuius non erit finis, anno Domini 651. Sub eius gubernatione construxit Dagobertus rex extra muros urbis Nemetũ, magnificum S. Germani Cœnobium: eo ipso in loco ubi antea fuerat peruetustum Mercurij phanum aut Idolion.

3. PRINCIPIVS successit Athanasio: præfuit sub Sigeberto Galliarum rege, Dagoberti filio, pie & sapienter annis uiginti quinq;. Obijt anno Domini 678. Huic dedit Sigebertus rex, Decimas omnium uictualium in agro Spirensi prouenientium: quæ antea Regi dari consueuerant.

4. TRAGEbodo eligitur à Childerico Franeorũ rege, anno 678 à quo consequutus est confirmationem donationis Decimarum: Præfuit 8. annis. Obijt anno 686.

5. BASINVS successit Tragebodo, cum uacasset tamen aliquandiu Ecclesia Nemetum: Præfuit autem temporibus Caroli Martelli annis septem, mensibus octo: quando ex hoc seculo emigrarit, aut quo anno præsidere cœperit, ignoratur.

6. LATO alijs Iatto, eligitur anno Domini 756: præfuit temporibus Pipini, pie & fideliter Episcopi munus faciens annis undecim. Obijt anno Christi 767.

7. DAVID pius, sapiens ac honestissimus uir, eligitur à superstite adhuc Pipino rege anno 767: præfuit 8. annis laudabiliter & optime, Carolo magno Galliarũ regi chariss. à quo Ecclesia Spirensis plurimum illustrata, & liberalissime dotata est. Obijt anno 775.

8. Sigewi-

8. SIGEVVINVS alijs Swigewinus præficitur Nemetibus anno Domini 775 à Carolo Magno Galliarũ rege, præfuit uiginti septẽ annis. Obijt anno 801.

9. ATHO uel Otho fidelis populi sui concionator, succeßit Sigewino iussu Caroli Magni Imperatoris, præfuit laudabiliter octo annis. Obijt anno 810.

10. FREYDO, Carolo Magno Imp. imprimis charus: constituitur Episcopus Nemetum anno Domini 810, consequutus est à Carolo Imp. insignia priuilegia, quorum originalia habentur adhuc in Ecclesia Spirensi. Præfuit quatuor tantum annis, obijt anno Domini 814. quo Carolus Magnus etiam ex hac uita emigrasse, & pons Moguntinus deflagrasse dicitur.

11. BENEDICTVS succeßit Freydoni, electus & designatus Nemetum Episcopus ab Imp. Ludouico pio. Præfuit sancte & prudentißime annis octo: emigrauit ex hac uita anno Christi 822. Interfuit anno Domini 820 Synodo, quam pio reformandæ Ecclesiæ studio, Ludouicus pius ex omnibus Germaniæ Episcopis ac Abbatibus congregarat apud Aquisgranum.

12. HERTINVS eligitur in locum mortui Benedicti, præfuit annis octodecim, mensibus quatuor: etsi alij catalogi alios habeant annorum numeros, qui tamen toto cœlo errant. Sub eius gubernatione Hirsaugiense cœnobium fundatum est ad Nagoldum fluuiũ, ab Erlafrido comite in Calw: & consecratum ab Archiepiscopo Moguntino Odogario, in præsentia huius

ius Hertonis et multorum aliorum Episcoporum anno Domini 838, cum eodem tempore Ludouicus Imp. haberet Comicia apud Nemetes. Obijt Episcopus Hertinus anno Christianæ redemptionis 841.

13. GEBHARDVS alijs Eberhardus, constituitur Episcopus Nemetum à Ludouico rege Lotharij Imp. fratre anno Christi 848: cum uacasset sedes Episcopalis septem annis post mortem Hertini. Interfuit Concilio Moguntiæ in Cœnobio S. Albani celebrato ab Archiepiscopo Rabano, in qua damnata est Hæresis Godeschalci. Præfuit quindecim saltem mensibus, & captus ab aliquibus comitibus primum oculis priuatur, postea misere aliquandiu tractatus, trucidatur tandem quarta Decembrium anni Christianorum 849: propterea quod persuasisset eorum cognato, comiti cuidam Theobaldo, ut sua quædam prædia donaret Ecclesiæ Nemetum. Sub hoc ipso Episcopo, donatur Nemetum Episcopatus ab Hildeberto huius Episcopi fratre, pagis ac prædijs quibusdam: & ex huius donationis literis deprehenditur, Canonicos Nemetum, monasticam uitam tum professos, sub uno tecto coniunctos habitasse, & ex una eademq; olla pastos ac alitos, sanctæ conuersationis homines fuisse.

14. GODEDANCVS eligitur anno Christi 881, cum uel uacasset Episcopatus annis triginta duobus, uel alij interim Episcopi etiam præfuerint, quorum nomina (ut credibile est) ad nostram noticiam non peruenerunt

uenerunt. Præfuit Godedancus iste tribus tantum annis, & emigrauit ex hoc mortali seculo, anno Domini octingentesimo octuagesimo quarto.

15. AYNHARDVS successit Godedancko, præfuit annis sex fideliter & utiliter: Euocatur ex hac uita ad meliorem, anno Domini 890.

16. AMELRICVS monachus antea Weyssenburgensis Cœnobij à rege Galliarum Dagoberto (ut tantum principum, comitum ac Baronum ibi educarentur liberi) fundati ac constructi: uir eximie doctus ac religiosus, eligitur anno 890: præfuit duobus annis & quatuor mensibus. Dicuntur eius scripta adhuc extare in Spirensi partim, partim uero Weyssenburgensi Bibliotheca. Obijt anno Christi 893.

17. BERNHARDVS alijs Gebhardus ex eodem Monasterio assumptus, successit Amelrico, anno Domini 894: præfuit laudabiliter ac utiliter octodecim annis. Et anno Domini 913 (Rheginone Abbate Prumiensi idem affirmante) à duobus comitibus Bernhardo & Conrado capitur, & primum exoculatus miserere tandem trucidatur: Ratio uero huius facti nusquam redditur ab Annalium scriptoribus.

18. AMELRICVS secundus, quem aliqui tamen Almericum uocant: successit Bernhardo. Præfuit Episcopatui prudenter ac utiliter uno & triginta annis: fuit tribus Imperatoribus Conrado Saliquo, Henrico Aucupi & Othoni Magno charissimus, & summo necessi

necessitudinis uinculo coniunctus: à quibus laudatissimis Imperatoribus, Episcopatus Nemetum plurimum auctus & locupletatus est. Obijt Episcopus iste anno Christianæ redemptionis 947, ambulans ad uitam mortis nesciam.

19. REGINOBALDVS constituitur ab Othone Magno, tum adhuc rege: in Episcopum Nemetum, ex Monacho Hirsaugiensi. Erat uir doctus, præcipuæ uero sacrarum scripturarum insignis Magister: uitæ autem innocentissimæ ac religiosissimæ. Præfuit summa cum laude annis quindecim. Donatur sub eo, Ecclesia Nemetum liberalissime, decimis, redditibus uectigalibus, potestate item cudendi monetam, ac alijs urbis Nemetum iuribus cum consensu Othonis Imperatoris à Conrado Francorum & Sueuiæ duce, Werneri ducis filio, religiosissimo ac optimo principe, tum Wormaciæ residente, qui sapientis cognomento nobilitatus fuit. Hæc donatio facta est anno Domini 946. Huic duci Conrado desponsauit filiam suam Luitgardin Otho Imperator anno dominicæ incarnationis 946: erat enim ei cum propter summam sapientiam ac fidem longe charissimus, tum quod aliquoties pro Othone fœliciter pugnasset una cum Hermanno Sueuiæ duce, contra seditiosos Eberhardum Palatinum & Giselbertum Lotharingiæ ducem. Obijt Episcopus iste Reginoboldus 13. Octobrium anno Domini 958.

20. GODEFRIDVS doctus, sapientissimus & lauda-

laudatißimæ uitæ ac conuersationis monachus & wissen burgensis, summis pariter & infimis omnibus charißimus: eligitur unanimi totius cleri Nemetum consensu, statim post euocatum ex hac mortali uita Reginoboldum: præfuit mensibus quindecim tantum, & aliquot diebus, & emigrauit ex hoc sæculo, cum summo totius & cleri & populi luctu, anno Domini 959. Regino habet annum 960.

21. ODOGARIVS euocatur ex Hornbacensi Benedictinorum Cœnobio, ad gubernationem Nemetum Episcopatus, ab ipso Othone Magno Imp. cui iam diu in maximis Imperij negotijs & consilio & sapientia sua seruiuerat, ac profuerat summe, cuius item aulam multis iam annis sequutus fuerat. Is & doctus erat & sapiens & eloquentißimus Episcopus, Othoni Imperatori ut dixi utilißimus, quem in Italiam (ut seditiosum ibi Berengarium compesceret) proficiscentem, sequutus est: ibi concilio Romæ congregato ab Othone Imp. contra Pontificem Ioannem XIII. interfuit, & unà cum cæteris Cardinalibus Archiepiscopis & Episcopis consilia sua contulit ad exauthorandum & deijciendum ex Pontificatus fastigio Ioannem XIII, alium q; in ipsius locum eligendum. Quod cum innotuisset Pontifici Ioanni, grauißime insidiatus est cum alijs multis horum consiliorum authoribus & suffragatoribus, tum uero præcipue huic Odogario, cuius sciebat magnam esse apud Othonem Magnũ

autho

authoritatem. Deprehensum igitur illum, uirgis ac flagris primum cedi, postea carceri includi curauit, ex quo si liberari uoluit Odogarius, oportuit eum sancte polliceri & iurare, effecturum se, ut Imp. Otho Pontificem Ioannem in gratiam reciperet. Sic Episcopus Odogarius liberatus ad Othonem redijt. Ioannes uero Pontifex paucis mensibus post, ex hac uita euocatus est. Odogarius mansit apud Othonem in Italia: cum Romam ille iterum seditiosam obsidione cingeret & obsessam tandem occuparet: qua uictoria potitus in Germaniam Otho redijt: sic Odogarius etiam ad Ecclesiam Nemetum, cui se iam summo studio præfuturum decreuerat, reuersus est. Sed mortuo paucis mensibus post, Pontifice Leone octauo, iterum Romam missus est, ut Imperatoris nomine interesset pontificis electioni: eligebatur uero tum Ioannes XIIII. anno Dominicæ incarnationis 965. Cumq; paulo post Otho Imperator, tertio iam in Italiam proficisceretur, assumpsit iterum secum Episcopum Odogarium, cuius opera cum per quadriennium penè ibi uteretur, tandem eum maximis priuilegijs ornatum ac onustum à se dimisit, dãs illi & omnibus eius successoribus omnem iurisdictionem urbis Nemetum perpetuis temporibus plenissime possidendam: id factum anno Domini 969: in Thusciæ pago Brenna, ad Mersam amnem, non procul ab urbe Senensi: Episcopus ex Italia ad Nemetes suos denuo reuersus, mox graui morbo correptus, post pauculos

dies expirauit, ubi honorifice cum summo omnium suorum luctu terræ mandatus est.

22. BALDERICVS subrogatur Odogario, consensu totius cleri, anno Domini 970: Etsi Werimbaldus quidam Monachus eximie doctus ac religiosus, ex Hirsaugiensi cœnobio ad gubernandum Episcopatum Nemetum summis precibus inuitaretur, qui uocanti Nemetum clero parere omnino nolens, sic respondisse legitur: Se, si mundo seruire uoluisset, in hanc monasticæ uitæ solitudinem uenire non uoluisse: eligerent ergo Episcopum quem uellent, se id onus gubernationis suscipere nec uelle nec posse: Præfuit Baldericus 17 annis & pie et laudabiliter: fuit tribus Othonibus ab intimis consilijs, erat enim Episcopus sapientia ac rerum gerendarum usu peritiaq; longe maximus. Sub hoc Episcopo cæperunt Canonici Nemetum (quemadmodũ etiam Wormaciensis ac Moguntini eodem tempore faciebant) monasticæ uitæ professione abiecta sæculares fieri, seorsum habitare ac propria habere, & annuos prouentus inter se distribuere. Huic Episcopo confirmarunt Othones secundus et tertius, donationes cum Othonis primi tum aliorum eiusdem antecessorum, Ecclesiæ Nemetum factas. Decessit ex hac uita anno Christianæ salutis 987.

23. RVPERTVS monachus Weyssenburgensis & maiorum imaginibus, & propria uirtute clarus, uaria etiam doctrina conspicuus, commendatus & ornatus

natus Imp. Othonis tertij testimonio, eligitur concordi bus totius senatus Canonicorum suffragijs in Episcopum Nemetũ, anno domini noningentesimo octogesimo septimo: gubernauit Ecclesiam illã fœliciter & utilißime annis 18. Impetrauit insigna priuilegia ab Othone tertio, anno 989. Postea anno 991 donauit Otho III Ecclesiam Nemetum pago Lindesheym cum ditiuncula & plena Iurisdictione ad eum pertinente: dedit & magnam crucem pendentem in maiori Basilica urbis Nemetum, cui insculpta est uerißima imago Othonis tertij cum latina inscriptione. Commutauit autem Episcopus Rupertus uitam hanc mortalem cum immortali, Anno dominicæ incarnationis Millesimo & quinto.

24. VVALTHERVS alijs Walthariuſ, eligitur unanimi totius Nemetum cleri consensu in successorem Episcopi Ruperti: præfuit prudenter & utiliter 16 annis. Hũc anno Christi 1006 liberalißime donauit S. Henricus Imp. primus ab Electoribus designatus. Eiusdem etiam temporibus Nemetum Ecclesiam Imperator Conradus secundus, Francorum dux, & coniunx eius, laudatißima ac optima Imperatrix, Domina Gisela Burgundionum ducissa tanto studio & tanta munificentia dotarunt auxerunt & illustrarunt, ut non benefactores, sed secundi fundatores Spirensis Episcopatus dici meruerint. Nam & oppidum Brussellense cum adiacente ditiuncula Episcopatui dedit &

insignem illam ac longe amplissimam Basilicam Spirensem, quæ in hodiernum adhuc diem conspicua & multorum Germaniæ Imperatorum & Imperatricum habet augustissima Mausolæa: in honorem beatæ uirginis Mariæ: & præclarum S. Ioannis in summitate urbis situm templum, foris q; & in agro Nemetum ex castro suo Lymburg, in quo nuper adeo filiolum Conradum ex præcipicio quodam decidentem amiserat: magnificum Cœnobium maximis sumptibus, ac impensis construxit. Horum trium maximorum templorum primos posuit lapides Conradus Imperator ipse, duodecima Iulij, in uigilia Diuæ Margaridos, anno Christi 1030, in eius diei aurora, præsente hoc Episcopo Walthero: qui sequenti anno, 1031 ex hac mortali uita euocatus, cum omnium suorum summo luctu in terram omnium parentem conditus & depositus est.

25. SIGEFRIDVS succeßit Walthero: præfuit undecim saltem mensibus. Obijt anno Domini 1031. Is quia confirmationem, morte præuentus non est consequutus: aliqui eum non inserendum huic Catalogo censent. Ego uero inserui, quod ab Imperatore Conrado munificentißimo illo Ecclesiæ Nemetum benefactore, Episcopum eum constitutum ac anno Domini 1031 paucis diebus ante mortem suam in arce Lymburg liberalißime ab eodem donatum eum constet.

26. REGINGERVS subrogatus Sigefrido antistiti, præfuit duobus saltem mensibus, & ex hac uita

emigra-

emigrauit uigesima Iunij, anno Domini 1032. Imperator uero Conradus nec hunc Episcopum indonatum reliquit, sub eo enim Ecclesiæ Nemetum Schwartzachianum Monasterium in Alsatia situm incorporauit: Id postea iterum amissum ad diocesin Argentinensem uenit, cum consensu tamen Episcopi Spirensis, qui ius conferendi feudi sibi integrũ retinuit: ita ut Schwartzachianus Abbas hodie adhuc Vasallus sit Episcopi Spirensis. Horũ Episcoporum omniũ urbis & Ecclesiæ Nemetũ corpora quo loco sita sint: ignoratur. Credibile tamen est in summo partim templo esse condita partim uero in S. Germani perueteri Cœnobio, quod à Dagoberto rege fundatum, extra urbem Spirensem olim erat magnificum, sed aliquoties in cineres redactum ac penitus collapsum, anno 1468 in urbem tandem ad Parrochiam S. Mauricij à Mathia Episcopo translatum est.

27. REGINOBALDVS Abbas prius ad S. Vlricum in Vindelicorum Augusta cum doctus tum religiosissimus: uocatur unanimi consensu totius Capituli urbis Nemetum ad Episcopatus gubernationem, anno Domini 1032: præfuit laudabiliter ac utilissime octo pene annis: non quindecim tantum diebus, ut falso aliqui annotarunt, neo uiginti quinq; annis, ut habet Catalogus Abbatum cœnobij S. Vlrici. Obijt eodem anno, quo emigrauit ex hac uita apud Traiectum in Hollandia Conradus Imperator, anno uidelicet 1039:

Octobrium decima tertia. Sepelitur in noua Basilica urbis Nemetum cum maximo totius populi luctu, cui diligenter singulis diebus dominicis concionatus erat, ueri pastoris & Episcopi officio functus. Curauit fieri suis sumptibus cupream ac deauratam maximam illam coronam, quæ pendet in summæ Basilicæ Spirensis choro: isti coronæ 24 uersus ab eodem Episcopo facti insculpti sunt, omnino tamen sui sæculi barbariem redolentes. Paucis diebus antequam decederet ex hac uita, allatum est Spiram corpus Imperatoris Conradi secundi, quod ibi in Regio choro terræ mandatum est, sub marmore, cui hæc inscriptio est superaddita.

Anno Domini 1039 Conradus secundus, Imperator secunda Nonas Iulij Obijt.

PROAVVS IACET ISTIC.

28. SIGEBOTHO alijs Sibycho dictus, successit Reginobaldo anno Domini 1039, præfuit ac profuit annis undecim. Obijt anno Christi 1051 decima sexta Februarij, sepelitur honorifice in omnium Sanctorum templo. Sub hoc antistite absoluta sunt ab Imp. Henrico tertio Conradi Imperatoris filio, illa maxima tria templa à Conrado Imperatore inchoata ac munificentissime donata. Sub eodem decessit ex hac mortali uita optima ac laudatissima Imperatrix Domina Gisela Conradi Imp. relicta uidua, decima quinta Februarij anno Domini 1043: quæ fuit ex genere Caroli Magni, ut hoc sequens distichon contestatur, quod in eius prudentissi-

dentißimæ fœminæ laudem & honorem adijciendum hîc omnino existimaui.

Quando post decimam numeratur linea quarta,
De Karolo Magno proceßit Gisela prudens.

Sepelitur iuxta mariti tumulum sub marmore, cui talis inscriptio addita est XV. KL. Martij Gisela Imperatrix Obijt.

HIC PROAVI CONIVNX.

Sub eodem Episcopo dono dedit Imp. Henricus tertius uel Niger Ecclesiæ Nemetum, oppidum & arcem Rodenfels cum adiacente tota ditiuncula. Attulit idem Imperator Henricus anno Christi 1046 ex Rauenna corpus S. Guidonis, Abbatis cuiusdam, id in S. Ioannis templum collocans, nomen etiam templi immutauit, ut in hodiernum usq; diem non iam amplius S. Ioannis sed S. Guidonis Basilica appelletur. Idem insignem dedit Ecclesiæ Nemetum crucem, è solido auro factam, & preciosißimis gemmis ac Margaritis illustratam, taliq; inscriptione ornatam.

Contulerat sanctæ fœlix hæc dona Mariæ,
Semper ut æternæ capesset munera uitæ,
Henrich Conradi natus de stirpe Monarchi,
Ex Gysela genitus, multum satis ipse benignus.

In alia crucis superficie est hoc distychon.

Ad uotum regis Henrici dona ferentis
Respice de solio (resides quo) Christe superno.

19. ARNOLDVS alibi Arnolphus eligitur à

toto clero urbis Nemetum anno salutis 1051: præfuit annis quatuor. Obijt anno Domini 1055. Sub eo, mortuus est Romæ Leo nonus, P.M. Germanus & comes de Dagspurg: in cuius locum cum senatus Cardinalium missa ad Henricum Nigrum honesta legatione alium Pontificem postularet, constitutus est ab eo P. M. in Synodo Moguntina (cui iste etiam Episcopus Arnoldus interfuit) omnium Germaniæ Episcoporum consilio & unanimi consensu Gebhardus Episcopus Eystetensis, comes à Kalw. Is Romam ueniens Victor secundus appellatus, duobus tantum annis & paucis aliquot mensibus sedi pontificiæ præfuit.

30. CONRADVS eligitur à toto clero urbis Nemetum, præfuit duobus tantum annis ac mensibus decem. Sub hoc Episcopo obijt anno Domini 1056, quinta Octobrium Imp. Henricus tertius Goslariæ in præsentia P. M. Victoris secundi, quem ad se ex Italia accersiuerat: ac multorum Germaniæ principum ac Episcoporum: qui omnes insigni pompa comitabantur funus Spiram, ubi in ipso festo Apostolorum Simonis & Iudæ prope patrem depositus ac honorifice humatus est in Regum choro, cum tali inscriptione.

Anno Dominicæ incarnationis 1056 Henricus tertius, Niger: tertio Nonas Octobris obijt.

AVVS HIC.

Huic Episcopo Conrado donodedit Henricus quartus à Victore secundo P. M. confirmatus rex, anno Domi

ni 1057

ni 1057 Spingenium & Herxheymium oppida cum adiacente ditiuncula. Postea sequente anno 1058 euocauit eum Deus ex hac lachrymarum ualle: sepelitur autem honorifice in Basilica Cathedrali.

31. EINHARDVS secundus huius nominis: Abbas Cœnobij Lympurgensis, postulatur & eligitur à consentiente clero urbis Nemetum ad gubernandum Episcopatũ anno 1058: præfuit bene & laudabiliter nouem annis, egregie augens illustrans ac amplians Episcopatum diligentißima Oeconomiæ administratione. Consequutus est ab Henrico quarto omnium priuilegiorũ, à priscis Imperatoribus et regibus acceptorum confirmationem: Et quia consilio & prudentia sua plurimum iuuisset Henricum quartum, dedit ei Imperator, ut bene de se merito uillam Creutzenacensem cum adiacentibus iuribus ac proprietatibus. Transtulit Einhardus iste ex Limburgensi cœnobio magnum Ecclesiasticorum ornamentorum thesaurum in summam Basilicam urbis Nemetũ. Obijt tandem 13. Februarij, Anno Domini 1067.

32. HENRICVS nobilißimo genere natus, Canonicus Goslariensis, commendatur Ecclesiæ Nemetum ab Imp. Henrico quarto, cum quo à pueris erat educatus, tam studiose, ut senatus Canonicorũ, non posset se illi opponere: etsi igitur nõ libenter paterẽtur externũ sibi gubernatorẽ obtrudi: qui etiã per ætatem uix dũ tantæ dignitati maturus tamq; difficili gubernationi

idoneus esset: tamen ne gratiam Cæsaris effunderent assumpserunt eum. Præfuit autem octo annis, omnia Episcopatus bona summo studio ab antecessoribus suis collecta & congesta: & misere abliguriens & prodigaliter dilapidans, ac si leues essent aristæ, ut inquit ille in fabula primi Germanorum Comædiographi. Decessit tandem inopinata morte 29 Decembrium anni 1075. Meminit eius Lambertus Schaffnaburgius qui eiusdem antistitis fuit coætaneus.

33. RVGKERVS honesta ac perueteri urbis Nemetum familia (quã Huczmannorum gentem uocãt) ortus: uir iustus ac pius, eligitur unanimi totius cleri consensu in patriæ suæ Episcopum ac supremum pastorem. Confirmatur ab Imp. Henrico quarto. Præfuit ac profuit annis quindecim fideliter & fœliciter resartiẽs quæ ab antecessore suo neglecta & dilapidata erant. Huic Episcopo dedit Imperator Henricus quartus, cœnobium Hornbacense in Brisgouia situm, & cœnobium Kauffungense, Oppidum item weyblingum & omne ius in habitantes sub Episcopatu Nemetum Iudæos, anno Domini 1086. Capitulo uero urbis Nemetum dedit pagum Swinterbacensem. Iste Episcopus Rugkerus Huczemannus, ampliauit urbem Nemetum, pagumq; Spirensem, tum extra muros ad eiusdem nominis fluuiolum situm, mœnibus inclusit: ac totam urbem iam amplam ac magnificã, turribusq; mœnibus ac fossis egregie munitã, primus Spiram ab adiecto pago & fluuiolo nuncupauit anno 1084. Sic uetus

urbis appellatio exoleuit, & noua illa in hunc usq; diem usurpata in consuetudinem uenit. Decessit ex hac mortali uita optimus antistes Rugkerus anno Domini 1090, sepelitur apud S. Guidonē in templi liberalissime à se dotati ac illustrati choro, ad sinistrā aræ maximæ.

34. IOANNES nobilis Creichgouiæ comes patre Wolframo, matre uero Aczela Imp. Henrici quarti filia natus: eligitur in summum Ecclesiæ Spirensis pastorem, anno Christi 1090: præfuit periculoso equidem grauissimi inter Henricū quartum Imp. & Pontifices schismatis tempore, prudentissime laudabiliter ac utilissime annis quindecim, in quibus Episcopatum Spirensem egregie illustrauit, donauit, auxit et ditauit: Nam & omne patrimonium suum quod amplissimum erat, dedit Ecclesiæ Spirensi. Erat ei frater germanus, comes Zeysolphus, is unicā saltem habebat filiam Adelheidin, Henrico Tubingensi Palatino desponsatam: cum autem moreretur Zeysolphus, Henricus uero Palatinus misero & lugubri casu periret in aliquo flumine accidit ut ipsa etiā D. Adelheidis, Episcopi Ioannis ex fratre neptis animi mœrore extingueretur, & sine hæredibus ex hac uita emigraret. Sic totus comitatus ad Ioannē Episcopū deuolutus, mox ab eo in Spirensem Ecclesiā augendæ pietatis studio collatus est. Idē Episcopus etiam urbē Spirensem ædificijs egregie illustrauit, summo studio absoluens quicquid ab antecessore suo inchoatū fuerat. Sub huius antistitis gubernatione

Domina

Domina Berta Imperatrix Henrici quarti coniunx, quæ iam aliquot annis Moguntiæ humata quieuerat, Spiram allata & Imperatoris iussu in Regum choro, tumulo Giselæ Imperatricis inserta & honorifice deposita est, addita marmori tali inscriptione.

Sexta KL. Ianuarij Bertha Imperatrix obijt.
Hic proaui coniunx, hic Henrici Senioris.

Sub hoc ipso Episcopo cœpit Herdense Monasterium Canonicorum Regularium S. Augustini, fundatum ab Hermanno comite de Spiegelberg. Obijt Episcopus Ioannes anno Domini 1104. Sepelitur in Monasterio Sinsheym prope parentes ac maiores suos, qui eius Cœnobij primi fuerant fundatores.

35. GEBHARDVS comes Auracensis, ex Canonico Argentinensi primum monachus Hirsaugiensis, ex monacho Prior, ex Priore eiusdem loci tãdem Abbas factus, præfuit laudabiliter ac utilissime, magnifico S. Aurelij cœnobio quatuordecim annis & mensibus tribus. Postea ad Episcopatus Spirensis gubernationem uocatur unanimi totius cleri consensu, anno Domini 1105. Consecratur insigni pompa à Ruthardo Moguntino Archiepiscopo, in præsentia Henrici Badersbornensis, Friderici Halberstatensis, Ebbonis Wormaciensis, Hartouigi Ratisponensis, Vthonis Hildesiani & Gebhardi Constanciensis Episcoporum: regis item Henrici V. ac multorum Germaniæ principum, comitum ac Baronum. Præfuit quatuor annis & decem

mensibus

mensibus semper aduersa laborans ualetudine. Sub hoc antistite allatum est Spiram, & in Sacellum S. Afræ depositum corpus Imp. Henrici quarti, qui cum sub Pontificio Anathemate mortuus esset, non passus est eum Rom. Pont. in sacro loco citius sepeliri, quàm post quinquennium, cum impetrasset iam mortuo patri absolutionem, filius Henricus V. Sepulturæ ergo maiorum suorum tandem anno Domini IIII additus est, cum tali inscriptione marmori incisa.

Anno dominicæ incarnationis 1106, Henricus quartus, Senior. VII. Idus Augusti Obijt.

PATER HIC.

Is Episcopus gubernationis satis negligens, multa sibi passus est detrahi & abradi, de iuribus Episcopatui à uetustis olim regibus ac Imperatoribus in urbem Spirensem concessis. Obijt anno Domini 1110: sepelitur in choro magnificentissimi templi Hirsaugiensis ante summam aram.

36. BRVNO sapientissimus uir, eligitur in Gebhardi Episcopi locum anno Domini 1110, commendatus clero Spirensi ab Imp. Henrico V. Is duodecim annis præfuit. Obijt 19. Octobrium, anni à nato Christo 1123: Vehitur ê Spira in Lymburgense cœnobium, & ibi honorifice in medio ferè templo terræ mandatur. Sub hoc Episcopo insignibus priuilegijs ornauit Imp. Henricus V. Vrbem Spirensem, ab intolerabilibus aliquibus grauaminibus, cum consensu Episcopi Brunonis

liberatam

liberatam & exemptam : anno 1111, quo Henricus quartus à Pontifice Maximo absolutus, in Regũ chorũ positus ac insigni põpa funebri terræ mãdatus est.

37. ARNOLPHVS Abbas Corbeiæ in Saxonibus Henrico V. ut plurimũ utilis ita longe etiã charissimus præficitur ab eo Abbatiæ Laurissensi, ut ei ad Rhenum frequenter habitanti uicinior esset, et consilio sub inde adesset. Ibi de Imp. optime meritus Weissenburgensi & Limburgensi etiam Abbatijs præfectus, tandem mortuo Episcopo Brunoni quoq; ab eodem Henrico V. subrogatur non tamen sine consensu totius Canonicorum Spirensium senatus, anno 1123. Præfuit quatuor tantum annis, obijt anno 1127. Sepelitur apud S. Guidonem in choro. Sub huius antistitis gubernatione obijt apud Traiectum anno Christi 1125 Imp. Henricus V. Is inde per Rhenum Spirã delatus, ibi sub sexto marmore honorifice iuxta progenitores suos conditus est cum tali Epigraphe.

Anno Domini 1125. Henricus V. Iunior. X. KL. Maij Obijt.

FILIVS HIC.

Iam si colliges breues illas uoculas sex marmoribus Imperaliũ tumulorũ inscriptas : habebis hoc sequens distychon de quatuor Imperatorib. ex eadẽ familia pulchre sibi inuicẽ succedẽtibus et duabus Imperatricib.

Filius hîc: pater hîc, auus hîc : proauus iacet istic
Hîc proaui coniunx : hîc Henrici senioris.

38. Sigefri-

38. SIGEFRIDVS secundus, comes de Leyningen: succeßit Episcopo Arnolpho, consensu totius Capituli Spirensis, anno 1127. Praefuit 15. annis Electus erat in eiusdem anni mense Augusto Moguntiae ab Electoribus Imperij in Rom. Imp. Lotharius dux Saxonũ: Huic se Conradus Sueuiae dux, Imp. Henrici V. è sorore nepos opponens, sibi meliori titulo Imperij gubernationem quàm Lothario deberi existimabat. Dum itaq; Lotharius anno 1128 comicia habet apud Herbipolin circa natalem Domini: Conradus interim quarundam urbium Sueuicarum et Palatini Godefridi subsidijs collecto exercitu, Rhenum hostiliter inuadit. Spiram obsidet, & obsidione cinctam ita afflixit, ut ipsa se dederet & Conradum iam ut Regem excipe ret. Post hanc deditionem eiectus est ex urbe & Episcopatu Sigefridus iste à Conrado duce, quod Lothario ille adhaesisset & Conradum pro Rege Rom. agnoscere non uoluisset. Hoc cum audiret Lotharius, ita grassari Conradum ad Rhenum: mouit & ipse castra sua in Spirensem agrum, urbemq; aliquot mensibus obsessam, eò tandem plurimis ac difficilimis oppugnationibus adegit, ut & Lothario se illa dedere cogeretur. Ibi Cõradus à Lothario (ut aliqui uolunt) captus, S. Bernhardi precibus et interceßione ei tandem recõciliatus est. Sic Sigefridus etiã Episcopus unà cũ uictore Lothario in sedem suã Episcopalẽ redijt: qui paulo post, anno 1137. magno animi dolore uidit conflagrare

insignem

insignem Spirensis urbis Basilicam D. Virgini sacrā: quam mox tamen egregie iterum piorum hominum subsidijs instaurauit. Decessit postea ex hac lachrymarum ualle 23 Septembrium anno Domini 1141.

39. GVNTHERVS comes de Lyningen, successit cognato suo Episcopo Sigefrido, electus unanimi consensu totius Canonicorum Spirensium senatus: anno Domini 1141: præfuit laudabiliter ac utilissime annis 14 fuit Imperatoribus Conrado secundo & Friderico Barbarossæ charissimus, is hunc Episcopum donauit Swerbelsteinensi castro & circumiacente territorio. Obijt 17. Septembrium, anno Domini 1156: sepelitur in Mulbrunnensis cœnobij à se ac nobili quodam Barone Domino Swalthero à Lammersheim fundati & liberalissime donati magnifico templo, ante aram maximam summi chori. Huius Episcopi temporibus, secundo, iam uenit S. Bernhardus Spiram, à Rom. Pont. ad status Imperij missus, ubi multis ille miraculis claruisse legitur.

40. VDALRICVS nobilis heros à Durmuntz, eligitur in Episcopum Spirensem anno Domini 1156, præfuit duodecim annis, amisit multa Ecclesiæ priuilegia. Obijt anno Domini 1168 In Italia, peste correptus quæ horribilibus modis grassabatur, in castris Imperatoris Friderici Barbarossæ, graui obsidione Romam cingentis. Perierunt eodem aëris contagio in ea ipsa expeditione Episcopi, Ratisponensis, Bragensis, Viradunensis,

dunensis, Leodiensis: Fridericus item Sueuorum dux, Conradi regis filius, Guelpho iunior, Berengarius comes à Sultzbach, Henricus Palatinus Tubingensis, & alij Germaniæ principes ac Reguli plurimi.

41. GODEFRIDVS secundus: eligitur unanimi consensu totius cleri post nunciatam Episcopi Vdalrici mortem. Præfuit decem annis: Obijt anno Domini 1178. Sunt qui & hunc in Italia ex hac uita emigrasse affirment. Dedit Ecclesiæ Spirensi insignem Euangeliorum librum auro argento & preciosis gemmis pulchre illustratum cum hac inscriptione.

Me Godefrid sanctæ præsul dedit ecce Mariæ:
Munere pro tali teneat pia gaudia cœli.
Quo residet Regum Rex omni laude per æuum.

42. CONRADVS secundus, eligitur in successorem antistitis Godefridi concordibus totius Capituli suffragijs, anno Domini 1179. Præfuit quinq; annis: ualedixit isti mortali uitæ anno gratiæ 1184

43. RAPOTHO uel Rabodo uir prudentissimus subrogatus est Episcopo Conrado unanimibus sententijs totius cleri: præfuit quatuor tantum annis, Migrauit ex hoc calamitoso seculo, anno salutis 1188.

44. VDALRICVS secundus, nobilis à Rechberg successit præsuli Rabodoni unanimi totius Canonicorum Spirensium senatus consensu: præfuit quemadmodum & antecessor eius quatuor tantum annis. Construxit arcem Bruxellensem. Obijt anno 1191. Ha-

buit duos fratres, Sigefridum Episcopum Augustinum, & Hildebrandum acerrimum uindicem ac ultorem, misere trucidati ab Othone de Wittelsbach Imperatoris Philippi: principis ac Domini sui.

45. OTHO comes Hennenbergensis, succeßit Vlrico Episcopo: præfuit septem annis. Et quia senio plane confectus & ualde ualetudinarius esset Episcopus: assumpsit cum totius Canonicorum suorum senatus consensu in coadiutorem, prudentißimum Episcopum Metensem, Conradum Baronem de Scharpfenegk: anno Domini 1199. Vixit postea annis adhuc tribus & huic mortali uitæ ualedixit, anno gratiæ 1201. Sub hoc Othone præsule, Obijt & Spiram allata, ac ibi in Regum choro, sub ueneti & aerei coloris marmore deposita est optima ac uirtuosißima Imperatrix, Domina Beatrix: Friderici Barbarossæ coniunx, ex Burgundionum comitibus nata. Quæ antea insignem dederat Spirensi Ecclesiæ Sarcophagum, argento totum superinductum, auroq; & preciosis lapidibus undiquaq; distinctum ac illustratum: in cuius media superficie est pulcherrimum marmor album instar aræ factum: cum tali inscriptione.

Hoc altare sacrum gemmis auroq; decorum,
Fecit Peccatrix non re sed uoce Beatrix:
Dispereat prorsus Anathematis igne perustus,
Quisquis id abstulerit sacro cuicunq; dicarit
Immolet hic almum rediuiui sanguinis agnum

Dextra

Dextra sacerdotis, potumq; cibumq; redemptis:
Quo facto fortes animæ per bella per hostes,
Dulcia perpetuæ ueniant ad gaudia uitæ.

46. CONRADVS tertius, Baro à Scharpfenegk, Episcopus antea Metensis, & Philippi Imperatoris Cancellarius, uir prudentißimus: aßumitur in administratorem & coadiutorem ab Episcopo Othone: anno Domini 1199 cum consensu Capituli. Postea anno Domini 1202, decedente ex hac uita Episcopo Othone, in eius locum plene eligitur & confirmatur, resignata tamen Metensis Ecclesiæ gubernatione. Præfuit Spiræ bene ac utiliter annis uiginti duobus. Fuit Imperatoris etiam Othonis quarti Cancellarius, cui dedit insignia Imperij, quæ ipse sibi à Rege Philippo commendata in arce Trifels relligiose adseruarat. Assumpsit propter ingrauescens senium quatuor annis ante suam mortem coadiutorem cum consensu senatus Canonicorum, Beringarium Baronem de Entryngen. Obijt postea duodecima Decembrium, anni à nato Christo 1224. Sepelitur in Regum choro, in quo nullus Episcopus alioqui humari solet, nisi qui Cæsarum uel Regum fuit Cancellarius. Sub hoc Episcopo liberalißime donatur Ecclesia Spirensis à Conrado ultimo Comite Sultzfeldensi, omnia bona sua D. Mariæ Virgini offerente: anno Domini 1111.

47. BERENGARIVS uel Beringerus, Baro de Entringen, natione Sueuus: assumitur ab Episcopo

Conrado in Coadiutorem anno Domini 1120 & cum sapienter ac utiliter præfuisset uiuente adhue Conrado quatuor annis, electus est mortuo Conrado Episcopo in uerum Ecclesiæ Spirensis antistitem anno 1124, præfuit iterum fideli & uere paterna gubernatione ac cura annis octo, mensibus quinq;. Erat uir humanus, mitis: pauperibus clemẽs ac benignus, œconomus optimus: Vectigalis Rhezensis infra Spiram acquisitor. Decessit ex hac mortali uita, in die S. Andreæ, anno salutis 1132. Sepelitur magnifice & honorifice in Basilica Cathedrali. Sub huius Episcopi gubernatione, allata sunt ex Babenberga Spiram, iussu Imp. Friderici secundi ossa regis Philippi Babenbergæ ab Othone Palatino de Wytelsbach trucidati: ea iuxta aliorum Imperatorum corpora honorifice deposita & terræ parenti reddita sunt, in Regio choro Spirensis Basilicæ. Marmori talis Epigraphe superaddita est.

Anno Domini 1208 Philippus rex Babenbergæ occisus X.KL.Iulij. Obijt.

Eiusdem antistitis temporibus fundatum est in honorem D. Virginis Mariæ, anno Christi 1131 cœnobium Virginum instituti S. Bernhardi Pons salutis appellatum: à Magistro quodam Salomone Herbipolensis Ecclesiæ Canonico, in Spirensi agro non procul ab oppido Landow nato.

48. CONRADVS quartus, nobilis à Thann: successit Episcopo Beringero anno Domini 1133, præfuit

fuit utiliter quatuor annis. Obijt anno Domini 1237: uir admodum religiosus & Oeconomus fidelißimus.

49. CONradus quintus, comes ab Eberstein: omni genere optimarum uirtutum illustris, eligitur unanimi consensu totius Canonicorum summi Collegij senatus, in die Agnetis, anni à nato Christo 1238. Præfuit annis 8 utilißime: erat pacis ubiq; faciendæ & reconciliandorum exulceratorum animorum tam studiosus, ut uulgo ab omnibus hominibus pacificus cognominaretur. Primo gubernationis suæ anno, profectus est cum Imp. Friderico secundo in Italiam, ubi Imperator Germanorum subsidijs Mediolanum, Paduam, Teruisium, Vincentiam, Veronam, Brixiam ac alias plures Italiæ seditiosas ac rebelles urbes, fortiter expugnauit, & ut sese dederent coegit. Istis rebus gestis Friderici Imperatoris adfuerunt & interfuerunt armata etiam manu, & ingentibus copijs Sigefridus Archiepiscopus Moguntinus, Conradus Archiepiscopus Coloniensis & iste Spirensis Cõradus alijq; plurimi Germaniæ Reguli. Obijt Conradus iste Episcopus anno Domini 1245. Vendidit Creutzenachium mille ac centum argenti puri marcis comiti cuidam à Soym: emit his pecunijs bona quædã prædia utiliora Ecclesiæ Spirensi.

50. HENRICVS secundus, comes à Lyningen illustris ac magnanimus: assumitur in antistitem Spirensem, precibus & interceßione Imp. Friderici secundi diligenter clero Spirensi commendatus ac insinuatus.

Præfuit is cum prudentißime tum utilißime uiginti septem annis. Initio statim gubernationis suæ, seditiosos quosdam in arce Starckenbergensi collectos, ac ex ea Spirensi Episcopatui plurimum iniurios, post magna uirtute expugnatam eam arcem, ex tota Diocesi sua relegauit & proscripsit. Electo in Romanum Imperatorem Hollandiæ comiti Gulielmo fuit Cancellarius Imperij, & à summis consilijs. Obijt decima octaua Decembrium, anni à nato Christo 1272. Sepelitur in media Basilica Cathedrali ante aram S. Annæ, sub albo marmore.

51. FRIDERICVS Baro à Bolanden: Episcopi Henrici è sorore nepos, eligitur ab unanimiter consentiente clero summi collegij Spirensis, in Episcopum statim post mortem Henrici. Præfuit annis triginta, fuit Rudolpho Habspurgio Imperatori imprimis charus: sed cum paucis annis ante mortem Rodolphi, secundam eius coniugem D. Elysabetham Burgundionum ducissam, iussu Rodolphi Spiram uenientem, Episcopus è curru excipiens (forma ipsius inductus) osculatus esset: imperatrix uero talis osculi impaciens apud Imperatorem de Episcopi lasciuia, conquesta esset: iußit Imperator Episcopo nunciari, se sibi solo hoc pacificale osculandum comparasse, quod si ipse quoq; osculari uellet, proprium sibi pacificale quereret, non alienum, & ad se non pertinēs oscularetur. Episcopus relicta Imperiali aula, aliquandiu cessit: donec post non

adeo

adeo multos menses Imperator apud Germersheymium ex hac mortali uita euocaretur, unde Spiram allatus, in Regum choro honorifice depositus ac prope alios Imperatores terræ parenti redditus est, sub marmore, cui talis Epigraphe est superaddita.

Rudolphus de Habspurg Romanorum Rex: anno regni sui XVIII. Obijt anno Domini 1291. in die Diuisionis Apostolorum.

Mortuo iam Rodolpho, Fridericus Episcopus Spiram redijt ad suam gubernationē. Sequenti anno, cum interfuisset Synodo Aschaffenburgensi, et inde Spirā redire uellet: captus est non procul à Moguntia, prope pagum Kesterbacensem à Gerhardo comite in KatzenEllenbogen in insidijs ibi collocato: Inde in castrum aliquod abductus, & aliquandiu detentus magna Episcopatus pecunia redemptus est. Reuersus postea ad Ecclesiam suam spirensem, religiosissime uixit ad finem uitæ usq;. Obijt tandem decima octaua Ianuarij, anni à nato Christo 1301. Auehitur in Eusserstalium ordinis S. Benedicti cœnobium, & ibi cum honesto uirtutū suarum & actæ uitæ Elogio, honorifice sepelitur. Sub eius gubernatione cæsus est, anno 1298 in agro Wormaciēsi nō procul ab Altzheim, Adolphus rex, comes Anaxouianus, ab Alberto Austrio. Qui initio in Rosarū uallis celebri monialiū cœnobio humatus, postea Imp. Henrici VII. iussu, sequētis Episcopi Sibothonis temporib. Spirā delatus & in Regiē

choro depositus est, sub insigni marmore, cui talis est superaddita inscriptio.

Anno Domini 1298. Obijt Adolphus de Nassau, rex Romanorum, VI. Nonas Iulij occisus anno regni sui octauo.

52. SIBOTHO Baro à Liechtenberg, Alsatus: successit Friderico legitime electus in Episcopũ Spirensem ab uniuerso clero. Præfuit 12 annis laudabiliter: fuit iusticiæ & æquitatis promotor ac defensor acerrimus, iniquitatis uero uiolentiæ ac iniustæ Tyrannidis hostis etiam ac uindex seuerissimus. Pacauit initio statim gubernationis suæ, ciuili odio ac bello frementem Spiram: deturbato è gubernatione senatu, qui misere plebi diu multis modis fuerat durus & iniurius. Decessit ex hac mortali uita anno 1314. Sepelitur in Regum choro, fuit enim Henrici VII. Imp. intimus Consiliarius. Præcedente anno tanta grassabatur pestis per uniuersam Europam, ut tertia penè humani generis pars ea absumeretur. Scribit Haugobertus S. Ferrucij apud Bleydenstadium monachus, Coloniæ eo anno triginta milia, apud Treuerim duodecim milia, Moguntiæ sedecim, & wormaciæ sex, Spiræ nouem, Argentinæ tredecim, Basileæ quatuordecim, apud Herbipolin quatuor hominum millia aeris contagio absumpta esse. Totos item pagos, tota oppida (absumptis omnibus incolis) uacua & sine habitatoribus, rura sine colonis & agricolis fuisse. Hanc pestem summa Annonæ difficultas

cultas excepit, ita ut ex tanta clade superstitibus difficilius esset uiuere, quàm illis (qui peste sunt absumpti) fuisset mori. Et fame perijssent, qui peste perire & absumi non potuerunt, nisi è regno Siciliæ frumenta in mediam Germaniam fuissent allata. Sub hoc ipso Episcopo Sibothone Comitia habuit Spiræ Imp. Henricus VII. cuius mandato Spiram allata, et in Regum choro honorifice coram omnibus Imperij proceribus humata sunt ossa, Adolphi Anaxouiani ab Alberto Austrio et Alberti Austrij à Ioanne fratris filio interfectorum & per omnem uitam suam summe inter sese dißidentium Regum: quorum ille è Khunigsfeldo Ergouiæ Monialium cœnobio, alter è Rosarum uallis uirginum monasterio translatus est. In Adolphi tumulo Spirensi, inuenta est capsula plumbea, in qua fuit exiguum corpusculum sericato pallio indutum, in cineres redactum oßibus tamen & crinibus adhuc integris: cum plumbea tabula, cui talis inscriptio inerat.

Octauo Idus Octobris, Agnes filia Friderici Imperatoris obijt.

In hunc tumulum Adolphus positus, cum inscriptione supra in Friderico allegata. In Alberti tumulo inuentum est corpus rubeo serico inuolutum, cum cuprea ac deaurata corona: cum plumbo item cui inscripta erant hæc uerba:

Anno Iesu 1190 decima septima Septembrium, Obijt Beatrix imperatrix. Hæc Friderici Barbarossæ

coniunx fuit. In hunc tumulum positus est Albertus Imperator, cum tali inscriptione:

Anno domini 1308 Calendis Maij Albertus Romanorum rex, quondam Rodolphi Romanorum Regis filius, occisus: Anno sequente, quarto Calendarum Septembris hic est sepultus.

53. EMICHO comes à Leyningen, constituitur Episcopus Spirensis, post mortem Sigebothonis Episcopi, non quidem per legitimam Canonicorum senatus electionem, sed mandato Imperatoris Ludouici Bauari: qui antea etiã Georgiũ comitẽ à Feldentz, contra Arnoldum Baronẽ de Ochsenstein à Friderico Austrio in Episcopum designatũ, Episcopatui præfecerat: cui Georgio mox ex hac mortali uita sublato, Emicho à Ludouico Imp. subrogatur, qui tandẽ (Arnoldo etiam huic mortali uitæ ualedicente) plena & quieta gubernatione potitus est, annis quatuordecim: quibus plurimum profuisset diligenti sua cura & gubernatione, nisi Austriæ duces Spirensem agrum ferro incendijs & rapinis aliquoties miserrime uastantes, summos habuisset hostes eo quòd Imperatori Ludouico Bauaro, & Episcopus & tota Respub. Spirensis, contra Fridericum Austrium Ludouici competitorem adhæreret. Emit tamen nihilominus plurimos pagos ad Episcopatum Spirensem: Decessit ex hac uita anno Domini 1318 decima nona Aprilis. Sepelitur honorifice in media Basilica Spirensi, ante aram S. Annæ sub uencti, sine Thalassici coloris insigni marmore.

54. BERTHOLDVS comes à Buchegk ex Burgundionibus natus antea Teutonicorum ordinis strenuus heros, sapientia & uirtute præditus insigni: postulatur ad Spirensis Ecclesiæ gubernationem, mortuo Emichone à toto Capitulo. Præfuit undecim mensibus, & ad Argentinensis Episcopatus clauum uocatus, Spirensem Ecclesiam libere & cum summa gratiarum actione Senatui eius loci Canonicorũ resignauit anno 1319. De hoc Episcopo, plura uide in Argentinensibus.

55. VVALDRAMVS comes à Feldentz, eligitur à clero summi collegij Spirensis in Episcopum anno Domini 1319: præfuit sex annis, & aliquot mensibus. Erat homo semper ferè ualetudinarius, quæ caussa adigebat eum ad Episcopatus gubernationem Baldouino Treuerensi ac Moguntino Archiepiscopo resignandam. Obijt autem paucis mensibus post depositum gubernationis onus, anno uidelicet 1336, quinta Septembrium. Sepelitur in Prædicatorum Monasterij choro ante aram summam. Huius Episcopi temporibus habita sunt Spiræ anno Domini 1333 maxima Comicia ab Imperatore Ludouico Bauaro, quibus omnes Imperij status præsentes fuerunt: Ibi de pace per totum Imperium Germanicum, in quo multis iam annis maxime fuisset tumultuatum, constituenda: et de prædonum ac latronum, hinc inde per publicas uias licentiosius grassantium tollenda & prohibenda Tyrannide habitæ sunt cum grauissimæ tum utilissimæ deliberationes.

56. Baldo-

56. BALDOVINVS comes à Lutzelnburg, Imperatoris Henrici VII. Germanus frater, Archiepiscopus Treuerensis, & aliquandiu etiam Moguntinus, Sacri Rom. Imp. princeps Elector, Episcopus etiam Wormaciensis: quibus amplissimis dignitatibus omnibus summa fide & laude, præfuit utilissime. Is, ut afflictæ Spirensis Ecclesiæ administrationem etiam in se accipe ret, ab uniuerso Spirensi clero, eius q; admodum ualetudinario Episcopo Waldramo humilime rogatus: preces afflictorum clementer exaudiuit, duobus annis administrationis titulo Ecclesiam Spirensem tanta prudentia & cura gubernauit, ut illa ex omnibus incommodis & miserijs fœliciter liberata, in pristinam dignitatem pulcherrime resurgeret. Moriente uero interim Waldramo, Baldouinus etiam Archiepiscopus, anno 1337 Ecclesiæ Spirensis clauum, Canonicorum eiusdem loci summo collegio libere resignans, eos ad proprium sibi è suo collegio Episcopum eligendum exhortatus est.

57. GERHARDVS nobilis ab Erembergk, Canonicus omnino adhuc iuuenis, sed eximia uirtute præditus: nondũ capitularis aut summo Canonicorũ senatui insertus, eligitur post mortẽ Waldrami, et resignationem Archiepiscopi Balduuini, unanimi consensu totius Capituli in Episcopum Spirensem anno Domini 1337. Præfuit laudabiliter ac utilissime uiginti sex annis, mense uno, diebus quatuor. Decessit ex hoc calamitatis

ſæculo, uicesima octaua Decembrium, anni à nato humani generis ſaluatore 1363. Sepelitur honorifice in media Baſilica Cathedrali, ante D. Annæ aram: ſub marmore, cui & gentilitia eius inſignia ſuperaddita ſunt, & uera eius effigies affabre appoſita. Fuit Imperatori Ludouico Bauaro imprimis charus, & conſilijs ſuis ſæpe utilißimus. Huius fauore & conſenſu, ex pago Vdenheymenſi oppidum mœnibus ac foßis pulchre munitum fecit. Inſtaurauit Cœnobium Auguſtinianorum, anno Domini 1340 incendio miſere uaſtatum, & in cineres collapſum.

58. LAMBERTVS nobilis à Buren, uel Burnen, Alſata: intruditur ab Imperatore Carolo IIII. & Pontifice Vrbano V, contra Canonicam electionem, in qua unanimi totius cleri conſenſu, Epiſcopus Spirenſis deſignatus iam erat Eberhardus nobilis heros à Randeck, ſummi Collegij Decanus, qui uenienti Lamberto cedere, & Vdenheymenſis oppidi ac aliquorum pagorum & caſtrorum poſſeßione contentus eſſe coactus fuit. Erat Lambertus iſte homo omnino Polypragmonicus ac ambitioſißimus: qui ex Monacho Neuwylerano Abbas Gengenbacenſis: ex Abbate Epiſcopus Brixenſis, & Imp. Caroli IIII Cancellarius ac intimus Conſiliarius factus: nondum quieuit, donec & Spirenſem Epiſcopatum conſequeretur: huic à Carolo IIII (apud quem ſumma erat ipſius authoritas) omnium priuilegiorum ac donationum confirma-

tionem

tionem sub aureo Imperatoris Sigillo consequutus est: id Diploma, Bullæ Carolinæ titulo nobilitatum est, Sub eius gubernatione pericrunt incendio Spiræ, Decimaseptima Septembrium anni à nato Christo 1371 ædes priuatæ sexaginta: id incendium in foro pomario natum, durauit integrum biduum. Præfuit utiliter annis ferè nouem: postea resignata Spirensi Ecclesia, Argentinensi sese intrusit, anno Christi 1371. De quo plura uide in Argentinensibus ac Bambergensibus, nam & his Episcopatibus aliquandiu postea præfuit.

59. ADOLPHVS comes Anaxouianus, eligitur unanimibus suffragijs totius Capituli, in Spirensem Episcopum anno Domini 1371, præfuit nouem annis pene, & à summo Canonicorum Moguntinensium collegio ad Archiepiscopatus gubernationem uocatus, anno Domini 1373, à Romano Pontifice Gregorio XI. Moguntiam uenire & illic sedere prohibitus est, quia Ludouicum ille Misniæ Marchionem, & Episcopum prius Bambergensem Moguntiam destinarat: Interim igitur Spirensem Episcopatum, retinuit Adolphus, donec anno Domini 1381 Ludouicus Archiepiscopus misero fato ex hac uita euocaretur: tum Moguntinam Cathedram occupans Spirensis tamen Ecclesiæ clauum nondum abiecit, etsi Nicolaus aliquis à Romano Pontifice Spirensis Episcopus designatus è Roma in Germaniam missus esset: quem Adolphus ad quietam gubernationem peruenire non passus est, nisi

post

post septennium. Præfuit Adolphus Moguntinæ sedi annis octo, ualedixit mortalium hominum conuersationi ac uitæ, anno Domini 1388 in oppido Haylgenstadt. Sepelitur Moguntiæ. Is initio gubernationis suæ, armis Spiram rebellem & seditiosam auxilijs Archiepiscoporum Coloniensis & Treuerensis, suaeq; amplissimæ familiæ parêre sibi coegit: eijciens urbe in perpetuum exilium authorem eius rebellionis, Henricum à Landow, nobilem & opulentissimum ciuem Spirensem, cuius omnia bona confiscata sunt.

60. NICOLAVS humilis sortis parentibus ex oppido Wysbaden natus: uir eximie doctus ac prudentissimus: successit Adolpho, è Roma (ubi Rotæ annis duodecim auditor fuerat) missus & Ecclesiæ Spirensi, à summo Pontifice Vrbano sexto commendatus. Peruenit ad quietam gubernationem non citius quàm anno dominicæ incarnationis Millesimo trecentesimo octuagesimo octauo, paucis mensibus ante mortẽ Archiepiscopi Adolphi. Præfuit summa cum laude ac utilissime annis quindecim, quibus ita Episcopatum Spirensem instaurauit auxit & locupletauit diligentissima cura & gubernatione sua, ut eius non immerito reparator, et secundarius fundator dici ac celebrari debeat, Erat per omnes totius Episcopatus sui pagos Omnium templorum aliquo modo collapsorum aut ruinas minitantium diligentissimus restitutor ac renouator: uir mitis & humanus erga omnes, præcipue erga

clerum

clerum suum, cui charissimus erat, etsi sine eius consensu Episcopatum satis uiolenter initio inuasisset & occupasset. Obijt Brusellæ septima Iunij anno incarnati uerbi 1396. Inde Spiram uectus, in Cathedralis Basilicæ media area, ante S. Annæ aram sub cæruleo marmore Episcopi Emichonis à Lyningen honorifice est depositus.

61. RABANVS nobilis ab Helmstadt, uir sapientissimus Imperatoris Venceslai Cancellarius: eligitur in Episcopi Nicolai successorem uicesima Iunij, anno Domini 1396: sed tamen per discordiam: aliqua enim Canonicorum pars suffragia sua Godefrido comitiis Leyningen dederat. Præfuit sapientissime ac utilissime annis quadraginta duobus, fuit Imperatorum Ruperti Palatini ac Sigismundi Consiliarius, omnibus circumiacentis terræ principibus eximie charus. Cinxit grauissima obsidione duorum mensium, urbem Spirensem, eò quod ibi Senatus populusq; extra muros, S. Germani Cœnobium propter sceleratam eius loci monachorum uitam & sub religionis specie constuprata ibi ciuium uxores ac filias, zelo ulciscendæ talis impietatis & perfidiæ funditus euertissent soloq; æquassent: totumq; clerum ob hãc caussam urbe expulissent. Id dissidium ac bellum à Sigismundo Imperatore in Comicijs Noribergæ habitis, certis conditionibus transactũ et compositum est: cum magna tamen iactura Senatus populiq; Spirensis grauissime multati. Anno do

mini

mini 1430, eligitur idem Rabanus in Archiepiscopum Treuerensem, à Pontifice Maximo Eugenio quarto, contra alios duos per discordiam à summi collegij Treuerensis senatu electos, Iacobum uidelicet Baronem à Sireck, & Vdalricum comitem de Manderschiedt: Præfuit Treuerensi Archiepiscopatui etsi in summa inquiete annis nouem, semper interim Spirensis etiam Ecclesiæ possessione retenta: donec anno Domini 1439 utriusq; Episcopatus magistratu se abdicaret, & unanimiter consenciente utriusq; urbis clero, Archiepiscopatum Treuerensem Domino Iacobo Baroni de Sireck: Spirensem uero Episcopatum fratris sui filio Reinhardo ab Helmstadt præposito summi collegij Spirensis resignaret. Ipse uero eiusdem anni decima quarta Nouembrium naturæ debitum absoluens, Spiræ in Basilicæ Cathedralis media parte honorifica sepultura donatus est.

62. REINHARDVS ab Helmstadt, summi templi Spirensis præpositus, uir omnino religiosus, iusti et æqui studiosissimus: peruenit ad gubernaculum Spirensis Ecclesiæ, per resignationem antecessoris & cognati sui, Antistitis Rabani: Confirmatur ab Eugenio quarto, Pontifice maximo. Consecratur in cœnobio Maulbrunnensi. Ingressus est Spiram insigni pompa equestri: comitabantur eum, Ludouicus Palatinus Imperij Elector, Otho dux Bauariæ, Bernhardus Marchio Badensis, ac multi Comites Barones & nobiles

Episcopatus Spirensis Vasalli. Excipitur cum à clero tum à Senatu populoq; Spirensi summo honore ac gaudio. Præfuit sedi Cathedrali laudabiliter annis septendecim, uastauit & solo æquauit Lindelbrunnum & Wasgouiæ castrum, in quo Episcopi quidam hostes tutum aliquandiu habuissent receptum. Sub eius gubernatione, conflagrauit anno 1450 in die S. Ioannis ante portam Latinam: unà cum campanis omnibus, tectum summæ Basilicæ Spirensis, quod totum ex albo plumbo affabre, & maximis sumptibus factum erat. Albi plumbi totus riuus à summa Basilica per plateam fratrum (ut uocant) uersus portam promanabat. Incendium media nocte natum est tantum ex negligenter curato igne eorum qui Organa summi templi reficere, & instaurare debuerant. Sed Episcopus Reinhardus omnia pristinæ formæ maximis sumptibus restituit. Valedixit mortalium conuersationi, decima nona Martij anno 1456. Sepelitur in Spirensi Basilica.

63. SIGEFRIDVS nobilis à Fenningen, eligitur uicesima nona Martij, anno Domini 1456 unanimi consensu totius Canonicorum senatus: fuit incomparabili uitæ bonitate ac morum integritate præditus. Confirmatur à P. M. Callisto tertio. Præfuit laudabiliter annis tribus, mensibus quinq;, diebus duobus. Peregrinatus est Romam relligionis ergò ad P. M. Pium secundum à quo humanissime exceptus & tractatus, ac multis egregijs priuilegijs donatus est. Redemit octo millibus aureorum & Wersouium castrum impignoratum Pala-

tinis. Cum uero anno 1459 Heidelbergam quorundam negotiorum expediundorum ergò eques uenisset: incidens in subitum morbum, post pauculas horas non sine ueneni suspitione, secunda Septembrium expirauit. Inde Spirā reuectus, cū summo omniū suorū luctu in tumulū Nicolai et Emichonis Episcoporū collocatur.

64. IOANNES nobilis ab Entzenberg, cognomento Nix eximie doctus: eligitur in Spirensis Ecclesiæ Episcopum decima septima Septembrium, anni 1459, fuit uir eximie doctus & bonus, sed gubernator infœlix: non suo tamen uitio, sed turbulentissimorum temporū iniquitate meliorē fortunā non ferente. Erat eodē tempore maximū Schisma inter Adolphū Anaxouianū comitem, & Theodoricū comitem Eysemburgiū per discordiā in Archiepiscopatus Moguntini gubernationem electos: ibi cū Imperatorio et Pontificio mandato coactus, Spirensis Episcopus contra Eysenburgiū, Adolpho Anaxouiano suppetias ferret: Palatinus Fridericus, uictoriosus ille Vlrici comitis Wirtēbergensis, Caroli Marchionis Badensis & Georgij Episcopi Metensis, Adolphum Anaxouianū iuuantiū debellator, Theodorici Eysemburgij parti adhærens, Episcopatū Spirensem etiā inuasit, oppidūq; et castrū Rotenburgense et arcē Wersouianā cum adiacente territorio occupauit, et in suā ditionē ac potestatē redegit: cœnobiū uero S. Germani extra Spirēses muros à Dagoberto olim fundatū, et nuper à Spirēsib. solo æquatū

iamq; egregie restitutum incendio uastauit, de iterum funditus euertit totum, eò quod receptum ibi suum habuissent, qui nomine Adolphi Anaxouiani, Palatinæ prouincias rapinis ferro & igni populati fuerant. Hoc ipsum infortunium, summo animi dolore excipiens Episcopus, de resignando Episcopatu, alicui (qui acceptum damnum reparare & resarcire posset) cogitauit. Cum haberet autem eodem tempore Fridericus ille Rheni Palatinus Cancellarium, uirum eximie doctũ, sapientem ac bene de se meritum, Mathiam à Ramungen: putauit Episcopatui afflicto non posse se melius subuenire & consulere quàm si isti Mathiæ gubernationem Spirensis Ecclesiæ, quam ipse per triennium iam gesserat, commendaret: quod fecit consensu totius Canonicorum summi collegij senatus, octaua Augusti, anno redempti orbis 1462, reseruata Grunbacensis arcis sibi possessione: in qua cum per annum sedisset, accepta annua sua pensione in promptis pecunijs Pforzenheymium ad cognatos suos commigrauit, ubi cum sex adhuc mensibus uixisset, sexta Septembrium anno à nato Christo 1464 ex hac mortali uita euocatus, Pforzenheymij in Franciscanorum templi choro ante summam aram honorifice depositus ac terræ omnium parenti redditus est..

65. MATHIAS nobilis hæros à Ramingen, Bauarus: Friderici Palatini Cancellarius, eximie doctus, eloquens ac sapientissimus, principiq; Friderico uictorioso

rioso longe charißimus: cuius precibus obtinuerat nuper Canonicatum Spiræ. Idem nunc afflictis Ecclesiæ Spirensis rebus per resignationem Episcopi Ioannis ad gubernationem postulatur, unanimi consensu totius Canonicorum senatus: cogitantis, Fridericum Palatinum ita citius placari posse: & hunc Mathiam aliquando ad Episcopatus possessionem amissum territorium etiam recuperare posse, ut qui de Palatinis bene meritus, omnibus q; longe esset charißimus. Præfuit Mathias iste summa cum laude omnium, cum maxima item Episcopatus utilitate annis quindecim. Sub eo ædificarunt S. Germani cœnobitæ, aut Canonici, iam toties expulsi toties incendijs uastati, intra urbis muros sibi sedem & domicilium ac magnificum templum, ex S. Mauricij Parrochia: Hi migrarunt in urbem, & cum summo honore excepti sunt tertia Ianuarij, anno Domini 1468. Aedificauit Episcopus iste Mariætrautum, arcem præclaram in agro Spirensi, non procul ab urbe sitam. Cathedralem uero Basilicam quatuor egregijs sacellis, auxit & illustrauit: in quorum priore sepulturam sibi uiuus constituit ac adornauit. Fuit Imperatori Friderico tertio, & omnibus Imperij principibus eximie charus, & in existimatione apud omnes longe maxima. Emigrauit ex hoc mortali ac lugubri sæculo in ipsis Augusti Calendis, anno incarnati uerbi 1478. Sepelitur in D. Virginis sacello à se constructo.

66. LVDOVICVS nobilis uir ab Helmstadt, Ma

thiæ Episcopo unanimi totius Capituli consensu subrogatur: uitæ integritate, pacis studio ac plurimis alijs summis uirtutibus nemini mortalium secundus: Oeconomus omnium optimus. Præfuit optime ac utilissime annis 17, Maximiliano Imp. imprimis charus. Decessit ex mortali hac uita Vdenheimij decima octaua Augusti, Anno Domini 1505: Inde Spiram uectus in Rabani ac Reinhardi antecessorum suorum tumulum est honorifice collocatus. Conspirarat in eum ac omnem magistratum tota plebs Spirensis Episcopatus: sed cum ea conspiratio per quendam plebeium Lucam Rapp (cui hæc impia consilia displicebāt) Episcopo innotesceret: captis & è medio sublatis seditiosæ istius conspirationis authoribus, omnia fœliciter Dei opt. Max. beneficio ac Philippi Palatini Electoris consilijs composita ac pacata, pulchre subsederunt.

67. PHILIPPVS nobilis heros à Rosenbergh, Ludouici Episcopi è sorore nepos: summi collegij Cantor, & ad S. Germanū præpositus, uir doctus & Doctor Ticinensis Gymnasij: succeßit Ludouico, communibus omniū Canonicorū suffragijs accitus ac electus. Præfuit annis octo, semper aduersa laborans ualetudine. Sub eius gubernatione incomparabile Oliueti fanū in ambitu maioris Basilicæ constructū est. Redemit à Palatino Philippo Electore 14. aureorū millibus, oppidum & castrum Rotenburgum, prius ab Episcopo Ioanne Entzenbergensi amissum. Obijt Vdenheimij tertia Fe-

tia Februarij, Anno 1513, Inde Spiram reuectus prope Ludouicum auunculum suum honorifice sepelitur.

63. GEORgius Rheni Palatinus et Bauariæ dux, Philippi Electoris filius: præpositus Moguntinus et Canonicus Spirensis postulatur ad gubernationē Episcopatus Spirensis 13. Februarij, anno 1513, ætatis suæ anno 17. Huic, electionem etiā impetrauit Imp. Maximilianus, qui tū in oppido Landow erat, & ut Georgium iuuaret, à Palatino Friderico facile exorabatur. Eiusdē igitur anni, 22. Iulij, in Cathedrali Ecclesia Spirensi, ab Alberto Cardinale ac Archiepiscopo Moguntino, præsentibus Ludouico Palatino fratre, multisq; Episcopis ac Abbatibus insigni pōpa consecratur. Præfuit Episcopatui Spirēsi laudabiliter annis 16. Sedit frequens Vdenheimij. Emit castrū Madenburgum cum adiacente territorio ab Vlrico duce Wirtembergensi: id à seditiosis rusticis anno 1525 uastatū ac solo æquatū, pulcherrime postea reædificauit. Cœpit ex fundamētis ædificare arcē Vdenheimensem, natura loci egregie munitā, & propter uicinitatē Rheni, et quod in loco palustri sita esset: ut insurgētibus bellicis tumultibus haberet Episcopus Spirēsis tutū ac firmū aliquod receptaculū. Multa passus est à seditiosa rusticorū suorū coniuratione, q̄ summa sapiētia, sine multo sanguine (erat enim natura clemēs, mitis et misericors) pacauit, fuit pacis lōge studiosiß. inter priuatos etiā hoīes uel cōseruādæ uel resarciendæ. Idcirco acerrimi dißidij et totius maximæ

turbæ (quam Ioanni Reuchlino doctissimo uiro, Hochstratus quidã excitarat) unà cum successore suo Domino Philippo à Flersheim tunc temporis adhuc summi Collegij Cantore, diligentissimus compositor & transactor. Decessit ex hac mortali uita, longiore dignissimus, spe & expectatione æternæ uitæ, in arce Kißlow, uicesima septima Septembrium, anni à nata salute sempiterna 1529: Anglico sudore correptus, quod morbi genus per totam tum grassabatur Germaniam. Reuehitur Spiram, & ibi in media Cathedrali Basilica honorificentissime sepelitur: cui postea à sequente Episcopo egregium monumentum cum tali inscriptione positum est.

Reuerendo ac illustri Principi ac Domino, Domino GEORGIO Episcopo Spirensi, ac Comiti Palatino Rheni, ducique Bauariæ: admiranda clementia, prudentia & pietate undique conspicuo: ac demum flagranti Anglico sudore immatura morte defuncto: eius in Episcopatu successor PHILIPPVS à Flersheym, hoc monumentum constituit. Obijt anno salutis 1529, die uicesima septima Septembrium. Qui æterna luce fruatur.

69. PHILIPPVS, nobilis heros à Flersheym: primum Cantor, postea præpositus summi Canonicorum senatus Spirensis, eligitur uicesima secunda Octobriũ anni à nata salute sempiterna 1529 unanimi consensu totius summi Collegij, in successorem Georgij Episcopi.

Con-

Consecratur Aschaffenburgi ab Alberto Cardinale ac Archiepiscopo Moguntino, uicesima quinta Martij, anni à nato Christo 1530. Ingreditur Spirã insigni pompa, nona Decembrium, Electus fuisset in Episcopum statim post mortuum antistitem Philippum (nam & eximia eruditione ac doctoratus titulo, & summa prudentia ac sapientia præditus fuit semper) nisi Palatinis ac Maximiliano Imperatori, Georgio Palatino patrocinantibus, ac pro Georgio intercedentibus, Senatus Canonicorum, eam petitionem censuisset omnino non esse denegandam. Fuit enim simili modo ad Wormaciensem Episcopatũ administrandum accitus: sed et ibi singulari modestiæ laude Palatino Henrico cessit. Quod uero tum Collegium Spirense distulit, id non itidem abstulit, sed postea copiosiore beneuolentia dignissimo heroi impertiuit. Præfuit uiginti annis laudabiliter, concionando ac alijs pietatis officijs: utiliter item diligenti Oeconomiæ gubernatione: summa clementia & mansuetudine erga omnes omnium ordinum ac conditionum homines, omnibus bonis charissimus, ad hæc nostra usq; tempora. Præest adhuc prudentissime hoc anno Dominicæ incarnationis 1549.

Incolumem pater Omnipotens conseruet & ornet,
Ac tandem ad cœli gaudia ducat eum.

AD INCLYTAM VRBEM VVOR-
maciensem in Vangionibus Schediasma
Casparis Bruschij Poëtæ
Laureati.

Vangionum uetus Vrbs gelido contermina Rheno,
VVerdomagum priscis dicta aliquando uiris:
Vel quod ab illustri quadam esses condita nympha,
Nympha uel ad Rhenum nobilis ipsa fores.
Turrigeris etenim surgentes mœnibus urbes,
Quid sunt, uirginei pars nisi pulchra chori?
Accipe Vangionum urbs laudum decora alta tuarum,
Accipe templa, aras Pontifices q; tuos.
Quos prius haud ullo cantatos tempore, dono
Vitæ immortalis munere primus ego.
Accipe te clemens, si tu te diligis ipsam,
Res odisse equidem non potes ipsa tuas.
Quod si nos aliquid tali pietate meremur
Si grata est Musa hæc officiosa tibi.
Qua te ex obscuro curauimus esse redemptam:
Ereptos medijs è tenebris q; tuos.
Si tali nos inquam aliquid pietate meremur:
Hanc à te suplici uoce precamur opem.
Vt commendatos & toto pectore charos,
Temporibus tibi nos omnibus esse sinas.

Septi-

SEPTIMVM CAPVT de VVormatiensis Cathedræ Archiepiscopis ac Episcopis omnibus.

VANGIONVM, &werdomagensis uel &wormaciensis, olim Archiepiscopatus, nunc Episcopatus tantum, totius olim Germaniæ maximus ac opulentissimus, qui possedit olim quicquid hodie regionum habent Palatini Rheni, Landtgrauius Hassiæ & Archiepiscopus, Moguntinus, cui item sedecim alij Episcopatus, suffraganeatus titulo suberant: scribitur uulgo cæpisse, annum Christi circiter quingentesimum ex liberali constitutione ac munificentissima donatione Clodouæi Galliarum primi illius regis, qui Christianam professionem accipiens, se & suos à S. Remigio Metensium Episcopo baptisari passus est Argentorati. Sed longe eum uetustiorem esse, Concilium Coloniense satis testatur & probat, in quo uictor Vangionum Archiepiscopus, Anno Domini 398 aut ut aliqui uolunt anno 348, unà cum alijs totius Europæ Episcopis, Euphraten Archiepiscopum Coloniensem exauthorauit & Ecclesiæ gubernatione exuit, propterea quod Arrianorum Hæreseos labe infectus & erroribus pertinaciter inhærens, ad unionem Ecclesiæ Christi redire nollet. Vrbem autem Vangionum uetustissi-

uetustißimam esse, hoc testatur, quod mille & quingentis annis ante natum Christum, præclaram ciuitatem & urbi Treuerensi cum alijs quatuor Rhenensibus urbibus, Basilæa uidelicet, Spira, Moguntia & Colonia tributariam fuisse, in uetustißimis Treuerensis urbis monumentis, Chronicis uidelicet, saxis ac peristromatibus inuenimus, ut in Treuerensis Archiepiscopatus descriptione copiose ac luculenter ostendemus. Quando igitur Archiepiscopatus Vangionum ceperit, aut quibus temporibus urbs ad Christum conuersa sit, id uetustate intercidit, & ex hominum memoria in obliuionem uenit. Gubernatores uero eius Ecclesiæ & Cathedralis sedis (qui literis mandati inuenimur) ad nostra usq; tempora tali serie & ordine numerantur.

1. VICTOR primus eligitur Vangionum urbis & Ecclesiæ Archiepiscopus: is interfuit Synodo Coloniensi, in qua Euphrates Arrianam hæresin contumaciter defendens, exauthoratus & Episcopali officio exutus est. De hoc Episcopo extant uetustißimi uersiculi, ex quibus primus urbem ad Christianismi cognitionem ac profeßionem ab Ethnicis erroribus conuertisse, liquido depræhenditur.

Victor Vangionum uictricia signa triumphi
Erexit præsul non sine laude, pij.
Semper in ætherea quapropter gaudeat aula,
In qua nec fletus nec dolor ullus adest.

2. Amana

2. AMANDVS, pius Ecclesiæ Vangionum pastor, concionando ac docendo fideliter præfuit: Ad hunc è Roma uenit S. Seruatius, Tungrorum Episcopus. Extant de hoc Episcopo Amando ueteres uersiculi, uitam eius Episcopalem egregie depingentes.

Præsul amauit oues proprias & pauit Amandus,
Icoirco superis semper amandus erit.
Ille Deum docuit ardenter Amandus amandum.
Et nobis igitur semper amandus erit.

3. CAROLVS.

4. Quarti nomen intercidit, quòd eo tempore ab Attyla euersa esset Wormacia, quæ iterum à Rege Galliarum Clodoueo instaurari cæpta, & postea à Brunhilde Regina pulchre illustrata est.

5. Quinti nomen ignoratur: etsi scribat Franciscus Irenicus, primos decem Archiepiscopos Wormaciense celebratos esse à Ioanne quodam Monacho, in Moguntinensium Catalogo: sed quis ille scriptor sit, aut in qua Vtopia ille istum Catalogũ inuenerit, ego ignoro.

6. S. CROTOLDVS pius ac religiosissimus præsul, præfuit Wormaciensi sedi Cathedrali adhuc circa annum Christi saluatoris 503. Vastarat ante ista tempora Attyla Hunnorum rex ut omnes ferè urbes ad Rhenum sitas: sic urbem etiam Corneliam hodie Wimpinam, ad Neccharum sitam: ubi non solum omnes uiri misere ab Hunnis trucidati sunt, sed grauissime etiam in imbelles fœminas sæuitum est, quibus uitiatis, ubera

etiam

etiam abscissa sunt. Ab his fœminarum tormentis nouum urbi nomen contigit, nam Weibpeina, quasi fœminarum pœna & tormentum appellata est, quæ antea Corneliæ nomine nota erat. Ad huius urbis in Wormaciensi diocesi sitæ ruinas cum uenisset S. Episcopus Crotholdus, & locus ei egregie placuisset, ac studijs piorum hominum maxime uideretur esse idoneus: cœpit uenerandus senex egregiũ ibi templũ condere, & habitationẽ satis amœnã pro duodecim monachis ac corũ informatore et gubernatore præposito, cõstruere. In eo tẽplo adhuc hodie apparet imago eius parietibus appicta & diademate ornata: in eodẽ, terræ etiã mandatus esse creditur. Extat de eo tale adhuc Epigrãma:

Pone iacet sanctus Crotholdus in urbe sepultus,
Cuius fama patet, laus quoq; uera Deo.
Spargere qui studuit diuini semina uerbi,
In cœli regno semina læta metet.

7. Septimi nomen ad meam notitiam nõ peruenit.

8. S. RVPERTVS præfuit Vangionum Ecclesiæ, temporibus Hilderici Galliarum regis: à quo procul dubio isti officio ac dignitati præfectus est, cum et ipse ex nobilissima Franciæ Regum ac Scotiæ ducũ prosapia ortus esset. Fuit uir insigni uitæ integritate & sanctimonia præditus: populi sibi commissi, cum doctrina tum exemplo uerissimus Episcopus, qui et concionando & docendo, corripiendo ac monendo officium ueri pastoris nunq; intermisit. Cum uero admodum impares habeat doctrina Christi auditores, pius etiã Epi-

scopus Rupertus Regi Hilderico charus, præfecto uero cuidã Regio, comiti Beringero insigni Tyranno admodum inuisus fuit. Is, mortuo Hildeberto Rege, S. Rupertum acriter repræhendentem peccata non populi solum, sed & magnatum uirgis, & flagris primum misere cæsum, urbe postea & Episcopatu cum summa ignominia eiecit. Ibi Ratisbonam secedens à Theodone Bauarorum duce (apud quem clementißimus Deus, doctori & Apostolo suo bonum iã hospitium præpararat) clementer & cum summo gaudio exceptus: & Theodonẽ & totã eius familiam ad Christum conuersam baptisauit anno 580, quo libere nemine prohibente non in Bauaria tantũ, sed & Austria, Styria, et toto Norico doctrinã de Christo Deo et homine, uno et solo humani generis liberatore, intrepida uoce concionans, egregie propagauit: unde totius Norici primus Apostolus dici meruit. Eodẽ anno Iuuauiam etiã ueniens, quæ olim Bauaricarũ urbiũ nobilißima, sed ab Attyla Hunnorũ rege misere euersa, iam iterũ mediocriter surgebat: is locus cũ uiro Dei iã uarijs peregrinationibus defatigato imprimis præ cæteris placuisset, et populus Christi doctrinã nõ grauatim acciperet: cæpit ibi consensu etiã & auxilijs ducis Theodonis pro se ac suis Monasterium S. Petri construere, & sedem Archiepiscopalẽ auspicari: docere, concionari, baptisare, ac cætera pietatis Christianæ officia summo studio facere. Præfuit sic Episcopatui Salisburgensi aut Iuuauiano & Monasterio S. Petri (in quo ut in pia schola

sacras scripturas diligenter explicans, plures educabat uiros pios & doctos, qui Ecclesiæ præesse, seruire & prodesse aliquãdo possent) summa cũ laude annis quadraginta quatuor. Obijt plenus dierũ in ipsa dominica Resurrectionis Christi, Anno Domini 623, sub Papa Honorio primo, Imperatore Heraclio, Francorum rege Clothario Dagoberti patre. Sepelitur honorifice in Ecclesia S. Petri.

9. De nono Vangionum urbis Episcopo nihil habeo, ac ne nomen quidem.

10. S. AMANDVS, præfuit Archiepiscopatui Wormaciensi temporibus Dagoberti Galliarũ Regis Christianissimi, ac omniũ ad Rhenum sitorũ Episcopatuum benefactoris ac instauratoris munificentissimi: qui sedem suam Regiam extra muros urbis Vangionum eo ipso loco habuit, ubi nunc est Neohusium celebre Canonicorum Collegium. Huius Archiepiscopi temporibus obtulit ac dono dedit Dagobertus iste Galliarum Rex, in præsentia Arnolphi Metensis, & Huniberti Coloniensis Episcoporum S. Petro Apostolo Wormaciensis Episcopatus patrono comitatum Laudenburgensem cum toto adiacente territorio, sexto regni sui anno: cuius memorabilis donationis Originale diploma habetur adhuc integrum in Archiuis Episcopi Wormaciensis, Moguntiæ datum. Iste Episcopus Amandus tanta Religione ac tantis miraculis etiam claruit, quibus doctrinam Christianam confirmauit

Deus

Deus: ut ei ſenatus populus q; urbis Vangionum mortuo templum gratitudinis ac pietatis ergò ſtatuerent, quod hodie adhuc in ſuburbio ſitum, S. Amandi Parrochia appellatur. Extant de eo ſequentes uerſiculi, non omnino infœlices:

Pacis amatorem feruenter Amandus amauit,
Ergo pacificus cœlica regna colit.
Vota, preces, gemitus, lachrymas, ſuſpiria, planctus
Fer pater ad ſuperos: Te Deus audit enim.

De undecimo Archiepiſcopo Epigramma Bruſchij.

Vndecimi nomen priſcis intercidit annis
Præſulis: at pater hunc nouit habet q; Deus.
Inde uidemus, ut omnia ſint humana caduca,
Et quod mors rebus omnibus atra uenit.
Quam tamen Aonidum remorantur numina regni:
Ac aliquo poſſunt impediſſe modo.

II. GEROLDVS deſignatur duodecimus Archiepiſcopus Wormaciensis à Carolomanno ac Pipino fratribus, qui ei Moguntinenſem etiam Epiſcopatum inter ſedecim illos (qui tum Vangionibus ſuberant) ampliſsimum, gubernandum commiſerant. Erat uir prudens, callidus, ac ad maximas res, magis tamen ad ciuiles quàm Eccleſiaſticas gerendas, ſumme appoſitus & idoneus: corporis ſtatura inſigni, animo uero preditus intrepido ac longe maximo: Aulicæ uitæ ſtudioſior, quàm Eccleſiaſticarum Ceremoniarum, quas pa-

rum aut omnino non curabat, iccirco Aulicis etiam & utriq; Regi admodum charus. Cum itaq; Saxones, irruptione facta Thuringiam ferro & igni popularentur: missus est à Rege Pipino ad defendendam Thuringiam, Episcopus iste Geroldus, cum magno exercitu. Ibi cũ strenue ac fortiter dimicaret, fortiter etiam in acie à Saxonico quodam Regulo cæsus occubuit: de quo fato natum est Epigramma:

Ense Geroldus obit Præsul, qui dimicat ense:
Perplacet ergo chorum, non adijsse forum.

13. GERVILIO Geroldi Archiepiscopi legitimus filius, patri per omnia similimus, semper fere à primis annis in aula Pipini Regis educatus: euectus est post mortem Gerholdi patris ad utriusq; etiam sedis, & Wormaciensis uidelicet ac Moguntinæ gubernationem à Rege Pipino, cui admodũ charus erat: quod indicium minime fallax est, non humili eos genere natos fuisse. Accidit autem, ut huius etiam Archiepiscopi tempore, Saxonia iterum seditiosa grassaretur in Regias Prouincias: Pipino ergo conscribenti exercitum, qui uim Saxonum à Thuringia arceret ac depelleret, operam suam inter alios offert iste etiam Archiepiscopus Gerulio, gaudens se nactum esse occasionem ulciscendæ cædis paternæ. Missus igitur, in Saxoniæ aditu ad Visurgin castra locat, ubi audiens Saxonico exercitui inesse hostem, patris sui Geroldi trucidatorem, misso ad eum honesto Legato, dataq; insuper summa fide sub specie

amici, ali

mici alicuius colloquij eum ad se uocat: Ille mali nihil metuens, ac Episcopi Geroldi hunc filium esse ignorans, publica item fide fretus ac nitens uenit. Quem cum ad se uenientem uideret Geruilio, uicit eum ira, uicit in charissimum parentem pietas, ut oblitus pacti promissi ac datæ fidei quasi cæcus in eum irrueret, ac gladio eum traijceret, addens hoc Schediasma, quod dolor & indignatio forte extorsit.

Accipe nunc ferrum, quo patrem uindico charum.

De hoc homicidio natum est tum tale Epigramma, ad ipsum Geruilionem.

Quid Laicus faciet, cum pergat ad arma Sacerdos,
Geruilio patris uindicat ense necem.
Antistes baculo, gladio non utitur, unctus:
Hostem Geruilio cur precor ergo necas?

Audiens uero Rex Pipinus Geruilionem tale facinus designasse contra datam fidem, grauissime in eum accensus, habita prius deliberatione cum Pontifice Maximo Gregorio tertio, ex utriusq; dignitatis fastigio eum deiectum, Monasterio cuidam intrusit, cui perpetuis temporibus inclusus, pœnitentiam ageret de commissa cæde & uiolata publica fide. Ibi inter alias querelas quas scripsisse legitur, hoc Tetrastychon extat, quo factum suum excusat Geruilio, & calamitatem suam recenset ac pacienter sese ferre testatur.

Patrius affectus me mouit ad arma cruenta,
Pænam quam merui dignius ergo tuli:
In claustro latui pro crimine tempore uitæ,
At licet hic lateam, spero salutis opem.

Vt autem exemplum etiam omnium temporum hominibus statueretur, & grauißima animadueršione testarentur Rex Pipinus ac Pontifex Gregorius tertius tale facinus summe sibi displicuisse: & wormaciensis Ecclesia Archiepiscopali dignitate exuitur, & ea ipsa Moguntina induitur, & ad honores (quibus hodie adhuc coruscat) euehitur. Sic Moguntinus Episcopatus, Archiepiscopatus factus: & wormaciensis Ecclesia ei subdita est, quæ sedecim prius Episcopatuum amplißima Domina ac gubernatrix erat. Etsi Pipinus Archiepiscopalem dignitatem ac sedem, libentius Erfordiam transtulisset in Cœnobium D. Petri, cui tamẽ uoluntati & consilio refragabatur summus Pontifex. De hac translatione (quæ incidit in annum Domini 719) extat tale distychon.

Ecce Moguntinis almæ dat Episcopus urbis
Culmen, Metropolis, quod erat tibi Guarmaciensis

Hactenus de Archiepiscopis wormaciensibus: quicquid nunc de wormaciensis Ecclesiæ gubernatoribus sequetur, id de Episcopis ac Moguntinæ sedi subditis Suffraganeis dicetur omne.

14. Vuerna

14. VVERNHARIVS primus Episcopus Wormaciensis, à Pipino Galliarum Rege constituitur: præfuit temporibus Caroli Magni, cui ab intimis fuit consilijs, & à quo Romam aliquoties in grauibus Ecclesiæ negotijs ad Pont. Max. Leonem tertium missus est. Erat Episcopus sapientia & doctrina insigni præditus. Sub eius gubernatione, conflagrauit anno Domini 791 Imperatoris Palatium Wormaciense, eadem fori parte situm, qua nunc noua Curia Wormaciensis conspicitur. Migrauit Episcopus iste ex hoc mortali sæculo, imperante adhuc Carolo Magno, cum præfuisset laudabiliter uiginti tribus annis, sepelitur in Virginum cœnobio montis S. Andreæ, qui est in suburbio Wormaciensi, cum longo uirtutum suarum elogio. Extant de eo & hi sequentes uersus:

Fœlix qui curæ non est subiectus inani,
Fœlix qui mundi spernere nouit opes:
Fœlix qui summo nouit seruire Tonanti,
Fœlix Wernharius iugiter ergo manet.

Item hi:

Hic curis multis subiectus, rege uolente:
Hic cumulauit opes, hic mage sparsit opes.
Hic studuit regi terreno subdere corpus,
Hic Domino cœli pectora pura dedit.

15. FOLCVVICVS succeßit Bernhario, constitutus ab Imperatore Carolo Magno. Sed quam diu ille

præfuerit? ignoratur. Sepelitur apud Sanctum Andræam prope antecessorem suum, cum Tetrastycho omnino barbaro.

16. EHRENBRECHTVS alijs Ehrenbrandus: legitur Vangionibus præfuisse anno Christi 798, quo donatio Dagoberti Galliarum Regis S. Amando Episcopo facta, à Carolo Magno confirmata est. Huic antistitē aliqui Catalogi Wernhario anteponentes, primum eum Episcopum Wormaciensem fuisse affirmāt. Aliud de eo inuenitur nihil, nisi omnino rude ac barbarum quoddam Hexastychon, quod nolui huc apponere, cum Rhytmi uerius essent quàm uersus.

17. SAMVEL eligitur ex Abbate Laurissensi in Wormaciensis Ecclesiæ antistitem anno Christianæ redemptionis 838, imperante Ludouico Pio. Fuit sacrarum literarum & aliarum etiam honestarum disciplinarum eximie doctus Megister. Huius Episcopi temporibus, construxit Imp. Ludouicus Pius in suburbio Wormaciensi Virginum Deo & æternæ castitati dicatarum puellarum sub Regula D. Benedicti uiuentium cœnobium: quod Monialium Monasterium uulgo dici solet: de eius cœnobij fundatione extant ibi saxo incisi sequentes uersiculi.

Claustri fundator Ludouicus induperator,
Princeps egregius, cui dat Deus arce poli IVS.

Consecrauit Episcopus Samuel anno Domini 847 decimaquinta Octobrium, Neohusij templū S. Dionysij

à Dago-

à Dagoberto Rege fundatum, in honore S. Ciriaci Martyris illic requiescentis. De qua dedicatione extant in eius templi saxo quodam tales uersiculi.

Regalis quondam solij memorabilis Aula
Iam Cyriace noua sum tibi digna domus.
Qua fœlix celebris recubas recturus habenas
Hic tranquilla tuis oßibus esto quies.
Te prior anteibat Areopagita patronus,
Nunc ambo ætherea plaudite rupe patres.

Summæ aræ talis inscriptio est superaddita.

Ara stat insignis, insignibus inclyta signis,
Præmia dans dignis condigna, maligna malignis.

In introitu templi sub Paradyso astat Saluator cum tali inscriptione uetustißima.

En mare, terra, poli suberunt mihi subdita soli,
Tempora trina rego trinus & unus ego.
Est noua digna domus, regit hanc sanctus Cyriacus,
Qui regit, is regitur: sed rego solus ego.

Impetrauit idem Episcopus Samuel confirmationem omnium suorum priuilegiorum et præsertim donationis illius splendidæ, quam Wormaciensi Ecclesiæ fecit Dagobertus Rex Galliarum: ab Imperatore Ludouico secundo. Præfuit laudabiliter 18 annis. Decessit ex hac lachrymarum ualle, septima Februarij, Anno Domini 856: Reuehitur Laurissam in Cœnobiũ, cuius ille primus fuit Abbas. Sepelitur ibi honorifice cum tali inscriptione:

Hæc loca fundauit Samuel, gratumq; parauit
Ipse gregem Christo, tumulo qui clauditur isto.

Cum uero postea multis labentibus annis mutatio quædam fieret in hoc Monasterio per Sigefridum ab Eppenstein Archiepiscopum Moguntinum, qui ex Benedictina schola Præmonstratensium cœnobium faciebat: transtulit huius Samuelis ossa plumbeæ capsulæ inclusa Episcopus Wormaciensis Eberhardus, in Neuhausense S. Cyriaci cœnobium anno Domini 1174: cum quieuisset Laurissæ annis 417. Tum positum est ei tale monumentum:

Sum Samuel natus, sed non sum corpore totus,
Nam sum translatus, nobilitate satus.
Antistes dignus, syncera mente benignus
Vangioni populo: nunc requiesco solo.

Sed cum anno Domini 1460 Neuhausense templum funditus euerteretur à comite quodam Gleichensi, qui Diethero Eysemburgio contra Adolphum Anaxouiannum, in Schismate, quod erat in Ecclesia Moguntina acerrimum tunc temporis, adhærebat: & iam reædificari inchoaretur collapsum ac incendio uastatum cœnobium: ibi iterum inuenta est urna in qua ossa Samuelis Episcopi condita iacebant: de qua inuentione anno Domini 1479 facta nati sunt hi uersus:

Cum Sathan Ecclesiam combuſsit filius istam,
Alma renudantur Samuelis & ossa leuantur.
Hic colitur digne quia mansit iustus in igne.

18. GVNCZO uir sanctissimæ uitæ, eligitur anno Domini 856, præfuit annis sedecim. Obijt anno Christianæ redemptionis 872, decima octaua Nouembrium. Huius Episcopi temporibus coactæ sunt duæ Synodi Wormaciæ ab Imp. Ludouico secundo, unà anno Domini 858: altera anno Domini 868. Acta harum Synodorum extant in Decreto. Paucis diebus ante huius Episcopi mortem tactum est fulmine maius & Cathedrale templum Wormaciense. Extant de hoc antistite tales uersiculi, tumulo ipsius incisi.

Gunczo sepultus humo conclusit lumina fumo,
Non iacet in dumo, Gunczo sepultus humo.
Gaudia Gunczo capit cœlestia, presul honestus
Viuit, & haud mestus gaudia Gunczo capit.

19. ADELHELMVS & parentum imaginibus & eruditione eximia clarus Episcopus, eligitur anno Domini 872, præfuit undecim saltem mensibus. Euocatur ex hac mortali uita anno 873 septima Ianuarij. Sepelitur honorifice in Basilica Cathedrali cum tali Epigraphe.

Nil sub Adelhelmo Wormacia presule damni
Passa fuit, lucro sed fuit aucta magis.
Nil sed Adelhelmus præsentia commoda fecit,
Idcirco cœli commoda summa tenet.

20. DIETLACVS uel Theodolachius successit Adelhelmo: præfuit uno & quadraginta annis summa cum uirtute ac laude: fuit Imperatoribus Arnol-

pho & Ludouico tertio charißimus, à quibus multa consequutus est Episcopatui suo. Obijt subito morbo correptus in cœnobio Neuweyler, cum in Alsatiam proficisceretur, prima Septembrium, anni à nato Christo 914. Inde decima eiusdem mensis die Wormaciam reuectus, honorifice ibi humatur cum tali Epitaphio.

Vita Diethlaci contenta est perpetis oci,
Regula non sanis fuit optima Wormacianis.
Hic modo uilescit, dum sub tellure quiescit,
Tempus erit rursum cum surgunt corpora sursum,
Tunc instar florum redolebit in arce polorum,
Accipiet morum quo premia grata suorum.

11. RIGOWO alijs Rigonno, alijs Richouicus eligitur ab aliqua parte cleri sui anno Domini 914. Ab alia uero dissentiente, postulatur ex Laurissensi potentißimo cœnobio, Abbas Lintherus ad Wormaciensis Cathedræ gubernationem. Sed Rigowo confirmationem obtinuit cum à Pontifice tum ab Imperatore Conrado primo, Præfuit laudabiliter ac utilißime annis triginta sex, sub Imperatoribus Romanis Conrado primo, Henrico Aucupe & Othone magno, Wormaciensis Ecclesiæ liberalißimo benefactore. Obijt tandem decima Octobrium anni à nata salute sempiterna 950. Tumulo eius hi uersus leguntur incisi.

Ad superos eiues Richgowo pectore diues,
In tumulo, lapidis mole grauante, iacet.

Qui

Qui pastoris opus uenerandum Wormaciani
Exegit, populis ergo colendus erit.

22. ANNO, Hessus patria: uir sanctæ & innocentis uitæ, euocatur ab Othone Magno, primũ è S. Maximini Treuerensi cœnobio ad gubernationem Abbatiæ nouæ Pergensis, quam unà cum coniuge sua Domina Editha Eduardi Angliæ Regis filia nuper fundarat, & magnifice construxerat extra Muros Magdenburgensis urbis prope Albim fluuium. Vbi cum decem annis summa uirtute ac uitæ sanctimonia uixisset: præfecit eum Imperator Otho Vangionum Episcopatui, anno Domini 950. Ibi laudabiliter ac utilissime præfuit uiginti quatuor annis, Imperatori Othoni summe charus. Obijt 24 Decembrium anni Christianorum 974. Sepelitur honorifice cum tali Elogio:

ANNO uir iustus, Primo dilectus Othoni:
Ergo uirum multa concumulauit ope.
ANNO magis Regi summi sed amatus Olympi,
Quocirca cœli regna beata colit.

Sub huius Episcopi gubernatione magna uirtute uicit ac prostrauit Imperator Otho prope Augustam Vindelicorum, ad Lycum amnem maximas Hunnorum copias: in qua pugna, cum occubuisset pro patria, pro aris & focis, honestissimus princeps, Conradus Francorum dux, Sapiens ac Wormaciensis cognominatus, delatũ est corpus eius mortuũ cũ honorifica pompa funebri Wormaciã: id Episcopus Anno multis lachrymis

sepeliuit

sepeliuit in choro summæ Basilicæ Wormaciensis ante S. Crucis aram: annum Christi circiter 958.

23. HILDEBOLDVS germanus frater Episcopi Annonis, eximia uirtute, pietate ac eruditione præditus, constituitur Vangionũ Episcopus ab Othone II. quinta Ianuarij Anno 975. Fuit Othonis secundi supremus aulæ Cancellarius, omnibus Imperij principibus uehementer charus. Deceßit ex hac momentanea uita, quarta Augusti, anno Domini 993 cum præfuisset laudabiliter & optime annis octodecim. Sepelitur in collegio Neuhausensi ante aram S. Petri, cui multa munera impetrauit ab Othonibus secundo & tertio. Tumulo eius hi uersus superadditi sunt:

Hildeboldus amat fratri succedere charo
Sicut & officio, relligione pari.
Hasso prior natus fuerat: fuit alter & Hasso.
Cultores ueri firmiter ambo Dei.

24. FRANCO, & ipse patria natione Hessus, maiorum imaginibus clarus, uitæ uero sanctimonia uirtutisq; uera nobilitate longe clarißimus: succeßit Hildeboldo Episcopo, fuit Othonis tertij intimus consiliarius, qui & aulam Imperatoris semper ferè præsertim in Italiam sequebatur: cumq; præsentia & consilio suo diu profuisset Othoni Imperatori, donatus est ab eo liberalißime. Inter cætera uero dedit Episcopatui Wormaciensi Imperator Otho Abbatiam Laurißensem opulentißimam. Cumq; iste se non diu uictu-

rum

rum Othoni Imperatori aliquando diceret, quæsiuit Imperator, cui digne deberet aut posset committere gubernaculum Wormaciensis Ecclesiæ: Ibi cũ Episcopus Franco pro Germano fratre suo Burcardo, sancto uiro intercederet: pollicitus est ei Imperator, se certo Episcopatum nulli alteri nisi huic Burcardo conferre uelle. Paucis diebus post tale colloquium, emigrauit ex hoc sæculo Episcopus Franco, quarta Septembrium anni à nato Christo 996, cum præfuisset non integris tribus annis. Sepelitur Romæ in præsentia & cum summo luctu Cæsaris Othonis tertij: Tumulo eius tale inscribitur Epitaphion.

Romam Franco pater cum Rege meauit Othone
Tertio, ubi soluit iura suprema neci.
Germanus sancti Burcardi qui fuit: Ambo
Pontifices plebis Vangionensis erant.

25. ERPHO designatur Episcopus Vangionum ab ipso Imperatore Othone tertio, Romæ: etsi pollicitus esset Episcopo Franconi, fratrem eius Burcardum se ad talis dignitatis fastigium euecturum. Sed oportuit Imperatorem petenti Pontifici gratificari, qui pro Erphone isto intercesserat: electus autem Erpho, tantum triduum adhuc uixit, & subitanea morte decedens, prope Franconem Romæ sepelitur cum tali inscriptione.

Præsulis Erpho capit fastigia summa probati,
Officium moriens liquit & illud onus.

Tres

Tres uix ipse dies gauisus munere tali,
Cœlestis patriæ munera læta subit.

16. RAZO uir nobilis & genere & uirtute, qui etiam aulam Imperatoris sequutus erat in Italiam, & de Othone tertio optime erat meritus, subrogatur Erphoni Episcopo, iterum iam Imperatore non cogitante, quid morienti Franconi esset pollicitus. Parat se igitur Razo, & è Roma Wormaciam proficiscitur ad gubernandam Ecclesiam sibi ab Imperatore ac Pontifice commendatam. Sed nec illum fata diu Episcopali dignitate frui uoluerunt: Cum enim in itinere & profectione esset uersus Wormaciam, & Churam uenisset, subito ibi morbo correptus decimo quarto die post primã electionis confirmationẽ Churæ in urbe Episcopali apud Rhætos moritur, ubi terræ parenti, honorifica pompa funebri est redditus. Tumulo eius tale Epitaphion incisum, inuenitur.

Pontificis baculum portauit Wormaciani
Bis septem uiuens non nisi Razo dies.
Razo sequens ternũ Romam properantem Ottonem:
Qui tunc diues erat, uix modo pauper eget.

17. S. BVRCARDVS uel ut gratianus in Decreto suo appellat Brocardus: natione Hessus, Franconis supra celebrati Episcopi germanus frater: Monachus primum in Labacensi cœnobio: unde à Vuilligiso Moguntino Archiepiscopo euocatus, præpositus tandem

ab eo

ab eo noui Monasterij S. Victoris designatus est: cui cum aliquandiu sapientißime ac utilißime præfuisset, ita id ædificijs ac structuris egregijs illustrauit, ut omnibus esset admirationi, qui tenuis fortunæ id cœnobiolum fuisse antea sciuerant. Cum uero hæc illius prudentia etiam ad Imperatoris Othonis tertij notitiam peruenisset: & rediret iam ei in mentem, quid Franconi Episcopo in Italia mortuo pollicitus esset, accersiuit ad se in Saxoniæ arcem quandam Kirchbergum, cum Vuilligisum Archiepiscopum tum Burcardum præpositum, quem statim præsente Vuilligiso Episcopum Vangionum urbis & Ecclesiæ constituit. Consecratus igitur in reditu Hailgenstadi ab ipso Archiepiscopo Vuilligiso octaua Martij, anno Dominicæ incarnationis noningentesimo nonagesimo septimo: mox præesse sedi Vangionensium cæpit, cui summa cum laude ac utilißime præfuit annis uiginti nouem. Othonem tertium, Imperatorem in Italia mortuum à Vuilligiso Archiepiscopo missus, ex Italia in Germaniam transportauit, & in Vindelicorum Augusta honorifice sepeliri curauit. Vuormaciensem urbem pene collapsam ac ruinosos eius ab omni parte muros denuo instauraauit ac egregie muniuit fossis ac turribus ac propugnaculis. Ex insigni palatio Francorum ducis, Conradi sapientis ac Vuormaciensis, fecit Henrici secundi, Claudi, Imperatoris subsidijs magnificum Canonicorũ collegium S. Pauli. Inchoauit etiam S. Andreæ collegium,

ad quod

ad quod contulit redditus Monialium cœnobij, in eiusdem nominis monte siti, ac tum penitus collapsi. Fuit summus benefactor & illustrator collegij etiam Neuhausensis. Episcopus longe doctissimus cum in sacrarum scripturarum mysterijs explicandis, tum in legum pericia, qui & ipse libros conscripsit de prudentia Iuris, qui hodie adhuc extant in Wormaciensi Bybliotheca, & à doctis commendantur. Fuit Pædagogus Imperatoris Conradi secundi, cui per omnem uitam fuit charissimus. Decessit plenus dierum, uicesima Augusti, anno Domini 1015: sepelitur in summæ Basilicæ Cryptæ quæ est sub chori Laurentiani ara summa. Extant de eo tales Versus:

Robora Burckhartus ex nomine denotat artis:
Et quod nomen habet, maxima facta probant.
Vangio nam per eum fossas & mœnia turres,
Aedificat rursus depopulata prius.

28. HAZEGO uel Azecho comes Anaxouianus eligitur & consecratur in Episcopum Wormaciensem quinta Decembrium anni à nato Christo 1015. Donatus est liberalissime ab Imp. Conrado secundo & eius coniuge Domina Gisela. Præfuit annis nouendecim summa cum laude ac utilissime. Fuit religiosissimus princeps. Obijt anno Domini 1044 septima Ianuarij. Sepelitur honorifice cum tali Epithaphio:

Sobrius Azecho sua pocula miscuit unda,
Nam fuit à Nassaw nobilitate satus.

Vangio-

Vangionensis apex titulum cum nomine prodit,
Illustris mundo, talis in æde poli.

29. ADELGERVS nobilis genere, sed nobilior uirtute: Imperatoris Henrici tertij (cuius diu fuerat cum Cancellarius tum supremus Consiliarius) precibus obtinuit Episcopatum Wormaciensem. Præfuit quinq; saltem mensibus, et qui in Martio electus erat, in Augusto ex hac uita emigrauit anno Domini 1044, quo anno, sub hoc Episcopo cessauit in clero Wormaciensi uita monastica, prorsus iam in sæcularem conuersa. De eo tales extant uersiculi.

Nobilis esse uolens uestigia sancta sequatur
Semper Adelgeri, nomine talis enim est.
Nobilitatis habens nomen, re nobilitatem
Maiorem exhibuit. Ergo beatus erit.

30 ARNOLDVS succeßit antistiti Adelgero, anno Christi 1044. Præfuit laudabiliter annis uiginti, mensibus octo. Deceßit ex hac caduca & momentanea uita anno Domini 1065 prima Iunij. Sub eius gubernatione fuit unà cum Imperatore Henrico tertio, plurimisq; Germaniæ Episcopis ac Principibus Wormaciæ præsens Pontifex Maximus, Leo Nonus, Alsata: comes à Dagßburg, celebrans natalem Domini. De quo conuentu nati sunt, & ad nostram cognitionem conseruati hi uersiculi:

Præsul ut Arnoldus partes pastoris agebat,
Nonus Papa Leo te Vangio sanctificabat.

Natalem Domini cultu celebrans ſacriori:
Ergo Deus tribuit ſat tempore te meliori.

31. ADELBERTVS uel Adelherus alijs Adelbero comes ab Habſpurg: germanus frater Rodolphi Sueuorum ducis, Rheinfeldiæ & Habſpurgi comitis, eius uidelicet, qui contra Imperatorem Henricum quartum, deſignatus fuit ab aliquibus Imperij ſtatibus Imperator. Is Adelbertus ex Monacho Sangallenſi, & wormaciensis Episcopus factus, & electus est uicesima tertia Octobrium. Anno Domini 1065: præfuit quinq; annis utilißime & ſumma cum uirtute tum omnium laude. Corpore monſtrũ uerius quàm homo, teſte Lamberto Schaffnaburgenſi. Obijt anno domini 1070 ſexta Auguſti: ſuffocatus ſtupenda corporis pinguedine, tanta enim craßitudine fuit, ut aſpicientibus horrorem magis incuteret, quàm admirationem inijceret. Sepelitur honorifice in ſummo templo & wormaciensi, cum tali Epitaphio:

Firmus Adelbero, ſyncero pectore ciues
Vangiones docuit corde tenere fidem.
Sic ſe curauit, populi ſic pectora pauit,
Vt ſuperi moriens iret ad aſtra poli.

31. ADELBERTVS in ueteri quodam Peristromate, quod adhuc pendet in ſumma Baſilica & wormaciensi, Adelbrandus dictus: Saxoniæ dux. Conſtituitur Vangionum Episcopus ab Imperatore Henrico quarto, contra quem cum ſex annis poſt adeptam dignitatem

tem Episcopalem, incitatus à Rom. Pontifice, ipse quoque Imperatorem Rodolphum elegisset, deturbatus est & urbe Vangionum eiectus ab Henrico quarto: sed non trucidatus in bello, ut aliqui uolunt. Extat enim in collegio Neuhausensi diploma donationis cuiusdam, ipsius manibus scriptum, anno Domini Millesimo centesimo sexto: in cuius initio testatur se pagum Botesheymensem offerre S. Cyriaco Neuhausensi, tricesimo septimo suæ Episcopalis gubernationis anno. Est autem pristinæ dignitati post longum exilium restitutus ab Henrico quinto. Obijt anno Domini Millesimo centesimo octauo, sexta Iulij, cum à prima electione 38 annis nomen ac titulum Episcopi Vangionensis geßisset. Sepelitur in Nouenhusensis collegij templo ac media parte chori. Tumulo eius inscripti sunt tales uersus.

Præsul Adelbertus Christi memor, & bene certus,
Meßis quæsitæ, post huius semina uitæ:
Prædia cum pace dedit ista tibi Cyriace,

Botesheymium.
Sarlesheymium.
Swarumbdesheymium.

Inclyta nobilitas non infima fama parentum,
Nobile Adelbrechtum nomen habere facit.
Viuat in ætherea qui regni perpetis aula,
Ad faciem uideat qua sine fine Deum.

33. DIETMARVS *succeßit Adelberto, præfuit duobus tantum annis. Obijt penultima Octobrium. anni à nato Christo* 1109. *Tumulo eius incisum est tale Epigramma:*

Præsul Dietmarus præclaro dogmate charus,
Cleri suauis odor, non nego, plebis honor.
In mundo gnarus, uiuo super æthera clarus,
Iam requiesco solo uel rutilante polo.

34. EBBO *Monachus primum Laurissensis, postea Canonicus Goslariensis: constituitur Vangionum antistes anno Domini* 1110 *ab Imperatore Henrico V. Sequente anno dedicari fecit à Brunone Treuerensi Archiepiscopo in comicijs &wormaciæ ab Henrico V. habitis, summum Templum &wormaciense, in honore S. Trinitatis, D. Virginis & Petri Apostolorũ principis: præsentibus Imperatore, ac Episcopis & principibus plurimis. Præfuit Ebbo annis quinq; summa cum laude, fuit enim sapientia & doctrina & uirtute non uulgari præditus. Obijt anno Domini* 1115. *De eo tale extat Epigramma:*

Lorchonum consors prius Ebbo, post tamen exors,
Goslarias sedes acceptas liquit & ædes:
VVormaciam uenit, populi quo scandala demit,
Præsulis & partes sanctas q; exercuit artes.
Vnde beatorum cesserunt regna polorum
Ebboni patri: dilecto credite fratri.

35. BVGGO *nobilis ab Achorn, Bambergæ à teneris*

teneris educatus ac liberaliter institutus, ab Imperatore Henrico V. præpositus Aschaffenburgensis constituitur: ubi cum summa laude præfuisset, & iam potestas eligendi & constituendi Episcopos Imperatoribus subtracta, ac cuiusq; Episcopatus Canonicorum senatui à Rom. Pont, concessa esset: cæperunt Canonici Wormaciense amisso Episcopo Ebbone de eligendo alio Episcopo cogitare. Fuit autem prima ista eorum electio discors ac Schismatica: aliqui enim Buggonem istum, laude eius accensi, præficiendum Episcopali Vangionum Ecclesiæ censebant, alij pauciores tamen Arnoldo cuidam Wormaciensi Canonico datis suffragijs patrocinabantur. Disceptatum est super hac electione cum summo Wormaciensis Episcopatus damno annis quinq;, lite interim semper pendente in Romana Curia, at ita tandem composita, ut cederet Arnoldus, Buggo uero Episcopatui præficeretur, à Romano Pontifice confirmatus: consecratur ergo Buggo ab Adelberto Archiepiscopo Moguntino: insigni pōpa. Sed nouis interim inter Imperatorem & Romanum Pontificem subortis certaminibus, factum est, ut Henricus V. (qui antea Buggonem summe amarat) cōfirmationi isti pontificiæ medium ostendens digitum, Arnoldum contra Buggonem foueret ac in Wormaciensem Cathedram ac sedem introduceret: qua potitus est sedecim annis, exulante interim Buggone apud Archiepiscopum Moguntinum. Tandem anno Domini

1131 resignauit Arnoldus, gubernationis forte pertæsus, totam gubernationem libere Buggoni è Moguntia & wormaciam reuocato, querens senectuti suæ uitam tranquilliorem. De hoc Arnoldo extant tales uersiculi.

Arnoldus baculum nondum pastoris adeptus,
Buggoni cessit dans sua iura pio.
Pacis amatores cœlesti pace fruantur,
Ambobus clemens sit genitorq; Deus.

Buggo summa cum laude Vangionensi Ecclesiæ præfuit, post Arnoldi resignationem annis uiginti, in quibus diligenti Oeconomiæ administratione plurimum profuit non urbi & Ecclesiæ tantum wormaciensi, sed alijs etiam locis, multa enim ruinosa Monasteria fœlicissime refecit, ex quibus sunt Lebenfeldum & Mulnhagium. Aedificauit autem de nouo Schonouiense Cisterciensis instituti cœnobium, in quo sibi ipsi sepulchrum adornari curauit. Sub eius gubernatione fundatum est Henouiense cœnobium ab Emichone comite de Leyningen: item utrunq; Franckentalium ab equite quodam aurato Eckenbrechto Episcopi Buggonis Camerario, uetustissimæ familiæ wormaciensis ciue opulentissimo. Passa est sub eo & propter eum antequam ad plenam Episcopatus possessionem peruenirct, grauissimam obsidionem urbs Vangionum anno Domini Millesimo centesimo uicesimo quinto ab Henrico V. qui misere sæuijt in euocatos ad se ciues.

Decessit

Deceßit Episcopus iste Buggo ex hac mortali uita, quinta Decembrium anni à nato humani generis saluatore Millesimo centesimo quinquagesimo primo, cum iam à prima electione triginta quinq; anni effluxissent. Euehitur ex Wormacia in Schonouiense Monasterium à se fundatum ac liberalißime dotatum, ibi honorifice cum tali inscriptione, terræ omnium parenti & exceptrici commendatus est.

Buggo pater fastum quemuis uitauit & astum,
Buggo pie lator legumq; & pacis amator:
Buggo sacrans aras, mentes correxit auaras,
Buggo reformauit Monachos & corda rigauit.
Buggo fugans enses, ditauit Schonogienses,
Buggo Dei cultor, inimicorum fuit ultor.
Buggo ferens palmam, sedem conscendit ad almam.
Buggo Deum laudans, lætatur Tartara fraudans.
Buggo Deum cœli, placato corde fideli.
Buggo pios ultus, pia murmura suscipe cultus.

36. CONRADVS nobilis à Steynach, eligitur mortuo Buggone concordibus totius Capituli Wormaciensis suffragijs, anno Dominicæ incarnationis Millesimo centesimo quinquagesimo primo. Præfuit prudenter ac utiliter annis duodecim. Obijt decima nona Martij, anno Domini Millesimo centesimo sexagesimo tertio. Sepelitur honorifice in summa & Cathedrali Basilica Wormaciensi, cum tali Elogio.

Conradus ſpecimen præclarum nobilitatis,
Commiſſas domini quàm bene pauit oues.
Nunquid oues Præſul pauit ratione carentes?
Non: ſed Vangiones uoce docente uiros.

37. CONRADVS ſecundus, ſucceßit Conrado Steynachiano, anno Domini 1163 ab unanimiter conſentiente toto clero, Vangionum Eccleſijs præfectus. Præfuit in magnis temporum difficultatibus, cum prudenter tum laudabiliter, annis uiginti quatuor, fuit Epiſcopus Martius ac bellicoſus: ſtrenue pugnauit pro Friderico Barbaroſſa, contra Gwelphonem Henricum. Miſſus eſt ab eodem Imperatore in magnis regni negocijs ad Imperatorem Conſtantinopolitanum: à quo munificentißime uarijs Eccleſiarum ornamentis donatus eſt, quæ ſecum &wormaciam attulit. Deceßit ex hoc mortali ſæculo, decima octaua Ianuarij, anno Domini 1187, ſepelitur in ſummæ Baſilicæ choro Laurentiano. Tribus annis antequam ex hac uita emigraret iſte Epiſcopus, fuit &wormaciæ quemadmodum antea etiam ſæpe, Imperator Fridericus Barbaroſſa: is urbis ac populi Vangionum amantißimus, inſigne ei dedit priuilegium, quod cupreæ tabulæ inſcriptum meridionalibus Summæ Eccleſiæ portis appenſum eſt. In ambitu eius priuilegij leguntur hi ſequentes uerſiculi:

A cenſu capitum ſis libera munere noſtro,
Te libertate digna fruaris ea.

Sit

Sit tibi Wormacia laus hinc & fructus honoris,
Quod pia, quod prudens, quod bene fida manes.

Huius Episcopi temporibus multa abstraxit per uim Ecclesiæ Wormaciensi, Palatinus quidam Rheni Conradus: quæ tamen Episcopus magnanimiter recuperauit. De qua re nati sunt postea tales uersiculi in Conradum ita uiolenter grassantem in bona Ecclesiastica.

Dux Pallatina Conradus stirpe subortus
Abstulit à sacris non bona pauca locis.
Quæ manus inde pij Conradi larga redemit
Præsulis, ac sacris ædibus illa dedit.
Aufert Conradus, Conradus restituit res:
Hic petit ergo stigem, sed petit ille polum.

38. HENRICVS primus, ex Vltraiectino Episcopatu natus: subrogatur Conrado secundo: præfuit bene ac prudenter annis nouem. Consequitur priuilegia ab Imp. Henrico VI. Obijt uicesima tertia Decembriū anni à nato Christo 1196. Sepelitur in medio choro summæ Basilicæ. Extant de eo tales uersiculi:

Quis locus Henricum nobis præfecit amicum,
Traiectum mirum tradit honore uirum.
Pontificis partes an talis obibit & artes,
Iugiter ille boues & bene pascet oues.

39. LEOPOLDVS eligitur à toto Canonicorum Wormaciensium senatu, anno Domini 1197 ex præposito Neohusiano in Episcopum: Erat insigni cum corporis tum animi robore præditus. Præfuit uiginti annis ua-

nis uaria fortuna. Decessit ex hac mortali uita decima septima februarij, anno Domini 1217. Tertio gubernationis suæ anno, mortuo Conrado Archiepiscopo Moguntino, à maiori parte Capituli, & à Philippo Imp. ad Archiepiscopatus Moguntini gubernationem uocatur. A minori uero numero senatus Canonicorum, & à Romano Pontifice, constituitur & confirmatur, Sigefridus Baro ab Eppenstein, Moguntinus Archiepiscopus. Ibi Leopoldus coacto exercitu Archiepiscopatum misere & incendijs & rapinis uastat, nec monasterijs nec templis parcens, tam diu, donec Sigefridus è Moguntia cederet: qui in Italiam profectus, à Romano Pontifice clementer exceptus est. Leopoldus potitus est quieta gubernatione utriusq; Episcopatus, quamdiu Rex Philippus esset superstes. Hoc uero per Othonem Palatinum de Witteltshach trucidato, & Othone quarto iam dominium obtinente: mutata est fortuna Leopoldi, deijcitur ab utroq; Episcopatu, ut qui extremo Pontificio Anatheniati diu iam obnoxius fuisset: redit ex Italia Moguntiam Sigefridus. Leopoldus nondum abijciens animum, collecta manu Italiam ingreditur, & bellum Romano Pontifici infert. Sed cum deessent tandem nerui rerum gerendarum, Pontifici supplex factus, non solum absolutionem, sed & Episcopatus Wormaciensis gubernaculum denuo impetrauit. Sic anno Domini 1209 Wormaciam reuersus, octo adhuc annis fœliciter ac laudabiliter præfuit. Extant de eo tales adhuc uersiculi:

Bel-

Bellicus antistes pugnace cohorte Lupoldus,
Imbelli mouit bella cruenta Papæ:
Auxilio fretus Regis quandoq; Philippi:
Qui lupus ante fuit, deniq; factus ouis.

40. HENRICVS secundus, comes Sarburgensis: eligitur unanimi totius cleri consensu ex Nouenhusiano præposito in antistitem Wormaciensem anno Domini 1217. Præfuit septendecim annis summa cum laude: seditiosam Wormaciam compescuit, & diruta Curia senatoria, consensu Imp. Friderici secundi, totam suæ iurisdictioni subiecit. Legit senatum ex quindecim tantũ præcipuæ nobilitatis ciuibus, exauthoratis quadraginta personis, quæ ad hæc usq; tempora urbi præfuerant. Fundauit monialium cœnobium instituti Cisterciensis Kirßgarten, non procul ab urbe. Obijt duodecima Septembrium, anni 1234. Sepelitur honorifice in medio choro maioris Basilicæ Wormaciensis, cum tali Epitaphio:

Vangionum Henricus generosa à stirpe subortus,
Hac comes à Sarbruck dormio præsul humo.
Ac tamen euerti (quia conspiratio facta est)
Funditus ipse meis ciuibus ante domum.

41. LANDOLPHVS nobilis ab Hoheneck, prope Keyserslutern natus: eligitur unanimibus totius Canonicorum senatus suffragijs, anno Domini 1234, ex Decano summi collegij in Episcopũ: confirmatur à Sigefrido Archiepiscopo Moguntino: inuestitur regalib.

Haga-

Haganoæ, ab Henrico rege Imp. Friderici secundi filio. Præfuit tredecim annis. Obijt in die S. Medardi, anno Domini 1247. Sepelitur in choro Monialium cœnobij, quod uulgo Nonnarum Monasterium uocant: & quod ipse reformauit, ac eiectis Benedictinæ professionis non admodum castis monialibus, Bernhardini instituti sororibus habitandum dedit. Sub hoc Episcopo, Wormacia grauissima obsidione cincta est, anno Domini 1235 ab Henrico rege, Imperatoris Friderici secundi seditioso filio, sed liberata ab Imperatore Friderico, ex Italia redeunte: qui Wormaciam ueniens Henricum filium ueniam petentem in gratiam non recepit, sed captum Heydelbergam abduci ac iterum inde ad Alzheymiũ deduci curauit: ubi cum per annũ fere detentus fuisset, tandem in regnum Siciliæ abductus, ac ibi in arce quadam perpetuæ custodiæ mancipatus est: Episcopus Landolphus (quod Henrico Regi in proprium parentem seditioso adhæsisset) ex urbe & Episcopatu ab Imperatore Friderico deiectus est, sed interuenientibus multorum principum, & ipsius etiam Reipub. Wormaciensis precibus post pauculos menses restitutus. Imperator eodem anno, ducta Domina Elysabetha Angliæ Regis sorore, Wormaciæ nuptias celebrauit. Sub eodem Episcopo perijt incendio media fere pars urbis Wormaciensis cum hominibus trecentis in ipso die Palmarum anni à nato Christo 1241: quotempore Sigefridus Moguntinus Archiepiscopus sum-

mus

mus erat hostis, & persequutor cum urbis tum Episcopi Wormaciensis.

42. CONRADVS tertius, nobilis à Turckheym Decanus summi Collegij Moguntini, eligitur unanimi consensu totius cleri in Vuormaciensem Episcopum, fuit uir sapientia & eloquentia insigni præditus, sed summus hostis Episcopi Landolphi, quod is contra Romanum Pontificem & urbi Vuormaciensi & Imperatori Friderico secundo, coniunctior esset: is tricesimo à prima electione die, descendit per Rhenum Nouesium, ubi sciebat esse Legatũ quendam Pontificium, à quo confirmatus & consecratus est. Cum uero inde reuerteretur, incidit apud Laureacum in grauissimum morbum, ac ibi sexta Octobrium, quæ erat tricesima prima dies post adeptam à Legato Pontificio consecrationem, in Domino obdormiuit: anno quo antecessor Landolphus etiam ex hac uita emigrarat. Reuehitur Moguntiam, ac ibi honorifice sepelitur in summa Basilica ante aram D. Petri.

43. RYCHARDVS nobilis heros à Thaun, uir eximie doctus ac prudentissimus, eligitur ab una summi collegij Canonicorum parte in successorem Episcopi Conradi: confirmatur mox à Legato quodam Pontificio, anno Domini 1247. Contra hunc eligitur ab alia ac maiori parte Canonicorum, præpositus Nouenhusianus, Eberhardus Hirsutus comes de Bayenburg uel Bomenburg Hessus, is ab Archiepiscopo Moguntino Sige-

no Sigefrido confirmatur. Eberhardus iste, Imp. Friderico secundo bene propicius, hoc solo nomine, cæpit inuisus fieri, & Romano Pontifici & Gulielmo Hollandiæ duci in Imperatorem iam contra Conradum Friderici filium electo. Richardus uero Gulielmo Regi fauens, ab eodem etiam fortiter adiutus ac defensus est. Hoc Schismate cum misere affligeretur Wormacia, & electorum neuter cedere uellet: mandat Gulielmus Imperator serio Wormaciensi Reipublicæ, ut Richardum intromittat, quod etsi primum negaret se illa admissuram, tamen Richardus in Vigilia Cathedræ Petri, anno Domini Millesimo ducentesimo quinquagesimo tertio, Wormaciam insigni equitatu ingressus, postero die totum senatum ac maiorem ciuium partem ad se inuitans, humaniter excepit conuiuio lautissimo, concilians sibi tali humanitate animos ciuium, quos nullus antea Episcopus sic inuitarat: facta postea conuentione cum Eberhardo præposito (cui cedenti annuam pensionem numerabat) quieta sic gubernatione potitus est. Recuperauit ad Episcopatum Wormaciensem, Wimpinam præclarum oppidum ad Necharum situ. Obijt septima Nouembrium anni à nato Christo Millesimi ducentesimi quinquagesimi septimi, cum iam à prima electione decennium effluxisset, sepelitur ante aram Sanctæ Crucis in summa Basilica Wormaciensi.

44. EBERHARDVS Hirsutus comes de Bayen

Bayenburg uel Bomenburg: præpositus Nouenhusianus antea per discordiam etsi à maiori Canonicorum parte electus, sed tamen à Pontifice ac Cæsare non confirmatus: iam mortuo Richardo anno Dominicæ incarnationis Millesimo ducentesimo quinquagesimo septimo: iterum ad clauum Episcopatus Vuormaciensis repetitur, ac ne nunc quidem sine discordia, nam aliquibus Burcardus quidam summæ Ecclesiæ Vuormaciensis Decanus, Episcopatui præficiendus censebatur, qui considerans quàm noxia essent rebus publicis ac Ecclesijs Schismata, exigua pensione annua contentus, facile pacari potuit. Sic Eberhardus uiginti annis laudabiliter præfuit. Sub eius gubernatione dimidia penè urbis pars, bis calamitosissimo incendio conflagrauit, incomparabili urbis iactura. Primum anno Domini Millesimo ducentesimo quinquagesimo nono, in die Apostolorum Philippi & Iacobi. Deinde anno salutis Millesimo ducentesimo sexagesimo nono. Obijt uicesima secunda Februarij, Anno Domini 1277 apud montem Pessulanum, cum iter faceret missus à Rudolpho Imperatore in Gallias: reuehitur inde in suam diocesin, & sepelitur in Otternburgo Cisterciensis instituti Monasterio.

45. FRIDERICVS Hirsutus comes de Bayenburg Hessus: germanus frater Eberhardi Episcopi, eligitur post mortem fratris unanimi consensu totius Canonicorũ senatus anno 1277: præfuit 5 annis 4 mensib.

Obijt

Obijt anno Domini 1283 uicesima Maij, sepelitur in Ecclesia Cathedrali. Huius Episcopi temporibus fundatum est cœnobium Hochẽheymense, monialium Cœli Coronæ à Tirolpho Smiczelio nobili ac strenuo uiro, & equite aurato.

46. SIMON nobilis heros de Schoneck, ita insigni uirtute ac uitæ morumq; honestate præditus, ut uulgo Religiosorum omnium speculum appellaretur. Eligitur anno Domini 1283, præfuit laudabiliter ac utiliter annis octo, mensibus tribus, diebus quatuordecim. Obijt uicesima prima Nouembrium anni à nato Christo 1291. Sepelitur in Monasterio Franckental. Sub eo misere uastant ciues Vuormaciense Nouenhusium.

47. EBERHARDVS secundus, nobilis heros à Stralenberg: præpositus Nouenhusianus, eligitur ab aliquibus summi collegij Canonicis in Episcopum, ab alijs uero postulatur Gerhardus Hirsutus comes à Bayenburg, Germanus frater superiorum duorũ Episcoporum Eberhardi ac Friderici, præpositus ad Sanctum Paulum. Ex hoc etsi non diu durante schismate magnum etiam uulnus accepisset Ecclesia Vuormaciensis: nisi res composita fuisset per Archiepiscopum Moguntinum Gerardum ab Eppenstein, qui interposita sua authoritate, Gerhardo exiguam pensionem numerari debere, Eberhardum uero gubernationi præficiendum censuit, quem & confirmauit. Post hanc conciliationem uixit Gerardus duobus tantũ mensibus. Eberhardus

hardus uero septimanis una & uiginti, diebus tribus. Obijt in die S. Othmari, anno Domini 1293. Sepelitur honorificè in Schonouiensi Cisterciensis instituti cœnobio.

43. EMYCHO comes Hirsutus à Bayenburg, summi Canonicorum collegij præpositus, eligitur concordibus suffragijs totius Capituli in uigilia S. Thomæ Apostoli, anno Domini 1293. Confirmatur à Gerardo Archiepiscopo Moguntino, in festo trium Regum sequentis anni, consecratur in uigilia resurrectionis dominicæ, uir admodum pius in pauperes, & benignissimus Eleemosynarum distributor: honestate uitæ & morum innocentia clarissimus. Liberalissime donarat adhuc præpositus, Collegium D. Virginis, cuius merito secundus fundator dici & celebrari debet. Præfuit optime annis quatuor, septimanis 13, diebus tribus. Obijt in uigilia S. Iacobi Apostoli, anno dominicæ incarnationis 1299. Sepelitur monastica ueste indutus cum publico omnium ciuium luctu, in Cathedralis Basilicæ choro ante pulpitum. Sub eo iam iterum anno Domini 1298 miserrime conflagrarat, dimidia ferè urbis pars in die Sanctorum Apostolorum Philippi & Iacobi.

49. EBERVVINVS nobilis à Kronenberg, eligitur unanimi totius summi collegij consensu, in Episcopum Vuormaciensem, anno Domini 1299 confirmatur in die S. Thomæ. Præfuit tribus annis & septendecim septimanis. Obijt uicesima Maij, anno salutis 1303: sepe

litur in summo Wormaciensi templo ante pulpitum ad sinistram: post eum propter maxime discordes Canonicorum sententias ac perpetuas de dominio altercationes uacauit sedes Vangionensis quinq; pene annis. Huius Episcopi Eberwini temporibus cõstruxit Wormaciæ, non procul à Nouenhusiano Collegio, ciuis quidam opulentus Iacobus Engelman cum consensu coniugis suæ Liebæ uel Charitatis totius q; familiæ ex domo quadam sua, quam Columbarũ domum uulgus appellabat, monialium cœnobiũ, Liebenouium, quasi Liebæ uel Charitatis agrum cognominatum: cum uero Engelmannus morte præuentus absoluere ipse non posset, datis Episcopo Eberwino pecunijs eum ad id strenue absoluendum, ac pijs tandem sororibus commendandum, summe obtestatus et exhortatus, ex hac mortali uita conceßit. Episcopus Monasteriũ inchoatũ faeliciter absoluit, multa de suis etiam liberalißime adijciẽs.

50. EMERICVS nobilis heros à Schönegk, germanus frater Simonis Episcopi supra celebrati: constituitur Episcopus Wormaciensis post longas summi collegij Canonicorum altercationes, quorum quisq; libenter Episcopatui sese præfici passus esset, ab ipso Romano Pontifice. Ingressus est Wormaciam egregio equitatu & honorifice, cum à clero tum senatu populoq; exceptus in die S. Gregorij: Anno Domini 1308. Præfuit laudabiliter ac prudentißime annis decem, & clero & omnibus ciuibus suis longe charißimus.

Obijt

Obijt decima Februarij, Anno Domini 1318. Sepelitur in anteriore choro summæ Basilicæ ante aram maximam, sub marmore, cui hi uersus Orichalcinis literis affabre inserti sunt.

Præsul Emericus, uigil in prece: pacis amicus,
Subiectis gratus: studuit tamen esse beatus.
Mens sibi deuota fuit & sacra lectio nota,
Dat uitæ mores senij uenerabilis ætas.

51. HENRICVS tertius huius nominis: nobilis heros à Thaun, præpositus summi collegij Wormaciensis, eligitur in Episcopum ultima Aprilis unanimi consensu totius cleri. Confirmatur in die S. Bonifacij ab Archiepiscopo Moguntino. Gubernauit Ecclesiam Wormaciensem per unum tantum annum et dies tres. Obijt octaua Iunij in ipsa die S. Bonifacij, anni Christianorum Millesimi trecentesimi decimi noni: sepelitur in summæ Basilicæ choro D. Martino dicato, ante eiusdem nominis aram.

51. CHVNO nobilis heros à Schoneck, Simonis ac Emerici Episcoporum ex fratre nepos, Decanus summi collegij, uir eximie doctus: eligitur in Wormaciensis Ecclesiæ præsulem ac antistitem postridie Diui Laurentij, anno Domini 1319. Ingreditur Wormaciam insigni equitatu in uigilia omnium Sanctorum. Consecratur anno sequenti ab Episcopis Godefrido Mindensi & Emichone Spirensi. Præfuit annis decem. Sub huius Episcopi gubernatione corruerunt, anno

Domini 1325. in die Simonis & Iudæ Apostolorum, impetuoso quodam turbine maxima quædam urbis Vuormaciensis ædificia: inter quæ ita prorsus laceratum fuit Dominicastrorum templum, ut in totius triennij spacio uix posset restitui & instaurari. Postea decessit ex hac lachrymarum ualle Episcopus Chuno, uicesima quinta Iunij, anno Domini 1329. Sepelitur in summæ Basilicæ anteriore choro, ante summam aram, in medio aliorum duorum Episcoporum.

53. GERLACVS pincerna ac Dominus de Erbach, mortuo Chunone seipsum intrusit, fretus familiæ ac gentis suæ potentia: cum Capitulum Episcopatus gubernationem commendasset Baldouino Archiepiscopo Treuerensi ac Moguntino. Præfuit tribus annis, decessit ex hac mortali uita anno 1332, decima octaua Ianuarij, sepelitur in S. Martini choro ante aram in sinistra positam. Tumulo eius tantum gentis insignia superaddita sunt.

54. SALOMANNVS Vualdboto cognominatus, ex ueteri ac honesta Moguntinæ urbis familianatus, successit antistiti Gerlaco, à Pontifice Maximo Iohanne uicesimo secundo Episcopatui Vuormaciensi præfectus, sine senatus Canonicorum consensu. Confirmatur à Pontifice Maximo Benedicto duodecimo: erat uir præclare doctus, & prudentia præditus singulari. Venientem autem Salomonem uel Salomannum istum clerus summi Collegij recipere nolens, contra eum elegit Ste-

git Stephanum quendam, qui cuias fuerit uel ex qua familia ortus, ignoratur. Sic nouum Schisma in Ecclesia Vangionum natum, totum Episcopatũ misere exhausit, & pene irrecuperabilibus damnis affecit: durauit enim hoc Schisma & ista duorum de Episcopatus possessione certantium, ac Episcopatus bona misere dilapidantium infesta gubernatio decem annis: in quibus excommunicauit Rom. Pont. totum clerũ & wormaciensem. Tandem res composita est anno Domini 1342. Salomon mansit Episcopus, Stephanus cedere coactus fuit. Pont. Max. Clemens sextus Salomoni Episcopo potestatem dedit absoluendi clerum & wormaciensem à Pontificio anathemate: hanc absolutionem si clerus consequi uoluit, oportuit eum Episcopo magnam pecuniarum summam persoluere. Præfuit Episcopus Salomon post factam Schismatis compositionem annis adhuc septem. Obijt anno Domini 1349.

55. THEODORICVS nobilis heros à Popparten, Bauarus cognominatus: eligitur ab unanimiter consentiente clero & wormaciensi anno Domini 1349: Imperante Carolo IIII. Præfuit prudenter & utiliter annis sedecim. Erat Episcopus honestissimæ ac optimæ uitæ. Consequutus est omnium priuilegiorum suorum confirmationem ab Imp. Carolo IIII, anno Domini 1366: quo anno ad Metensis Episcopatus gubernationem auocatus, & wormaciensem postea libere resignauit. Contra hunc Episcopum bis seditiosa fuit & wor-

matia, supra plurimas antea factas transactiones & de perpetua pace ac fide conuentiones honestissimas.

56. IOANNES cognomento Schadlandius, ordinis Prædicatorum & sacrarum scripturarum magnificus doctor, Legatus Pontificius, cuius plurima extant scripta: constituitur à Rom. Pont. Episcopus Culmiensis, ubi eum non diu fuisset, Hildesheymensi Episcopatui à Gregorio decimo præficitur anno Domini 1362, cui cum duobus saltem annis præfuisset & inquietam uideret esse gubernationem illam, propter quotidianos ferè Brunsuicensium principum tumultus suisq; studijs minus conuenientem: resignata gubernatione tota, Romã redijt, ubi post pauculos annos à Romano Pontifice quietiorem locum petens, utramq; Augustanam uidelicet & Wormaciensem Ecclesiam consequutus est, anno Christianorum Millesimo trecentesimo sexagesimo octauo. Sed cum Augustæ inter senatum clerum ac populum tumultus essent grauissimi, non diu Augustæ mansit, sed ablatis inde secum multis Ecclesiæ clinodijs Wormaciam concessit, ubi cum etiam non esset admodum gratus, uarij in eum tumultus excitati sunt: quibus tamen à Palatino Ruperto compositis Augustanum Episcopatum, anno Dominicæ incarnationis 1372 libere resignauit, Wormaciensi contentus. Obijt postea anno Domini 1373: sepelitur apud Confluentiam in Prædicatorum cœnobij templo ad dextram aram, cum tali inscriptione:

Hic

Hic iacet Dominus Ioannes Schadland de Colonia, Magister Theologiæ: inquisitor Hæreticorum, Episcopus Ecclesiarum Culmensis, Hildesheymensis, Wormaciensis & Augustensis: ordinis Prædicatorum, qui obijt anno Domini 1378 Calendis Aprilibus.

57 EGKARDVS nobilis à Dersch, eligitur à Capitulo Wormaciensi anno Domini 1377, cum sedes Episcopalis uacasset penè quatuor annis. Sedit plerunq; Ladenburgi, nusquam prodiens quàm in templum. Pacis studiosissimus & amantissimus, sed qui pacata gubernatione propter perpetuas Wormaciensium seditiones, & cum clero digladiationes non diu potitus est. Præfuit annis uiginti octo inter maximas turbas ac summos ciuium suorum tumultus, qui à Ruperto Rheni Palatino, postea in Imperatorem electo, aliquoties compositi & conciliati, semper renouati sunt. Obijt decima quarta Maij, anno Christi 1405 quo anno totus clerus secessione facta è Wormacia discesserat. Episcopus Eckardus Wormaciam reuectus & in summæ Basilicæ anteriore choro, ante pulpitum, in medio duorum aliorum Episcoporum honorifice depositus & terræ mandatus est.

58. MATHAEVS Cracouianus ex Poloniæ regno natus, doctor sacrarũ scripturarum, Academiarũ Parisiensis ac Bragensis rector: multa scripsit, quæ in Franckentalẽsi monasterio adseruantur & ostendũtur,

fuit Cancellarius Imperatoris Ruperti Palatini, cuius interceßione consequutus est Episcopatum Wormaciensem: cui summa prudentia ac utilißime præfuit quinq; annis. Sub hoc Episcopo redijt clerus post triennale exilium in urbem Wormaciensem, compositis & conciliatis omnibus prioribus dißidijs authoritate cum Imp. Ruperti, tum Ioannis Archiepiscopi Moguntini: id factum est anno Domini 1407. Postea cum adhuc tribus annis præfuisset, ualedixit huic mortali uitæ, quinta Martij, anno salutis 1410. Sepelitur in medio choro Wormaciensis Basilicæ.

59. IOANNES secundus, nobilis uir à Fleckenstein, subrogatur Mathæo antistiti anno Domini 1410: præfuit annis sedecim. Obijt Ladenburgi decima octaua Maij, anno dominicæ incarnationis 1426. Reuehitur Wormaciam, & ibi in Cathedralis Ecclesiæ anteriore choro honorifice sepelitur. Anno Domini 1423 iterum seditiosa fuit Wormacia in Episcopum & clerum, ex quo graues ac perniciosi tumultus orti essent, nisi sequenti anno à Palatino Ludouico, & Conrado Archiepiscopo Moguntino omnia composita sopita & pacata fuissent.

60. FRIDERICVS secundus, nobilis à Domnegk: eligitur in Episcopum Wormaciensis Ecclesiæ, unanimi consensu summi Canonicorum senatus, ipsa die S. Agathæ, anno Domini 1427. Præfuit nouendecim annis. Renouauit ac illustrauit Kirßgartense Mo-

naste-

nasterium in agro Wormaciensi, non procul ab urbe situm: in quo cum omnes Moniales peste essent absumptæ, dedit id Canonicis Regularibus S. Augustini habitandum. Absoluit naturæ debitum Calendis Iulijs anni Christianorum 1445. Sepelitur in summi templi Wormaciensis anteriore choro, ante aram summam in medio aliorum duorum Episcoporum. Sub hoc coorta et iterum Episcopi prudentia & circumiacentis nobilitatis uirtute pacata est, ingens seditio populi in Agro Wormaciensi habitantis: anno Domini 1440. His perpetuis seditionibus ac discordijs & Vrbs & Ecclesia Wormaciensis summe exhausta, semperq; afflictior ac pauperior facta, ad pristinam dignitatem et potentiam peruenire difficile potuit.

61. LVDOVICVS ab Ast, uir nobilis & ita eximie doctus, ut doctoratus etiam titulo insignitus fuerit: Præpositus ad S. Martinum Wormaciæ, Palatini Ludouici præcipuus Consiliarius. Subrogatur Episcopo Friderico unanimibus totius Capituli sententijs: sed cum is quietem amaret, & uideret officium Episcopale plenum esse periculi, post sex hebdomadas oblatam dignitatem cum summa gratiarum actione senatui Canonicorum libere resignauit, suis fortunulis pulchre & cum summa laude contentus.

61. REINHARDVS nobilis heros à Sickingen, eligitur anno Domini 1446: præfuit periculosis et difficilimis temporibus prudentissime, annis triginta sex.

Obijt Ladenburgi in uigilia S. Mariæ Magdalenæ anni à nato Christo humani generis redemptore 1483. Reuehitur Wormaciam & honorifice ibi conditur in sacello S. Egidij à se extructo. Extat de eo tale distychon, in cuius literis numeralibus est annus & dies quibus Episcopus ex hac lachrymarum ualle emigrauit.

VangIoReInharDI PraXeDIs LVCe LICenter
A SICkIng pLangat fata sVpreMa patrIs.

63. IOANNES tertius, nobilis à Dalburg, eximia uirtute ac doctrina longe præstantißimus, trium linguarum egregie peritus, renascentium in Germanijs humanitatis ac Philosophiæ studiorum summus fautor ac Mæcenas: uir sapientißimus, & Ludouici iccirco Palatini Electoris præcipuus consiliarius. Eligitur in antistitem Wormaciensis Ecclesiæ anno Christi 1431: Habuit summum amicum ac præceptorem etiam Rodolphum Agricolam, qui primus ferè barbariem undiquaq; oppugnans, latinarum ac Græcarum literarum studia in Germanijs exuscitauit: Reuchlinum item qui Hæbræas literas primus in germania professus est, & Latinas Comœdias huic ipsi Episcopo exhibitas ac dedicatas scripsit, egit, ædidit & publicauit. Præfuit Episcopatui honestißime ac optime annis uiginti. Vidit sua etiam ætate tumultuantem ac grauiter ferocientem in clerum, & in templa Wormaciam, anno dominicæ incarnationis Millesimo quadringentesimo

tesimo nonagesimo nono, quo clerus ex urbe Ladenburgum secessit, & non nisi post completum decennium redijt. Obijt reuerendissimus & omnium sæculorum memoria dignissimus antistes uicesima septima Iulij anno dominicæ incarnationis 1503. Vide de eo Paralipomena Vrspergensis Abbatis Chronicis addita.

64. REINHARDVS nobilis à Riepur, eligitur Ladenburgi in Wormaciensem Episcopum, à toto summi Collegij Canonicorum senatu, decima nona Augusti, anno Christianæ redemptionis 1503. Secundo anno gubernationis uidit undiquaq; irruptiones fieri in suum Episcopatum ab his qui confecto bello Bauarico Philippum Palatinum à Diuo Maximiliano Imperialis Banni fulmine tactum ferro & igni persequebantur: Ex quo numero erant Ericus dux Brunsuicensis, Vlricus dux Wirtenbergensis & Gulielmus Hassorum Landgrauius. Hæc calamitas tali uersiculo tum comprehensa & posteritatis memoriæ ac notitiæ commendata est, in quo numerus anni etiam ex literis numeralibus deprehendi potest, millesimus uidelicet quingentesimus & quartus.

HaSSo CreMat trIstI faCe: flens perIt aCCoLa rhenI.

Reconciliatur Reipub. Wormaciensi anno domini 1509 in Comicijs à Diuo Maximiliano illic habitis, studio ac diligentia Iacobi Archiepiscopi Treuerensis & Friderici Saxoniæ Electoris: ita ut eodem anno totus clerus in urbem rediret. Hæc Amnistia & recon-

reconciliatio utrinq; exulceratißimorum animorum non diu durauit, ſed mox eam noui tumltus exceperunt, qui cauſſam præbuerunt bello Sickingenſi, quod anno Domini 1515, uiuente adhuc Diuo Maximiliano cæpit. Hi tumultus iterum pacati ſunt per Palatinum Ludouicum Electorem ac uiceregem anno Domini 1519. Sequente anno ingreditur inſigni pompa equeſtri Vuormaciam, ſeptingentorum equitum, ac decem principum (qui iam ad coronationem noui Imperatoris Caroli V. Aquiſgranum deſcenſuri erant) multorum item comitum ac Baronum ſplendidißimo comitatu. Poſtea itum eſt Aquiſgranum, unde omnes principes cum coronato Imperatore mox Vuormaciam reuerſi ſunt ad comitia. Effluxerant iam ſeptendecim anni à prima electione, uſq; ad ingreſſum: Sperabat bonus princeps deſituros iam & quieturos omnes ueteres tumultus, & rediturum optimæ ac placidißimæ pacis aureum tandem aliquod ſæculum: ſed longe fefelliteum iſta ſpes, Iam enim propter mutatum doctrinæ genus in Germanijs nouæ & uehementißimæ turbæ oriebantur undiquaq;. Hæc omnia effecerunt, ut Epiſcopus de gubernatione Epiſcopatus reſignanda iam cogitans, initio coadiutorem peteret, prudentißimum heroa Philippum à Flersheym Vuormacienſem ac Spirenſem Canonicum, excellēti uirtute præditum: Hæc Epiſcopi uoluntas & petitio à Rom. Pont. & approbata & confirmata eſt. Videntes autem principes Palatini peti

coadiu-

coadiutorem Vuormaciensis Ecclesiæ gubernationi, de qua ipsi optime essent meriti: commendarunt fratrem suum, Palatinum Henricum senatui Canonicorum, additis precibus, ut huic gubernatio traderetur, tum se etiam operam daturos quàm maxime, ut Episcopatus dignitas ac res conseruarentur, & ad pristinum decus aliquando redirent. Etsi uero ad eam dignitatem non solum à Vuormaciensi clero postulatus esset Flersheymius, sed Pontificia etiam authoritate confirmatus: tamen qua erat incomparabili morum ac uitæ dexteritate uirtute ac modestia præditus, parato cessit animo principum Palatinorum consilio ac uoluntati, nihil dubitans, quin esset authoritas tantæ familiæ multum profutura Ecclesiæ Vuormaciensi. Sic Henricus Palatinus in coadiutorem assumptus est, anno Domini 1513, cui summam spem de sese pollicenti, sequente anno Reinhardus totam etiam gubernationem commendabat, reseruata exigua sibi pensione & monasterij Ramsensis Episcopatui nuper incorporati possessione: in qua tranquille iam se uicturum sperabat, Sed nec ista spes satis tuta aut firma fuit. Nam proximo anno sequuta est incomparabilis illa seditiosorum agricolarum coniuratio, quæ per totam Germaniam non aliter q̃ improhibile aliquod incendium grassata est: nec uero iam in agro solum, sed in urbe quoq; crudeliter tumultuabatur, & quemadmodum clauus clauum trudit, ita alius furor alium peperit; Erat tum in Vltraiectina Ecclesia

Henricus

Henricus Palatinus, ubi etiam grauissimi motus ei sedendi ac paeandi erant. Reinhardus interim in cœnobiolo suo non tutus, in fortiorem locum, castri & oppidi Nouileyningensis sese recipiens, tãdem undiquaq; grassantibus ac impune adhuc ferocientibus agricolis suplex factus, pacem quidem impetrauit, sed non admodum diuturnam, nam post pauculos dies Ramsense cœnobium (in quo hactenus habitarat) à seditiosis agricolarum cohortibus direptum ac spoliatum est.

Non, mihi si linguæ centum sint oraq; centum,
Agricolarum omnes possem recitare furores.
Et quas Vangionum Reinhardus Episcopus urbis
Sustinuit curas, & quantas uiderit iras:
Quàm uarios motus. Nec, si mihi ferrea sit uox:
Possem omnes Henerice illos narrare tumultus
Qui te exceperunt & sunt tam longa sequuti
Tempora. Mæonijs opus esset uiribus atq;
Mæonio calamo, haud humili exiliq; Camena:
Non ita simplicibus numeris breuibusq; libellis
Quales nostra ædit lugubri hoc tempore Musa
Tempore quo Musis lugubrius haud fuit ullum.
Parcite semideiiccirco uos, parcite nobis
Quod breuiter uestras ita res percurrimus illas
Magnificas, & non nisi summis uatibus aptas:
Quas nobis breuiter saltem tetigisse, sat esto.

Apostrophe ad Henricũ Palatinũ.

Reinhardus uidens nouorum tumultuum ac seditionum nullum esse finem, Henrico Palatino (qui iam Vltraiectina

iectina Ecclesia exciderat) totam gubernationem Vuormaciēsis sedis cōmendat, ac sese quietis ergò in familiæ ac gentis suæ castrum Riepur (quod in Marchionatu Badensi situ est) recipiens, post pauculos menses ibi naturæ debitum, annorum & dierum plenus, absoluit 19 Aprilis, anno Domini 1533, cum à prima ipsius electione triginta anni effluxissent. Reuehitur ex arce Riepurensi Vuormaciam, & ibi in summa Basilica & in media superioris chori area honorifice deponitur ac terræ mandatur.

65. HENRICVS quartus: Palatinus Rheni, & utriusq; Bauariæ dux, Philippi Electoris filius, Ludouici ac Friderici optimorum principum ac Electorum frater: eximia uirtute, iustitiæ et clemētiæ studio ac laude, sapientia itē et humanitate summa præditus. Præpositus primum summi templi Argentinensis, Canonicus Coloniensis: præpositus item Aquisgranensis & Elephancensis, quas dignitates omnes Pontificia authoritate habebat confirmatas: quarum item Regalibus, & feudis inuestitur ab Imperatore Diuo Carolo V. anno Domini Millesimo quingentesimo uicesimo primo. Assumitur in coadiutorem gubernationis & Ecclesiæ Wormaciensis anno Domini 1523. Cumq; sequente anno Dominicæ incarnationis 1524 decessisset ex hac lachrymarum ualle Philippus Burgundio, Episcopus Vltraiectinus: uocatus est ad eius etiam Episcopatus gubernationem, unanimi totius cleri consensu.

Confir-

Confirmatur à Rom. Pont. in utriusq; diocęseos antistitem ac gubernatorem. Sed qualis eum fortuna excęperit Vuormaciæ, dictum est breuiter supra: qualis uero Vltraiecti, id studiosius lector petat ex bello Traiectino, quod ab Henrico Bomelio quodam eleganter descriptum, Marburgi superioribus annis æditum est. Defatigatus tandem tumultibus Vltraiectinis cum aduersa ualetudine etiam impeditus labanti Ecclesiæ subuenire aut consulere tantæ rerum difficultati non posset: totam eam gubernationem Romano Pontifici ac Imperatori Diuo Carolo V. resignauit: Vuormaciam concedens, ubi mox arcem Dirmstein à seditiosis agricolis antea euersam, pulchrius quàm unquam fuerat, & fortius instaurauit. Habebat fratrem Germanum, Philippum Palatinum Episcopum Frisingensem ac Mammillensem: qui cum anno Christianæ salutis Millesimo quingentesimo quadragesimo rebus mortalibus exemptus, uitæ huic ualedixisset, successit ei anno gratiæ Millesimo quingentesimo quadragesimo secundo, iste etiam Henricus antistes Vuormaciensis. Frysingi igitur in Bauaris residens, hodie adhuc utriq; Episcopatui summa cum laude præest.

Christus ab æthereo spectans mortalia templo,
Incolumem & mente & corpore seruet eum.
Ac post emeritos longæui Nestoris annos.
Aurea præstantem ducat in astra senem.

Ad ins

AD INCLYTAM VRBEM AVGVstanam, in Sueuis, Schediasma Casparis Bruschij Poëtæ Laureati.

Vrbs Augusta potens, Vrbs Augustißima salue,
Vindelici decus & gloria prima soli.
Accipe Pontificum laudes Vrbs clara tuorum,
Atq; auide ueterum perlege facta patrum.
E tenebris qui te in lucem eduxere coruscam,
Noscere & æternum te docuere Deum.
Illum nempe Deum qui solus trinus & unus,
Per gnatum est clemens propicius q̃; suum.
Qui uerbo nos hac regit ipsa in paupere uita,
Quod uerbum est summi filius ipse Dei.
Ad regni donec superi nos colligat aulas,
In quibus æterna est uita futura pijs.
Hos inquam si Pontifices patresq̃; ducesq̃;,
Vis collectores forte uidere tuos.
Illustratoresq̃; tuos in paupere uita hac,
Qui fecere tibi mœnia, templa, domos:
Hunc lege quem latio damus hic sermone libellum,
Res te equidem uarias ille docere potest.
Quem clementer ut excipias Vrbs inclyta, te per
Aeternas laudes testor & oro tuas.

OCTAVVM CAPVT de omnibus Episcopis Ecclesiæ Augustanæ in Sueuis.

DE AVGVSTANI in Sueuis uetustißimi Episcopatus, initio ac origine prima, propter uarias eas q; non adeo bene consentientes diuersorũ narrationes, uix certi aliquid Lectori polliceri possum. Narrabo tamen bona fide ac breuiter, quæ hac ipsa de re in uetustißimis chartis ac monumentis inueniuntur. Aiunt annum Domini circiter 196 ex Hispanijs in Germaniam et ad Augustam Vindelicorũ uenisse sanctum quendã Episcopũ Narcissum, plantandæ ac propagandæ ibi Christianæ doctrinæ ac relligionis ergò. Nã etsi S. Lucius Churiensis Rhetiæ Apostolus Christum antea etiam Augustanis ac circumiacentibus Vindelicis cõcionatus esset, tamen à gentilicijs suis superstitionibus abduci tum non potuerunt. At Episcopo Narcisso idem Christi Euangelium maiore fortaßis spiritu ac zelo annunciante, & luculentius populo rudi proponente, cæperunt emolliri tandem:

Sœua Sueuorum et Mauortia & effera corda.

Conuersos igitur ad Christi cognitionem ac profeßionem

nem multos Vindelicos baptisauit S. Narcissus, imprimis uero Dominam Hilariam eiusq; filiam, Afram: quas Cypri Reginas fuisse affirmant, ac Dominæ Hilariæ fratrem Sosimum: quem præstanti ingenio eloquentia item ac mediocri doctrina præditum, ut ipse etiam Christum Dei filium rudi adhuc Alemannorum populo prædicaret, pie & grauiter aliquoties exhortatus facile persuasit. Hunc Sosimum S. Narcissus non iam amplius Sosimum, sed S. Dionysium appellans, Dionysij Ariopagitæ conterranei ac compatriotæ ferè sui uirtutem ac uitæ sanctimoniam uel imitari eum uel etiam superare uolebat. Sic Sosimus ille uel Dionysius, aliquandiu præsente adhuc, & postea redeunte in Hispanias suas Sancto Narcisso Augustanis & Vindelicis Christum intrepida uoce duobus penè annis concionatus est: Cum autem reprehenderet acriter Idolomanias gentilicias, & contra statuas Ethnicorum Deorum solum & unum Deum, illum uidelicet qui trinus & unus esset, adorandum concionaretur: irruit in eum ac totam eius familiam, in pias item ac Christianismo nuper initiatas puellas Afram, Dignam, Eunomiam ac Eutropiam, & in harum omnium Dominam ac formatricem Hylariam Gaius Tyrānus, Diocletiani Imp. ac Ecclesiæ Christianæ summi persequutoris præfectus: Hanc totam inquam Sancti uiri Sosimi nouam adhuc scholam & Ecclesiam ad suplicium rapiens, primum exquisitissimis

tormentis misere cruciauit, postea cum nulla spes esset Tyranno, redituros istos Christi Confessores ad gentilicias abominationes: statim ut interficerentur etiam omnes, apparitoribus suis præcepit. Hoc factum legitur annum Christi circiter trecentesimum: & hunc Sosimum uel Dionysium sanctum Dei Martyrem suum primum Episcopum tota Augustensis Ecclesia iactat, prædicat, & unanimi consensu confitetur. Post quem uacasse sedem Episcopalem aliquandiu non dubiũ est, propter summam Tyrannidem & crudelitatem Diocletiani Imperatoris in Christianos pariter omnes sine ullo uel sexus uel ætatis discrimine exercitam. Habitarunt S. Sosymus & eius soror Hylaria extra urbẽ Augustanam eo loco, ubi nunc est templũ S. Vdalrici: in eadem uicinia, & agros & hortos etiam habuerunt. Vnde hodie adhuc eius tractus ædes ferè omnes S. Vlrici cœnobio uectigales ac tributariæ sunt. Est hodie adhuc in Augustani cuiusdam Canonici ædibus lapis cum hac inscriptione, SOSYMVS primus.

2. BERVVELPHVS, alijs Wernolphus, Sueuus: secundus Vindelicorum & Augustanorum Christum confitentium Episcopus fuisse, & ueris pij Episcopi officijs quinq; annis præfuisse legitur, sed quando Episcopus constitutus aut quando mortuus, ignoratur.

3. TAGENBERTVS alibi Dagobertus pius ac sanctus Dei uir, ueritatis Christianæ diligentißimus doctor & assertor, præfuit Augustanis concionando

ac do

ac docendo, baptisando ac alijs pietatis Christianæ officijs annis sedecim. Post eius mortem propter summam Ecclesiarum Christum profitentium persequutionem, iterum aliquandiu sine gubernatore fuit Ecclesia Augustana.

4. MANNO, gente Sueuus: fideliter præfuit Augustanæ Ecclesiæ, pure docendo Christianos, annis 19. Quando uero præesse cœperit, aut quando eum Deus ex hac mortali uita euocarit, non inuenitur.

5. VVICHO præfuit Augustano Episcopatui octodecim annis.

6. BRICO alijs Perichus, comes Brigantinus, eligitur post mortuum Swichonem, præfuit annis uiginti, summo studio Arrianam hæresin oppugnans docendo & concionando, qua tota tum Germania etiam infecta & contaminata erat.

7. ZAYSO præfuit Augustanæ Ecclesiæ annis uno & uiginti, uixit temporibus Iustiniani Imperatoris, ac Bonifacij secundi, P. M. Inchoauit Cathedralem Basilicam D. Virginis, quam hodie adhuc summum templum Augustani habent & appellant. Post huius Episcopi ex hac mortali uita egressum, iterum uacauit aliquandiu Ecclesia Augustana, sed ob quas caussas, aut quàm diu: id omne ignoratur.

8. MARCOMANNVS præfuit Augustanis concionando ac docendo 19 annis. Post hunc aliqui ponunt tres Episcopos, fortunatum uidelicet, Philippum

& Cyriacum: sed illi Augustanæ Ecclesiæ non præfuerunt. Fortunatus enim in Galliam peregrinans ad S. Martinum, paucis aliquot diebus saltem Augustæ commoratus est. Philippus aliunde etiam Augustam adueniens ibi martyrio est coronatus. De Cyriaco nihil prorsus legitur. Ante uero ista tempora, circiter annum Christi 400 legitur S. Ambrosius Episcopus Mediolanensis ad Augustam Vindelicam ab Arrianorum hæresi repurgandam S. Albanum ac Episcopum quendam Philippensium Theonestum misisse: quibus seuere reprehendentibus ac acriter confutantibus Arrianos errores, Arriani in eos magno tumultu consurgentes, ac fremẽtes pijs doctoribus grauiter insidiati sunt, Vrsumq; comitem quẽdam eorũ captum trucidarunt. Albanus & Theonestus inde Moguntiam profecti, ibi etiam contra Arrianorum furores acerrime pugnarunt concionando ac docendo: donec uterq; Martyrij coronam acciperet.

9. S. VICTERBVS alijs Victerpus primum Monachus ac Monachorum Pædagogus, postea Abbas Elefancensis cœnobij, ab Hariolfo quodam Lingonensi Episcopo fundati: eligitur tandem in Augustanum Episcopum, à Rege Galliarum Pipino: Præfuit ibi laudabiliter ac summo Christianæ pietatis promouendæ & ampliandæ studio annis sedecim. Ad hunc Victerpum uenit Sanctus Magnus, Sancti Galli discipulus petens ab eo ueniam ac potestatem ædificandi

pro

pro se ac discipulis suis cœnobij, quod sumptibus Regis Pipini, & huius Episcopi auxilijs construxit magnificum ad Lycum amnem in Alpium Sueuiæ faucibus: unde faucense, & hodie adhuc parum immutata uoce fussense cœnobium ac oppidum id appellari solet. Obijt Victerbus decima octaua Aprilis anni à nato Christo Septingentesimi quinquagesimi secundi. Conseerauit templa Monasteriorum Cambidonensis, S. Magni, & Benedicti Purrhensis.

10. S. THOSSO parrochus Waldhofensis, cõstituitur Augustanæ Ecclesiæ Episcopus à Rege Galliarũ Pipino S. Magni precibus ac commendationibus moto, anno Domini septingentesimo quinquagesimo tertio, præfuit 11 annis. Obijt decima sexta Ianuarij anno 765. Sepelitur apud S. Afram, ubi hodie est tẽplum S. Vlrici, quo loco omnes eius antecessores cubare creduntur. Post hunc Thossonem diu uacauit sedes Augustani Episcopi propter uarios tumultus qui tum inter Germaniæ Principes ac Reges, Odilonem ac Thassilonem Bauaros, Godefridum Sueuum, & Carolum Magnum, aliosq; exarserant.

11. S. SYMBERTVS dux Lotharingiæ patre natus Amberto, matre uero Symphoriana Caroli Magni sorore, relligiosissimis coniugibus: educatur in pietatis & literarum studijs in Maurbacensi peruetori ac præpotenti Alsatiæ Cœnobio instituti Benedictini, cuius loci tandem est designatus

Abbas: ubi sic pie & honeste uixit, ut toti suo Conuentui exemplum honestæ ac innocentis uitæ præferret. Tandem cum uacasset multis iam annis Augustanus Episcopatus, propter ciuilia bella Bauariæ & Suæuiæ ducum: quæ Carolus Magnus, nondum tum Imperator, deuictis potentißimis principibus fœliciter confecerat, cœpit idem ille potentißimus Galliarum Rex, non solum Augustanam urbem egregie ampliare, sed de instaurando etiam Episcopatu diligentißime cogitare. Euocato igitur ad sese è Maurbacensi Abbatia S. Symberto nepote suo, constituit eum ex Abbate Episcopum urbis & Ecclesiæ Augustanæ anno Domini 779. Ibi cum præfuisset ille laudabiliter ac utilißime cum concionando ac docendo tum collapsa templa pulchre reparando annis triginta, euocatus est ex hac tandem lachrymarum ualle plenus dierum, decima tertia Octobrium, Anni à nata salute humani generis sempiterna 809, Imperante Carolo Magno. Sepelitur honorifice in S. Afræ templo à fese post factam ab Odilone seditioso Bauarorum duce uastationem pulchre instaurato.

12. HAVTO alijs Hanto comes de Andechs Bauarus maximus Episcopatus Augustani locupletator & donator, succeßit S. Symberto. Præfuit adhuc anno Domini 840 sub Ludouico Pio. Somnia igitur sunt, quæ eum septem tantum annis præfuisse affirmant. Habuit fratrem religiosißimæ etiam uitæ, Rathardum

Canonia

Canonicum, qui Damasiani insignis Monasterij apud Bauaros fundator esse legitur.

13. VVALTHERVS subrogatus est Hautoni, sed quo anno id ignoratur: præfuit laudabiliter & optime decem annis: fuit optime meritus de Imperatore Lothario, cui cum à legationibus tum à consilijs fuit intimis. Legitur in concordiam redegisse acerrime inter se de prædiorum quorundam possessione certantes Odogarium Archiepiscopum Moguntinum, & Abbatem Hirßfeldensem. Quando uero huic mortali uitæ ualedixerit, nusquam inuenio.

14. ADELGERVS succeßit antistiti Walthero: præfuit pie ac laudabiliter annis sedecim: Obijt anno Domini 864.

15. NEODEGARIVS uir sanctæ & innocentißimæ uitæ, succeßit Episcopo Adelgero, præfuit annis quatuor. Fuit primum Monachus, postea etiam Abbas magnificentißimi Monasterij Vttenburrhani, in Sueuis, à Silacho Francorum duce ac Ilergouiæ comite eiusq; coniuge Domina Ermensuinda fundati. Construere cæpit de nouo templum S. Magni in fauccensi cœnobio. Obijt anno Domini 869. Sepelitur in templo S. Afræ, cum tali inscriptione:

Beatißimæ memoriæ.

Requiescit hic Nidgarius Episcopus: Omnes legentes orate, ut pius Deus illi misereatur. Obijt beatus decima septima Calendarum Maij.

16. LANTHO alijs Dancko & iterum alijs Lancko dictus: constitutus est Augustanæ urbis & Ecclesiæ Episcopus, anno Domini 870, præfuit annis sex, et aliquot mensibus. Fuit magnus benefactor & illustrator monasterij Faucensis. Canonisauit & in Diuorum numerum retulit cum consensu Rom. Pont. S. Magnum, cuius uitam etiam Emerico Monacho cuidam Elefancensi eximie docto describendam & posteritati commendandam commisit. Obijt anno Domini octingentesimo septuagesimo septimo.

17. VDELMANNVS nobilißimis parentibus in Sueuia natus, eligitur in Augustanum Episcopum anno Domini 880. Præfuit annis septem, mensibus octo. Deceßit ex hac mortali uita anno Domini 888. Legitur dedicasse & consecrasse templum pagi Herberdißhofensis, ubi nomen ipsius aræ maximæ adhuc inscriptum inuenitur, paucis literis uetustate omnia immutante consumptis.

18. VVIDGARIVS uel Widogerus Abbas prius insignis Monasterij Vttenburrhani, eximie doctus & humanißimus, constituitur in Episcopum Augustanum, post defunctum Vdalmannum, anno dominicæ incarnationis 888, præfuit annis decem laudabiliter: proficiscitur anno redempti orbis 898 ad Heluetios ut eos ab erroribus gentiliciarum Idolomaniarũ in uiam Christianæ ueritatis ac fidei pijs concionibus ac admonitionibus abducat, hinc Heluetiorum Apostolus dici meruit.

meruit. Moritur & sepelitur apud Heluetios circa annum Domini 902.

19. S. ADALBERVS comes à Dillingen, genere egregie quidem nobilis, sed uirtute, sapientia & uitæ morumq; integritate longe nobilior, factus est ex Monacho Elfangensi Episcopus Augustanus, & Abbas Elfangensis, anno Domini 904, præfuit cum Episcopatui, tum Abbatiæ annis septendecim. Obijt anno Domini 922. Sepelitur apud S. Afram in sublimi ac de terra eleuato tumulo. Fuit Arnolpho Imperatori (cum adhuc esset in Elefancensi cœnobio) charissimus: eius baptisauit & postea etiam pietate literis ac bonis moribus erudiuit & informauit filium, Regem Ludouicum, qui tertius huius nominis patri in Imperij gubernatione successit. Fuit uir eximie doctus, excellens Musicus: Sangallensis Monasterij liberalissimus benefactor. Sancti Vlrici alumnus & informator. Assumpsit sex annis antequam moreretur coadiutorem Hildinum: eximia uirtute ac uitæ integritate præstantem uirum.

20. HILDINVS assumitur primum in Coadiutorem à S. Adelbero, cum quo sapienter Episcopatui præfuit annis sex, & mortuo Adelbero, electus unanimi totius cleri cõsensu, præfuit mensibus adhuc quindecim, & ex hac mortali uita fœliciter emigrauit: anno 923. Sub his duobus Episcopis simul gubernantibus Obijt anno 912 Imperator Ludouicus tertius,

Arnol

Arnolphi filius apud Lauriſſam honorifice ſepultus. In huius Epiſcopatus diuerſis (quos uidimus) Catalogis plurimum huc uſq; uariant annorum numeri: nos tamen ex illa uarietate ea ſelegimus, quæ maxime uiſa ſunt certa & ad ueritatis normam proxime accedere, et cũ alijs Chronicis ac Hiſtorijs optime cõuenire.

11. S. VDALRICVS patre Hugobaldo comite Kiburgenſi ac Dillingenſi, matre uero Gerbirga (alij Dietbergam uocant) comitiſſa Veringenſi ædi-tus: in Monaſterio Sangallẽſi ab eximiæ doctrinæ & ſapientiæ monacho quodã Vuanningo, liberaliter cum in Grammaticis tum in ſacris literis inſtitutus eſt. Poſtea S. Adelbero Epiſcopo Auguſtano commendatus, illi à legationibus & conſilijs fuit: à quo Romam aliquando ad Pont. Max. Marinum miſſus, ita pontifici ſapientia, doctrina & uirtus eius placuit, ut ſtatim eũ Adelbero Epiſcopo uellet in gubernatione Epiſcopatus ſuccedere: quem honorem ſumma humilitate deprecatus eſt. Domum reuerſus apud parentes pie uixit: donec anno Domini 923 ab Imperatore Henrico Aucupe, Auguſtanæ urbis conſtitueretur Epiſcopus: Ibi ſapienter, pie, fideliter ac utiliſſime præfuit annis penè quinquaginta. Henrico Aucupi in Imperatorem electo, oppoſuit ſeſe Arnoldus quidam ſeditioſus Bauarorum dux: hunc ad pacem & publicam tranquillitatem conſeruandam exhortatus eſt S. Vlricus, qui uiſionem uiderat, in qua oſtenderat Deus S. Vlrico, Arnoldum

ducem

ducem, armatum quidem, sed ita ut gladio deesset Capulus: quo significatum est, non gesturum eum gladium, hoc est, Imperialem dignitatem, quam ambiret, & seditiose appeteret. Anno Domini 954 adfuit Imperatori Othoni Magno pugnanti contra Hunnos, qui iam totam Bauariam incendijs ac rapinis uastarant: horum innumeræ copiæ fœliciter prope Augustam ab Othone Magno cesæ ac profligatæ sunt. In hac pugna amisit S. Vlricus fratrem, Theobaldum, alijs Reginobaldum dictum, comitem Dillingensem, strenuum bellatorem: cuius filium Richouinum Imperator Otho feudis eiusdem comitatus Dillingensis inuestiuit. Postea S. Vlricus urbem Augustanam ampliauit, includens mœnibus templum S. Afræ misere uastatum ab Hunnis, quod ipse eleganter instaurauit, & in eo sibi uiuus adhuc sepulturam elegit. Id templum, hodie S. Vlrici templum appellant: quod in summitate urbis est longe maximum & augustißimum. Aedificauit eo loco, ubi cœsi essent ab Othone Magno Hunni, in perpetuam eius uictoriæ memoriam: Monialium cœnobium S. Stephani, cuius loci Abbatissam primam constituit cognatam suam, Dominam Eleysiniam comitissam Dillingensem, pudicißimam ac honestißimã puellam. Appellauit hoc Monasterium S. Stephani cœnobium, quod Regem Hunnorum captum, eodem loco sacro baptismate abluisset, eumq; Stephanum nominasset. Construxit idem S. Vlricus Sancti Iohannis

etiam

etiam Basilicam. Obijt plenus dierum anno ætatis suæ 83: quinta Iulij, anni à nato Christo humani generis redemptore 973, quo anno Otho etiam Magnus ex hac uita emigrasse legitur, in Memlebenio Thuringiæ cœnobio ad Vnsterũ amnem sito. Sepelitur honorifice à S. Vuolffgango Episcopo Ratisponensi agnato suo, in Sanctæ Afræ à se postea cognominato templo. Præfuit aliquandiu Vttenburrhano etiam cœnobio.

22. HENRICVS comes à Geysenhausen, natus patre Burcardo, matre uero Adelheyde, Othonis Imperatoris ex fratre Henrico Bauarorum duce nepte: constituitur Episcopus Augustanus ab Othone primo & Magno. Præfuit laudabiliter octo annis: Dedit uniuersum comitatum suum, cuius ille iam factus erat ultimus hæres, Augustanæ Ecclesiæ. Profectus est cum Imperatore Othone secundo patruo suo, in Apuliam & Calabriam, ubi contra Saracenos, fortiter pugnans occubuit cum alijs multis Germaniæ Principibus, Othone secundo capto, sed tamen linguæ Græcæ auxilijs liberato & fuga elapso. Occubuit autem in Iulio anni à nato Christo humani generis redemptore noningentesimi octogesimi secundi.

23. EVTYCHVS uel Ethico comes ab Altorff, ex Guelphonum familia natus: subrogatur Henrico Episcopo Augustano, præfuit annis quinq; mensibus sex: Deceßit ex hac lachrymarum ualle anno dominicæ incarnationis noningentesimo octogesimo octauo.

Sub

Sub huius Episcopi gubernatione Obijt Romæ anno Dominicæ incarnationis 983 laudatißimus Imperator Otho secundus, non sine ueneni suspicione: Sepelitur ibi honorifice apud D. Petrum. Hunc Episcopũ alij Stuchonem uocantes, nobilem de Altenmunster fuisse dicunt.

24. LVITHOLPHVS alibi Luitholdus, eligitur in Episcopum Augustanum anno Domini 988, præfuit laudabiliter annis septem, mensibus sex. Obijt uicesima septima Iulij, anno Domini 996. Subleuauit de tumulo & Diuorum numero adscripsit S. Vlricum Episcopum Augustanum, cum consensu Pont. Max. Ioannis decimiquinti. Sub huius antistitis gubernatione concidit Augustæ anno incarnati filij Dei 994 summa D. Virginis Basilica: eam auxilijs Dominæ Adelheydis Imperatricis, Othonis Magni relictæ uiduæ, Burgundionum Reginæ, magnifice iterum instaurans, & fortiorem ac illustriorem, quàm fuisset unquam antea, fecit: iterumq; Diuæ Virgini matri dedicauit.

25. GEBHARDVS S. Vlrici antea Sacellanus & summi Canonicorum collegij præpositus, qui uitam Sancti Vlrici descripsit: Abbas postea Elefancensis Monasterij in Rhiæsa siti factus est. Vbi cum sex annis laudabiliter uixisset, ad gubernationem Episcopatus Augustani accersitus, eidem etiam officio summa uirtute ac prudentia præfuit annis sex: resignans

Abba-

Abbatiam Elefancensem Hartmanno cuidam anno Domini 998. Decessit ex hoc mortali ac lugubri sæculo, anno redempti à filio Dei orbis 1001. Septima Iulij.

26. SIGEFRIDVS successit Gebhardo, præfuit annis sex, mensibus totidem: Obijt anno Domini 1009. Non laudatur in Catalogis Augustanorum. Sepelitur in Basilica Cathedrali D. Virginis prope ueterem chorum, iuxta Luitholphum ac Gebhardum Episcopos, antecessores suos: cum tali inscriptione.

Omnia subsidunt, ater cinis omnia fiunt,
Omnia nata ruunt, omnia prætereunt.
Ecce Luitholphum, Gebhardum, tum Sigefridum,
Non uetuere mori forma genus q; sui.
Vrbis prælati requiescunt hic tumulati,
Qui docuere greges, ordine pontifices:
Mundo sublati uiuant in pace beati,
Qua sine nocte dies, qua sine fine quies.

27. BRVNO dux Bauariæ & Saxoniæ, germanus frater Imperatoris Henrici secundi, fundatoris Bambergensis: eligitur, mortuo Sigefrido, in Episcopum Augustanum, unanimi consensu totius cleri. Præfuit prudentissime & utilissime annis uiginti duobus: fecit ex Canonicorum S. Afræ Collegio cœnobium S. Vlrici, ordinis D. Benedicti: constituit ibi primum Abbatem, doctum & ualde relligiosum uirum Reginobaldum, qui postea ad Spirensis Episcopatus gubernationem uocatus, ibi octo annis cum summa laude

præfuit

præfuit. Omnia autem ornamenta & omnes thesauros ditissimi templi S. Afræ, transtulit in D. Virginis Cathedralem Basilicam: Circa huius Episcopi gubernationem Otho tertius Rom. Imperator, in Italia prius mortuus Augustam allatus, ibiq; exenteratus, & (uisceribus in Cathedrali eius loci Basilica sub honorifico marmore depositis) inde Aquisgranum auectus ac insigni pompa funebri, magnifice sepultus est. Sub eodem Episcopo S. Henricus Imp. plurima donauit cœnobio S. Vlrici insignia prædia, multos etiam amplissimos pagos: Eiusdem Imperatoris sumptibus & expensis ædificatum est à Brunone Episcopo templum S. Mauritij Augustanum, quod ab eodem Henrico munificentissime donatum est. Anno Domini 1016 eunte Imperatore Conrado secundo in Italiam, Guelpho interim Bauarorum dux, bellum Brunoni Episcopo filium Imperatoris Henricum tertium apud se habenti, & bonis literis ac uirtutibus erudienti, infert: Augustam obsidet, obsessam expugnat, expugnatum diripit. Sed Imp. ex Italia reuersus Guelphonẽ seditiosum egregie ultus, ad condignam satisfactionem ac restitutionem omnium bonorum Augustanæ & urbi & Ecclesiæ sublatorum eum compulit. Decessit Episcopus Bruno ex hoc sæculo, octaua Maij, Anno Domini 1031 Ratisbonæ in Comicijs ab Imp. Conrado secundo celebratis. Reuehitur inde Augustam, & ibi honorifice sepelitur in S. Mauricij tẽplo: insigni Mausolæo, quod

anno Christianæ salutis Millesimo quingentesimo quadragesimo sexto è medio sublatum est.

18. EBERHARDVS à quibusdam Eppo, ab alijs Gebhardus dictus, successit Episcopo Brunoni, præfuit annis octodecim. Fuit magnus benefactor cœnobij S. Vlrici. Obijt in Vigilia ascensionis dominicæ, anno Domini 1048. Sepelitur honorifice præsentibus Henrico tertio, Rege: & omnibus Imperij principibus ac proceribus.

19. HENRICVS secundus, uir eximie doctus, robustus & formosus, subrogatur Episcopo Eberhardo, ab ipso Imperatore Henrico tertio, cuius iamdiu fuerat Cancellarius & intimus Consiliarius. Præfuit annis sedecim. Instituit Henricum quartum. Aedificauit palatium Episcopale, Cathedrali D. Virginis Basilicæ contiguum: Falckensteinium item arcem in Alpibus Algouiæ sitam. Fuit inuisus Henrico Regi et Episcopis omnibus eo quòd Agneti Imperatrici, Henrici tertij coniugi, non sine adulterij suspicione ab intimis esset consilijs, & quod superbius æquo usurparet gubernationem. Quod cum animaduerteret & suboleret ille, commode sese subducens in arcem suam Falckensteinensem munitissimam recepit, quam Henricus quartus obsidione cinctam tanta ui oppugnauit, ut ad deditionem Episcopum cogeret, cuius uitæ tamen se parsurum pollicebatur Rex, longe aliud animo uoluens, quàm ore polliceretur: Descendentem uero ex arce

cum

eum quingentis uiris, & ueniam commiſsi petentem, in tentorium ſuum Rex duxit, ubi coleis eius ligneo palo pertuſis, miniſtris ut Auguſtam eum abducerent, reddidit. Sed mortuus eſt Epiſcopus antequàm Auguſtam perferretur, in uigilia S. Barbaræ, anno dominicæ Incarnationis 1063.

30. EMBRICVS, Imbricus uel Emicho comes à Leyningen Præpoſitus ſummi tẽpli Moguntini, conſtituitur in Epiſcopum Auguſtanũ ab Henrico 4 Rege, anno dominicæ Incarnationis Milleſimo ſexageſimo quarto in ipſo feſto purificationis. Præfuit laudabiliter annis quatuordecim. Conſtruxit Monaſterium S. Martini, & Sacellum S. Gertrudis: ampliauit cœnobium S. Vlrici, & magnificum templum eiuſdem cœnobij pulchre abſoluit & conſecrauit, anno Domini Milleſimo ſeptuageſimo primo. Author fuit nobili ac illuſtri comiti de Baltshauſen & Schwabegk Swiggero, ut is templum S. Petri ac fœlicis conſtrueret. Fuit munificentiſsimus pater omnium pauperum, orphanorum & uiduarum: Imperatori Henrico quarto ita charus, ut ab eo ſingulis annis ſemel inuiſeretur. Erat omnium diſcordiarum & controuerſiarum inter principes Germaniæ ſuo ſæculo ortarum diligentiſsimus tranſactor & fœliciſsimus compoſitor. Miſſus aliquando ab Imperatore ad Longobardos, ibiq; captus, eloquentia ſua ſe facile ipſe liberauit. Deceſsit ex hac lachrymarum ualle, tertia Auguſti,

anno Domini 1077. Sepelitur in Cathedrali eius loci Ecclesia ante sacram crucem.

31. SIGEFRIDVS secundus, comes à Dornberg, etsi sint qui Marsallum à Dornsperg fuisse credant: eligitur anno Domini 1077 à maiori parte Canonicorum summi Collegij in Episcopum Augustanum. Contra illum ab alia parte constituitur Episcopus Swigoldus quidam, qui quis fuerit ignoratur. Sigefridus Augustæ, Swigoldus fussenij residebat: ubi uterq; sibi ex circumiacentibus ac uicinis Regulis querebat auxilia & præsidia, quibus se sperarct gubernaculum Episcopatus retinere posse. Sic per septennium disceptatum est acerrime, cum summa Episcopatus rerum iactura: Accidit autem, ut anno Domini 1084 Henrico IIII in Italiam profecto, urbs Augustana per proditionem à Leopoldo Austriæ Marchione & Hermanno Sueuorum duce capta, diriperetur tota & magna eius pars incendijs etiam uastaretur una cum Episcopali palatio ac plurimis templis. Discedentibus uero his primis hostibus mox uenit ex faucensi oppido Swigoldus etiam Episcopus, rapiens quicquid inueniret reliquum, miserere etiam tractans Canonicos, qui ipsi non dedissent sua suffragia. Tandem & ipse præda onustus sese ad faucense suum oppidum recepit. Redeunte Imperatore Henrico quarto in Germaniam, dederunt pænas suæ audaciæ grassatores illi principes. Imperator Augustam uenit, & cum eo etiam Episcopus Sigefridus:

qui

qui iam quietem se habiturum sperans, cœpit omnia iterum instaurare, quæ erant collapsa & uastata. Vix abierat quadriennium: cum noui hostes ueniunt, Guelpho uidelicet Bauarorum dux summa ui urbem Augustanam mediocriter tum munitam oppugnans, quam cum aperta uirtute uincere non posset, ad fraudes dolos & proditiones confugit: quibus post pauculos dies urbe potitus est. Is urbem diripuit, incendit ac uastauit miserrime, muros omnes disiecit ac solo æquauit: Episcopum Sigefridum cæpit & Rauenspurgum abduci & in carcerem conijci mandauit. Habebat Episcopus apud se fidelem quendam ministrum, uirum nobilem Vdalricum pincernam de Blanckenberg: is defensurus Dominum suum, & se hosti pro eo obijciens, ut Clytus olim pro Alexandro, à Guelpho trucidatus est. Qui in summa Basilica D. Virginis terræ mandatus, postea ab Episcopo Sigefrido Augustam redeunte tali monumento donatus est.

Pontificis fidi uitam tego dum Sigefridi,
Vdalricus ego, sic tibi notus ero.
Guelpho ferens aciem, gladio me strauit inermem:
Ne patiar gladios (tu pete) Tartareos.

Cæperat Guelpho Episcopum non aliam ob caussam, quàm quod nollet ille Guelphones habere pro aduocatis ac defensoribus Episcopatus Augustani, cum semper antecessores Episcopi aduocatum suo arbitratu sibi constituissent quem uoluissent. Capto autem Sige-

frido, uenit Augustam ex faucensi oppido Vuigoldus, is Guelphonem pro aduocato libentissime se habiturum ultro pollicetur: sed cum uideret urbem non direptam solum, sed totam pene miserrime uastatam ac laceratam esse: Fussenium redijt, ubi animi mœrore confectus, post pauculos menses obijt: cum iam à prima electione utriusq; duodecim anni effluxissent. Sepelitur in cœnobio S. Magni. Guelpho audiens Vigoldum naturæ debitum absoluisse, constituit Vernherum quendam, ut is Episcopatui Augustano post hac præsit: sed & ille moritur, antequam Augustam ingreditur. Accersiuit igitur Guelpho ex diuitis Augiæ cœnobio, Eckenardum Abbatem & comitem Nellenburgensem, qui dictæ Abbatiæ laudabiliter iam præfuerat annis septendecim. Is cum Augustam proficisceretur, in itinere læthali morbo correptus, se ad Monasterium suum iubet reuehi & ibi post pauculos dies etiam huic uitæ mortali & Episcopatui ualedicit. Guelpho nondum uidens diuinitus repeti ad Augustanæ Ecclesiæ gubernationem Sigefridum, alium querit, quem Episcopatui deserto præficiat. Ibi prosilit Abbas quidam Campidonensis, qui ipse in Italiam profectus, ut apud Pontificem & apud Cæsarem pro Episcopatu consequendo laboraret, in eadem etiam profectione ex hac mortali uita est euocatus. Sic tribus annis post secundam urbis uastationem elapsis, Sigefridus tandem magna pecunia à Guelphone redimi-

dimitur, qui domum reuersus non diu postea superstes mansit. Valedixit autem mortalium hominum conuersationi ipsa die S. Barbaræ anni à nato Christo Millesimi nonagesimi sexti, cum à prima electione octodecim anni effluxissent, quibus non erat admodum diuturna quiete aut tranquillitate potitus: uir dignus certe meliore fortuna, & uita fœliciore.

31. HERMANNVS comes à Wittelsbach ex Bauaris natus, luscus ex oculorum uitio appellatus, alijs tamen monoculus: successit Sigefrido, anno dominicæ incarnationis Millesimo nonagesimo sexto, Non legitime electus, sed Simoniacis artibus Episcopatum ab Henrico quarto per fratrem Vlricum à Wittelsbach uerius emens, quàm precibus uel authoritate obtinens. Præfuit sed non admodum laudabiliter annis triginta octo. Restaurauit mœnia & dirutos uastatosq; à Guelphone muros, urbem longe faciens, quàm fuisset antea, ampliorem ac munitiorem. Commutauit hanc uitam, anno Incarnati filij Dei Millesimo centesimo tricesimo tertio. Huius Episcopi temporibus præfuerunt aduocatiæ Episcopatus Augustani Conradus & Wernherus fratres, illustres ac generosi comites à Balzhausen & Schwabegk, fundatores Præmonstratensium magnificentissimi cœnobij Vrspergensis in Sueuis, medio ferè itinere inter Vlmam & Augustam ad Mindulam amnem siti.

Cui praeest hac tempestate, & praefuit iam uiginti sex annis ita laudabiliter, ut secundus sui coenobij fundator dici possit Reuerendus in Christo pater ac Dominus, Thomas cognomento Magnus, Magister Coloniensis, Abbas optimus ac humanissimus. Sub hoc ipso Episcopo, constructum est in hac ipsa uicinia, ab eorundem comitum à Schwabegk sorore, Domina Gisela, laudatissima puella: magnificum coenobium nobilium Virginum, quae ibi ut in domo disciplinae & honestissimorum morum sub Abbatissa liberalissime educatae, postea prodire & nubere solent. His praeest nunc & praefuit septem iam annis laudabiliter, Nobilis ac magnifica Heroine, Reuerenda D. REGINA à Rorbach cum corporis tum ingenij bonis praestantissima: & wolffgangi à Rorbach ac Dorotheae à Wildenfwart omni laude dignissima filia.

33. VVALTHERVS Palatinus Tubingensis, eligitur in Episcopum Augustanum unanimi totius cleri consensu anno Domini 1134, decima nona Aprilis. Praefuit fideliter & utiliter annis sedecim. Fundauit & construxit cum fratre suo monasterium Brentianae uallis Anhusium, ordinis D. Benedicti. Ab hoc ipso Episcopo fundatum & constructum est anno Domini 1135 & absolutum anno Domini 1142 monasterium S. Georgij ordinis Canonicorum Regularium S. Augustini, quod est intra muros urbis Augustanae. Resignauit Episcopatum libere anno Domini 1150: & profectus

in ma

in Monasterium orientalis Franciæ Selgenstadium, ibi reliquum uitæ absoluit. Obijt anno Domini 1153, nona Septembrium. Sepelitur in templo Selgenstadensis cœnobij honorifice. Post eius ex Augusta discessum, magna pars urbis miserabili incendio deleta est.

34. CONRADVS comes à Lutzelnstein, Alsata: eligitur unanimi consensu totius cleri anno Domini 1152. Præfuit laudabiliter annis quindecim. Obijt anno Domini 1167. Sepelitur honorifice apud S. Vlricum in loco capitulari: habitauit enim quatuor tantum annis in palatio Episcopali, reliquum uitæ, undecim uidelicet annos in S. Vlrici cœnobio relligiosissime transigens, & sub instituto Benedictino nihilominus tamen Episcopatum sapientissime gubernans.

35. HARDOVIGVS uel Hardowicus, nobilis heros à Lierheim, ex Rhiæsa natus: ex monacho & priore Cœnobij S. Vlrici constituitur Augustanæ urbis Episcopus anno Domini 1167. Præfuit annis septendecim in summa inquiete ac temporum difficultate. Assumpsit in aduocatos ac patrones defensoresq; sui Episcopatus, mortuis iam omnibus comitibus à Schwabegk, bono studio fridericum Barbarossam Imperatorem, & eius filios: cum autem arbitrarentur Guelphones Rauenspurgi residentes id ius ad se meliori titulo, quàm ad Sueuiæ duces pertinere, multas turbas mouerunt Episcopo, sua natura omnino pacifico ac bono principi. Obijt anno Domini 1184, uicesima quinta Ia-

nuarij, sepelitur honorifice in Cathedrali D. Virginis Ecclesia, ante aram S. Gregorij. Præcedente anno perijt calamitosissimo incendio totum Monasteriũ S. Vlrici cum multis adiacentibus priuatorum ciuium ædibus in die S. Alexij decima septima Iulij: Anni à nato Christo Millesimi centesimi octuagesimi tertij.

36. VDALSCALCVS comes à Thennenlohe, etsi sint qui eam familiam non Thennenlohe sed Eschenlohe uocant. Eligitur ex præposito summi templi Augustani, in eiusdem antistitem ac Episcopum uicesima sexta Ianuarij anni à nato Christo Millesimi centesimi octogesimi quarti. Præfuit laudabiliter ac utilissime annis octodecim, mensibus quatuor: decessit ex hoc mortali sæculo in ipsis Iunij Calendis, anno Domini 1202. Sepelitur in Cathedrali Basilica, ante crucem maximam: ubi etiam Embricus Episcopus terræ mandatus est. Huius Episcopi subsidijs reædificatum, & ab eodem etiam, anno Domini 1187 denuo consecratum est Cœnobium S. Vdalrici, præsentibus Imp. Friderico Barbarossa eius q; filijs: & Episcopis, Conrado Moguntino, Othone Frysingensi, Hermanno Monasteriensi, Othone Aystatensi, & Bertholdo Tulnensi. Ab eodem Episcopo dedicatum & consecratum legitur denuo cœnobium Benedictinum S. Crucis in Danubiana uel Sueuica Werdea: quod anno Domini 1100 à Mangoldo comite Dillingensi ac Kiburgensi pro monialibus constructum ac fundatum erat, quibus comes

mes ipse suam filiam, Dominam Gunderadin præfecerat primam Abbatissam, sed cur sexus ibi mutatus sit, non inuenio. Idem ille Episcopus legitur primus fuisse fundator cœnobij Augustani, ad S. Crucem: in quod transtulit ille Canonicos ordinis S. Augustini ex Hamelbergo, loco non procul ab urbe sito: in quem eosdem nuper adeo Conradus Episcopus ex Muterhosensi cœnobio (ubi primum iste conuentus cæperat ex liberalitate Marsallorum à Biberach) transtulerat. Hæc secunda eius cœnobij translatio facta est, anno Dominicæ incarnationis 1194. Indictione duodecima.

37. HARDOVVICVS secundus huius nominis succeßit Episcopo Vdalschalco, electus concordibus totius Augustani cleri suffragijs, anno Domini 1201. Non consequutus est confirmationem propter maximos tumultus, qui tum erant in Germania. Præfuit tamen laudabiliter ac prudenter annis sex. Obijt in Vigilia S. Apostolorum Philippi & Iacobi, anno 1208.

38. SIGEFRIDVS nobilis à Rechberg, præpositus summi templi Augustani, constituitur ac designatur eiusdem loci summus antistes ac Episcopus anno Dominicæ Incarnationis 1208. Erat Regi Philippo eximie charus, in cuius aula habebat fratrem Hildebrandum à Rechberg, strenuum uirum, & ut Imperatori fidelißimum, ita etiam charißimum: qui Bambergæ ea ipsa hora unà cum Dapifero quodam à Walburg, & alio nobili uiro à Caledin (à quo

Marsalli

Marſalli Bappenheimenſes deſcendere dicuntur) apud Regem Philippum præſens fuit, & ut cæteri quoq; inermis, cum irrueret in optimum ac pijßimum Imperatorem ſeditioſus Sicarius Otho Palatinus à Vuittelsbach: quem indignißimum homicidam paucis diebus poſt, idem ille nobilis heros à Caladin ſibi obuium factum interfecit. Præfuit Episcopus Sigefridus annis nouendecim. Obijt anno Domini 1227 Brunduſij in Italia cum ſequeretur Imp. Fridericum ſecundum, proficiſcentem Hieroſolymam.

39. SYBOTHO Baro à Gundelfingen, eligitur in præſulem Augustanum anno Christianæ redemptionis 1227, præfuit ſumma cum laude ac utiliſime annis uiginti quinq;: fuit Episcopus eximia uirtute, & uitæ integritate præditus. Tranſtulit monialium Ciſtercienſis instituti collegium ex oppidulo Birckheim, in amœnißimum locum, in quo Lycus influit in Danubium: appellans nouum illud Monasterium Schonenfeldum: id factum eſt anno Domini 1241. Resignauit libere Episcopatum Augustanum, Canonicorum ſenatui cũ ſumma gratiarum actione: anno Domini 1252: & in Cæſarienſe monasterium, in quo fratrem habebat Henricum Baronem à Gundelfingen, ſeſe Relligionis ergò conferens, in eo decem adhuc annis, ueſte monastica indutus, ſub Bernhardini instituti profeßione honeſtißime uixit. Obijt anno Christi Milleſimo ducenteſimo ſexageſimo ſecundo, ipſa die aſſumptionis, Beatæ uir

ginis

ginis Mariæ, sepelitur in choro Cæsariensis monasterij: sub Wolwico nono eius loci Abbate.

40. HARTMANNVS comes, natus patre Hartmanno comite à Kiburg et Dillingen, matre uero Wilburga comitissa à Kelmuntz in Seflingensi monialium cœnobio à se fundato sepulta: subrogatur antistiti Sibothoni consensu totius Capituli anno Christi 1252. Præfuit laudabiliter ac utilißime annis triginta tribus: fuit princeps mitis, benignus & clemens, ac iccirco bonis omnibus charißimus: breuiter, omni uirtutum genere mortalium nemini secundus, gentis & familiæ suæ ultimus. Dedit iccirco Ecclesiæ Augustanæ ciuitatem & arcem Dillingensem, & uniuersum comitatum Wittislingensem perpetuis temporibus poßidendum, & omnes ferè pagos usq; ad Werdeam Sueuicam sitos. Fundauit & construxit de suis proprijs facultatibus Xenodochium Augustanum ad S. Spiritum, & Xenodochion etiã Dillingense. Fundauit cum patre Hartmanno & matre Wilburgi adhuc superstitibus Medingense monialium cœnobium in agro Dillingensi situm. Eiusdem Episcopi subsidijs constructum & fundatum est cœnobium etiam S. Catharinæ intra muros Augustanos. Deceßit tandem optimus ac longiore uita dignißimus præsul, ex hac mortali ad immortalem, ex momentanea ad æternam uitam, in die S. Vlrici anno Domini Millesimo trecentesimo octuagesimo sexto. Sepelitur in Basilica Cathedrali ante crucẽ Maximam.

Potest

Potest non inconuenienter secundus fundator Episcopatus Augustani appellari.

41. SIGEFRIDVS nobilis ab Elrichshausen Ostrofrancus: successit Hartmanno antistiti Canonice electus anno Domini 1186, præfuit optime annis duobus, emit Episcopatui castrum Pfersheym uicinum urbi Augustanæ. Obijt anno Domini 1188 in die S. Martyrum Ioannis & Pauli, mense Iunio. Sepelitur in Basilica Cathedrali ante crucem maximam prope alios suos antecessores.

42. VVOLHARDVS nobilis à Rodt, Sueuus: Sigefridi Episcopi antecessoris sui uterinus, eligitur in inspectorem ac gubernatorem Episcopatus Augustani 16 Augusti, anno Domini 1188. Fuerat antea diu Canonicus summi Collegij Moguntini, ubi cum multa collegisset, ea omnia iam liberalissime dedit ad restitutionem Episcopatus Augustani. Præfuit laudabiliter annis duodecim. Obijt in octaua trium Regum, anno reparatæ salutis 1300. Multas dedit arces Episcopatui, plures in Marchionatu Burgouiensi emit. Transtulit in urbem Augustanam, monialium cœnobium S. Margaridos, ordinis S. Dominici: fundatum antea tribus miliaribus ab urbe ad Mindulam amnem, à suis maioribus nobilibus à Rot.

43. DEGENHARDVS Baro ab Helenstein & Heydenheim, Hartmanni Episcopi & Dillingensis comitis è sorore nepos, præpositus S. Mauricij: eligitur ante

tur anno Domini 1300. Præfuit annis septem: Obijt 15 Nouembrium, anni à nato Christo 1307.

44. FRIDERICVS Speet, nobilis à Faymingen Sueuus: eligitur cõcordibus totius summi Canonicorũ Augustensium senatus sententijs in Episcopum Augustanum, anno reparatæ salutis 1307. Præfuit summa cum laude, & pari Episcopatus utilitate ac commodo annis uiginti duobus. Ampliauit urbem Augustanam maxime. Fundauit cœnobium Dillingense minoris congregationis (ut uocant) monialium. Author etiam fuit quatuor Prouisorũ, summæ Basilicæ Augustanæ, qua fundatione pigritiæ fortaßis Canonicorum summi collegij consultum fuit. Obijt tandem anno salutis 1330, sepelitur in Basilica Cathedrali.

45. VLRICVS nobilis heros à Schoneck, succeßit Episcopo Friderico, Canonice ac legitime electus, anno Domini 1330, præfuit laudabiliter sex annis, Obijt anno dominicæ Incarnationis 1336. Fuit Imperatori Ludouico Bauarorum duci charißimus, cui cum fideliter adhæreret, confirmationem à P.M. Ioanne uicesimo secundo impetrare non potuit: quam tamen postea à Benedicto undecimo Ludouici Bauari amico facile est consequutus. Vendidit quædam castra & quosdam pagos Imperatori Ludouico, quos tamen ille uicißim contulit, & donodedit Cœnobio Benedictino Ehetal, recens à se condito, in honorem beatæ Virginis Mariæ, in quo duodecim comites uel Barones

ad pau-

ad pauperiem redacti cum coniugibus sub Abbate uiuere, & Deo seruire, & honeste tractari deberent. Est id cœnobium in Frisingensi Episcopatu situm.

46. HENRICVS à Schoneck, germanus frater Vdalrici: eligitur Canonice intercedentibus precibus Imperatoris Ludouici Bauari, anno Domini 1357: fuit antea summi collegij præpositus, præfuit duodecim annis: & quia adhæreret Imperatori Ludouico Bauaro, excommunicato, deiectus est & exauthoratus à Pontifice, anno Domini 1349, & in eius locum assumptus & constitutus Marquardus nobilis à Randeck, qui iam confirmationem impetrarat à Clemente sexto, Pontifice Maximo. Videns autem Henricus nihil se posse efficere in tali rerum statu, reseruata sibi annua pensione, quam facile obtinuit, cessit Marquardo: reliquum uitæ in Sueuorum Gamundia transigens, ubi omnibus ciuibus charus, decessit ex hac mortali uita, & honorifice sepelitur in D. Virginis parrochia anno Domini Millesimo trecentesimo sexagesimo octauo.

47. MARQVARDVS nobilis à Randeck, Neidlingus cognominatus, natione Sueuus: intruditur in Ecclesiam Augustanam, à Pontifice Maximo Clemente sexto, contra Henricum antistitem excommunicato Imperatori adhærentem. Confirmatur anno Domini 1349: præfuit uiginti annis, raro Augustæ, sed semper ferè Imperatoris Caroli quarti aulam sequens, cuius etiam aliquandiu Vicarius fuit siue Locum tenens in

Italia

Italia: ubi à Mediolanensibus semel captus, mox tamen à Carolo Imperatore liberatus est. Impetrauit inter alia à Carolo quarto potestatem cudendæ monetæ: Designatus anno Domini 1368 Patriarcha Aquileiannus, Augustani Episcopatus gubernationem summa gratiarum actione resignauit senatui Canonicorum. Præfuit Patriarchatui annis adhuc tredecim, & obijt anno 1381. Cumq; paucis annis ante suam mortem audiret, esse grauißimas controuersias, inter senatum populumq; & Episcopum Augustanos unius, ac duces Bauariæ, alterius partis: uenit Augustam, & post uarias ibi habitas deliberationes ac grauißimas actiones pius arbiter & conciliator, omnibus dißidijs compositis, & è medio sublatis, in optimam gratiam ac concordiam, cum urbem & Episcopum, tum Bauariæ duces fœlicißime reduxit.

48. VVALTHERVS patre nobili heroe ab Hohenschlitz, matre uero illustri Domina à Randeck in Sueuis natus, auxilijs Marquardi antecessoris sui non tantum Episcopatus Augustani gubernationē, eo adhuc præsidente etiam consequutus est, sed Imperatori Carolo quarto etiam ita ab eodem insinuatus, ut & ipse Imperatoris fuisset aliquot iam annis Vicarius ac Locum tenens in Italia: cui dignitati ac officio ita præfuerat, ut apud omnes homines laudem facile sibi comparasset maximam. Ad gubernationem uero Episcopatus infœliciter accesßit: id ita accidit. Emerant ante

aliquot annos maiores ipsius, nobiles ab Hohenschlitz, oppidum et castrũ Mindelheymense in Sueuis, cũ adiacẽte territorio: quod quia Duces Deccenses in illis occupassent ac aliquãdiu iã per uim tenuissent, sperabant se ad auxilio huius Episcopi, cognati sui facile recuperaturos. Instant ergo Episcopo precibus tam diu, donec ad arma sumenda eum incitarent, conscripto igitur exercitu Mindelheymium obsidione cingit, & adactis arietibus oppugnat. Sed quia Deccensis dux ad uim omnem sustinendam instructus esset, ut qui uaria haberet subsidia ex Werdenbergensi, Veringensi ac Zollerano alijsq; pluribus comitatibus, Episcopi obsidionem non admodum curauit. Cum autem aliquãdo incautius obambularet Episcopus in castris ad oppidũ positis, tactus lethali telo Alberti comitis Werdenbergensis, ex arce Mindelheimensi misso, illico occubuit, ipsa die S. Francisci, anno Domini 1369 cũ non diu Episcopatui præfuisset. Sic belli ac obsidionis Mindelheymensis iam finis erat. Episcopus mortuus Augustam reuectus, in summæ Basilicæ sacello D. Agneti sacro & à nobilibus ab Hohenschlitz olim fundato sepultus ac terræ parenti cum summo omnium luctu redditus est. Sub huius Episcopi gubernatione cœperunt Augustæ Vindelicorum Tribus aut Curiæ, hoc est, summa Imperij ad plebem translata, & ex Aristocratia facta est Dimocratia.

49. IOANNES cognento Schadland, ordinis

prædica-

Prædicatorum Monachus, & sacræ paginæ doctor: constituitur à Rom. Pont. (cui diu Romæ seruiuerat) Episcopus Hildesianus, cui cum duobus annis præfuisset, & uideret eam gubernationē contentionum ac periculorum esse plenissimam: resignata ea, Romam redijt: ubi anno Domini 1368, & Augustanum & Wormaciensem Episcopatum consequutus est. Augustam autem ueniens anno 1369 cum uideret ibi parum esse quietis, corrasis Ecclesiæ clinodijs Wormaciam se contulit: tandem anno 1372 Augustana Ecclesia resignata, soli Wormaciensi post uarios etiam habitos ibi tumultus quiete tandem præfuit. Vide de eo Catalogum Wormaciensem.

50. BVRCARDVS nobilis heros ab Ellerbach, eligitur unanimi consensu totius summi Canonicorum senatus, in Episcopum Augustanum, anno Domini 1373, præfuit utilissime triginta annis: obijt anno 1404. Sepelitur in Cathedrali Basilica Augustana. Habuit grauissimas contentiones cum senatu populoq; Augustano, tādem anno Dominicæ incarnationis 1397 post utrimq; acceptā cladem fœliciter compositas.

51. EBERHARDVS comes à Kirchberg, designatur Episcopus Augustanus ab unanimiter consentiente Canonicorum summi collegij senatu, anno 1404. Præfuit septem annis non admodum utiliter, semper Dillingi habitās. Obijt anno 1411. Sepelitur in Wiblingen Benedictini instituti cœnobio, non procul ab Vlma ad

Ilerum amnem sito, & anno Domini 1099 ab Othone & Hartmanno fratribus comitibus à Kirchberg fundato, ac liberatißime donato.

52. ANSHELMVS nobilis heros à Nenningen, Sueuus: eligitur ex Custode Cathedralis Ecclesiæ, unanimi consensu totius cleri in Episcopum Augustanum, anno Domini 1411. Quem cum maxime odisset senatus Augustanus, facile apud Imperatorem Sigismundum obtinuit, ut is alium quendam Episcopatui Augustano præficeret: habita uero deliberatione cũ Pontifice Maximo Bonifacio nono, elegit ille Fridericum quendam nobilem à Grafenegk, Abbatem cuiusdam cœnobij Vngarici, sibi imprimis charum: is Augustam anno sequenti ingressus, clementer exceptus est à senatu populoq;, ab aliqua item cleri parte, quæ Fridericum aræ impositum, Episcopum agnoscebat. Inter hos duos disceptatum est annis nouem: coram & Imperatore & Pontifice. Senatus Augustanus tandem anno Domini 1420, auro sententiam à Pontifice Martino quinto impetrauit, talem uidelicet ut uterq; cederet. Anshelmus uidelicet & Fridericus: assumeretur uero in Episcopum Petrus Schaunbergius, nobilis Ostrofrancus, Pontificius tum minister. Sic Anshelmus Blabyram seceßit, & ibi reliquum uitæ in eiusdem oppidi Monasterio transegit, in quo mortuus ac terræ mandatus est, anno Dominicæ Incarnationis Millesimo quadringentesimo uicesimo secundo. Frideria

dericus ad suam Abbatiam in Pannonias redijt, & si sint qui eum Brandenburgensem Episcopum designatum esse affirment: quem ego tamen in Brandenburgensium Episcoporum Catalogo non inuenio.

53. PETRVS nobilis à Schauenberg, Ostrofrancus: Canonicus Bambergensis ac Herbipolensis, constituitur Episcopus Augustanus à Pontifice Maximo Martino quinto, anno Domini 1420. Confirmatur & consecratur anno Domini Millesimo quadringentesimo uigesimo quarto. Erat uir eximie doctus, eloquentia ac prudentia summa nemini secundus: dederat operam literis in Academia Bononiensi: Interfuit Concilio Basiliensi. Fuit Imperatori Friderico tertio imprimis charus, qui eius utebatur opera & consilio in maximis Imperij negotijs expediundis. Præfuit post consequutam confirmationem, Episcopatui summa cum laude ac utilissime annis quadraginta quinq;. Ornatur Cardinalitio Galero & titulo. S Vitalis Romæ in anno Iubilæo, à Pont. Max. Nicolao quinto. Composuit et redegit in gratiam ac concordiã disceptantes inter se Galliæ & Angliæ Reges & Burgundionum ducem, missus ab Imperatore Friderico tertio: Composuit duces etiam Bauariæ grauissime inter sese discordes. Erat liberalissimus erga pauperes. Paucis mensibus antequàm ex hac mortali uita emigraret, assumpsit cum totius Capituli sui consensu coadiutorem, Iohannem comitem à Werdenberg. Obijt plenus dierum

& senio maxime confectus in arce Dillingensi, duodecima Aprilis, anni à nato Christo 1469. Reuehitur Augustam & ibi in Cathedrali Basilica ante aram S. Victoris honorifice sepelitur, cum tali inscriptione.

Petrus eram Schawnberg quondã de styrpe creatus,
Pilea rubra tuli quæ mihi Roma dedit.
Cardineos titulos sancti Vitalis habebam,
Vindelicam rexi Præsul hic Ecclesiam.
Quadraginta & quinq; illic præsedimus annis,
Cardineos titulos geßimus, octodecim.

54. IOANNES patre comite à Werdenberg natus, matre uero comitissa Wirtenbergensi: assumitur à uiuente adhuc Cardinale & Episcopo Petro in coadiutorem. Postea mortuo Petro, eligitur unanimi consensu totius cleri etiam in Episcopum, anno 1469. Ingressus est Augustam insigni comitatu, mille & octingentorum equitum, decima septima Iunij, anno 1470. Præfuit laudabiliter ac utilißime annis 17: Renouauit & egregie illustrauit arcem Dillingensem, in qua semper ferè habitare solitus est. Obijt uicesima Ianuarij, anno Domini 1486 Francofurti in Comicijs, in quibus eligebatur in Imperatorem Romanorum, Diuus Maximilianus Friderici tertij filius. Reuectus est Augustam, & in Cathedrali Ecclesia sepultus cum tali Epitaphio.

Werdenbergensi comitum de gente IOANNIS
Præsulis Augustæ hoc sunt sita membra solo:

Incly-

Inclyta par generi uirtus cui præstitit, ut post
Fata sui uiuat charus in ore gregis.
Ossa diem tellus fouet expectantia magnum,
Ortus dum recolit spiritus ipse suos.
Sit tibi terra leuis præsul dignissime uita:
Dignus & Angelicis qui sociere choris.

55. FRIDERICVS patre comite à Zollern natus, matre uero comitissa Werdenbergensi, Episcopi Ioannis sorore: Decanus summi collegij Argentinensis: eligitur à toto senatu Canonicorum in Augustanæ Ecclesiæ antistitem, intercedentibus pro eo Diuis Friderico & Maximiliano Imperatoribus. Præfuit annis nouendecim: erat uir mitis ac pius & castus, omnibus hominibus longe charissimus, Episcopatus sui diligentissimus ampliator ac locupletator, Maximus interim Eleemosinarum distributor. Tandem iusto auarior factus, insolitis exactionibus subditos suos onerauit: ex qua re natum fuisset ingens bellum, nisi quicquid erat inter Episcopũ & Rempub. Augustanam dissidij à comite quodam Montis fortis compositum et transactum esset. Leuauit de tumulo Sanctum Simbertum Episcopum Augustanum in præsentia Imperatoris Maximiliani. Hohenzollern arcem maiorum suorum egregijs ædificijs illustrauit: Burladingum arcem Alpium Sueuiæ ex imis fundamentis instauranit; Hechingum pulchre illustrauit & renouauit.

Arcem Dillingensem ampliauit & adiacente horto exornauit. Decessit ex hac mortali uita, 8 Martij, anno Domini 1505, ætatis suæ quinquagesimo quinto: sepelitur Augustæ in Basilicæ Cathedralis sacello Sanctæ Gertrudi dicato, cum tali inscriptione:

Fridericus comes de Zorn, Episcopus Augustanus, pietate insignis, memoriæ suæ P. Obijt anno salutis Millesimo quingentesimo & quinto, Octaua Martij.

56. HENRICVS nobilis heros à Lichtenaw, ultimus suæ gentis, utriusq; Iuris eximius doctor, uir eximia sapiētia ac uirtute præditus: pacis ac trāquillæ uitæ studiosissimus: summi collegij Canonicus ac Vicarius: eligitur unanimi totius Capituli consensu in Episcopum, in ipsis Maij Calendis, anni Christianorū Millesimi quingentesimi quinti. Præfuit annis duodecim summa cum laude. Obijt duodecima Aprilis anni à nato Christo 1517, ætatis suæ septuagesimo septimo. Absoluit arcem Dillingensem: Aedificauit in eodem oppido magnificum templum Sancti Vlrici contiguum minori monialium congregationi, quod monasteriolum clausit. Denuo reædificauit ex imis penè fundamentis arces Khillentalensem ac Zusmarhusanam. Illustrauit nouis ædificijs Palatiū Episcopale, quod est in Augusta Vindelicorū. Cūq; senio cōfectus ægrotaret, assumpsit cum totius Capituli consensu in coadiutorem dominū Christophorum à Stadion, summi Collegij Decanum.

Obijt

Obijt Dillingi tandem in ipsa auroradiei, quæ resurrectioni Christi dicata est, cum rationis optime adhuc compos, omnibus, ac singulis consiliarijs porrecta manu ualedixisset. Postero die Augustam auectus, in Cathedrali Ecclesia & S. Gertrudis sacello post summam aram honorifice cũ summo omnium suorum luctu sepelitur, superaddito eius tumulo tali Epitaphio

Monumentum Henrici ex familia de Lichtenow Episcopi Augustensis, optime de Ecclesia sua meriti, q obijt Anno salutis 1517. duodecima Aprilis.

57. CHRISTOPHORVS à Stadion, nobilis genere, nobilior eruditione, nobilissimus uirtute, ac meritorum dignitate, Decanus summi Collegij: assumitur primum ab Episcopo Henrico decrepito ac ualetudinario Principe in gubernationis coadiutorem. Postea uero decedente ex hac mortali uita antistite Henrico, eligitur unanimibus totius Capitul. suffragijs, in Episcopum ac supremum gubernatorem, Anno reparatæ salutis 1517. Doctor erat utriusq; IVRIS, omnium eruditorum ac aliqua doctrina præstantium incomparabilis fautor ac Mœcenas: pietate, liberalitate, benignitate in pauperes, clementia, & conseruandæ publicæ pacis studio nemini mortalium secundus. Discordiarum ac disceptationum inter Principes ortarũ, diligentissimus ac fœlicissimus conciliator: Verus in hoc Patriæ pater, & iccirco omnibus doctis, omnibus bonis charissimus: Interfuit multis Comicijs, primis

uidelicet, anno domini 1518 à Diuo Maximiliano Augustæ celebratis, postea Carolinis ferè omnibus in quibus semper pacis suasor ac author extitit. Præfuit Episcopatui Augustano summa cum laude, & ut prudentissime sic etiam utilissime annis uiginti quinq;, semper ferè Dillingi residens cum toto clero, qui propter mutatum genus doctrinæ ex Augusta secesserat. Construxit & fundauit Xenodochium Zusmerhusanum, tribus lapidibus ab urbe. Decessit ex hac mortali ad immortalem ex lugubri ad omnis tristitiæ expertem, ex momentanea ad æternã uitam, anno incarnati uerbi 1543 Noribergæ in comitijs à diuo Ferdinando Romanorum, Bohemiæ & Hungariæ rege habitis, quibus interfuit & Cæsareæ maiestatis commissarius præfuit in arduis imperij negotijs. Intestina eius in cœnobio Egidiano, terræ parenti reddita sunt: Ipse honorifica pompa funebri, cum non suorum tantum sed omnium bonorum luctu, Dillingum reuectus, & ibi honorifice sepultus ac terræ mandatus est, in Collegiata eius oppidi Ecclesia. Huic incomparabili Episcopo, domino ac Mœcenati meo clementissimo, Epitaphion à me gratitudinis ac memoriæ ergò positum est, in sylauarum mearum libro primo, Lipsiæ eodem anno (quo obijt optimus Episcopus) ædito.

58. OTHO laudatissimi comitis, domini Gulielmi Dapiferi à Ꝑwalburg filius, sub præceptore Luca Landistrato legum imperialium eximio doctore, fundamenta

menta bonarum literarum Tubingæ fœliciter iaciens, mox deinde cum eodem ad celeberrimum Gymnasium Doleianum in Burgundionibus situm missus, cum ibi etiam aliquandiu summa cum laude in honestarũ artium ac liguarũ studijs uersatus esset, tandẽ eodẽ duce ad omnium Italiæ nobilissimam Academiam Patauinam profectus est, ubi adolescens tam carmine quàm soluta oratione cum doctissimis Italis animi caussa certare est ausus. Papiæ etiam aliquamdiu uersatus, electus est ibi in Academiæ rectorem, ut Alciati doctissimi Iurisconsulti ædita oratio testatur. In Germaniam postea reuersus, anno domini 1543. eligitur unanimi totius cleri consensu, Dillingi in Episcopum Augustanum: Sequente anno donatur Vuormatiæ Galero Cardinalitio, factus Presbiter Tituli S. Balbinæ. Est summis orbis terrarum principibus Diuis Carolo quinto, ac Ferdinando fratribus charissimus. Præest adhuc anno Christi 1549. quo unà cum uniuerso clero suo, Augustam redijt.

Seruet eum, fortunet eum, qui temperat orbem
Cunctaq; ab ætherea Iupiter arce uidet.
Illum ipsum unanimi consensu numina cœli
Pontificem faxint Maxima Roma tuum:
Secula sic fortasse aderunt fœlicia rursus
Qualia Saturni secla fuisse ferunt.

AD

AD NOBILISSIMAM VRBEM Herbipolensem in Ostrofrancis Schediasma Gasparis Bruschij Poetæ laureati.

Herbipolis Druidum quondam celeberrima sedes,
Francigenæ eximios quos coluere uiros.
Quosq; adituri hostem, & Mauortia bella, solebant
Non secus ac summos consuluisse deos.
Herbipolis Bachi & Cereris pulcherrima mater,
O Mœni decus & filia pulchra senis.
Etsi te tuus ille canat Laurentius heros
Frysius ingenio, Frysius arte potens.
Pontificum qui res gestas & facta tuorum,
Nominis æterni gratus honore beat.
Quiq; habet in chartis, quicquid Germania tota
Antiquum, quicquid Rhenus & Ister habent.
Etsi inquam canat ille tuas urbs inclyta laudes,
Attamen hunc etiam suscipe grata librum.
Solus Alexandrum quàmuis depinxit Apelles,
Vt pingi alterius noluit ille manu:
Attamen à Cherylo est passus se paupere scribi,
Et sua cantari carmine facta rudi.
Sic etsi ille domi te Frysius ornet Apelles,
Esse tamen Cherylum me parciere tuum.
Quem certe Ewaldus tibi Creuzionachius ille
Pontificis magni curaq; amorq; tui,
Annumerare suis ut dudum est ausus amicis,
Incommendatum non sinet esse, Vale.

Nonum

NONVM CAPVT DE omnibus Herbipolensibus Episcopis ac Præsulibus, Franciæ Orientalis Ducibus.

HERBIPOLIS *præclara Franciæ Orientalis ciuitas ad Mœnum nobilißimũ amnem sita, conuersa est à gentilicijs superstitionibus, ac falsis de Deo opinionibus ad Christum Dei filium, eius q; indelebilem ueritatem, annum Christi circiter sexcentesimum & octogesimum, à sanctis Dei uiris, Chiliano, Colonato & Theodnano Scotis, propagandæ doctrinæ de humani generis liberatore ergò, relicta patria peregrinantibus, ac à Pontifice Romano Benedicto secundo in Germaniam ad eam ab Arrianismo & gentilitate repurgandam ablegatis. Hi cum Herbipolin uenissent: imperabat ea tempestate Francis Theodorici Galliarũ regis nomine præfectus ac Dux Francorum Gosbertus, aliqua sanguinis necessitudine coniunctus S. Chiliano, sed homo gentilis, & qui de Christo humani generis saluatore nihil adhuc sciret. Nihilominus tamen S. Chilianum amice complexus, libenter cum de Christianorum pietate, religione, ac fide publice docentem audiuit. Non docebat uero S. Chilianus solam Euangelij doctrinam, de gratuita remißione peccatorum propter filium Dei, de bonitate, de*

te, de clementia & misericordia Dei, sed ex doctrina legis, etiam iram Dei aduersus peccata hominum, auditoribus suis ostendens, acriter eorum uitia insectari reprehendere & castigare solebat, nemini parcens in hac parte, sed omnibus tam summis quàm infimis ex æquo ut par est, uiam ueritatis & salutis aperiens patefaciens q;. Cum uideret autem Gosbertum Regium præfectum, habere apud se uxoris loco, fratris sui conuugem Gaylanam, ut nomine sic re etiam admodum salacem, lasciuam ac impiam fœminam, reprehendit eũ hoc nomine S. Chilianus uerbo Dei, amanter monens, ut abiecta à se scelerata & impia fœmina, consuetudinem & congressum eius, quæ ad aliũ pertineret maritum euitaret. Addens subinde, esse hoc ingens peccatũ, quo gratia dei exeuteretur, pietas impediretur, ira uero Dei aduersus humanum genus magis incitaretur. Has admonitiones Sancti uiri nõ grauatim accepit Gosbertus, & quia iam mediocriter profecerat in Christianismo, cœpit ab impiæ ac peccatricis fœminæ congressu abstinere. Quod cũ animaduertisset ipsa (ut est mulieb regenus astutũ & sagax) furore accensa in uiros Dei, talis conuersionis in Gosberto authores, de trucidandis ipsis consilium capit, iram omnem tamen dissimulans, donec in regijs negotijs usquam egrederetur Gosbertus. Quam occasionem cum tandem nacta esset impia Iesabel, missis apparitoribus ad supliciũ uiros sanctos rapi ac interfici iussit omnes, quibus è medio sublatis

sperabat

sperabat facile se iam blandicijs recuperaturam, quod amisisset. Perstante autem & firmiter permanente Gosberto in cursu pœnitentiæ ac conuersionis semel inchoatæ: Cum uideret uenefica incassum se laborare, maioribus furijs agitata, ut Gosbertus etiam à proprijs ministris domino seditionem mouentibus trucidaretur, effecit. At non aberat procul iustißima ira uindicis Dei, nam paucis diebus post, non ipsa tantum Gaylana, sed ministri etiam qui & sanctos Dei legatos & Gosbertum Principem interfecissent, malis spiritibus occupati, seipsos crudeliter & nouo furoris genere dilaniarunt, additis horribilibus mugitibus quibus seipsos damnarent, ac inferis æternisq; cruciatibus deuouerent. Erat adhuc superstes unicus Gosberti filius HETANVS, qui post parentis mortem, Dux Francorum factus, & religione Christiana fœliciter imbutus, construxit eo ipso in monte, in quo nunc arx Episcopalis sita est, magnificum templum in honorem beatæ Virginis Mariæ, quæ genuisset humani generis Saluatorem illum, quem uerum Deum ex uero Deo, uerumq; hominem ex beata Virgine natum iam agnoscere ac profiteri abiectis idolis suis, incœperant Franci. Ab hoc ueteri templo, hodie adhuc Mons & superimposita arx nostræ Dominæ Mons & Arx uulgo nominari solent, Hæc de cõuersa ad Christũ Herbipoli, & de plantata in Francis fide ac professione Christiana. Nunc de

origine

origine Episcopatus, aliquid adijciamus. Is postea paucis temporibus elapsis, à S. Bonifacio Anglo, primo Archiepiscopo Moguntino, præcipuo Germanorum Apostolo, auxilijs PIPINI patris ac Caroli Magni filij, potentißimorum ac Christianißimorum Galliæ Regum, consensu item Zachariæ pontificis Maximi, institutus est annum Christi circiter septingentesimũ ac quinquagesimum. Vt ostenderent uero se nutritores Ecclesiæ, incorporarunt Episcopatui statim munificentißimi isti Galliarum Reges ducatum Orientalis Franciæ: quo factum est, ut Herbipolensis Ecclesiæ gubernatores, non tantum Ecclesiastico titulo Episcopi, sed seculari etiam duces Francorum (penes quos IVS etiam cum uitæ tum necis esset) semper sint ad hæc usq; tempora ab omnibus sacri Romani Imperij statibus ac ordinibus tum habiti tum appellati.

Hinc quoties Episcopus Herbipolensis ad aram stans, sub infula & alijs pontificalibus sacra facit, semper nudum & euaginatum ensem ad eandem aram prope se collocatam habet, quo Franciæ orientalis ducatus ac plenum ius uitæ necis q; innuitur: Hinc natus est uetus uersiculus, quem seculari suo sigillo habet Episcopus Herbipolensis incisum.

Herbipolensis sola, ense iudicat stola.

Hunc amplißimum Episcopatum S. Chiliani uulgo patrimonium uocant, quod instituerit cum S. Bonifacius in honorem piorum Martyrum Chiliani ac ipsius

sociorum

ſociorum. Eius uero gubernatores ac antiſtites oẽs, Epiſcopi uidelicet Herbipolenſes ac Franciæ orientalis duces, ad hæc noſtra uſq; tẽpora, tali ſerie recenſeri ſolẽt.

1. S. BVRCARDVS, gente Britannus: uir pius ac religioſiſſimus, à S. Bonifacio conſanguineo ſuo educatus ac liberaliſſime inſtitutus: conſtituitur ab eodem, conſenſu Pipini ac Caroli Magni Regum, primus antiſtes ac Epiſcopus Herbipolenſis Eccleſiæ: conſecratur & confirmatur à Pont. Max. zacharia. Præfuit autem Epiſcopali officio docendo, concionando ac alijs pietatis exercitijs ac muneribus prudentiſſime ac fideliſſime: adminiſtratione item ac gubernatione prouinciæ utiliſſime, annis quadraginta integris. Conſtruxit plurima templa ac Monaſteria: impetrauit à Romano Pontifice, ut à tumulo leuatus S. Chilianus cum ſocijs, in numerum ſanctorum adſcriberetur. Hos ueriſſimos Dei amicos ſepeliuit honorifice, in nouo templo ipſis conſtructo, quod nouum monaſterium, uel nouam Baſilicã uulgo appellant. In eius tẽpli crypta legũtur hodie adhuc ſequentes uerſiculi, Epitaphij loco additi.

Hi ſunt Herbipolis, qui te docuere Magiſtri,
Qua uerum coleres relligione Deum.
Impia quos tandem iuſſit Gaylana necari,
Cælauitq; ſub hunc corpora cæſa locum.
Ne turpi, ſine laude, ſitu defoſſa iacerent
Corpora: Burcardus ſub monumenta locat.

Huic Epiſcopo adſeruandos & erudiẽdos dedit Caro

lus Magnus duodecim obſides à deuictis Saxonibus datos ac ſummo loco natos adoleſcentes: qui omnes ferè ad Episcopales dignitates tandem euecti ſunt, uterãt liberaliſsime et optime à Burcardo Episcopo instituti. Deceſsit plenus dierum ex hac mortali uita, anno Christi 791, in arce Hohenburg ad Mœnum ſita, ubi iam ſenex factus ac afflicta ualetudine præditus, cum ſolo Diacono habitare ac religioſiſsime uiuere ſolitus fuerat. Reuehitur inde Herbipolin & ibi in templo noui Monasterij à ſe olim S. Chiliano condito honorifice ſepelitur, cum longo carmine ac uirtutum ſuarum Elogio.

2. MAYNGVDVS uel Megingaudus comes Rotenburgius ad Tubarum, monachus ordinis D. Benedicti & conuentualis cœnobij Fridislarienſis in Haſſia ſiti: ab ipſo S. Burcardo ex monasterio Herbipolin aſſumptus ac ſancte educatus, ſucceſsit iam mortuo Burcardo, unanimi totius cleri conſenſu electus. Præfuit laudabiliter annis tribus. Et gubernationis tantæ prouinciæ pertæſus, reſignat Episcopatum præſente S. Wilibaldo Aystetenſe Episcopo, cuidam Bernolpho uiro religioſo & magnanimo: id factum eſt anno Domini 794. Ipſe uero collectis quibuſdam diſcipulis per Mœnum ad arcem Rorbacenſem Caroli Magni uenationibus ſeruientem delatus, conſenſu & ſumptibus Regis cœnobium instituti Benedictini ibi conſtruxit, quod Neoſtadium appellauit. In quo cum ſacra-

rum

rum literarum ac alia liberalia studia summa cum laude inchoasset, primus q; eius loci Abbas fuisset, decessit anno 795 unde Herbipolin reuectus, honorifice ibi in noui monasterij Basilicæ prope S. Burcardum terræ mandatus est.

3. BERNVVOLPHVS uel Bernolphus, constituitur à Mayngaudo, in Episcopum Herbipolensem anno 794. Præfuit annis 6, mensibus 4, diebus 3. Expulit monachos omnes Benedictinos ex Ecclesia Herbipolensi, tantum sæculares alens sacerdotes: Hi Dominum ac præceptorem suum Megingodum Neostadium sequuti honorifice ab eo excepti sunt. Obijt Bernolphus 19 Septembris, anno Domini 800.

4. LVDERICVS successit Bernolpho: præfuit annis 3. mensibus 5, obijt uicesima septima Februarij, anno salutis 804. Imperante Carolo Magno.

5. AYGELVVARDVS subrogatus est Luderico, præfuit annis 6, diebus 18. Valedixit huic mortali uitæ 24 Aprilis, anno Domini 810, sub Carolo Magno Imp.

6. VVOLFGERVS eligitur unanimi consensu populi ac cleri, decima tertia Maij, Anno Domini 810. Præfuit bene & laudabiliter uno & uigiti annis, mensibus sex, diebus tribus. Sub eius gubernatione obijt anno 814 laudatissimus Imp. Carolus Magnus, summus benefactor ac locupletator Ecclesiæ Herbipolensis: cui successit filius Ludouicus cognomento pius, qui sub eodẽ antistite Wolffgero, cõstruxit et fundauit

anno Domini 816, ad preces S. Walderici Heremitæ, monasterium Murhartense. Eiusdem antistitis temporibus fundatum est Schwartzacense Benedictinorum in Francia Orientali cœnobium, à Megingaudo pio comite Rotenburgensi ad Tubarum habitante, ac eius laudatissima coniuge D. Imyna. Interfuit Wolffgerus Synodo Aquisgrani celebratæ à Ludouico pio, reformandæ Ecclesiæ ergò. Obijt postea quarta Nouembrium, anni à nato 831.

7. HVNIBERTVS alijs Hubertus, eligitur pridie Calendarum Ianuarij, anno dominicæ Incarnationis 832. Præfuit nouem annis, tribus mensibus, octo diebus. Obijt anno salutis 841, mense Martio. Huius Episcopi temporibus habebat Ludouicus Imperator præfectum in oppido Lauffen ad Nicrum sito, principem ex Norico natum, aliqui Landtgrauium Leuchtenburgensem fuisse arbitrantur, Ernestum nomine: is ex coniuge Fridburga, exceperat unicam filiolam Regiswindin. Huius infantis nutrix habebat Germanum fratrem, seruientē Ernesto principi, à quo cum aliquando grauiter uerberarctur, quod negligentius curasset aliquid sibi à Domino commissum: adeo exarsit ira & indignatione nutrix, ut consilium secum caperet de trucidanda Regiswinde. Prodeuntibus itaq; aliquando Ernesto & Fridburga, arripuit serua sola domi relicta & furijs agitata puellā, trucidat, & ex arce Lauffensi in præterfluentem Nicrum præcipitem deijcit. Puel-

lam

lam hanc aquis suffocatam, quæ tamen fluminis ui nec à loco isto abripi, nec submergi aut fluctibus opprimi potuit, multis item miraculis coruscantem, Episcopus iste Hunibertus ab Angelo quodã per quietẽ monitus, in præsentia multorum sacerdotum ex aquis subleuãs, in templum Lauffense detulit, ac honorifice sepeliuit, ubi ad hæc usq; tempora conseruata est.

8. GODEBOLDVS uulgo Gotswaldus Abbas inferioris Altachij, perueteris cœnobij apud Bauaros: euocatur ad gubernationem Episcopatus Herbipolensis, prima Aprilis anni à nato Christo 841. Præfuit undecim annis, obijt in Vigilia S. Mathæi, anni Christianorum 852, animi pauoribus ac mœrore, propterea quòd eodẽ anno summũ templũ Herbipolense, fulmine tactũ, cũ omnibus Ecclesiæ ornamẽtis deflagrasset.

9. S. ARNO uel Arnto succeßit Episcopo Godeboldo: præfuit laudabiliter annis 36, mensibus 6, diebus 12, sub Imperatoribus Carolo caluo, Carolo Crasso ac Arnolpho, quibus omnibus charißimus, plurima etiã ab ipsis insignia priuilegia est consequutus. Instauraui collapsam Basilicam Cathedralẽ, fœliciße. Obijt decima tertia Iulij, anni à nato Christo 891, in expeditione Arnolphi imperatoris, & omnium Germaniæ principum contra Nortmannos suscepta, trucidatus cum multis milibus ab his ipsis infidelibus, inter Missarum Solennia, inspectante toto exercitu, peracta qua clade, excitati Germani, hostem postea summa uirtu

te aggressi fuderunt & ex patria eiecerunt fortissime fœlicissimeq;. Episcopus Arnto Herbipolin reuectus et ibi cum omnium suorum luctu honorifice sepelitur.

10. RVDOLPHVS alijs Radhulffus, Thuringiæ Landtgrauius, præficitur Episcopatui Herbipolensi ab Imperatore Arnolpho, anno Domini 891, in cuius castris militauerat antea cum duobus Germanis fratribus, Conrado ac Gebehardo, contra Nortmannos. Regino Abbas Prumiensis hominem fatuum fuisse scribit, & temere ingentes tumultus in perniciem totius Episcopatus excitasse. Legitur author etiam fuisse atrocis belli, quod Imp. Ludouicus tertius gessit contra Albertum comitem Bambergensem, anno Domini 905. Obijt cum omnium suorum publico gaudio, tertia Augusti, anno Domini 908, cum præfuisset annis 16, dieb. 3 Huius temporibus cæpit Tharisianum Franciæ Orientalis cœnobiũ, in quo sepultus est Albertus comes Bambergensis: ab Hattone Moguntino, Imperatori proditus ac capite multatus.

11. DIETHO uel Theodo, eruditus ac prudentissimus Neostadiani monasterij cœnobita, eligitur in Episcopum Herbipolensem anno 908. Præfuit utilissime & summa cum laude ac omnium admiratione 24 annis: Valedixit huic mortali uitæ 15 Nouembrium, anni 932. Sub eo iterum conflagrauit summa Basilica Herbipolensis, quæ tamen ab eo ipso Episcopo iterum instaurata ac illustrata est. Postponunt huic aliqui Catalogi

logi Postericium quendam, de quo nihil tamen inuenio.

12. BVRCARDVS ex Abbate Hirsfeldensi eligitur in Episcopum Herbipolensem ab Imperatore Henrico Aucupe: præfuit annis nouem, mensibus tribus, diebus uiginti tribus, prudēter ac utilissime. Fuit Imperatoribus Henrico Aucupi & eius filio Othoni Magno charissimus. Restituit & absoluit Cathedralem Ecclesiam Herbipolensem. Decessit ex hac mortali uita, in die Annunciationis Mariæ, anno Domini 941.

13. POPPO primus, Burggrauij Herbipolensis filius: Othonis Magni cognatus, constituitur Episcopus Herbipolensis ab eodem Domino Othone Imperatore, cognato suo: à quo insignia priuilegia consequutus est, quod uidelicet Canonicorum Herbipolensium senatus semper deinceps liberam deberet habere potestatem, eligendi Episcopum è sui Capituli Canonicis, decedente aliquo antistite. Præfuit summa cum prudentia ac laude, annis 19, mensibus decem, diebus quatuordecim. Decessit ex hoc sæculo, 15 Februarij, anni 961, Ratisbonæ in maximo conuentu principum, quos Otho Magnus congregarat. Auehitur inde Herbipolin & in Cathedrali Basilica honorifice sepelitur.

14. POPPO secundus, iunior dictus, patruus Popponis primi: etiam Burggrauius Herbipolensis: quem quidam Othonis Magni Imperatoris è sorore nepotem fuisse uolunt. Eligitur iuxta tenorem priuilegij ab Othone dati, unanimi totius Canonicorum

senatus consensu, secunda Martij, anno Domini 961. Sedit ad clauum Episcopatus annis uiginti tribus, mensibus quatuor fideliter prudenter ac utiliter. Interfuit cum plurimis alijs Germaniæ Episcopis Synodo, quam Otho Imperator Romæ congregarat, ut contra Pontificem Ioannem decimum tertium, eligeret Leonem octauum. Obijt Episcopus Poppo 24 Iulij, anno salutis 984. Sepelitur in summo templo.

15. HVGO Othonis secundi, Imperatoris Cancellarius ac supremus intimus q; Consiliarius, eligitur in Herbipolensem Episcopum unanimibus totius cleri suffragijs anno Domini 984. Præfuit annis quinq;, mensibus septem, diebus uno & uiginti. Instaurauit & egregie illustrauit cœnobium S Andreæ, ab Episcopo Burcardo primo inchoatum, & pro Benedictinæ professionis Monachis constructum. Impetrauit à Pontifice Maximo Benedicto sexto, ut S. Burcardus, primus Herbipolensis Ecclesiæ antistes de tumulo subleuatus Canonizaretur, & diuorum numero inscriberetur: is in nouo cœnobio honorifice depositus est, quod postea amisso priori nomine S. Burcardi cœnobium dici solitum, hoc tempore sæcularium Canonicorum est collegium. Obijt uigesima nona Augusti, anno Domini 989. De eo extant adhuc tales uersiculi:

Hic præsul sapiens, cunctis fuerat bene gratus:
Singula prospiciens, constans, prudens, oculatus.
Tunc desolatum claustrum sub monte locatum

Rebus

Rebus & orbatum, disciplina uiduatum
Ipse reformauit, multis q; bonis releuauit:
Censu ditauit, cultum q; Dei renouauit.
Sacrum corpus eò tulit à tellure leuatum
Auxiliante Deo, Burcardi clarificatum.
Festa q; translati iubet omnia concelebrari
Claustri præfati loculum q; perenne uocari.
Illic constituit tunc fratres sub monachatu,
Et sic instituit, ut uiuant absq; reatu.

16. BERNVVARDVS comes à Rotenburg ad Tubarum, uenit primũ ex Academia Parisiensi ad monasteriũ Hirsaugiense, in Spirensi Episcopatu situm: inde à Leopoldo Abbate Herbipolin, in nouum S. Andreæ Cœnobium ab Hugone Episcopo instauratum missus, cũ religiosissime ac pijssime sub Arnoldo abbate uixisset: uocatus est mortuo tandẽ Hugone, unanimi totius Ecclesiæ consensu, ad Episcopatus Herbipolensis gubernationem: in qua sedit summa cum laude annis quinq;, mensibus octo, diebus octodecim. Habuit fratres tres, Richardum, Ruggerum ac Aynhardum, pios ac religiosissimæ uitæ comites: Inter hos senior Richardus, Othoni tertio Imperatori admodũ charus, consecutus est à Leopoldo Augustano Episcopo permutationis iure montem quendã Halæ Suauorum uicinum, quem hodie adhuc Cambergensem uocant. In huius montis uertice construxit magnificum castrum, quòd à montis nomine Camburgum etiam

nuncupauit. Is ibi quatuor filiorum ex una coniuge factus est pater, AINHARDI (cuius filius itidem Ainhardus dictus, postea etiam Episcopus Herbipolensis designatus est) Ruggeri, Henrici & Burcardi. Iste Burcardus post mortem patris Richardi ex arce Camburgensi, consentientibus fratribus suis omnibus monasterium fecit, instituti Benedictini. Ainhardus uero comes, Episcopi Bernnwardi frater, cum non haberet hæredes, Deo sua omnia offerre decreuit, ac initio insigne templum condidit in Tungensi ualle, & aliud in Romuleo monte, ordinans ibi sacerdotes, qui & Deo & Ecclesiæ Dei seruirent. In ipsa uero urbe Herbipolensi, construxit ipsius etiam Episcopi fratris sui consilijs ac subsidijs ex paruo Sancti Chiliani Sacello magnificum Canonicorum secularium Collegium, quod hodie adhuc nouam Basilicam appellant, eam non solum fundauit, sed & liberalissime dotauit. Obijt Episcopus Bernwardus, uicesima Septembrium, Anni incarnationis dominicæ 995. Sepelitur splendide ac magnifice in noua illa à se & fratre suo condita Basilica.

17. HENRICVS comes à Rotenburg ad Tubarum, propter breuem corporis staturam à prima infantia Comes Hezelinus, & postea etiam Episcopus Hezelinus dictus, subrogatur cognato suo ex hac mortali uita euocato, consensu totius Cleri. Præfuit sapientissime ac utilissime annis uiginti duo-

bus,

bus, mensibus quinq;, diebus uiginti. Cõstruxit & fundauit in suburbio Herbipolensi Collegiatas S. Stephani S. Iohannis Ecclesias. Onoldsbachij uero magnificũ S. Gumberti cœnobiũ Benedictinum, quod hoc nostro seculo Canonicorũ secularium est Collegium, cuius ædis Canonicus est hodie Gaspar Othmayer, non contemnendus, nec incelebris huius ætatis componista. Construxit unà cũ Imperatore S. Henrico secundo ex castro Lauffensi ad Necharum, cœnobiũ, quod S. Henricus pago Kircheym & alijs prædijs adiacentibus liberalissime donauit ac dotauit, anno incarnationis Dominicæ, 1003. Idem Imperator huius Episcopi consensu ac subsidijs instituit Bambergensem Episcopatum, nam Bamberga & tota circumiacens prouincia antea partim ad Herbipolensem, partim uero sub Aystetensem Diocesin pertinuerat Habuit iste Henricus uel Hezelinus Episcopus germanum fratrem S. Heribertum Coloniensem Archiepiscopum, ac primum inter Colonienses sacri Rom. Imp. electorem, & alium quendam fratrem Rotenburgi ad Tubarum, in patriæ gentis arce uiuentem. De hoc legimus quod in magna sui sæculi annonæ difficultate, Hattonis Moguntini exemplum imitatus, magnam mendicorum turbam in horreum conuocatam incendio deleuerit. Cuius scleris pœnitentia tandem ductus, & Romam etiam ut ab ipso pontifice ueniam peteret, profectus est; ubi cum absolueretur, iussus est Monasterium construe-

construere, in compensationem talis delicti. Coloniam ergo ad fratrem, S. Herebertum Archiepiscopum ueniens, & quid eum pontifex iussisset edocens, unà cũ eo Tuiciense Benedictinorũ monasterium, è regione urbis Coloniensis in altera Rheni ripa hodie adhuc situm cœpit, condidit, ac amplissime liberalissimeq; dotauit. Obijt Episcopus Henricus tandem in die S. Ceciliæ, anni à nato Christo 1018. Sepelitur in Cathedrali Ecclesia Herbipolensi.

18. MEGINARDVS elegitur mortuo Herzelimo uel Henrico, à toto clero Herbipolensi in Episcopum: Præfuit S. Chiliani patrimonio bene & utiliter annis quindecim, mensibus decem, diebus uiginti duobus. Erat consiliarius Imperatoris Henrici secundi, à quo multa insignia priuilegia consecutus est, & potestatem cudendæ monetæ. Interfuit anno domini 1010. Comitijs Bambergensibus, Desijt esse inter mortales, in die S, Mathiæ Apostoli, anno domini 1033. sub imperatore Conrado secundo.

19. S. BRVNO Conradi Charinthiæ ducis filius, matre Baronissa à Querfurdt natus, Imperatoris Conradi secundi patruelis: aut ut aliqui uolunt è sorore nepos, eligitur in Episcopum Herbipolensem ab unanimiter consentiente clero, anno domini 1033. Præfuit summa cum laude annis undecim, uno mense, diebus 14. Construxit & illustrauit magnificentissimis ædificijs, Cathedralem S. Chiliani Ecclesiam: alia etiam totius

Episco-

Episcopatus templa pulchre reficiens ac exornans, in quæ omne patrimonium suum contulit, fuit Episcopus eximie doctus, scripsit commentarium in Psalterium Dauidicum, qui extat. Sequutus est anno domini 1034 Conradum imperatorem, in Italiam (ad eam debellandam, ac suæ potestati subijciendam) profectum. Obsidente uero & grauiter aliquocies oppugnante imperatore Mediolanum, accidit in ipso S. Penthecostes festo, ut Episcopo Brunone in castris Imperatoris sacra faciente, tanta cœli tempestas oriretur, ut omnes homines diẽ extremi iudicij adesse arbitrarentur, multi enim milites de cœlo fulmine tacti perierunt, multis etiam tantæ tempestatis horrore ad insaniam redactis. Episcopus Bruno ad aram stans, nihilominus sacrum suum absoluit, quo peracto Imperatorem accedens, dixit in ipso sacro apparuisse sibi S. Ambrosium Mediolanensium olim Episcopum, qui nisi Imperator statim obsidione urbem solueret, grauia ipsius uitæ ac ualetudini miniaretur. Hoc siue prodigio, siue commento Imperator motus, ac ab Episcopo Brunone persuasus, facta prius pace cum ciuibus, urbem obsidione soluit, raptis tamen ad suplicium, præcipuis aliquot ciuibus talis rebellionis & contumaciæ authoribus. Bruno ex hac expeditione Herbipolim reuersus, dono dedit Ecclesiæ Herbipolensi nobile prædiũ quoddã Westphaliæ, lingua Saxonica Sunnenreich cognominatũ, quod mortua matre ad ipsum erat deuolutum, ex quo

prædio

prædio singulis annis habebat 50. marcas argenti puri, & alia quædam Apophoreta. Anno domini 1045 proficiscitur cum Imperatore Henrico nigro, ac multis alijs Germaniæ principibus in Pannonias, cum autem in superioris Pannoniæ castro quodam Bosenburgo, è regione Ipsensis oppidi ad Danubiũ sito, pernoctaret Imperator cũ omnibus principibus, ipsa Maij uicesima die, concidit eiusdem arcis sublime ac ruinosum cœnaculũ seu solarium, in quod iam cœnandi caussa tota Cæsaris aula conuenerat. Imperator ruente cœnaculo, apprehẽsa fenestra, singulari dei protectiõe incolumis mansit. Reliqua tota multitudo, principes, Episcopi, nobiles ac milites, summi et infimi corruerũt, inter quos multi statim expirarunt, multi grauiter læsi & mutilati sunt. Ibi Episcopus Bruno tam misere etiam & inclementer à fortuna rerum humanarum moderatrice exceptus est, ut septimo die post hunc casum, in eadem arce naturæ debitum absoluerit, 27 uidelicet die Maij, anni 1045. Reuectus est cum summo omnium suorum luctu Herbipolin, ubi in summæ Basilicæ crypta sepultus ac terræ parenti redditus est cum tali Epitaphio.

Anno domini M. XLV. Sexta Calendarum Iunij, Obijt beatus Bruno Episcopus, fundator huius Ecclesiæ.

10. ADELBERO comes à Laymbach & Scherdingen ex Bauaris patre Arnoldo, matre uero Regilla Baronissa à Weinsperg Lambacensis monasterij fundatorie

datoribus natus, eligitur in S. Brunonis successorem, unanimi totius Capituli Herbipolensis consensu, anno à Christo nato 1045. Præfuit laudabiliter ac utilissime annis quadraginta integris, fecit ex S. Stephani Canonicorum collegio, cœnobium ordinis Diui Benedicti, uocatis in id triginta monachis. Renouauit ac instaurauit denuo, collapsum aliquo modo monasterium Schwartzachianum, à Carolo Magno antea fundatum: Id fecit anno domini 1075 Eijcitur ex Episcopatu, anno domini 1084 ab Imperatore Henrico quarto quod pontifici adhæreret: constituitur in eius locum Meginardus quidam. Adalbero in Bauariam secedens monasterium suum Lambacense ingressus est, reliquum uitæ in eo transigere uolens, post pauculos uero menses, cæsis Henrici quarti copijs in agro Herbipolensi, non procul à Pleichfeldo, ab Hermanno Saxonũ duce, post cæsum in Saxonia Rodolphum Habspurgium siue Sueuum, contra Henricum quartũ electo, Meginardus ex urbe iterũ eijcitur, Adalbero restituitur. Sed redeunte tandẽ Imperatore, Adalbero clam auffugit, & ad monasteriũ suum redijt, anno domini 1085. Meginhardus uero restituitur, qui cum tribus annis præfuisset, tandem anno domini 1088. ex hac uita euocatus est. Post cuius mortem, & si reuocaretur ab Henrico quinto Adalbero, tamen dubiæ & nouercanti fortunæ non diutius fidendum existimans, in suo monasterio quiete uiuere, & præsentibus uti maluit,

quàm

quàm alibi cum summis uitæ periculis ea iterum appetere, quibus iam bis excidisset, & quorũ possessio incertior esset. Sic duobus annis adhuc post mortuum Meginardum superstes, tandem sexta Octobris, anni à nato Christo 1090. ex hac uita emigrauit, in hoc ipso à parentibus suis constructo, & à se consecrato cœnobio, in quo honorifice est terræ omnium matri redditus.

21. MEGINARDVS secundus, literarũ peritia ac uitæ sanctimonia, nemini mortaliũ sua ætate secundus, eligitur eiecto ex Herbipoli Adalberone, ab Imperatore Henrico quarto, anno domini 1084. Præfuit cum summa difficultate tribus annis ac aliquot mensibus, semel iterum eiectus, ac denuo ab imperatore Henrico quarto restitutus. Obijt anno 1088. uigesima sexta Iunij, superstite adhuc antecessore suo Adalberone. Sepelitur in Basilica Cathedrali.

22. AYNHARDVS ab alijs Emmenhardus dictus, comes Rotenburgius ad Tubarum, Richardi comitis filius, constituitur ab Henrico quinto Episcopus Herbipolensis, anno domini 1088. Præfuit summa cũ laude annis 15. mensib. octo, diebus tribus, & si periculosissimis tẽporibus, quibus Imperator contra pontificem, pater Henricus quartus, contra filiũ Henricũ quintũ, & filius contra patrem grassabantur. Decessit ex hoc calamitoso seculo, ad beatarũ animarum domicilium penultima Februarij, anni à nato Christo,

1104.

1104. Sepelitur in summo templo: Huius Episcopi consensu ac subsidijs etiam fundauit Albertus nobilis Baro de Steinach ex castro suo Steinach, eiusdem nominis egregium monasterium. Sub hoc ipso Episcopo, inaudita ex omnibus Christiani orbis partibus collecto tercentum millium hominum exercitu expeditio facta est, à Godefrido de Bulione, Lotharingiæ duce, ad occupandam, & è Saracenorum potestate liberandam terram sanctam, anno Domini 1097. Recuperata est autem Hierosolyma anno 1099 ab hoc ipso Godefrido, qui statim à toto exercitu Rex Hierosolomitanus salutatus ac designatus est: De hac sanctæ urbis recuperatione extat tale distychon:

Anno Milleno centeno, sed minus uno,
Ierusalem Franci capiunt uirtute potenti.

23. RVPERTVS eligitur à Rege Henrico V. ac toto clero, ex præposito summi collegij in antistitem ac præcipuum gubernatorem Ecclesiæ Herbipolensis: uir & sapientia & doctrina ac uirtute eximia præditus, omnibus q; cum summis tum infimis ex æquo charus. Præfuit duobus tantum annis, bis ab Henrico IIII ex Herbipoli eiectus, toties q; ab Henrico V. restitutus. Obijt anno Domini 1106, cum iret ad Swarstallense concilium à Pont. Max. Paschale secundo indictum.

24. ERLONGVS uel Ehrlingus comes à Calow uel Caleben, abbreuiata ac corrupta uoce Kalb: Canonicus & Capitularis, hoc est, unus ex senatu summi

ordinis Canonicorum, eligitur anno 1104 ab Imp. Henrico quarto, contra Rupertũ Canonice à toto clero designatũ Episcopum. Is uiuente Ruperto ab Henrico V. bis eijcitur, bis ab Henrico IIII restituitur: sed ab Henrico V. tertio etiam eiectus, uiuente Ruperto Herbipolin non amplius redijt. Tandem sua uirtute & morum lenitate, senatui Canonicorum reconciliatus, clemẽtem & propicium Henricum quintum etiam habere cœpit, quandoquidem mortuo iam Henrico quarto, omnia odia omnes tumultus ac tempestates Germaniæ pulchre subsedissent. Mortuo itaq; Ruperto Episcopo unanimi totius cleri consensu assumitur & confirmatur in Episcopum Herbipolensem. Sedit ad gubernaculum Ecclesiæ & prouinciæ summa cum laude ac fœlicißime, annis sedecim, diebus undecim: propter insignem sapientiam suam Henrico V. factus charißimus, qui eius consilio postea semper in summis Imperij negotijs uti solebat: ad annum usq; Christi Millesimum centesimum decimum quintum. Tum enim Henrico V Natalem Domini Spiræ sine ullius principis præsentia celebrante, omnes Imperij principes Coloniæ cõuenerant, de alio Imperatore eligẽdo consiliũ capientes, contra Henricum V, etiam à Rom. Pont. excommunicatum. Id cum suboluisset Henricus, misso Erlango Episcopo Herbipolensi Coloniam, Imperij principes rogari iußit, si quid esset à se imprudentia erratum aut neglectum, ueniam darent & ignoscerent, se post

hac

hac & fideliter obtemperaturum, & bonum fore ac ad omnia paratißimum Imperatorem. Erlangus Episcopus Coloniam ueniens, non tantum non auditur, sed ne ad principes quidem admissus fuit: Quod cum Henrico V ita significasset, ac ipse quoq; iam inciperet ab ipsius, ut & excommunicati & tam diu in excommunicatione permanẽtis, consuetudine ac amicitia abhorrere: Imperator etiam Franciæ ducatum inuolare ac ut feudum aliquod Imperij ad se deuolutum duci Sueuorum Conrado, suo è sorore nepoti conferre attentauit. Ibi uero Erlangus Henrico V. acerrime se opponens, ducatum suum strenue defendit, ac fortiter retinuit: curans etiam ac mandans, ut (etsi alioqui superbiæ uel arrogantiæ nomine male non audiret) tamen post hac minister cum antecedens, nudum ac euaginatum ensem præferret. Idem Episcopus primus fuit qui unà cum pedo pastorali gereret in insignibus coruscantem ensem: quod exemplum omnes postea eius successores ad hæc usq; tempora imitati sunt. Alioqui alio titulo usus non est, quàm isto: Erlangus Dei gratia Wirtzburgensis Ecclesiæ humilis minister. Decessit ex hac lachrymarum ualle in Natali Domini, Anni Christianorum Millesimi centesimi uigesimi secundi, cum per integrum quadriennium grauißime decubuisset. Sepelitur in Schwartzacensis Monasterij templo, non apud Herbipolin, quod illa excommunicata esset à Rom. Pontifice, eo quòd

pontificijs mandatis medium ostendens digitum excommunicato Imperatori Henrico V. contumaciter, & contra Pontificem, & contra Episcopum suum adhæsisset.

25. RVGKERVS comes à Vayngen, ex Sueuia natus: eligitur paucis diebus post mortem & fata Erlangi, à toto unanimiter ac concorditer consentiente summi collegij clero, in Episcopum Herbipolensem ac ducem Franciæ orientalis: Opposuit autem se huic electioni Imperator Henricus V. uolens ius eligendi & constituendi Episcopum ad se potius quàm ad clerum pertinere: constituit itaq; contra Ruggerum, iuuenem quendam Canonicum Gebehardum comitem Hennenbergensem. Hoc Schisma paucis mensibus post, compositum ac pacatum est in Comicijs Wormaciensibus per legatos Pontificios Cardinalem S. Angeli, & Cardinalem S. Stephani in monte Cælio, qui à Romano Pontifice in hoc missi erant è Roma in Germaniam, ut turbæ ac motus ibi orti per eos componerentur. Ab his Cardinalibus talis lata est sententia inter duos illos Herbipolenses Episcopos, ut cederet Gebhardus: Ruggerus uero gubernatione libera potiretur. Hæc compositio non diu ualuit, finitis enim Comicijs & legatis iam Romam reuersis: Ruggerus ab Hennenbergensi Gebhardo, Henrici V. auxilijs ac præsidijs urbe iterum eijcitur, anno Domini 1115. Ille uero in monasterium Schwartzacense abiens, impetrata aliqua Episcopatus

parte.

parte, prouincia uidelicet ad Nicrum sita, ea contẽtus quiete reliquum uitæ in cœnobio transegit, uiuens ibi annos adhuc quinq; . Circa hæc tempora cæpit anno Domini 1126 magnificentißimum cœnobium Cistercien sis instituti Eboraw uel Eboracum à Beronone & Richouino nobilibus fratribus ab Eboraw, ipsorumq; sorore Gertrude fundatum: & ab Imp. Conrado Sueuo, cuius coniunx Domina Gertrudis, & filius Fridericus ibi humati sunt, liberalißime donatum. Obijt Episcopus Ruggerus peste (quæ per totam tum grassabatur Germaniam) anno Domini 1130. Sepelitur in Cœnobio Schwartzach, in quo quinq; iam annis uixerat, quo defuncto resignauit Episcopatum Gebehardus etiam Hennenbergensis: quem aliqui Catalogi paucis annis post Ruggerum ex hac etiam uita, cum omnium Canonicorum gaudio decessisse affirmant: aliqui eum ita laudabiliter præfuisse scribunt, ut etiam ad clauum Episcopatus tandem sit totius Canonicorum senatus unanimi uoluntate & consensu reuocatus.

26. HEZELINVS comes à Leyningen, eligitur post mortem Ruggeri, & resignationem Gebhardi à consenciente clero Herbipolensi: præfuit 14 mensibus, & Bambergam profectus, subito ibi ex hac uita emigrauit, anno Domini 1131. Hunc aliqui Catalogi omnino prætercunt, quod fortaßis morte præuentus, confirmationem ex Romana Curia non consequutus sit, nec consecratus etiam fuerit.

17. EMBRICHO uel Imbricus mortuo Hezelino subrogatur à toto Capitulo Canonice ac concorditer electus anno Domini 1131 : legitur fuisse comes Leyningensis. Præfuit summa cum laude annis sedecim. Fuit apud Imperatores Lotharium Saxonem ac Conradum Sueuum in summa existimatione, ac utriusq; intimus Consiliarius. Lotharius restituit huic Embrichoni Franciæ ducatum ab Henrico V. antea superbe occupatum ac per uim raptũ. Vt gratus iccireo Episcopus esset Deo, qui mentẽ Cæsaris ad talem restitutionem direxisset: construxit in suburbio Herbipolensi S. Iacobi Scotorum cœnobium, qui sub Abbate Machario Regulam D. Benedicti profiterentur. Anno Domini 1147 mittitur ab Imp. Conrado Sueuo, Constantinopolim, ad Græcorum Imp. Emanuelem, cui Conradus Imperator desponsabat coniugis suæ Gertrudis, Imperatricis sororem Bertham, Berengarij comitis à Sultzbach formæ ac uirtutis nobilitate præstantissimam filiam: In eius profectionis reditu, cum omnia fœlicissime ac rectissime expediuisset, euocatus est ex hac mortali uita Aquilegiæ in Italia, ubi honorifice terræ parenti redditus est. Scribit Otho Episcopus Frysingensis, quod Conradus Imperator in publicis literis, quas scripserat huius Matrimonij caussa affini suo Emanueli Constantinopolitano Imperatori, hunc Embriconem Episcopum Cor suum ac animam suam appellarit.

18. Sigefri

28. SIGEFRIDVS eligitur anno Domini 1147: præfuit pie ac laudabiliter annis sex. Primo huius Episcopi anno, proficiscitur Conradus Imp. à S. Bernhardo admonitus ac excitatus, magno exercitu octoginta milium peditum equitũq; Herosolymam contra Saracænos: sperans se egregiũ aliquid cum Galliarum Regis, qui præsens rebus omnibus intererat, tum Emanuelis Græcorum Imperatoris affinis sui auxilijs effecturum: sed Emanuele non admodum fideliter agente cum Conrado, nihil magni gestum aut effectum est. Hæc expeditio, tali barbaro distycho posteritatis cognitioni ac memoriæ commendata est:

Anno Milleno, centeno tessaradeno
Ac septem pariter: cæperat istud iter.

Sub hoc Episcopo constructum est Herbipoli monialium cœnobium S. Afræ à Rafoldo religioso Abbate ad S. Stephanum. Sub eodem Episcopo construxit & fundauit Hermannus Misniæ Marchio Monachorum Rotam, cœnobium Herbipolensis diocesis, pro monachis instituti Benedictini: anno Dominicæ incarnationis Millesimo centesimo quadragesimo octauo. Idem Episcopus summe amans monasterium Eboracense, eximie idipsum amplissimis prouentibus dotauit, ac ut se mortuo cor suum illic sepeliretur, uiuus adhuc mandauit. Inde nata dicitur consuetudo quòd quotics Episcopus aliquis Herbipolensis moritur: semper in arce D. Virginis euiscerari solet corpus

uiscera uero & intestina in arcis templo D. Virgini sacro, terræ redduntur: corpus in urbis Cathedralem Ecclesiam deportatum honorifice sepelitur: cor plumbeæ urnæ inclusum, curruiq; impositum, addito sene ac fideli emeritoq; aliquo ministro quatuor equis Eboracum uehitur, ac ibi sacello in id præparato humatur. Currus & equi Herbipolin non redeunt, sed monasterij facultatibus iam annumerantur: minister uero ille, cui conseruandi ac sepeliendi cordis cura committitur per omnem uitam sibi adhuc reliquam non secus ac aliquis eius loci conuentualis excipi ac tractari solet. Obijt Episcopus iste Sigefridus anno Domini 1153, peste ubiq; tum grassante consumptus, Sepelitur more & consuetudine, qua dixi, tribus locis consecratis.

29. GEBEHARdus comes ab Hennenberg, siue ille qui antea ab Imperatore Henrico V. Canonicorum Collegio obtrudebatur contra Canonice electum Ruggerum, siue alius: succeßit Episcopo Sigefrido unanimi totius Capituli consensu, confirmatur Romæ, ab Adriano quarto clementer exceptus. Præfuit laudabiliter annis octo, mensibus sex, diebus quindecim. Sub eius gubernatione fundatum est ab Hermanno Rheni Palatino cœnobium Bildenhusense: ad quod idem Episcopus etiam plurima liberalißime contulit. Obijt uero anno Dominicæ Incarnationis Millesimo centesimo sexagesimo primo. Sepelitur, ut supra dictum.

30. Henricus

30. HENRICVS secundus, eligitur anno domini 1161, præfuit annis tribus laudabiliter ac optime, mense item uno, diebus 14. Adfuit Imp. Friderico Barbarossæ grauissima obsidione cingenti Mediolanum. Obijt anno domini 1165, quo magna habita sunt à Friderico Barbarossa Comitia in urbe Herbipolensi: in quibus Guido de Cremona contra Alexandrũ tertiũ pontifex Romanus designatus, & Pasthalis tertius appellatus est.

31. HEROLDVS succeßit Henrico Canonice ac legitime electus, uir sapientia ac uirtute insigni præditus. Præfuit utilißime annis octo, mensibus quinq;, diebus tribus. Sub hoc Episcopo iterum habita sunt ab Imperatore Friderico Barbarossa amplißima comitia Herbipoli, anno domini 1166, quo anno confirmauit Fridericus Imperator sub aureo sigillo isti Episcopo priuilegia Herbipolensis Episcopatus, præsertim uero illa quæ ducatum Franciæ orientalis ex donatione Caroli Magni ad Episcopatum legitime pertinere contestantur. Eodem anno solotenus uastata sunt Imperatoris mandato Franciæ orientalis centaurorum quorundam castra, latronum ac prædonum spelunca, Brambergum ac Franckhenbergum: Montem Brambergensem dono dedit Imperator Fridericus Heroldo Episcopo & eius successoribus, ea tamen lege, ne ullũ amplius castrum ullis seculis eo loco extrueretur. Obijt Episcopus Heroldus, anno domini 1172.

31. REINHARDVS, alijs Regenhardus subrogatur Heroldo ab unanimiter consentiẽte Canonicorũ summi Collegij senatu. Præfuit annis decem, fuit Romæ apud Pontificem Max. Lucium 3, anno domini 1181. Emigrauit ex hoc lugubri seculo, in die S. Viti, anno domini 1182. Sepelitur more supra ostenso.

33. GODEFRIDVS nobilis heros à Pisemberg, Friderici Barbarossæ Cancellarius, eximia utrtute doctrina & sapientia præditus, eligitur anno domini 1182. Præfuit annis quatuor. Construxit de nouo Cathedralem Basilicam Herbipolensem ex quadrato lapide. Anno domini 1186 Fridericum Imperatorem, noua expeditione contra Sultanum suscepta, in Asiam proficiscentem sequutus, non procul ab Antiochia læthali morbo correptus, naturæ debitum absoluit sexta Februarij. Sepelitur in maximo templo Antiocheno honorifice. Canonici Herbipolenses cũ audirent se suum gubernatorem amisisse, statuerunt ei in summo templo gratitudinis, pietatis, ac memoriæ ergò honestum monumentum, non secus ac si ibi humatus esset.

34. HENRICVS tertius huius nominis, nobilis à Bibelriedt & Babenburgk, eligitur concordibus totius Capituli uocibus ac suffragijs, anno domini 1186. Præfuit sex annis, octo mensibus, & octo diebus. Etsi Tritemius aliter sentiat, qui longe fallitur. Anno domini 1189, Profectus est iterum Imperator Fridericus Barbarossa cum filio etiam Friderico Sueuorum duce

ac innumeris Germaniæ, Italiæ, & Galliæ principibus Episcopis ac comitibus exercitu ducentorũ miliũ equitum peditũq; expeditißimorũ in Asiam, de qua secunda pro terræ sanctæ recuperatione suscepta, ab hoc laudatißimo Imperatore expeditiõe, extat tale distychon.

Annis undenis demptis, de mille ducenis:
It pater & natus, dux & rector Fridericus.

Huic infœlicißimæ expeditioni (in qua & Fridericus Imperator in quodam Armeniæ fluuio absorptus perijt, ac Fridericus Sueuorum princeps, totius Christianorũ exercitus dux, alijq; multi insignes principes cõmuni aeris contagio infecti, ex hac mortali uita decesserunt) interfuit etiam Henricus iste Episcopus Herbipolensis, qui & si incolumis ex Asia Herbipolim rediret, tamen animi mœrore (quòd infœliciter suscepta esset tanta expeditio) consumptus, non diu domi superstes mansit. Obijt autẽ anno incarnati uerbi 1193. Sepelitur honorifice, more quem supra exposui.

35. GODEFRIDVS secundus huius nominis, comes de alta flamma, uulgo Hohenlohe: eligitur, Henrico mortalibus rebus exempto, concordibus Capituli uoluntatibus ac studijs, anno domini 1193, præfuit annis quinq;, mensibus 4 diebus tribus. Etsi Tritemius iterũ dissentiat, fuit imprimis charus et sanguinis necessitudine ac uinculo cõiunctus Imper. Henrico sexto ac omnibus Sueuiæ principibus. Erat & clero charißimus, à quo religiosorũ omniũ pater cognominari

ac dicà

ac dici solebat, & cuius summo luctu decessit ex hac mortali uita, anno domini 1198.

36. CONRADVS nobilis heros à Rabenspurgh, & si sint qui nobilem à Reinstein fuisse affirment. Is eximia doctrina & sapientia præditus, Imperatoris Henrici sexti Cancellarius antea fuerat, cuius patrocinio & intercedentibus precibus obtinuit Episcopatũ Hildeshemensem in Saxonibus, cui cum aliquandiu sapientissime ac utilissime præfuisset, uocatus est tandẽ Henrici sexti etiam patrocinio adiutus, Canonicisq; Herbipolensibus dudum insinuatus ac studiose commendatus, ad clauum ac gubernaculum sedis Herbipolensis, anno domini 1198. Quo cum uenisset eo ipso tempore, quo noua iam ab Henrico sexto suscipiebatur expeditio in Asiam pro liberatione Christianorũ sub Saracenica Tyrannide ibi miserrime oppressorum, & pro recuperatione terræ sanctæ: profectus est idem etiam Episcopus cum Imperatore ac domino suo plurimisq; Germaniæ principibus ac præsulibus: in qua profectione legitur coronasse Amalricum Regem Cypri. Cũ uero totus exercitus iam in Syria esset congregatus, incidit Imperator Henricus sextus in lethalem morbũ, quo magis indies ingrauescente in Siciliam uehi se curauit, ubi anno domini 1199 maximo Christianorum damno & luctu, ex hac misera uita ad æternæ ac immortalis possessionem emigrauit. Quod cum principibus in Siria militantibus innotuisset, ipsi

etiam

etiam infecto negotio (quod inchoarant) in Germaniã sese ac patriam recipiũt. Sic Episcopus Conradus etiã fœliciter domũ reuersus, tribus adhuc annis ad clauum Episcopatus sedit, quibus ita uixit ut Philippo etiam regi esset nõ minus charus, quàm antea fuisset Henrico sexto fratri. Donatus est ab hoc rege Philippo (cuius et Cancellarius & intimus erat cõsiliarius) arce Sternbergensi, & toto adiacente territorio. Erat Iusti æqui q̃ amantissimus, raptorum ac latronum & omnium eiusmodi scelerate uiuentium hominum summus osor. Erant ea ætate duo equites aurati in Francia Orientali Potho à Reinstein, & Henricus gentis Canum à Falckhenberg, q̃ ob nescio quod facinus acriter ab Episcopo aliquoties reprehensi, cũ eiusmodi correptionẽ impatienter ferrent, adornatis ad fugam equis prope summam Basilicam Episcopum in insidijs collocati præstolãtur, qui cũ nihil mali metuens solus descenderet ex habitatione sua in templũ, nobiles isti ac immanissimi Sicarij facto in Episcopũ impetu, subito eũ interfecerunt, & conscensis equis fuga sibi consulentes incolumes ac impunè ad sua redeunt. Hoc immanissimum facinus designatum est in Vigilia S. Barbaræ, anno domini 1203. Episcopus cum summo omnium suorum luctu, in chorum summæ Basilicæ deportatus, ibi honorifice sepelitur, cum tali inscripitone.

Anno 1203 in Vigilia S. Barbaræ, interfectus est Conradus Episcopus Herbipolensis, sacri Rom. imperij Cancellarius.

Hoc

Hoc procumbo solo, sceleri quia parcere nolo:
Vulnera facta dolo dent habitare polo.

Quomodo uero ultus sit hanc indignissimam cædem Rom. pontifex Innocentius tertius, & quomodo sicarios hosce perfidissimos puniuerit, longum esset recensere: legitur tota historia Herbipoli in tabula prope summam aram paricii chori appensa.

37. HEYNRICVS huius nominis quartus de ueteri genere nobilium Ostrofrancorum, quos Caseos appellabat antiquitas, & si alij aliter de hac appellatione loquantur. Ex Parisiensis Gymnasij celeberrimo professore amore patriæ in Franciam Orientalem reuerso, primum Canonicus, postea successu temporis Decanus summi Collegij factus, ita laudabiliter uixit, ut post miserrimam istam Episcopi Conradi cædem, à Rege Philippo Ecclesiæ commendatus unanimi consilio & sententia totius Capituli, eligeretur in Herbipolensem Antistitem. Præfuit tribus annis & aliquot mensibus. Construxit cœnobium Veyelsdorfense. Obijt ante adeptam confirmationem pontificiam, anno domini 1206.

38. OTHO Baro à Lodenburg, Mysius: uir summa sapientia & prudentia præditus, eligitur in Episcopum Herbipolensem, Anno à Christo nato 1206. Præfuit laudabiliter & prudentissime & utilissime annis sedecim, mensibus quinq;. Obijt in die S. Nicolai, anno domini 1223. Sepelitur, ut supra dictum

in

in Episcopo Sigefrido, nisi quòd dextrum suum brachium unà cum optimi uini Francici uno plaustro legarit monasterio Anhusano ad Wernicum amnem in Rhiæsa sito, quod olim anno domini 958 sub Othone Imperatore fundatum est ab Ernesto comite de Truhendinga eiusq; uxore Hartmanni Baronis Lodenburgensis sorore.

39. THEODORICVS nobilis heros de Hohenburgk, succeßit Othoni Episcopo Canonice electus: præfuit quindecim mensibus, euocatus est ex hac lachrymarum ualle, anno domini 1124.

40. HERMANNVS Baro à Lodenburg, Mysius: Othonis Episcopi ex fratre nepos, eligitur in Episcopum Herbipolensem à toto summo clero, sedet ad clauum & gubernaculum Ecclesiæ annis 16. Obijt anno domini 1250. Contra hunc Episcopum seditiosißima fuit Herbipolis, quæ & Episcopum cœpit, & in eius aulicos nobiles crudeliter grassata est, quosdam in Mœnum præcipitans, quosdam misere trucidans, sed Episcopus miro stratagemate nobiliũ duorum equitum Othonis à Wolffskheel & Richolphi ab Eysenhofen ex manibus seditiosorum ciuium ereptus, nunq; deinde in urbem uenit, & iniuriam sibi illatam egregie ultus est. Dicitur unus esse ex fundatoribus cœnobiorum Portæ cœli & Puellarum fontis.

41. HIRINGVS alijs Eringus nobilis heros Rhenensis Saxi, eligitur in Hermanni successorem, anno Christi

Christi 1250, præfuit annis sedecim: Irrogauit maximas multas seditiosis urbibus Herbipolensi ac Rotenburgensi, fuit præter omnē mediocritatē crudelis in duodecim strenuos uiros de ueteri lapide, quos in arce Altenstein post factam & firmatam Amnistiam, conuiuio ab ipsis exceptus contra hospitalitatis ius, contra datam fidem, peracto prandio, euocatis ad se in conclaue quoddā singulis capite multari ac trucidari iussit omnes: à quorum ultimo Heerdegenio equite aurato dolū tandem sentiente grauiter uulneratus, nasum amisit. Obijt Hiringus iste anno redempti orbis 1266, imperante Rodolpho Habspurgio. Duodecim isti Reguli in Lanckenheymensi cœnobio terræ mādati quiescunt.

42. CONRADVS comes à Trymberg, successit Hiringo, anno domini 1267. Is confirmationem petituerus, Romam sequente anno profectus, cum omnia ibi bene expediuisset, & iam Herbipolin diplomatibus pontificijs onustus redire uellet, incidit in grauissimum morbum, quo confectus in itinere obijt, sed ubi aut quo loco sepultus, id nusquam inuenio.

43. BERTOLDVS dominus à Sternberg, successit Conrado legitime & concorditer electus, anno 1268. Quàmdiu præfuerit certo dicere non possum. Alicubi enim anno domini 1281, alibi uero anno 1287, eum ex hoc seculo emigrasse inuenio, fuit eximia uirtute ac uitæ integritate præditus, & qui studio ac prudentia summa præfuit, & Episcopatui plurimum profuisset,

fuisset, si in tranquilliora & pacatiora incidisset tempora. Geßit bellum contra seditiosam Herbipolin, cuius exercitum ingenti prælio profligauit, & uicit prope Kitzingum, ubi Herbipolensium ciuium quingenti cæsi sunt anno Domini 1269. Postea Rotenburgũ etiam rebelle parere sibi coegit. Sub eodem Episcopo Hennenbergenses & Castellenses comites (qui antea seditiosis ciuibus Herbipolensibus confœderati, aliqua etiam clade affecti erant) Episcopatum Herbipolensem ferro & igne deuastantes oppidũ ac cœnobium Schwartzacense expugnant ac diripiunt, anno Dominicæ Incarnationis Millesimo ducentesimo octogesimo tertio Maij decima nona. Oppidum incendio funditus deletum est, cœnobio relligionis ergò parsum fuit.

44. MANGOLDVS, nobilis Ostrofrancus, Archimagyrus à Newenburg: ex præposito summi Collegij factus est Episcopus & dux Francorum, post euocatum ex hac mortali uita, Episcopum Bertholdum: sed quo anno, id certo dicere non possum. Præfuit prudenter & utilissime ad annum Christi usq; Millesimum trecentesimum secundum, quo legitur ex hac lachrymarum ualle ad aliam patriam emigrasse. Habuit plurimas etiam cum senatu populoq; Herbipolensi contentiones, quæ ingentis belli certe semina fuissent, nisi composuisset & conciliasset eas Rodolphus Habspurgius Romanorum Imperator.

45. ANDRAEAS Baro à Gundelfingen, consti-

tuitur ex Mosbacensis Onoldisbachiani ac Oringauiensis Ecclesiarum collegiatarum præposito in Episcopum Herbipolensem, unanimi consensu totius cleri, anno Domini 1301, præfuit summa prudentia & laude annis tredecim. Obijt anno Domini 1315. Fuit quatuor Imperatoribus: Adolpho Anaxouiano, Alberto Austrio, Henrico Lutzelburgio, & Ludouico Bauaro (quorum omnium temporibus uixit) eximie charus. Herbipolin iterum seditiosam et rebellem collecto exercitu egregie compescuit, & ad iustam tandem obedientiã adegit: abrogatis tribubus ac omnibus sodalitatibus quæ toties hactenus tumultuantis plebis Et caussæ & fons atq; irritamenta fuissent.

46. GODEFRIDVS tertius huius nominis: secundus uero ex nobilißima familia comitum de Alta flamma uel Hohenloh, eligitur in antistitem Herbipolensem ac Francorum ducem post mortem Andreæ: præfuit prudentißime annis 7. Obdormiuit anno 1321. Aliqui tamen Catalogi alios habent numeros, aliã supputationẽ, illi nouem eum annis præfuisse affirmant.

47. VVOLFRAMVS nobilis à Grumbach, succeßit mortuo Godefrido: præfuit in summis temporum difficultatibus (cum propter ingẽs Schisma inter Imp. Ludouicum Bauarum ac P. M. Ioannem XXII subortum, tum quod iterum nouas moueret seditiones urbs Herbipolensis, nec huic Episcopo admodum propicia) annis 11. Obijt & ex huius mundi tempestuosißimo pelago

lago ad portũ salutis enatauit, ultima Iulij, Anno 1333.

48. HERMANNVS illustris Baro à Liechtenberg, Alsata: Canonicus Spirensis, ac Ludouici Bauari Cancellarius, eligitur in Episcopũ Herbipolensem à Ludouico Bauaro Rom. Imp. & ab ea Canonicorum parte, quæ eidem Cæsari Ludouico fauebat: ab alia uero, pontificia uidelicet, constituebatur Dominus Otho Wolffskelius uir nobilis ac Herbipolensis Cathedræ Canonicus: qui à Pontifice Ioanne XXII ac Benedicto XI. eius successore confirmatus, Episcopatus possessionem facile consequutus est, nõ tamen citius quàm post biennium: tum resignauit Episcopatum ac pacato animo cessit huic Othoni Episcopus Hermannus anno uidelicet Domini 1335. Mense Augusto.

49. Otho Wolffskelius eligitur per discordiam anno 1333 contra Hermannũ, & tamen à maiori parte Canonicorũ summi collegij: sed durante adhuc Schismate inter Ludouicũ Bauarũ ac P. M. Ioannem XXII, Hermannus aliquandiu à Cæsare defensus est: qui uidens Othonem pontificia authoritate confirmatũ esse, ac se diu ita pacatã gubernationem retinere non posse: cessit Othoni bona pace, suis Canonicatibus cõtentus. Venit igitur Otho Herbipolin 30 Augusti, anno 1335 ex arce Rosenberg, in qua antea habitarat. Præfuit laudabiliter annis 10. Seditiosos ciues suos Ochsenfurtũ oppugnãtes et in suam ditionẽ redigere uolentes, equitatu suo adortus, fudit ac profligauit decima quinta Iulij,

anno Domini 1338. Emit oppida Franciæ orientalis ad Mœnum sita: Rotenfels, et Gamundiam siue Os Mœni, cum adiacente ditione omni: oppidum item Meinbernheymium, et partem urbis Kitzingensis ac oppidi Heydingsfeldensis, & alia plurima. Huius Episcopi temporibus ceciderunt Herbipoli anno Domini 134: uicesima prima Iulij, maximæ cœli Cataractæ, quæ & pontem saxeum firmißimum ruperunt, muros urbis diruerunt, hortos & agros uastarunt ac plurimas domos, armenta item ac greges undiquaq; cum summa urbis iactura auexerunt. De qua inundatione extant hi, Rythmi uerius quàm uersus, suæ ætatis barbariem egregie ostendentes.

Anno milleno CCC quadrante secundo
Accidit Herbipoli quod Moganus illico cum ui
Pontem confregit, multos homines q; coegit
Casas exire, si non uoluere perire:
Praxedis in festo, talis fluuij memor esto
Nauibus hi portus quando fuere gradus.

Decesßit Episcopus iste Otho ex hac mortali uita, decima tertia Augusti, anno 1345 cum conuocatos prius ad se Canonicos summi Capituli omnes, longa oratione ad studium concordiæ, & fraternæ charitatis cohortatus esset.

50. ALBERTVS comes ab Hohenberg, è Sueuia natus: Decretorum doctor: Canonicus Constanciensis Ecclesiæ, cuius ab aliqua eius loci Canonicorum

corũ parte gubernator, & Episcopus post Rodolphi mortem postulatus erat: mittitur mortuo Episcopo Othone ad gubernandũ Episcopatũ Herbipolensem à Pontifice Maximo Clemente sexto: Etsi senatus summi Collegij Canonicorum unanimibus suffragijs elegisset iam Albertum comitem de Alta flamma. Veniens autem Herbipolin à Romano Pontifice confirmatus, uidensq; sibi Helenam istam ab alio præreptam esse, moderate id ferens, Alberto de Alta flamma libere cessit: anno Domini 1349. Sequenti anno uocatus ad Frisingensis Episcopatus gubernationem, nouem ibi annis laudabiliter præfuit, ualedicẽs huic uitæ, anno Incarnati filij Dei 1359.

51. ALBERTVS comes de Alta flamma, uulgo Hohenlohe: summi Canonicorum Herbipolensium collegij Præpositus, unanimi consensu totius Capituli eligitur anno Domini 1345. Sed quia Pontificia authoritate alius erat Episcopus Herbipolensibus missus, quietam ac integram gubernationem non nisi anno 1349 consequutus est, per liberam eius resignationem, qui à Pontifice ad gubernandam Herbipolin destinatus erat. Erat uir insigni uirtute præditus, qui & prudenter & utiliter præfuit à prima electione uiginti sex annis integris. Gessit bellum non infœlix, anno Domini 1359 contra Bertholdum comitem Hennebergensem, propter Vtenhusensem arcem, quam comes Ludouici Bauari auxilijs ac fauore fretus construxerat in Herbi

polensis Episcopi ditione ac fundo, ex qua item plurimum quotidie Episcopatui incommodi ac iniuriarum inferebatur. Eam arcem Episcopus sexta Iulij magna uirtute, Hennenbergensium copijs profligatis, expugnauit ac solo æquauit. Geßit bella contra seditiosam etiam Herbipolin, quam compescuit & obtemperare coegit. Obijt mense Iulio, anni à nato Christo Millesimi trecentesimi septuagesimi secundi.

51. GERHARDVS comes à Schwartzenburg, Thuringus: Guntheri Imperatoris, ut aliqui uolũt germanus frater: Episcopus Neunburgensis ac Citzensis, à Carolo IIII Rom. Imp. Pontifici Max. Gregorio XI. diligentißime commendatus, ab eodem Episcopus Herbipolensis ac Francorum dux constituitur ac confirmatur: A Carolo uero quarto statim Regalibus ac feudis inuestitur anno Domini 1371, cum Mammillensi Episcopatui præfuisset sapientißime annis decem. Erat uero (antequam ille cum Imperatoria tum Pontificia authoritate Herbipolin destinaretur) electus ibi concordibus totius Canonicorum senatus uocibus ac suffragijs D. Albertus ab Heßberg, Canonicus: is uidens à summis Christiani orbis capitibus contra se alium Episcopum constitutum, contra quem obtinere nihil posset, pacifice ac sua sorte bene contentus, bona uoluntate Gerhardo uenienti ceßit. Præfuit Gerhardus annis uiginti octo, fuit eximia uirtute præditus: animi magnitudine nemini sæcularium etiam Princi-

pum

pum secundus, strenuus bellator. Cæpit & expugnauit urbes Imperiales Swinsheymium ac Schweinfurtum, quòd Herbipolensibus ciuibus confœderati, eos ad decimam septimam iam & omnium grauissimam defectionẽ excitassent. Has urbes tamen anno 1388 restituere Imperio coactus fuit. Herbipolenses grauissime tumultuantes, & præter omnem mediocritatem in clerum, & Ecclesiastica bona sæuientes, & ut omnia alia Episcopatus oppida ab Episcopo deficerent persuadentes, arcem item Episcopi anno Domini 1398 summa quidem ui, sed frustra oppugnantes, eumq; tandem non adeo magnis copijs instructum multis conuitijs ad prælium euocantes, Francico equitatu (quorum dux erat, Episcopi Coadiutor Ioannes, nobilis heros ab Egloffstein, summi Canonicorum collegij præpositus) strenue adortus summa uirtute uicit ac profligauit. Pugnatũ est acerrime 11. Ianuarij, anno 1400 prope pagum Berthemensem: cæsi sunt ex Herbipolensibus mille & trecenti, duobus millibus captis. Episcopus etsi numero longe inferior, tamen sex tantum equites è suo numero amiserat. Authores tantæ seditionis ac adeo diuturnæ rebellionis deprehensi, crudelissimis Mortiũ generibus è medio sublati, oppida item quæ defecerant omnia summa uirtute recuperata sunt, uidelicet, Geroldsouiũ, Noua ciuitas, Hasfurdũ, Mayningũ, Kũngshofeniũ, Mollerichstadiũ, Fladingũ, Carolostadiũ, Eborniũ, Hasbachium etc. Solũ Hipphofense oppidũ cõstans

ac legitimo Domino suo fidum manserat. In his gra-
uissimis ac tam longis tumultibus Academia (quæ Her
bipoli cæperat, & Imperialibus ac Pontificijs priuile-
gijs egregie illustrata & cõfirmata erat) Erfordiã quie
tis gratia secessit anno 1398. Decessit Episcopus Ger-
hardus ex hoc mortali sæculo, anno Domini 1403 men-
se Nouembri: relinquens Ecclesiam & sedem Episco-
palem in summa paupertate, ad quam redacta erat illa
non ipsius Episcopi quidem culpa, sed quòd subditi
sua sponte, nisi armis cogerentur, obtemperare simpli-
citer nollent.

53. IOANNES ab Egloffstein, uir equestris or-
dinis apud Ostrofrancos: primum uiuente adhuc Epi-
scopo Gerhardo ex præposito summi collegij Coadiu
tor Episcopi Gerhardi factus: iam mortuo etiam Ger-
hardo ab aliqua dissentientis Capituli parte subroga-
tur. Eligitur autem ab alia ac aduersaria parte Eber-
hardus comes à &wertheym. Hoc Schisma ad extre-
mam inopiam redegisset Episcopatum, nisi Imperator
Rupertus Palatinus sua authoritate interposita Eber-
hardum cedere iussisset, & suo suffragio Ioannem co-
adiutorem adiuuisset. Præfuit autem quiete, fideliter et
prudenter ac longe utilissime nouem annis. Eberhardo
Bambergæ interim apud Episcopum Albertum comi-
tem &wertheymensem uitam ferè agente. Obijt in For-
chenheymio Episcopatus Babenbergensis oppido, su-
bito & non sine ueneni suspicione, nona Ianuarij,

anno

anno domini 1411. Reuehitur Herbipolin, & ibi honorifice sepelitur.

54. IOANNES nobilis à Brunn elegitur unanimi totius Capituli consensu, anno domini 1411. Præfuit sed non admodum utiliter annis 29. Erat Episcopus eximia prudentia præditus, sed admodũ sumptuosus ac prodigus, & qui Episcopatum extreme exhausit. Geßit bellum contra iterum seditiosam Herbipolin, quam graui obsidione cinctam expugnare non potuit: prodeuntẽ uero ex murorũ latebris, et æquo sese campo committentẽ, non procul à Cellensi Premonstratensium ad Mœnum amnem sito cœnobio, strenue adortus, magna uirtute uicit, ac ingenti clade affecit, anno domini 1435. Accusatus tandem à suis in Basiliensi Concilio coram Sigismundo Imperatore, quòd iusto sumptuosior omnia Episcopatus bona pessundaret ac dilapidaret, ipse se eloquentia sua facile tutatus est. Resignauit tamen Episcopatum tandem anno domini 1441 Sigismundo Saxonum duci, quem antea etiam totius Capituli consensu in coadiutorem assumpserat. Quo uero ipse secesserit postea, aut ubi ex hac uita emigrarit, qua fortuna usus sit, nusquam inuenitur.

55. SIGISMVNDVS Saxoniæ Dux, & Marchio Misniæ, frater Gulielmi ac Friderici: primum Episcopi Ioannis coadiutor, tandem eo mortuo à Rom. pontifice in Episcopum Herbipolensem confirmatur. Præfuit annis tribus omnino pueriliter, & anno domini 1444

retenta sibi annua pensione, Episcopatum Canonicorũ senatui resignauit, & in Saxoniam ad fratres suos redijt, Imperante Friderico tertio.

56. GODEFRIDVS ex nobilissima semperq; libera Baronũ ac pincernarũ à Lymburg gente ac familia natus successit Sigismundo Episcopo, electus unanimibus totius Capituli Herbipolensis suffragijs. Sedit ad clauum Ecclesiæ & ducatus summa fide ac prudentia administrans omnia, annis duodecim. Erat princeps seuerus, nemini quicquã condonans, q ab omnibus uicinis principibus metuebatur. Pacauit totam prouinciã suam: Primus inter Herbipolenses qui se in publicis literis scriberet Francorum ducem, et eum titulũ monetis etiam incudi curaret, idq; non arrogantiæ studio faciebat, sed quòd Albertus Brandenburgensis Marchio ac Nornburgensis Burgrauius, is qui Germanicus Achilles cognominatus est, istũ titulũ usurpare ausus fuisset, quòd aliqua oppida in Francia orientali haberet. Hinc successores eius Episcopi eodẽ titulo ad hæc usq; tẽpora usi sunt iustis ac legitimis causis moti, ne quis post appetitos tituli honores alia etiã ad se rapere conaretur. Absoluit naturæ debitũ circa festũ Palmarũ, anni 1455.

57. IOHANNES nobilis à Grumbach successit Godefrido, canonice ac legitime electus anno domini 1455. Præfuit optime ac utilissime annis undecim, uir mitis, placidus, & qui beneuolentia & clementia sua omnium sibi conciliaret fauorem & amorem. Decessit

ex hac lachrymarum ualle die Veneris post festum dominicæ resurrectionis, anno domini 1466.

58. RVDOLPHVS nobilis à Scherenberg suæ gentis ultimus, subrogatur Ioanni Episcopo ultima Aprilis, eiusdem anni quo antecessor ex hac uita emigrarat. Præfuit summa cum uirtute ac laude annis 19, quibus Episcopatum ita restituit, auxit & ampliauit, ut eius non gubernator sed secundarius fundator dici conuenientißime ac merito debeat ac poßit. Obijt Lithiasi 19 Aprilis, anni à Christo nato 1495 imperante Diuo Maximiliano: ætatis suæ anno ut aliqui uolunt centesimo, ut alijs placet nonagesimo tertio. Sepelitur in Basilica Cathedrali cum tali inscriptione.

RVDOLPHO de Scherenberg, Episcopo Herbipolensi, Franciæ duci: summo in omni uirtutum genere uiro, prudentia uero atq; consilio admirabili: qui Episcopatum Herbipolensem ob malitiam temporum creditoribus oppignoratum ac seruientem, nexu æris alieni soluto, in pristinum statum dignitatemq; restituit, ut Ecclesiam Herbipolensem nõ tam administrasse quàm fundasse uideri potuit. Pacis tam studiosus fuit, ut eam sæpe uel pecunia & iniquißimis conditionibus impetrarct. Diæta et uitæ moderatiõe, ad summã ætatẽ peruenit. Obijt anno 1495. Tertio calendarum Maij: ingens ac præclarũ omniũ successorũ suorũ exemplar.

Quod fuerat captæ quondam tibi Roma Camillus
Hoc tibi Rudolphus dux fuit Herbipolis.

Ille

Ille urbem extorsit Gallorum è faucibus, hic te
Seruili nexu fœnoris eripuit.

59. LAVRENTIVS nobilis heros à Bibra, eligitur unanimi consensu totius Capituli, decima septima Maij, anno 1495. Præfuit Episcopatui laudabiliter annis 24, ita ut eidem summe etiam prodesset. Obijt plenus dierum, anno 1519 ipsa die S. Dorotheæ, Sepelitur cum tali Elogio.

Laurentio à Bibra Wirtzburgensi Episcopo, de Franciæ Duci, qui pacis artibus præcipue florens Rempublicam Herbipolensem bene gerendo, splendideq; augẽdo, fecit: ut iam fato functus, potißima sui parte adhuc uiuat, immortale posteris imitandi exemplar relinquens: obijt 8 Idus. Febr. Anno 1519.

60. CONRADVS nobilis heros à Thungen, Ostrofrancus eligitur concordibus totius summi Canonicorum Collegij suffragijs, anno domini 1519. Præfuit annis uno & uiginti laudabiliter & utilißime, obsidetur à suis grauiter in seditiosa rusticorum coniuratione, ubi magno animi dolore uidit cũ omnes ditiones suas tumultuari, tũ omnia cœnobia & castra diripi, ac incendijs uastari. Emigrauit ex hac calamitosa uita ad beatarũ animarum conciliabulum, anno salutis 1540 Mense Iunio: Sepelitur cum talibus inscriptionibus, quarũ aliquæ in arcis tẽplo, aliquæ in Cathedrali urbis Basilica marmoribus incisæ, optimo principi memoriæ ergò erectæ sunt:

Conrado

CONRADO à Tungen, Episcopo Wirtzburgensi & Franciæ orientalis duci, præcipuæ uiro iusticiæ, egregiæ eruditionis, temperantiæ singularis, accutissimiq; iudicij: quem primo statim susceptæ administrationis limite arreptum, uæsani huius sæculi dißidium, seditio & calumnia, seueriter diu & contumeliose habitum, unà cum Ecclesia eius extremæ penè subiecissent internitioni, ni Deo suffragante aduersas iniquißimæ fortunæ procellas, uigili prudentia, infracta dexteritate, tolerantiaq; miranda gnauiter superasset, æquiore sæculo dignißimus.

Vixit annis plus minus lxxiiij. Præfuit annis xxi. Mensibus iiij. diebus x. Obijt 16 Calendarum Iulij, Anno salutis M. D. XL. communi suorum mœrore ac luctu.

Vt umbra corporis comes, sic fascium
Cura, labor, ærumnæ atq; mille pericula.
Quæ strenue utentem sequuntur undiq;:
Sed uincit ille cuncta, qui fidit Deo.

In Sacello arcis beatæ Mariæ uirginis, est in perennem eius honorem tale erectum Epitaphion.

Viator hac qui forte transgrederis, asta
Parumper: & quæ scripta sunt in hoc saxo
Cognosce, cognouisse non pigebit te.
Hic est situs uir magnus, haud quidem mole
Statuq; corporis, sed omnibus mentis

Et laudis, & uirtutis arduæ donis:
Thungensium creatus inclyta stirpe
Chunradus, oræ ductor & Præsul clarus
Ambitiosa quam fluenta fœcundant
Mœni, & celebrem francidos facit nomen.
Huno placida mors quidem illa sustulit, multis
Annis grauatum, ciuibus sed heu tristis
Gentiq; luctuosa francicæ toti.
Cum bis decem hyemes, insuperq; uer unum
Pater bonus, sapiensq; Præsul & ductor
Tenens habenas præfuisset, & sæpe
Grauibus laborantem leuasset aduersis.
Hæc scire te uolui uiator: his iam nunc
Abito sane cognitis, & hoc gaude
Vidisse principis loco optimi bustum:
Et bene precare mortuo, bene & terræ.

EIDEM CONRADO PRAESVLI
Herbipolensi, ac franciæ Orientalis duci P.

Parcere si posset Mors, quæ nulli impia parcit
Virtutis meritis consiliysq; bonis
Moribus & priscis & ueræ laudis honori
Chunrade, ah uitæ parceret illa tuæ.
Qui quàmuis iusta terras ætate relinquas
Debueras annos uincere Nestoreos.
Vt tamen ipse libens hinc discessisse uideris
Sic patria orba tua est principe mœsta suo.

Francidos

Francidos æternum salue decus: addite dignis
Laude uiris, melior quos locus orbis habet.
Quod tamen extingui in terris etiam nequit, hoc est
Virtus & mentis candida fama bonæ.

61. CONRADVS à Bibra, nobili familia apud Ostrofrancos æditus, eligitur unanimi totius Canonicorum senatus consensu, prima Iulij, anni à nato Christo 1540. Præfuit laudabiliter 4 annis 40 diebus. Obdormiuit in domino anno gratiæ 1544, octaua Augusti. Sepelitur cum tali Epigraphe.

CONRADO à Bibra, quarto eius nominis Wirtzburgensis Ecclesiæ electo & confirmato præsidi, Franciæq; orientalis inclyto duci: uiro magnanimo, miti, sereno, pacis & communis tranquillitatis præcipuo amatori. Hic ob tumultuantis temporis iniuriam Episcopalis suæ consecrationis susceptione ac ducalis pro uetusto patriæ more transitus peractione, in quartum annum consulto dilatis, utrumq; tandem negotium mature absolutus erat, si illũ Parcæ uita dignatæ essent longiore. Cæterũ dũ præfuisset annis 4, mense uno, diebus 7. Moritur 8. Idus Augusti, anno gratiæ, 1544.

62. MELCHIOR Zobelius, corporis & animi bonis insignis heros, illustri ac nobilissima apud Ostrofrancos familia natus, ex summi Canonicorum senatus Decano, in Episcopum Herbipolensem, ac inclytæ Franciæ Orientalis Ducem, Eligitur communi

& unanimi totius Capituli consensu decima nona Augusti, anni à nato Christo 1544. Praeest adhuc summa cum laude prudenter ac utiliter hoc anno currente, 1549. Interfuit magnis Comitijs Augustæ Vindelicorũ à Diuo Carolo V. post bellum Germanicum, anno 1547 habitis.

Donet ei supera cœlorum rector ab aula
Quicquid habet cœli patria tota boni.
Et placidæ quia pacis amans, studia inclyta pacis
Diligit, & tota mente iuuare solet:
Nos optemus ei placidam omni tempore pacem,
Et quæ pax secum commoda cunq; trahit.
Gaudia uera, hylares animos, omniq; carentes
Felle uoluptates, fœdera, amicitias.
Ocia, delicias studiorum, cognitionem
Cœlestis Sophiæ, quæ placet una Deo.
Aeternæ quæ sola æquare heroibus aulæ
Amissum q; potest omne referre decus.
Viue diu Princeps illustris Francidos oræ
Atq; tua fruere hac prosperitate diu.
Herbipolis tibi sic tua pulchre obtemperet, omni
Et maneat domino tempore fida suo.
Nec prius ulla tuas feriant incommoda terras:
Quàm nullas habeant Rhemus & Ister aquas.
Quando tuus Mœnus precioso pisce carebit
Res fortuna tuas obruat atra, Vale.

AD

AD CIVITATEM AYSTETENsem Elegidion Casparis Bruschij Poëtæ Laureati.

Vrbs quæ auri quondam titulos & nomen habebas,
Iamq; sacræ quercus nomina sacra geris:
Vrbs sacrata Ioui, & Diuorum grata parenti,
O sedes pulchra, & præsule digna pio.
Si uacat, et te non remorantur numina magna,
Quæ colis in templis numina prisca tuis.
Excipe quæso meum non tristi fronte libellum,
Qui tibi Pontifices fertq; canitq; tuos:
Qui quibus insita sis primis authoribus, illi
In cruce qui pendens omnia nostra tulit.
Qui tua, templorumq; exordia prima tuorum,
Quicquid & eximium feceris, omne docet.
Quæ si grata tibi est pietas, urbs nobilis: illam
Vt gratam certe conuenit esse tibi.
Nos dubio procul & propter studia ista, labores
Atq; pios grata relligione coles:
Nam quæ præsulem habes omni uirtute decorum,
Ingenij & generis nobilitate grauem:
Non potes informata bono iam tempore, tali
A domino prorsus degenerasse tuo.
Ergo animus nisi me meus, & mea pectora fallant,
In charis potero pars etiam esse tuis.

Sic me iamdudum tuus est Mauricius ille,
Complexus præsul sæpe fauore suo.
Incolumem nobis quem cœli numina seruent
Fida diu, atq; omni prosperitate beent.

DECIMVM CAPVT de omnibus Aureatensibus uel Aychstetensibus Præsulibus.

EPISCOPAtus Aychstadianus, olim ab Aureati uetustæ urbis (quam Hunni uastarunt) ruinis relliquijs ac ruderibus, Aureatensis appellatus, ad Almonum uel Altimulam Norici amnem situs: cæpit annum Christi circiter 744. De eius origine recitabo breuiter & bona fide quam inuenio & ex uarijs monumentis collegi ueram Historiam. Erat annum Christi circiter septingentesimum & tricesimum, religiosissimus quidam & summa uitæ sanctimonia præditus Anglorum Rex Richardus: qui singulari pietatis studio Regnis ac facultatibus suis desertis, relictis item in Anglia uxore S. Bonna et filia S. Walburgi cum duobus filijs Wunibaldo ac Wilibaldo, religionis ergò terra mariq; ad uaria sanctorum loca peregrinatus: tandem Romam etiam contendit, ut & Pontificem ibi

adiret

adiret ac Sanctorum Dei Apostolorum Petri ac Pauli templa & ossa uideret. In hoc cursu cum uenisset Lucam febri illic correptus, post pauculos dies in sancta Christi confessione pie moritur: summo studio filios prius cohortans, cum ad pietatem ac relligionis Christianæ amorē, tum uero ad doctrinæ de Christo humani generis liberatore propagationem. Sepelitur itaq; Lucæ magno filiorum luctu, in templo S. Frigidiani, ubi miraculis diu claruit, cum tali inscriptione:

Hic Rex Richardus requiescit sceptriger almus,
Rex fuit Anglorum, formosorum populorum.
Regnum dimisit, pro Christo cuncta reliquit:
Ergo Richardum nobis dedit Anglia sanctum.
Hic genitor Sanctæ Vualburgis & extitit almæ
Et Vuillibaldi sancti simul & Vuunibaldi
Suffragijs quorum nobis det regna Polorum
Largifluus Christus, præstat qui singula solus.

Mortuo & humato parente Richardo, pergunt filij in suscepta peregrinatione, ueniunt Romam ad Pontificem Maximum Gregorium III omnium relligionis ergò peregrinantium summum benefactorem, à quo clementer accepti, cum aliquandiu Romæ mansissent, incidit ibi wunibaldus etiam in grauissimū morbum, monens tamen fratrem Vuilibaldum, ut susceptam relligionis ergò peregrinationem pro utroq; continuaret. Vuilibalbus fratri obtestanti morem gerit, dicta

salutatione abit, peregrinatur Hierosolymam, omnia terræ Sanctæ loca, amore eius (qui ea olim in regione sanguine suo uniuersum genus humanum liberasset) summo studio inuisens ac perreptans, non ociosus interim sed nusquam non Christũ alijs etiam eodem studio peregrinantibus, diligenter mõstrans, cõmendans, ac illustrans. Hanc peregrinationem suam omnem in septennij spacio absoluit. Wunibaldus Romæ interim aliquandiu decumbens, pristinæ tandem ualetudini, Dei optimi maximi beneficio restituitur: ubi aliquandiu permanens, & pontifici ac toti urbi imprimis charus fuit, nam & singulari uitæ Sanctimonia, & non uulgari doctrina præditus erat. Accidit autem, ut eodem tempore S. Bonifacius primus Moguntinensis Archiepiscopus, & Germanorum Apostolus, à Pipino Galliarum Rege Romam mitteretur ad Pontificem Gregorium tertium: apud quem cum audiret S. Bonifacius Anglus, sororis suæ S. Bonnæ maritum, Regem Richardum ex hac uita emigrasse, suosq; ex charissima sorore nepotes, Wilibaldum in Palæstinam peregrinatum, Wunibaldum uero Romæ propter insignem eruditionem cum summa pietate coniunctam in precio esse: uocatum ipsum ad se, in præsentia Pontificis Gregorij, post uarios ultro citroq; habitos sermones, ut secum in Germaniam abeat, orat ac facile persuadet. Cæperat iam S. Bonifacius in Thuringia ac alijs uicinis prouincijs multa construere cœnobia, in quibus &

iuuentus

iuuentus erudiretur, ac studia sacrarum literarum & pietatis florerent: horum cœnobiorum septem frequentissimis (quorum unum erat Sultzbergense) præfecit Archiepiscopus gubernatorem ac Abbatem hunc Wunibaldum nepotem suum. Tandem Wilibaldus etiam peregrinatione sua absoluta Cassinense monasterium instituti Benedictini ingressus, aliquandiu ibi quieuit: unde fratrem Wunibaldum quæsiturus cum Romam etiam uenisset, audit ibi ab ipso Pontifice eum cum Archiepiscopo Moguntino S. Bonifacio in Germanias profectum ac ibi septem monasterijs Abbatem ac inspectorem præfectum, in summa esse apud gentem Thuringicã existimatione. E Roma igitur Moguntiã profectus, S. Bonifaciũ conuenit: is propagandæ Christianæ doctrinæ ergò nuper adeo auxilijs Pipini Galliarũ Regis, & Odilonis Bauariæ ducis Episcopatus duos instituerat, Herbipolensem in Francis, Frysingensem in Bauaris, quibus præfecerat doctores ac gubernatores, sanctos Dei uiros sibi sanguinis etiam uinculo, & patriæ necessitudine coniunctos, S. uidelicet Burcardum Herbipolensi: S. Corbinianũ Frysingensi. Erat ea ipsa ætate, pius quidã in Bauariæ finibus Regulus, Schwiggerus nomine, illustris ac opulentissimus comes de Hirsberg: Is pietatis studio ac zelo quodam magnam sui comitatus partem Deo Optimo Maximo offerens, Sanctum Bonifacium orauit, ut in hoc comitatu etiam Episcopatum constitueret, & monasteria, in quibus

uiri docti ac pij ad gubernãdas q; Ecclesias idonei educari possent, conderet. Quod cum se Archiepiscopus facturum recepisset, mox loca omnia ad Almonum amnem sita obequitans, nouo ac futuro Episcopatui locum designaturus eam sedem elegit, quæ est inter Nassenfelsum castrum ac ueteres Aureatensis urbis ab Attyla olim funditus euersæ ruinas, quas accolæ nunc Vueissenkirchen uocant. Ibi templum adhuc reliquum in honorem beatæ Virginis Mariæ consecrans, S. Vuilibaldũ etiam eius loci primum Episcopum in præsentia Schwiggeri comitis Hirsbergensis designat, ipsa die Sanctæ Mariæ Magdalenæ: Postea paucis diebus elapsis eundem in Thuringiæ cœnobio Sultzberg dicto, præsentibus S. Vuunibaldo eius loci primo Abbate, S. Burcardo Herbipolensi Episcopo, ac Schwiggero comite noui Episcopatus primo fundatore consecrat, Anno Christianæ salutis Septingentesimo quadragesimo quinto, commendans ei summo studio Ecclesiam nouam ornandam ac ampliandam, cui cum præficeretur S. Vuilibaldus agebat ille iam annum ætatis suæ quadragesimum primum. Huius Episcopatus inspectores ac gubernatores ad hæc nostra usq; tempora tali serie ac ordine solent numerari.

I. VVILIBALDVS Richardi Anglorum Regis ex S. Bonna Diui Bonifacij primi Moguntini Archiepiscopi sorore filius, eligitur in primum antistitem

ac Præ

ac Præsulem Aureatensem à S. Bonifacio Archiepiscopo Moguntino, anno Dominicæ Incarnationis Septingentesimo quadragesimo quinto: is exciso querceto circa Almonum amnem, primum instituti Benedictini cœnobium ibi condere cæpit, in quo pij sacerdotes Deo diligentißime seruientes, exemplo suo multos sæculares etiam homines (ut eundem locũ incolerent) ad se inuitarunt: quibus undiquaq; certatim ad religiosorum hominum consuetudinem affluentibus ac tuguriola sibi prope Monasterium ædificantibus, muniuit Episcopus Vuilibaldus cum monasterium tum ædes illas priuatorum hominum ac Mechanicas artes exercentiũ muro ac foßis, appellans iam id oppidum, ab excisis quercubus Aychistadium, quasi oppidum succisarum Quercuum loco conditum: Etsi ab aliquibus etiam Ebestadum appellatum fuisse, ex uetustis monumentis ostendi potest. Appellabatur item in memoriam ueteris ac ab Hunnis uastatæ urbis Aureatum: Episcopatus uero utroq; uocabulo, & Aychistadianus & Aureatensis. Huius rei testis est lapis in media Cathedrali Basilica ciuitatis Aychistadianæ positus, & ab humo in altum leuatus, talem habens inscriptionem:

Hic requiescunt ossa Episcoporum Aureatensis Ecclesiæ.

Præfuit Sanctus Vuilibaldus Aureatensi Episcopatui annis

annis 36 summa cum laude sapientiæ pietatis ac bonæ administrationis. Donatur à S. Bonifacio tali priuilegio, ut Episcopatus Aychistadianus omniũ qui Moguntino Archiepiscopatui, suffraganeatus titulo subsunt, summus sit ac dignißimus. Et ut Episcopus eius loci semper sit Cancellarius Archiepiscopi Moguntini, & in omnibus conuentibus ac Synodis sedeat à dextris Archiepiscopi. Sub eius gubernatione uenit è Thuringia in eam Norici aut Rhiæsæ partem (quam Schwanfeldum uocant) frater Wunibaldus, sanctæ conuersationis Abbas anno 750: is utriusq; sexus ibi Monasterium Heydenheymense construens, reliquum uitæ in eo, monachorum scilicet eius loci Abbas relligiosißime exegit. Soror uero utriusq;, S. Walburgis post mortem matris Bonnæ à fratribus in Germaniam accersita, quæ iam in Thuringico quodam monialium cœnobio summa uitæ innocentia multos annos exegerat, ab eodem fratre suo Wunibaldo, monialium congregationi Noui cœnobij Heydenheymensis præfecta est Abbatissa. Præfuit Wunibaldus Heydenheimensi Abbatiæ annis decem, & obijt anno Domini 760 ætatis suæ sexagesimo. Sepelitur ibi honorifice cum tali inscriptione:

Hic Wunibaldus Richardi filius almus:
Qui regnum Anglorũ mox linquens, hoc monachorũ
Claustrum fundauit, Benedictiq; rigauit
Nomina septingento quinquagesimoq; anno.

S. Walbur-

S. Walburgis defuncto fratre sedecim adhuc annis præ fuit, tandem & ipsa annorum plena huic sæculo uale dixit, anno domini 776. Sepelitur in Heydenheimensi templo prope fratrem. S. Wilibaldus uero primus Episcopus Aureatensis emigrauit ex hac lachrymarũ ualle, septima Iulij anno domini 781, ætatis suæ anno septuagesimo septimo. Sepelitur in urbis à se constructæ summo templo, ubi miraculis coruscare dicitur. Extat de eo Epigramma, quod quia integrum non est, duos tantum eius uersus, reliquis mendosis omissis, huc adponam.

Willibalde tuos primus regis Aureatenses
Forma decusq; pium gemmaq; pontificum.

2. GEROCHVS & genere & uirtute nobilissimus, successit S. Wilibaldo in gubernatione Episcopatus Aureatensis, anno domini 781: præfuit laudabiliter annis uiginti. Construxit magnificam Basilicam Aureatensem, dedit Ecclesiæ aram portatilem è solido auro. Ex Heidenheymensi cœnobio fecit præposituram, cum non admodum honeste ibi uiueretur. Sub hoc Episcopo construxit ac fundauit Carolus Magnus potentissimus Galliarum rex, Wildsburgense D. Benedicti cœnobium, prope Weissenburgum oppidum eodẽ loco situm, ubi antea Pipinus uenationibus eius tractus admodum delectatus, sacellum S. Nicolai condiderat. Obijt tandem Episcopus Gerochus anno domini 801, Imperante Carolo Magno.

3. AGANVS subrogatur Episcopo Gerocho; præfuit & pie & prudenter annis 17. Emigrauit ex hoc lugubri sæculo, sexta Nouembrium, anni à nato Christo 819, legitur fuisse innocentis ac sanctissimæ uitæ, nullius rei æque studiosus quàm propagandæ & illustrandæ doctrinæ de filio Dei humani generis liberatore.

4. ADELVNGVS eligitur in Episcopum anno domini 819, præfuit annis uiginti duobus: Decessit ex hac mortali uita uicesima quinta Augusti, anno domini 841, imperante Lohario primo.

5. ALTINVS successit Adelungo: præfuit annis 17. Valedixit mortalium hominum conuersationi uicesima prima Februarij, anno domini 858 imperante Ludouico secundo. Obtinuit precibus suis apud Pontificem Maximum Gregorium quartũ, ut S. Sola Anglus (qui olim cum Sanctis uiris Wilibaldo & Wunebaldo peregrinatus in eandem prouinciam uenerat, ac Caroli Magni subsidijs Solenhouianum condiderat monasterium, cuius primus Abbas à Carolo Magno constitutus innocentissime illic uixerat) de tumulo leuatus, diuorum numero adscriberetur.

6. ODGERVS constitutus Episcopus Aichiastadianus, anno domini 858 laudabiliter ibi præfuit uiginti tribus annis. Obijt septima Iulij, anno incarnationis dominicæ 881. Transtulit consensu Pontificis Maximi Adriani secundi S. Walburgin de tumulo

mulo leuatam ac diuarum numero inscriptam, ex Heidenheymensi cœnobio Aichistadium: ubi cœnobij S. Walburgis primus legitur fuisse fundator Odgerus iste, quod postea à Leodegario comite ad Os Lyci uulgo Lechsgmund, & auctum & illustratum est magnifice.

7. GODESCALCVS cõstituitur antistes ac præsul Ecclesiæ Aichistadianæ, ab Imperatore Carolo Crasso: Præfuit annis tantum tribus & duodecima Nouembrium, anni à nata salute sempiterna 884 in domino obdormiuit.

8. ERCKENVVALDVS ex posteris Caroli Magni summo loco natus, eligitur in præsulem Aureatensem anno domini 884. Præfuit octodecim annis prudentißime ac utilißime. Consecutus est ab Arnulpho Imperatore HASENRIETANVM potentißimum Rhiæsæ cœnobium S. Benedicti: ex quo Benedictinis Monachis nimis licentiose uiuentibus eiectis, fecit secularium Canonicorum Collegium, quod hodie mutata ueteri appellatione, non Hasenriedt à leporibus, sed meliori omine Herrenried, à dominis ac religiosis eum locum tenentibus nominare solent. Huius Episcopi temporibus cæpit Virginum Deo dicatarũ cœnobium in oppido Monheym. Impetrauit à Ludouico tertio eius nominis Imperatore IVS cudendæ monetæ. Absoluit naturæ debitum decimo tertio Octobrium, anno Christianorum 902.

VDAL-

9. VDALFRIDVS eligitur unanimi consensu cleri ac populi in successorem Erckenbaldi, anno domini 902. Præfuit utilißime annis uno & triginta sub Imperatoribus Ludouico tertio, Conrado primo, Henrico Aucupe, quibus omnibus fuit longe charißimus, & à quibus plurima impetrauit insignia suis Ecclesijs priuilegia. Commutauit hanc lugubrem uitam cũ longe fœliciore in ipsis Iani Calendis, Anni à nato Christo seruatore 933.

10. STARCHANDVS succeßit Episcopo Vdelfrido, uir ob plurimas insignes uirtutes omni laude dignißimus: S. Vlrico Augustano Episcopo coniunctißimus. Præfuit laudabiliter annis triginta duobus: Huius Episcopi temporibus constructum est Anhusense ad amnem Werniсum insigne Benedictinorũ monasterium, ab Ernesto comite de Thruhedingen, & eius sororio Hartmanno Barone de Lodenburg, anno domini 959. Adfuit Imperatori Othoni Magno fortiter ac fœliciter ad Lycum pugnanti contra Hunnos. Ibi ab hostibus infidelibus deprehensus Episcopus iste Starchandus in Lyco fluuio suffocatus ac submersus est, undecima Februarij, anni à nato Christo 965. Reuehitur ab ipso S. Vlrico Episcopo Augustano Aichstadium, & ibi honorifice sepelitur. S. Vlricus ex Aichstadio discedens cum ad Veterem pagum in sublimi monte situm (unde tota urbs uideri potest) uenisset, uersa facie ad templum ciuitatis Achistadianæ

sic

sic exclamasse fertur. Vale Wilibalde uir sanctissime, uale: Ego omnium mortalium mihi charissimum iam prope te deposui ac sepeliui, iccirco ad tuam istam urbem post hac uenire amplius animus mihi nõ est: uiue igitur & æternum uale.

11. REGINOLDVS uir doctissimus trium linguarum egregie peritus, Musicus eximius, tribus Othonibus Imperatoribus longe charissimus, à quibus multa insignia priuilegia consecutus est. Eligitur in Episcopum Aichistadianum post mortem Starchandi. Præfuit laudabiliter ac utilissime annis 14. Obijt quarta Aprilis, anno domini 989. Scripsit uitas Sanctorum Nicolai, Blasij: Wilibaldi item ac Wunibaldi fratrum. Ampliauit ac illustriorem fecit Basilicam Cathedralem. Sub hoc Antistite instauratum & egregie auctum est Bergense cœnobium monialium S. Benedicti, duobus lapidibus ab oppido Aichistadiano situm, ab illustri ac religiosissima domina PIA uel GVTA Gisberti Lotharingiæ Ducis filia, cuius maritus Bertholdus à Lechsgmund amore pietatis aureis & argenteis clinodijs liberalissime donauit summum templum Aichistadianum.

12. MEGINGOSVS uel Megingaudus comes ad Os Lyci uulgo Lechsgmund propinqua sanguinis necessitudine S. Henrico Imperatori eius nominis secundo coniunctus, eligitur in Antistitem Ecclesiæ Aureatensis, anno salutis 989. Præfuit ei fidelissime annis 14.

Euoca-

Euocatur ex hac lachrymarum ualle, uicesima secunda Aprilis, anni à nata salute Christianorum 1014. Sepelitur in summa Basilica, cum maximo omnium suorum luctu. Consequutus est à Pont. Max. Leone septimo potestatem S Wilibaldi Episcopi è tumulo leuandi, & diuorum numero adscribendi: in cuius honorem ac perpetuam memoriam suspendit in media Basilica Cathedrali cupream & ubiq; pulcherrime deauratam coronam, cum tali inscriptione.

Hanc Willibaldo Pharam construxerat almo
Præsul deuotus Mengosus nomine dictus.
Qui pius hunc sanctis precibus coniungit eundem
Turmis Angelicis cœlesti nomine sanctis.
Hoc pater & natus, nec non & spiritus almus
Efficiat firmum, fixum solidumq; per æuum.

13. GVNDECKARVS alijs Guntzo appellatus, patre æditui Babenbergensi natus: constituitur Episcopus Aureatensis anno domini 1014 ab Imperatore Henrico Claudo Babenbergensis Episcopatus fundatore, qui sub hoc ipso Episcopo plurima Episcopatui Aichistadiano abrasa & alienata Babenbergam contulit: totam Noribergam & omnia loca in dextra Pegnesi amnis sita Babenbergensi Diocesi adijciens. Præfuit Episcopus iste annis quinq; ucnationũ amantissimus. Valedixit huic uitæ mortali, uicesima decembrium, anni à nato Christo, Millesimo decimo nono. Nordlingum Rhiæsæ oppidum sub hoc Episcopo

per-

permutationis iure ab Episcopatu Aichistadiano ad Ratisbonensem deuolutum est.

14. VVALTHERVS succeßit Gundeggaro, præfuit annis duobus fideliter: Aditurus Romam propter certa quædam Episcopatus sui negotia, Obijt in itinere apud Rauennates, ubi & terræ parenti in Archiepiscopali templo redditus est, uigesima Decembrium anni 1011.

15. HERIBERTVS eximia doctrina ac sapientia præditus, & si genere etiam nobilis, tamen uirtute multarumq; optimarum disciplinarum cognitione ac uitæ integritate longe nobilior, eligitur in Episcopum Aichistadianum anno domini 1021. Præfuit laudabiliter annis uno & uiginti. Condidit multos egregios Hymnos, quorum adhuc usus est in Ecclesia Aistetensi: Construxit ex imis fundamentis longe ampliorem ac augustiorē faciens summam Ecclesiam Aureatensem. Aedificauit item sacella sanctorum Blasij ac Martini, item extra urbem eo ipso in loco (ubi primus Episcopus à S. Bonifacio est inauguratus) magnificum templum D. Virginis matris. Ampliauit item & auxilijs Leodegarij cuiusdam Comitis liberalißime donauit, & quasi de nouo fundauit Monasterium Sanctæ Walburgis, quod est intra muros urbis Aychistadianæ. Idem Leodegarius fundator Conphugensis uel Gempfingensis Cœnobij celebratur. Heribertus Episcopus Monasterium etiam con-

condidit eo ipso in monte, in quo nunc Episcopale S. Wilibaldi castrum situm est, quod postea iterum concidit, solo S. Petri Sacello permanente: Fuit Imperatori Conrado secundo longe charissimus, is Episcopatum ex Aichistadio Noribergam in cœnobium S. Egidij transferre uolens, Heribertum Romam pro pontificio consensu impetrando ablegauit: Qui cum iam in itinere esset uersus Romam, Imperator habitis super ea translatione, pluribus deliberationibus, priorem sententiam mutauit, ac missis legatis Episcopum reuocari iussit. Episcopus moleste ferens, nõ succedere quod instituisset, in recursu graui morbo correptus, Frysingum concessit ad eius loci Episcopum, summo sibi amicitiæ uinculo coniunctum, Egelbertum: Vbi post paucos menses naturæ debitum absoluit, anno domini 1042 mense Augusto. Reuehitur Aichistadium ac honorifice ibi sepelitur cum tali inscriptione.

Ecce Dei seruus, præsul iaceo hic Heribertus.

16. GOZMANNVS germanus frater Episcopi Heriberti, eligitur in fratris successorem unanimi consensu totius cleri, anno domini 1042. Præfuit duobus saltem mensibus, dedicauit & consecrauit unà cum S. Brunone Episcopo Herbipolensi magnifice constructũ templum S. Walburgis: Inter ea solennia subito morbo correptus post triduum moritur, dum Episcopus Bruno adhuc esset Aichistadij, à quo terræ mandatus est, decima septima Octobrium, eiusdem anni 1042.

GEBE-

17. GEBEHARDVS comes à Kalw, Sueuus: patre Harduigo, matre uero Bitzella natus, propinqua sanguinis necessitudine Imp. Henrico III coniunctus: iuuenis quidem ætate, sed doctrina sapientia & morum grauitate prudentissimis senibus æquiparandus: eligitur in Episcopum Aichistadianum anno 1042 unanimi totius Canonicorum collegij consensu, erat iste in maxima apud omnes Imperij proceres existimatione: ita ut uteretur eius consilijs in maximis Imperij negocijs Imp. Henricus. Chuno uero Bauariæ dux in Pannonias iter faciens, commendauit ei totius Bauariæ interim administrationem. Præfuit Ecclesiæ Aychistadianæ annis tredecim laudabiliter. Postea cum 19 Aprilis, anno 1054 mortuus esset Romæ Pont. Max. Leo nonus, comes à Dagspurg, Alsata: & Cardinales missa ad Imperatorem legatione, peterent alium Pontificem, electus est in Comitijs Moguntinis unanimi consensu omnium Germaniæ Episcoporum, Gebehardus iste præsul & antistes Aystetensis. Romam itaq; profectus anno Dominicæ Incarnationis 1055 decima octaua Aprilis ibi Pontifex Max. designatus & consecratus non amplius Gebehardus, sed Victor secundus est appellatus. Præfuit Romanæ sedi summa cum laude annis duobus mensibus tribus, multas urbes ac arces ad Patrimonium Petri recuperans, quæ antea fuissent peruim abstractæ. Celebrauit concilium in urbe Florentina: erat totius cleri acerrimus censor, ac reformator.

Anno Domini 1056 ab Imp. accersitus in Germaniam uenit, natalem D. Virginis celebrans Goslariæ. Ibi cum Imp. Henricus III grauiter decumberet, Henricum filium Romanorum Regem constituit ac ut coronaretur ac statim à Pont. Max. Victore secundo cõfirmaretur effecit. Postea Imperator 5. Octobrium ex hac mortali uita ad æternam concessit: Hunc Pontifex Spiram auehi ac in sua præsentia honorifice sepeliri fecit. Inde Romam rediturus, ipse etiam in itinere graui morbo correptus, 28 Iulij, anni à nato Christo 1057 ex hac lachrymarum ualle euocatus est. Sepelitur Rauennæ in suburbio ad D. Virginem.

13. GVNDECARDVS Agnetis Imperatricis sacellanus, Spiræ ab Henrico Rege cuius præcipuus erat Consiliarius Episcopatui Aychstadiano præficitur, post resignationem Gebhardi Pontificis Maximi: anno Domini 1057 qui hactenus Episcopatu sese non abdicarat. Præfuit fideliter ac utiliter annis octodecim. Absoluit turres summi templi inchoatas ab antecessore suo: coniunxit Altimulæ ripas firmissimo ponte saxeo. Decessit ex hac mortali uita ad immortalem secunda Augusti, anno dominicæ incarnationis Millesimo septuagesimo quinto. Sepelitur in S. Ioannis sacello à se condito. Erat humilimo animo præditus, qui in publicis literis non aliter se scribere ac profiteri solebat, quàm peccatorem & minimum inter S. Wilibaldi fratres.

9. VDALRICVS eligitur unanimi consensu totius Canonicorum summi collegij senatus, anno Domini 1075. Præfuit fideliter ac utiliter annis uiginti tribus. Sub eo fundatum est monasterium Castel à Friderico comite de Castel ac Bertha eius coniuge, comitissa à Vuolffnardshausen: facientibus ex castro suo Castiliano, sedem ac domicilium monachis instituti Benedictini. Legitur idē Episcopus consecrasse anno Domini 1095 cœnobium monialium Pergense. Obijt decima septima Nouembrium anni à nata salute humani generis 1098.

10. EBERHARDVS Marchio à Schwinfurto, Othonis Marchionis ac Sueuorū ducis apud Schweinfurtum residentis, ac Dominæ Petrissæ inclytæ à Wolfhartshausen comitissæ filius: eligitur unanimi consensu totius Capituli in Episcopum Aureatensem anno Dominicæ incarnationis Millesimo nonagesimo octauo. Præfuit periculosissimis temporibus summa cum laude & eximia moderatione annis tredecim. Interfuit Synodo Moguntinæ, in qua actum est ab omnibus Imperij statibus de tollendo grauissimo schismate quod tunc temporis erat inter Henricum IIII, Imp. ac Gregorium VII, Pontificem Maximum. Vbi post longas ac multiplices deliberationes, à communibus Imperij statibus, Eberhardus Episcopus Romam ablegatur, ut Germaniam apud Romanum Pontificem excusaret, ac omnem obedientiam polliceretur

Ecclesiæ ac sedi Romanæ. Sed is Romam petens, Imp. Henrico IIII proditus, in Tridentinæ uallis angustijs, ab Alberto Regio quodam præfecto capitur, sed mox à Guelphone arma aduersus Adalbertum sumente magnanimiter liberatur. Aychistadiũ igitur reuersus, postea domi manens summo studio Ecclesiæ suæ præfuit, quam multis bonis pagis ac utilißimis prædijs, egregie etiam dotauit & auxit. Valedixit tandem hominum in terris uiuentium conuersationi sexta Ianuarij, Anni à nato Christo 1112.

21. VDALRICVS secundus huius nominis: eligitur post mortem Episcopi Eberhardi. Præfuit fideliter ac utilißime annis 13. Obijt peste consumptus, tertia Septembrium anni à nata salute humani generis Millesimi centesimi uigesimi quinti. Fuit summus amicus ac benefactor sui cleri.

22. GEBHARDVS, & ipse huius nominis secundus: illustris ac relligiosißimus comes ab Hirsberg. Eligitur in Episcopatus Aychistadiani à suis maioribus olim fundati gubernatorem ac antistitem, anno Domini 1125 unanimibus totius summi Canonicorum senatus suffragijs. Præfuit summa cum laude annis 14. Habuit Grrmanum fratrem, Ernestum comitem Hirsbergensem, qui anno Domini 1129 pietatis Christianæ zelo construxit ac fundauit Blanckenstetensem Benedictinorum Abbatiam insignẽ. Gebhardus iste ex præpositura Heydenheimensi iterum Benedictinam Abbatiam

tiam fecit, eiectis cum consensu Pont. Max. Eugenij tertij sacerdotibus, qui aliquandiu sub præposito non admodum religiose ibi uixissent. Interfuit Rhemensi Synodo in Gallijs celebratæ. Obijt decima septima Martij, Anni à nato Christo 1148.

23. BVRCARDVS homo simplex & ignauus, consequutus est Episcopatus Aychistadiani gubernaculum ac fasces à Rege Conrado tertio. Præfuit annis quatuor: eiecit Abbatem & monachos Benedictinos ex Heydenheymio monasterio. Iccirco Romæ accusatus ab Abbate, qui non istam solum uiolentiam, sed magis eius etiam insignem ignauiam, omnibus in Pontificis Curia aliqua authoritate præstantibus reuelabat: ab Eugenio tertio exauthoratus est anno Domini 1153. Extant de eo tales uersiculi:

Non, uirtutis egens Burcardus, erat bene degens,
Dedecus Ecclesiæ se facit esse suæ.
Præsulis hic morem nullum tenuit neq; honorem,
Sed tantum nomen, cuius & umbra fuit.

24. CONRADVS nobilis heros à Mörsbergk, Bauarus: constituitur & confirmatur ex Abbate cœnobij Wildsbergensis sapientißimo ac eximie docto Monacho, in gubernatorem Episcopalis Ecclesiæ Aychistadianæ, ab Eugenio tertio, P.M. anno Domini 1153. Fuit Friderico Barbarossæ optimo Imp. longe charißimus, à quo Rebdorffensi pago non procul ab urbe ad Almonum amnem sito donatus est: in hunc

pagum Episcopus iste subsidijs Friderici Barbarossæ ædificauit magnificum cœnobium Canonicorum Regularium S. Augustini, in quo hodie adhuc studia sub Patre Rebdorffensi eximie docto egregie florent. Hoc monasterium cum anno domini 1159 egregie absoluisset, curauit sibi in eodem etiam adornari tumulum uiuus adhuc, in quem mortuus aliquando collocaretur. In Heydenheymense cœnobium reduxit Abbatem, & monachos antea eiectos: pulsis iam iterum sæcularibus sacerdotibus, mirum in modum ubi triumphantibus. Cumq; annis octodecim laudabiliter ac utilissime præfuisset, decessit tandem ex hac lachrymarum ualle ad pacem ac quietem sempiternam, decima tertia Ianuarij, anno Dominicæ Incarnationis 1171. Sepelitur honorifice in Rebdorffensi à se fundato ac liberalissime dotato cœnobio.

25. EGILOLPHVS eligitur concordibus suffragijs totius Capituli in successorem antistitis Conradi anno 1171. Vir ualde bonus ac humanissimus, sed afflictissima ualetudine præditus: & qui Chiragra primum misere uexatus ac totus Contractus, tandem arcano sed iusto tamen Dei iudicio obmutuit. Præfuit undecim annis, & anno Domini 1182 Episcopatum Canonicorum senatui libere et summa cum gratiarum actione, quam manibus & gestibus expressit, resignauit.

26. OTHO assumitur in locum resignantis Egilolphi ab unanimiter consentiente clero: præfuit summo

studio

studio prouehendi ac amplificandi Episcopatus annis tredecim. Religionis ac Ecclesiasticarum Ceremoniarum studiosissimus, qui primus ueniret ad templum, ultimus è templo discederet. Condidit sacellum resurrectionis Christi. Ambulauit ab his Babylonis flumimbus ad portum æternæ quietis anno Dominicæ Incarnationis 1196.

27. HERDOVICVS comes à Sultzbach, aut (ut Abbas quidam Planckenstetensis monasterij annotauit) comes ab Hirsberg, Gebhardi comitis Hirsbergensis, Aduocatiæ Eystetensis præfecti germanus frater: ex comitissa sortaßis Sultzbacensi æditus. Is ex præposito summi collegij factus & designatus est Episcopus Aureatensium Ecclesiarum anno Domini 1196, Canonicè ac legitime electus unanimi totius Ecclesiæ consensu. Præfuit laudabiliter ac honestiß.me annis uiginti octo. Mortuus est, secunda Maij, anno Domini 1224, Imperante Friderico secundo. Extat de eo tale adhuc distychon.

Herduicus uitam duxit uirtute politam,
Mente Deo gratus, præclara stirpe q; natus.

28. FRIDERICVS nobilis ab Hauenstat uel Haumstat, eligitur ab uniuerso Capitulo in præsulem Eystetensem, mortuo Episcopo Herdouico. Præfuit annis duobus optime ac utilißimè: euocatur ex hac momentanea ad diuturniorem ac sempiternam

uitam anno Christianæ salutis 1176. Imperante Friderico secundo.

29 HENRICVS nobilis heros à Zipplingen, Sueuus: Designatur ex Augustano ac Aychistadiano Canonico in Episcopum Aureatensem anno Domini 1186. Fuit rei familiaris & administrandæ Oeconomiæ studiosissimus, qui plurimum profuisset Episcopatui, si Deus diutius eum fauisset Ecclesiæ Aychistadianæ. Præfuit autem tribus tantum annis, mensibus duobus. Construxit Mornsheymensis arcis Basilicam collegiatam. Obijt decima Ianuarij, anno Christianæ redemptionis 1189.

30. HENRICVS huius nominis secundus, nobilis à Disthingen: Sueuus, eligitur in Episcopum unanimibus Capitularium omnium sententijs statim post mortem Henrici Zipplingensis. Præfuit laudabiliter & optime annis quinq;, mensibus tribus. Obijt ultima Iulij, anno 1234.

31. HENRICVS tertius huius nominis, nobilis Regulus à Rabensperg: successit Henrico Disthingẽsi, præfuit fideliter ac fœliciter annis tribus. Obijt ultima Iunij, anno salutiferi partus Millesimo ducentesimo tricesimo septimo.

32. FRIDERICVS secundus huius nominis, nobilis heros à Parsbergk, uir eximie doctus ac sapientissimus, eligitur in Episcopũ Aychistadianũ ab unanimiter ei suffragante uniuerso summi Collegij senatu.

Præ-

Præfuit prudentißime ac fœlicißime annis nouem. Euocatur ex hac mortali uita 18 Iunij, anni à nato Christo 1246. Sepelitur honorifice in S. Iohannis sacello.

33. HENRICVS quartus huius nominis, comes Swirtenbergensis: eligitur post mortem & fata Friderici concordibus Capitularium uocibus anno domini 1246. Præfuit bene ac utiliter 13 annis. Transtulit in mediam Basilicam Cathedralem ossa S. Swilibaldi primi Episcopi. Obijt decima tertia Maij, anno redempti orbis 1259, sepelitur cum omnium suorum publico luctu in summo templo Aichistadiano. Sub eius gubernatione fundatum & liberalißime dotatum est magnificum uirginum Vestalium cœnobiũ, BEATORVM portæ titulo ac nomine nobilitatum, instituti Bernardini in Hirsbergensi comitatu situm, à Ludouico alibi Godefrido de Soldsberg equite aurato, ac imperatoris Friderici secundi ministeriali, Anno dominicæ incarnationis 1258.

34. ENGELHARDVS alijs Eckhardus dictus, succeßit Henrico quarto, anno salutis 1259. Præfuit religiosißime ac utilißime annis duobus. Reædificauit ex imis fundamentis summam Basilicam, hodie adhuc conspicuam, cum insigni ac memorabili choro S. Swilibaldi: quem tamẽ morte præuẽtus nõ absoluit. Obijt anno domini 1261 Moguntiæ in congregata Diocesana Synodo, ubi & honorifice terræ parenti in eius

urbis Cathedrali Basilica redditus est cum omnium publico luctu.

35. HILDEBRANDVS nobilis regulus à Mern, Engelhardo succedens: præfuit laudabiliter ac optime annis octodecim. Absoluit chorum S. Wilibaldi & eius tumulum pulchre ibi collocari & adornari fecit, anno domini 1176. Eadem ætate erectum est à Ludouico Bauarorum duce, accedentibus huius Episcopi etiam subsidijs, cœnobium Franciscanorum apud Iugolstadium. Obijt in Vigilia annunciationis Mariæ, anno domini Millesimo ducentesimo septuagesimo nono, imperante Rodolpho Habspurgio. Sepelitur in medio choro S. Wilibaldi.

36. REYNBOTO nobilis heros à Mullnnhart, eligitur uno omnium Capitularium ore, ac unanimi consensu. Præfuit summa prudentia, ac utilißime annis octodecim. Emit oppidum Spaltense, arces item Werenfelsum ac Abenbergum cum adiacentibus territorijs: reliquas Episcopatus arces pulchre instauraui ac munitiores fecit. Sub huius Episcopi gubernatione ædificauit illustris comitissa domina Sophia de Hirsberg, cum consensu & auxilijs filiorum suorum Gebhardi & Gerhardi comitum Hirsbergensium; Prædicatorum monasterium Aureatense. Obijt Episcopus Reinbotho uigesima sexta Augusti, anno incarnationis dominicæ, Millesimo ducentesimo nonagesimo septimo. Sepelitur in S. Wilibaldi choro.

CON-

37. CONRADVS secundus huius nominis, nobilis Regulus de Peffenhausen ex Bauaris natus, eligitur secunda Nouembrium, anni à nato saluatore 1197. Consecratur Moguntiæ ab Archiepiscopo Gerardo Eppensteinio in uigilia S. Martini. Præfuit annis septem, mensibus octo. Vendidit arces Kipfenbergensem, Gundelsheymensem & Sandeferensem: inclusit mœnibus, ac ex pagis oppida fecit, Mornsheymium & Ambergum. Interfuit comitijs, quæ habita sunt ab Alberto Austrio Imperatore Norimbergæ: ibi de sessione cum Episcopo Vuormatiensi certans ostensis diplomatibus, quibus probabat sibi dignioremlocum deberi, uicit. Huius Episcopi temporibus obtulit Deo Opt. Max. & Ecclesiæ Aichstadianæ illustris ac generosus comes, Gebhardus ab Hirsberg ultimus laudatissimæ suæ gentis, ex Ducissa Bauarica Ludouici ac Henrici sorore natus, & auitam arcem ac totum comitatum Hirsbergensem, cum oppido Berchingensi, ac toto ad hunc comitatum pertinente territorio. De hac donatione extant sequentes uersiculi.

Montem ceruorum clarum, castrumq; decorum
Et res Conrado Gebhardus ego tibi trado:
Quas Vuillibaldi uice suscipias patris almi
Aeternã ut requiem mihi is impetret atq; salutem.

Decesse-

Decesserunt ex hac mortali uita & Episcopus iste Conradus, & liberalissimus iste comes Gebhardus, uno & eodem anno, uidelicet anno domini 1305. Episcopus in fontium salutarium cœnobio Cisterciensi, unde Aichistadium reuectus in summa urbis Basilica honorifice sepelitur, sub rubeo marmore, quod postea parieti insertum est. Gebhardus uero in arce Hirsbergensi, ex qua Rebdorffum auectus, ibi in media Ecclesia honorifice tumulatur.

38. IOHANNES à Dierpheym, Heluetius nobilis illegitime natus in agro Tigurino: doctrina uero multiplici ac sapientia summa præditus, Alberti Imperatoris Cancellarius ac intimus consiliarius: Primũ pro ingentibus suis meritis ab hoc ipso Imperatore summæ Basilicæ Tigurinæ Præpositus designatus, tandem ab eodem senatui Canonicorum Aichistadianorum diligenter commendatus, haud grauatim ab ipsis etiam ad eius Episcopatus gubernationem admittitur. Incidit ibi statim in grauissimas ac biennales contentiones cum ducibus Bauariæ, comitatum Hirsbergensem ad se rapere uolentibus, sed Episcopus summa sapientia sua ac fauore (quem habebat apud Imperatorem) caussam per se bonam facile obtinuit ac uicit: non sinens sibi & Ecclesiæ suæ talem bolum è faucibus eripi. Auocatur anno domini 1307 ab ipso Pontifice Maximo Clemente V ad gubernationem Episcopatus Argentinensis. De quo plura leges in Argentinensium

nensium Catalogo, folio sexagesimo nono.

39. PHILIPPVS nobilis Regulus à Rodtsamshausen, Alsata: Doctor sacrarum scripturarum, & Abbas Barisiensis Cistertiensium ordinis cœnobij, missus unà cum Iohanne Episcopo Aichistadiano ab Imperatore Alberto Austrio Romam, ibi à pontifice Clemente quinto ad prandium inuitatus, Aichistadiano Episcopatui præficitur. Ioannes uero à Dierpheim, ipse quoq; à Pontifice clementißime acceptus, Argentinensis Episcopus designatur. Præfuit laudabiliter annis sedecim, mensibus duobus: Emit arces Swartbergensem & Gredingensem. Recuperauit Herriedenium. Huius Episcopi consensu uastatum, ac solo æquatum est Erlishofense castrum, latronum ac raptorum infame latibulum. Deceßit ex hac mortali uita uicesima quinta Februarij, anno domini 1312. Sepelitur in summa Basilica ante suggestum.

40. MARQVARDVS nobilis ab Hageln, Sueuus: coadiutor antea aut Vicarius Episcopi Philippi per integrum sexennium, eligitur anno domini 1312 in Episcopum. Præfuit duobus tantum annis, sed utilißime. Construxit arcem Mornsheymensem, emit cœnobium Mosbrunnense cum adiacente territorio. Condidit ac fundauit prope summam Basilicam, Canonicorũ nouum Collegium, Deo Opt. Max. ac beatæ Virgini dicatum. Obijt in Vigilia S. Richardi, anno domini 1314. Sepelitur honorifica pompa funebri in nouo D.

Virginis

Virginis Collegio à se fundato.

41 GEBEHARDVS tertius huius nominis, comes à Graysbach, præpositus summi templi Aichstadiani, eligitur in eiusdem Episcopum ac gubernatorem unanimi totius Capituli consensu. Præfuit laudabiliter annis tribus, mensibus octo. Sequitur Imperatorem Ludouicum Bauarum in Italiam: quo Pisas obsidente & oppugnante, cum grassaretur pestis in imperatorio exercitu: Obijt etiam Episcopus iste Gebhardus, non procul à Luca, in die exaltationis Crucis, Anno salutiferi partus Millesimo trecentesimo uigesimo septimo. Vehitur Lucam & ibi in cœnobio S. Frigidiani, prope S. Richardi Anglorum regis tumulum, terræ parenti redditur.

42. FRIDERICVS tertius huius nominis, Lantgrauius Leuchtenburgensis: Abbas monasteriorum Cisterciensis instituti, Lankhenheymensis ac Eboracensis. Constituitur & confirmatur Episcopus Aichstadianus, anno domini Millesimo trecentesimo uigesimo octauo, à Pont. Max: Ioanne uicesimo secundo. Sed non est receptus à Senatu Canonicorum Aichstetensium, qui interim Episcopatus gubernationem commendabant Friderico Burgrauio Noribergensi, Aystetensi & Ratisbonensi Canonico prudentissimo ac optimo, qui mox ad Ratisbonensem Episcopatum gubernandum postulatus 24 annis ibi summa cũ laude præfuit. Fridericus Leuchtenburgius ex hac

uita

uita deceßit, anno domini 1319 in arce Holnstein prope Berchingum sita. Auehitur inde primum Eboracum: postea uero in Waldsassense cœnobium, ubi in Leuchtenburgensium principum sacello, prope alios eiusdem stemmatis maiores suos terræ parenti redditur, Anno à Christo nato 1330.

43. HENRICVS quintus huius nominis, nobilis pincerna à Reichenegk, Canonicus Ratisbonensis & præpositus Collegij S. Iohannis, constituitur Episcopus Aichstadianus ab eodem pontifice Max. Iohanne 22 in odiũ Ludouici Bauari, anno 1319. Præfuit annis quinq; utilißime, in quibus Reichenouiensem arcem acquisiuit, & oppidum Herrieden mœnibus inclusit ac pulchre muniuit: Veniente autem Imperatore ex Italia coactus fuit cedere. Seceßit itaq; Noribergam anno domini 1334 ubi cum adhuc nouem annis quietißime & omnino solitarie ferè uixisset, absoluit tandem naturæ debitum in ipsa die S. Scholasticæ anno domini 1343. Sepelitur in monialium cœnobio quod Vallis Angelorum appellatione ornatũ, nõ procul est à Reipub. Noribergensis oppido Hersbrugk. Administrauerunt interim Aichstadianum Episcopatum D. Rabanus Dapifer de Wulbursstetten, & dominus Albertus de alta rupe, summi Collegij præpositus, qui ambo postea ad Episcopalem dignitatem assumpti sunt.

44. ALBERTVS nobilis heros de Alta rupe,

antea

antea summæ Basilicæ præpositus, ac tandem Episcopatus etiam administrator: eligitur mortuo Episcopo Henrico quinto à toto Capitulo in Episcopum, anno domini 1343. Præfuit laudabiliter ac utilissime annis septem, & anno domini 1351 à Clemente sexto exauthoratur: nullam ob caussam, quàm quod pontifex diceret, se solum habere ius ac potestatem conferendi Episcopatus, cui uellet: non Archiepiscopum Moguntinũ, cuius confirmationem Pontificiæ non uolebat æquipollere. Non eiecit eum tamen sequens Episcopus Bertholdus à Pontifice Aichistadiũ missus, sed ut erat natura placidus, mitis ac humanissimus, facile Albertum uirum etiam quietum gubernationis consortem tulit: donec eum Deus ex hac uita euocaret, quod factum est in Ianuario anni à nato Christo 1355. Sepelitur in summo templo ante S. Wilibaldi chorum, prope Baptisterium.

45. BERTHOLDVS Burgrauius Noribergensis, anno ætatis suæ decimo tertio, Teutonicorum dominorum ordini insertus, honeste ac laudabiliter in eo uixit, tamdiu donec in orientali Francia primũ, et tandẽ in Borussia etiam fieret Prouincialis commendator: His dignitatibus ac officijs præfuit laudabiliter ad annum usq; ætatis suæ tricesimum primum, tum anno domini 1351 à Pontifice Max. Clemente sexto, Episcopus Aichistadianus designatur & confirmatur. Præfuit utilissime ac summa cũ laude annis 14. Construxit

ex imis

ex imis fundamentis extra urbem in sublimi monte magnificum castrum Episcopale, in honorem S. Wilibaldi primi Episcopi, uocauitq; S. Wilibaldi castrum. Emigrauit ex hac lachrymarum ualle decima sexta Septembrium anni à nato Christo 1365. Auchitur in fontium Salutarium cœnobium, & ibi cum suis maioribus Burggrauijs Noribergensibus cum honesto uirtutum suarum elogio sepelitur.

46 RABANVS uel Rabano, nobilis heros & genere & uirtute, Dapifer à Wilburgstetten, qui antea aliquandiu etiam administrator fuerat, iam post mortem Bertholdi Episcopi eligitur unanimi consensu omnium Capitularium in Episcopum Aychstadianum. Confirmatur ab Vrbano V. Pont. Max. apud Auinionem, in die S. Wilibaldi anni 1365. Præfuit sapienter ac utiliter annis septendecim, mensibus decem. Obijt in die S. Lucæ anni à nato Christo 1383: Sepelitur honorifice in S. Wilibaldi choro prope Episcopũ Hildebrandũ.

47. FRIDERICVS quartus huius nominis, comes Oetingensis, succeßit Episcopo Rabano, Canonice ac legitimè electus anno Domini 1383, ætatis suæ anno uicesimo tertio. Consequutus est confirmationem à Pont. Max. Vrbano sexto. Præfuit summa cum laude ac utilißime annis triginta duobus. Emit castra Danhusense ac Brunegcense cum adiacente territorio. Construxit arcem Herriedensem ex imis fundamentis, Richenouiana arce deiecta: Item turrim illam excelsam

Arbergensis arcis, & turrim castri S. Wilibaldo dicati. Egregie illustrauit domum, quam Episcopus Aychstadianus habet intra muros urbis Noribergensis. Construxit magnificam domum frumentariam in oppido Spalt. fuit latrociniorum ac seditionum summus hostis. Obijt in Aystetensi Palatio Episcopali decima nona Septembrium anni à nato Christo Millesimi quadringentesimi decimi quinti, quo cæpit concilium Constanciense. Sepelitur honorifice in S. Vuilibaldi choro, ante aram S. Barbaræ à se fundatam.

48. IOANNES secundus huius nominis, Baro ab Heydeck: summi collegij Bambergensis præpositus, eligitur in Episcopum Aychstadianum anno Dominicæ Incarnationis Millesimo quadringentesimo decimo quinto. Præfuit fideliter quatuordecim annis. Obijt in die S. Erasmi, anni Christianorum Millesimi quadringentesimi uigesimi noni in arce S. Vuilibaldi: sepelitur in Basilicæ Aychstadianæ choro, eidem S. Vuilibaldo sacro.

49. ALBERTVS secundus, nobilis heros à Rechberg, eligitur unanimi consensu totius cleri post mortem Ioannis antistitis: præfuit optime ac utilissime annis sedecim, ob incomparabilem humanitatem omnibus hominibus summe charus, pacis etiam ut cæteri ferè omnes antecessores studiosissimus: qua insigni uirtute longe excellit Episcopatus iste Aureatensis omnes alios, quos habet uniuersa Germania, Soli enim

Aureæ

Aureatenses & Aychstadiani, conseruandæ pacis & tranquillitatis publicæ semper amantes ac studiosi, nunquam arma sumpsisse, nunquam bella gessisse, aut ullius inquietis authores fuisse leguntur. Emit oppidum & Castrum Dollensteinense à Baronibus de Heydeck: illustrauit pluribus ædificijs Palatium Episcopale intra muros Aychstadianos ad pontem situm. Obijt in die S. Gorgonij, anno Dominicæ Incarnationis Millesimo quadringentesimo quadragesimo quinto. Sepelitur in S. Wilibaldi choro, ante aram Sanctæ Barbaræ.

50. IOANNES tertius huius nominis, nobilis heros ab Aych: eligitur concordibus uocibus ac sententijs Capitularium omnium post mortem Alberti Episcopi, à quo erat educatus. Doctor sacrarum scripturarum ac Pontificiarum legum, uir eloquens ac sapientissimus. Præfuit laudabiliter ac utilissime octodecim annis, mensibus tribus. Fuit Alberti secundi Imperatoris Cancellarius, non ipsi solum charissimus, sed & omnibus Germaniæ principibus, Imprimis uero Pontifici Maximo Pio secundo, qui audiens eum ex hac mortali uita emigrasse, dixit Romæ in publico omnium Cardinalium consessu: Ecclesiæ merito deplorandā esse mortē huius Episcopi, quæ uere iam amisisset auream sui corporis columnam in Germanijs. Fuit acerrimus cleri reformator. Pauperum uero pater longe humanissimus. Construxit Xenodochium

Aychistadianum de nouo, ut pauperes & ægroti haberent commodas habitationes. Passa est sub eo aliquid detrimenti Ecclesia, propter uicinum malum: bellum uidelicet Ludouici Bauarorum ducis, contra Albertum Marchionem Brandenburgensem gestum. Euocatur ex hoc mortali sæculo in ipsis Ianuarij Calendis anno Domini 1464: Sepelitur in cœnobio S. Vualburgis, sacello S. Agnetis à se constructo, cum tali uirtutum suarum elogio:

De Aych cui nomen erat, claraq; ex styrpe Ioannes,
Aureatensis tu hic præsulis ossa uides.
Si Deus aut superi uiuunt, & amœna piorum
Sunt loca, nec probitas munere cassa suo est:
Hunc bene pro meritis lector iam credere dignum est
Inter cœlicolas connumerasse Deum.

51. GVLIELMVS nobilis à Reichenaw, eligitur ex Canonico Aychistadiano in Episcopum unanimi consensu totius summi collegij: præfuit sapientißime ac utilißime annis triginta tribus. Emit oppida, arces ac pagos plurimos: Meßingum, Amsbergum, Hoffstettum, Reutenbuchum etc. Fuit Imperatori Friderico tertio & eius filio D. Maximiliano longe charißimus, erat enim insigni uirtute, Eloquentia uero summa præditus: de quo non inepte inter alia cantatus est uersiculus iste, in quo & Soloni Atheniensium sapientißimo legislatori & Solomoni sapientißimo regi aßimulatur.

At tibi

At tibi Solonis Mens Præsul & Os Solomonis.

Huius Episcopi temporibus constructum est à uiris nobilibus cœnobium uirginũ, Mariæ lapis, inter Rebdorffum ac Aychstadium situm, & Franciscanorum cœnobium in Memingensi monte à Ludouico Rheni Palatino ac Bauarorum duce. Obijt decima octaua Nouembrium, anni à nato Christo 1496. Sepelitur cum omnium suorum luctu in S. Vuilibaldi ornatissimo choro: cum talibus inscriptionibus:

Vuilhelmo Episcopo Aystetensi, uiro omnium uirtutum ornatissimo, quem ob singularem fidem atq; prudentiam Fridericus Cæsar & Maximilianus Rex, non modo in consilium de maximis Imperij rebus præcipuum asciuerunt, sed etiam Legatum: Alter ad Mathiam Hunnorum, alter ad Carolum Gallorum Reges miserunt: Maximilianus etiam post Friderici patris obitum, parentis loco in summis rebus habuit & uerbis compellare consueuit. P. Vixit in Episcopatu annis triginta tribus.

Magnam si qua uiro tribuit Sapientia laudem,
Hic summo Præsul dignus honore iacet.
Cui nihil obijciunt inimici, præter honestum
Crimen: quod Regi & Cæsari amicus erat.

52. GABRIEL nobilis Regulus ab Eyb, Ostrofrancus: eligitur à toto Canonicorum summi collegij senatu ex Babenbergensi ac Aychstadiano Canonico,

in Episcopum Aychistadianum, quinta Decembrium, anni à nato Christo 1496. Fuit Episcopus egregie doctus, cum summa laude in Germaniæ & Italiæ Academijs tamdiu uersatus, donec doctoratus titulum consequeretur: præfuit Episcopatui Aureatensi prudentissime annis 39. Fuit pacis amantissimus, ac custos diligentissimus: qui etsi lacessitus aliquoties, tamen sese continuit, ac dicere solitus fuit, se hoc uel illud negotium commendare dijudicandum Deo Optimo Maximo, ueritati, legibus ac S. Vuilibaldo. Fuit uir iustus, et iusticiæ defensor ac æquitatis custos summus. Omnibus bonis benignus, omnibus charus. Subditos suos nulla unquam exactione grauans: quorum pater fuit magis quàm Dominus, longe fidelissimus. Valedixit huic mortali sæculo prima Decembrium, anni à nato Christo Millesimi quingentesimi tricesimi quinti, in S. Vuilibaldi arce: ex qua in urbis summam Basilicam deportatus, ibidem honorifice humatus est, cum tali Epigraphe:

Hic cubat antistes clara de gente Gabriel
Aeditus, Ecclesiæ gloria magna suæ:
In quo consilium, solers prudentia rerum
Floruit agnitio dexteritas q;, uiro.
Hic simul à clero duras subtraxit habenas,
Defendit q; suum cum pietate gregem.
Legitimos auxit census, quo tutius ipse
Consuleret patriæ rebus & usq; sacris.

In lona

In longos igitur uitam fœliciter annos
Produxit sanus corpore, mente magis.
Hunc modo defunctum fatalis continet urna:
Ad quam turba frequens cum prece spargat aquã.

53. CHRISTOPHORVS Marsallus à Bappenheym: eligitur à toto concorditer consentiente clero in successorem Episcopi Gabrielis, decima quarta Decembrium, Anni à nato Christo 1535. Præfuit annis quatuor. Obijt anno Dominicæ incarnationis Millesimo quingentesimo tricesimo nono.

54. MAVRICIVS ex nobilißima Huttenica familia in Ostrofrancis natus: uir eximia uirtute, multiplici doctrina, incomparabili morum suauitate ac plurimarum linguarũ absoluta cognitione ornatißimus, Præpositus summi Herbipolensis collegij, constituitur Episcopus Aureatensis uicesima septima Iunij, anno Domini 1539 unanimi consensu omnium summi senatus Aureatensis procerum. Interfuit Carolinis Comicijs omnibus. Præest suæ Ecclesiæ fideliter ac summa cum laude hoc currente adhuc anno Dominicæ Incarnationis 1549.

At tu Maurici illustrißime & optime princeps,
Chare uiris doctis omnibus atq; bonis:
Parce mihi, quod te breuiter delinio saltem:
Qui Colophoniaco carmine dignus eras.
In quem conclusit (diues Natura bonorum
Quicquid habet) clemens & bonus ille Deus:

Cuius mortales tegimur bonitate perenni,
Quotquot in hac uita pauperiore ſumus.
Mox erit, ut (qui marmoreum te hoc tempore feci)
Ex auro effingam te meliore modo.
Te patris interea tueatur filius ingens,
Conſeruet nobis incolumemq; diu:
Et pacem in patriam te conſultore reducat,
Quæ graſſantibus eſt undiq; preſſa malis.
Ceſſent diſsidia, & redeant è triſtibus iris
Germani tandem in fœdera priſca uiri.
Vnum concordi Dominum pietate colamus,
Omnia qui ſolus trinus & unus agit.
Qui propter gnati meritum uult omnia nobis
Condonare pius propicius q; pater.
Eſt breue adhuc nobis in mundo hoc paupere tempus
Ante foresq; Dei eſt iudicis illa dies.
Vltima nempe dies, quæ cœli in regna uocabit,
Virginis, hos, natum qui coluere Deum:
Sed qui non coluere, illos Acherontius ignis
Obruet, æternis obijcietq; malis.
Has prohibe ærumnas à nobis Chriſte redemptor,
Omnia qui potes ac omnia ſolus habes.

Ad Hil-

AD HILDESHEYMENSEM VRbem in Saxonibus ſitam Schediaſma Gaſparis Bruſchij Poetæ Laureati.

Accipe tu quoq; diua tuos Hildeſia patres
Doctores ueteres Pontificesq; uiros.
E priſcis qui te eduxere erroribus olim
Et Chriſti ueram te doeuere fidem.
Qui te qui murosq; tuos, tua mœnia, templa
Illuſtresq; tibi conſtituere domos.
Hos ego in obſcuro poſitos & luce carentes
Hactenus, hoc uolui ſio celebrare libro.
Ne tuus ille periret honos, ſed gloria toto
Et tua & ipſorum poſſet in orbe legi.
Quod decet officium te noſtrum agnoſcere grato
Pectore: ſic tibi ſint omnia fauſta: Vale.

VNDECIMVM CAPVT de omnibus Hildesheymenſibus Epiſcopis.

HILDESHEYMENSIS Epiſcopatus in Saxonibus fundatus ac inſtitutus eſt, primum à Carolo Magno Galliarum Rege, ac Imp. Rom. cum deuicto Saxonum magno Duce Widekindo, primus religionem Chriſtianam per totam Saxoniam plantaret,

& ab Idolatricis eam erroribus ac cultibus ad ueri Dei cognitionem reduceret. Cœpit uero Episcopatus ille non Hildesiæ, sed apud Elzium uel Regiam aulã amœnißimũ quendam pagum in concursu Salæ ac Lynij pisculentißimorum fluuiolorum situm: Ibi prima Cathedralis Basilica futuro Episcopatui cõstructa est, à Diuo Carolo magno in honorem principis Apostolorum S. Petri, à qua Episcopatus primũ Aulicensis Episcopatus dictus est. Translatus est autem tandem ab Imperatore Ludouico Pio Caroli Magni filio ex Regia ista aula trans flumen Lynense in locum, quem à cœlitus missa niue Hildeschne olim, nunc uero parum immutata uoce Hildesheym appellamus. Ibi conditum est ab eodem opt. Imperatore primum templum D. Virgini sacrum, & hic cœpit Episcopus Guntharius à Carolo Magno antea electus, primus Hildesheymensis appellari, qui antea Aulicensis dictus erat: factumq; id est anno dominicæ incarnationis 814. Ad quem cum undiq; confluerat magna hominum multitudo, mox sub eo locus ille tum adhuc sylueſtris præclare excultus, in egregiam urbẽ excreuit. Huius Episcopalis Ecclesiæ gubernatores ac antistites ad hæc nostra usq; tempora omnes, tali serie ac ordine numerari solent.

1. GVNTHARIVS uel Guntherus eligitur & constituitur primus Episcopus Hildesianæ Ecclesiæ, ab Imperatore Ludouico Pio, anno domini 814 quo

obijt

obijt Carolus Magnus primus huius Episcopatus fundator. Præfuit laudatißime annis uno & uiginti, qui antea etiam aliquandiu in Aulica concionatus fuerat. Condidit templum S. Ceciliæ duabus turribus conspicuum, prope D. Virginis inchoatum prius à Ludouico Imperatore sacellum. Obijt anno domini 835. Sepelitur in sacello arcis à se constructæ.

2. REMIBERTVS alijs Frembertus: succeßit Gunthero Episcopo: sed paucis tantum mensibus præfuit, euocatus ex hac in aliam meliorem uitam. Sepelitur honorifice in sacello arcis prope antecessorem.

3. EBO alijs Eppo, Gallus natione: Archiepiscopus Remensis, primus q̃ ab Imperatore Ludouico Pio, ac P. M. Paschali missus, Danos ad fidem Christianam conuertit, in cuius absentia cum audiret Imperator eum unum fuisse ex suasoribus seditionis, in qua ipse à suo filio Lothario captus erat: deiecit eum ex Archiepiscopatus fastigio, Hamburgum igitur ad S. Ansgarium Archiepiscopum confugit, qui cũ uirtute ac sapientia præstantem uirum esse uideret, mox eius misertus, constituit eum Episcopum Hildesianum anno 83[illegible]. Præfuit ibi annis duodecim concionando, docendo, baptisando, & alijs pietatis officijs ad uerum Episcopũ pertinentibus fidelißime. Deceßit tandem ex hac uita anno domini 847.

4. S. ALEFRIDVS monachus Corbeyensis, Benedictini instituti, sapiẽtißimus ac doctißimus, ex Coloniensi

Archi-

Archiepiscopatu sublimi loco natus, succeßit Episcopo Ebboni anno domini 848. Præfuit laudabiliter annis 28. Construxit nouam Basilicam Cathedralem magnificam ac robustißimam, in honorem Dei Opt. Max. ac D. Virginis: quam in forma monasterij extructam uiginti sex annorum spacio absoluit. In eo ordinauit ac constituit, ut Canonici sui omnes sub profeßione ac regula Benedictina uiuentes Deo acerrimo studio seruirent, non secus ac monachi omnia habentes communia: fundauit in Archiepiscopatu Coloniensi patria uidelicet sua, de paternis suis facultatibus Essense nobilium ac illustrium puellarum (quæ sub Abbatissa illic honeste educari, postea prodire ac nubere solent) potentißimum Cænobium, in quod hac nostra adhuc ætate non nisi Principissæ, Comitissæ & Baronissæ accipi solent. Cõstruxit Selgenstadense cœnobium, ac aliud item uirginum Vestalium monasterium Asuedense dictum. Donauit etiam liberalißime Gandersheymense uirginum cœnobium, hodie in eiusdem nominis Brunsuicensi oppido situm, quod anno domini 851 à Leodulpho magno Saxonum Duce fundatum ac inchoatum est. Ei cœnobio præposuit primam Abbatissam Episcopus iste, Leutholphi fundatoris filiam Habundin eodem anno 851: quæ cum octodecim annis præfuisset, & ex hac lachrymarum ualle deceßisset, constituta est ab eodem Episcopo anno domini 870 Secunda eius loci Abbatissa, domina Gerbir-

ga primæ Abbatissæ Germana soror, eiusdem magni Saxonum ducis Leutholphi filia. Valedixit huic mortali uitæ Episcopus Alefridus, anno domini 877. Euehitur in Virginum cœnobiũ Asuedense à se conditum ac fundatum, ibiq; honorifice sepelitur. Succeßit illi statim Leutholpus quidam Corbeiensis monachus, sed quia ille ante consecrationem ac confirmationem pontificiam ex hac uita est euocatus, in Cathalogo Hildesianorum antistitum non numeratur.

5. MARQVARDVS succeßit Leutholpho: uir admodum religiosæ ac innocentis uitæ, Deo & cœlo dignus, teste Crantzio. Præfuit tribus annis fideliter ac pie. Trucidatur Hamburgi à Sclauis, Nordmannis ac Danis in tota Saxonia tum crudeliter grassantibus. Sepelitur in monasterio Eppkestorpensi, anno domini 880. Etsi Crantzius sibi ipsi pugnans alios ponat numeros, succeßisse enim Alefrido dicit & anno 876 cæsum ait in Eppekstorp, Alfridum uero obijsse anno 877, quæ omnino male inter se conueniunt.

6. VVIGEBERTVS insignis & animarum & corporum medicus, & cuius multi adhuc libri de Medicina scripti extant in Bybliotheca Hildesiana: eligitur post martyrio coronatum Marquardum anno domini 880. Præfuit annis quatuor summa cum laude. Absoluit templum Gandersheymensis cœnobij: cuius Abbatissa domina Gerberga cum euocaretur eo adhuc uiuente ex hac lachrymarum ualle, constituit ibi Epi-

scopus

ſcopus Ewigebertus tertiam Abbatiſſam, Leutolphi Saxonũ ducis minorem natu filiam, Dominam Chriſtinam. Obijt poſtea anno domini 884. Sepelitur in Aulæ Epiſcopalis ſacello. Crantzius illi unum ſaltem annum tribuit, ſimiliter unum Ewaldoberto, Sigehardo quadraginta, ſed uere errat.

7. VVALDOBERTVS eligitur mortuo Ewigeberto, præfuit ſummo propagandæ ac illuſtrandæ religionis Chriſtianæ ſtudio annis 19. Obijt anno domini 903. Sepelitur in Baſilica Cathedrali apud Hildesheymium, ante aram S. Ceciliæ. Is primus Præpoſitum ſummæ Baſilicæ conſtituit: ac Canonicis in monaſtica ueſte ſub benedictina adhuc profeßione coniunctim uiuitantibus, certos etiam annuos redditus aßignauit, quibus & libros ſibi & ueſtes & alia neceſſaria comparare poſſent. Sub hoc Epiſcopo obijt tertia Abbatiſſa Gandersheymenſis domina Chriſtina Leutholphi primi fundatoris filia: cui Rodeſchwindam ducali etiam ſtemmate natam puellam, religioſißimam eius cœnobij monialem ſubſtituit.

8. GEBEHARDVS alijs Sigehardus, eligitur anno domini 903. Præfuit annis uiginti quinq; ſumma cum laude. Ornauit ſuggeſtum ſummi templi argenteis laminis. Obijt anno domini 928. Sepelitur in ſummo templo ante aram S. Ceciliæ. Sub eius gubernatione obijt quarta Abbatiſſa Gandersheymenſis cœnobij Domina Rodeſchwinda, anno domini 906: in cuius

locum

locum domina Gwendelgardis nobilissimis parentibus nata, ab ipso eius loci conuentu electa, & ab hoc antistite Hildesiano consecrata est.

9. DIETHARDVS ex Hirsaugiensi monacho, primum Abbas Hirsfeldensis factus: cum Abbatiæ fidelissime ac summa cum laude præfuisset, designatus est Episcopus Hildesianus, anno domini 918. Præfuit prudentissime & utilissime annis 28. Reædificauit maximis sumptibus ruinosum templum Gandersheymensis cœnobij denuo ex imis fundamentis, & absolutum consecrauit undecimo suæ gubernationis anno. Absoluit naturæ debitum anno incarnati Verbi 956.

10 OCHVVINVS eligitur unanimi consensu totius cleri ac populi Hildesiani in Episcopum, ex Abbate cœnobij Pergensis, quod erat olim ante muros Magdeburgensis urbis ad Albim magnificentissimũ: nunc in Germanico hoc bello, solo æquatum. Præfuit utilissime annis triginta. Consequutus est pagum Geysenheymensem cum adiacente toto territorio. Constituit ut Canonici summi Collegij haberent uina per sedecim dies singulis annis. Profectus Romam, ex Ticinensi urbe S. Epiphanij corpus secum attulit Hildesheymium, in cuius sanctissimi Episcopi honorem condidit Sacellum contiguum summæ Basilicæ. Decessit ex hac uita anno 986. Sub eius gubernatione obijt quinta Abbatissa Gandersheymensis monasterij Domina Gwendelgardis, in cuius locum successit

Domina

Domina Gerberga ducissa Saxoniæ, sexta Abbatissa.

11 OSDACHVS ex diuitis Augiæ monacho, Episcopus Hildesheymensis designatus est, anno domini 986. Euocarat eum antea ad Bergensis cœnobij gubernationem ex Augiensi monasterio Constantiensis dioceseos Ochwinus, qui & ipse olim eiusdem loci cœnobita fuerat. Præfuit 4 annis. Obijt anno domini 990. Sepelitur in summæ Basilicæ Crypta sub choro pulchre laqueata & concamerata.

12. GERHARDVS alijs Gerlacus & iterũ alijs Gardachus, succeßit Episcopo Osdacho: Præfuit tribus annis. Adijt propter certa quædam negotia Romam, inde cũ redisset ad Hildesiam, septimo die obijt, anno domini 993. Sepelitur in summa Basilica Hildesheymensi ante aram S. Petri Apostolorum principis.

13. S. BERNVVARDVS alibi Bombardus, comes à Summorsenburg: Imperatoris Othonis tertij sacellanus, ab eodem Imperatore constituitur Episcopus Hildesianus, anno domini 993. Scribit eum Crantzius uerbo & exemplo diligenter præfuisse, & tali uitæ sanctimonia præditum fuisse, ut & uiuus & mortuus clarescceret miraculis. Præfuit fidelißime ac utilißime annis uno & triginta. Construxit & dotauit cœnobiũ S. Micaelis intra muros Hildesheymenses, ordinis D. Benedicti magnificentißimum, cuius templum sex turribus in sublime eductis exornari fecit pulcherrime. Contendit diu cum Willigiso Moguntino Archiepiscopo

ſcopo de Iuriſdictione Gandersheymenſis ſua ætate combuſti, ſed à ſe magnifice iterum erecti cœnobij: ſed conſtituto eius diſſidij arbitro ac iudice S. Henrico Imperatore eius nominis ſecundo, fœliciter uicit & cauſſam obtinuit contra Archiepiſcopos Moguntinos. Obijt anno Domini 1024. Sepelitur in noua Baſilica Hildeſiana, cum tali Epitaphio, quod mortuo fecit S. Benno Episcopus Miſnenſis, tum adoleſcens adhuc quindecim annorum & Hildeſij, ubi natus eſt, ſub parentum ſuorum cura bonis literis inſudans.

Hac tumuli foſſa clauduntur præſulis oſſa
Bernwardi miri magnificiq; uiri.
Qui propter ſtemma radians uelut inclyta gemma,
Magna fuit patriæ gloria laus q; ſuæ.
Nam fuit Eccleſiæ condignus Epiſcopus ille,
Quem Deus Emanuel diligit & Mycael.
Tandem biſſenis undeno menſe Calendis
Fœlix hanc uitam mutat in Angelicam.

Sub huius Epiſcopi Bernwardi gubernatione obijt Gandersheymij ſexta Abbatiſſa Domina Gerberga, cui ſucceſſit Domina Sophia Othonis ſecundi, laudatiſſimi Imperatoris filia. Vixit eodem tempore in Gandersheymenſi cœnobio eruditiſſima monialis, Domina Roſwitis puella Saxonica, inſignis Poetria quæ ſex Comœdias ſacras ad imitationem Terentij ſcripſit, & trium Imperatorum Othonum res geſtas omnes,

multorum item Diuorum uitas Heroico et neutiquam contemnendo carmine complexa, totum illud opus suum Gerbergæ Abbatissæ dedicauit.

14. S.GOTHARdus comes de Scheyren Bauarus, genere illustris uirtute uero & uitæ sanctitate illustrissimus, ex Abbate Cœnobiorum Altachensis in Bauaris, ac Hirsfeldensis in Buchouia sitorum, Episcopus Hildesheymensis designatus est, anno Domini 1014 ab Imperatore S.Henrico secundo cognato suo. Præfuit annis 14 utilißime. Construxit de nouo collegiatam Ecclesiam S.Andreæ in suburbio Hildesheymensi sitam: cœnobium item S. Mauricij in monte, monasterium item Haldhusense ordinis D. Benedicti, & Xenodochion pro pauperibus ac ægrotis. Obijt in Monasterio Mauriciano anno Domini 1038, sepelitur in summæ Basilicæ Crypta.

15. DIETHMARVS uel Tiadmarus natione Danus Conradi Saliqui secellanus ac intimus consiliarius animo & carne nobilis, secundum Cranzium: eligitur & constituitur Episcopus Hildesheymensis, patrocinio Gunildis Danorum Reginæ anno Domini 1038, quo obijt Domina Sophia Imperatoris Othonis secundi filia, septima Gandersheymensium puellarum Abbatissa: in cuius locum eiusdem Imperatoris Othonis filiam Adelheydin unanimi consensu Virginum electam confirmauit & consecrauit Episcopus. Præfuit annis sex. Valedixit mortali huic uitæ anno Domini-

cæ incar-

cæ Incarnationis Millesimo quadragesimo quarto. Sepelitur in Crypta sub choro condita. Sub eius gubernatione perijt grauissimo ac miserrimo incendio summum templum Hildesianum in quo hactenus omnes Canonici sub Regula Benedictina coniuncti uixerant qui iam proprijs uti ac abiecta D. Benedicti professione libere uiuere ac seorsim habitare, huius incendij occasione cæperunt: Aselino successore ad omnia ista non grauatim conniuente.

16. ASELMVS alibi Aselinus, Imperatoris Henrici tertij sacellanus, ab eodē Imp. Hildesheymensi Ecclesiæ præficitur. Præfuit nō illaudabiliter annis decē: Dedit multa ornamēta Ecclesiæ suæ. Obijt anno Dominicæ Incarnationis Millesimo quinquagesimo quarto. Sepelitur in crypta tēpli à se iterum quidē, sed omnino infœliciter inchoati: cuius dum unam partem ædificat, altera mirabili fatorum ordine iterum corruit.

17. ECHILO alijs Heezilo ex Goslariensi præposito eligitur in Episcopum Hildesheymensem, fuit Eckhardo Misniæ Marchioni sanguinis necessitudine coniunctus. Præfuit annis uiginti quinq;. Certauit anno Dominicæ Incarnationis Millesimo sexagesimo tertio de sessione cum Widerado Abbate Fuldensi, bis in templo Hildesheymensi, præsente Rege Henrico quarto, non sine multi sanguinis profusione: eam Historiam eleganter & copiose descriptam petat studiosus Lector ex Lamberti Schaffnaburgensis

Chronicis. Reædificauit et magnifice absoluit in sexennij spacio collapsam prius ac incendio uastatam Cathedralem urbis Basilicam: quam cupro eleganter tegi curauit. Hanc ædem sacram multis preciosissimis ornamentis liberalissime exornauit: præcipue insigni corona, in medio templo pendente. Fuit admodum munificus erga Canonicos suos, tum etiam erga omnes pauperes, Eleemosynarum liberalissimus distributor. Fundauit Virginum cœnobium S. Mauricij, quibus tamen mox iterum in alium locum translatis, ex inchoato cœnobio collegiatam fecit Ecclesiam, in qua uiginti sacerdotes sub Præposito Deo seruirent. Eius loci primus præpositus, Chuno Echilonis cognatus constitutus est, qui postea ad Brixiensis Episcopatus gubernationem auocabatur. Construxit idem Episcopus Echilo Collegium S. Crucis pro quindecim Canonicis, quibus dedit ac præfecit præpositum Adolaldum sanctissimæ uitæ uirum. Obijt anno Domini 1079. Sepelitur in Canonicorum Collegio montis S. Mauricij à se fundato.

18. VDO comes de Aluenslewen constituitur Hildesheymensis Ecclesiæ Episcopus ab Imperatore Henrico quarto, anno Domini 1079. Præfuit annis triginta quinq;. Fuit inuisus omnibus alijs Germaniæ principibus ac Episcopis, quòd summo studio semper adhæsisset benefactori suo Imperatori Henrico quarto. Iccirco Marchio Misnensis, Brunsuicensis & Saxoniæ dux Eckenbertus, cõscripto in Episcopum exercitu, totum

Episco

Episcopatum occupat, Episcopum Hildesheymij obsidet ac ad deditionem adigit. Postea quiete ac fideliter præfuit Ecclesiæ ad annum usq; Domini 1114, quo ex hac lachrymarum ualle ad æternam patriam conceßit. Sepelitur in summi templi Hildesheymensis, sacello Laurentiano.

19. BRVNINGVS ex Goslariensis collegij Decano in Episcopum Hildesheymensem, eligitur unanimi consensu totius summi Canonicorum senatus, anno Domini 1114. Erat multis eximijs uirtutibus ornatißimus. Præfuit per unum tantum mensem, nec consecratus nec confirmatus: iccirco à Crantzio Saxonico Historico omissus. Resignauit Episcopatus gubernationem, anno Domini 1115, & in S. Bartholomæi collegium profectus, quod in Salinis situm ipse eo anno pulchre instaurauerat, ibi reliquum uitæ exegit, in cuius Collegij templo est etiam post fata sepultus.

20. BERTHOLDVS ex præposito summi collegij Hildesheymensis constituitur Episcopus, anno salutis 1115 post resignationem Bruningi. Præfuit utilißime ac summa cum laude annis quindecim. Obijt anno Domini 1130. Sepelitur in summa Basilica sub ara omnium sanctorum. Fuit acerrimus monasteriorum reformator, claudens omnia cœnobia Virginum. Construxit in Bacconensi pago cœnobium Canonicorum Regularium S. Augustini, non procul ab Hildesiana urbe situm: quod ab Episcopi fundatoris nomine, Bertholdi

rode quasi Bertholdi nouale appellatũ est. Hodie Cistercienſium Monachorum domicilium, Mariæ nouale uulgo Marienrode dici ab accolis ſolet. Fuit pacis maxime ſtudioſus, ac cuſtos diligentißimus: cum tamen nuſquam non creperent ac tonarent bella ſub Imperatore Henrico V.

11. BERNHARDVS comes Rotenburgius ad Tubarum, ex ſummi Collegij præpoſito in Epiſcopum electus eſt ab unanimiter conſenciente & clero & populo uniuerſo, anno Domini 1130. Præfuit optime ac utilißime annis uiginti tribus. Conſtruxit in ſuburbio Hildesheymenſi magnificam Benedictinæ profeßionis Abbatiam in honore S. Godhardi Epiſcopi Hildesheymenſis, quem miraculis crebreſcentem de tumulo leuatum, in Synodo Remenſi ab Innocentio ſecundo Pont. Max. Canoniſari, ac in Diuorum numerum referri fecit: anno Domini 1133. Incluſit Canoniſatum corpus Sarcophago è ſolido argento & auro facto, precioſißimis q; gemmis exornato, ualoris decem millium aureorum. Præfecit iſti nouo ſuo cœnobio Abbatem primum, Fridericum eximie doctum ac religioſum Monachum Fuldenſem. Acquiſiuit per reuelationem ac admonitionem familiaris cuiuſdam Spiritus (quem Chronica Saxonum à ruſtico pileo, quo tectus incedebat, Hudikhin uocant) Swintzenburgenſem comitatum, & oppidum Alueldenſe: poſtquam Hermannus ultimus comes à Swintzenburg, Saxonici

cuiuſdam

cuiusdam ac præpotentis Reguli interfector, relictis suis omnibus ditionibus in spontaneum exilium abierat, nemini postea suorum unquã usus. Eum comitatũ totum cũ consensu Imp. Lotharij Saxonis possedit. Incorporauit cum consensu Imp. Conradi III, suo Episcopatui Kingenheymensem Abbatiam potentißimam, & Alburgensem præposituram. Swintzenburgensem arcẽ præclare muniuit ac illustrauit. Sub huius Episcopi gubernatione obijt Domina Bertha nona Abbatissa Gandersheymensis cœnobij, in cuius locũ electa est decima, Domina Loicardis: quã Episcopus Bernhardus benedixit præsente Lothario Imp. Goslariæ. Hæc Domina Loicardis cum anno 1152 euocaretur ex hac mortali uita: designata est ab unanimiter consentiente Gandersheymensiũ Dominarũ collegio, XI Abbatissa Domina Adelheydis, quã præsente hoc Bernhardo Episcopo, Baderbornus antistes Bernhardus à ualetudinario præsule Hildesiano in id exoratus consecrauit. Obijt Bernhardus Episcopus anno 1153. Sepelitur in cœnobio S. Gothardi à se constructo. Fuit cæcitate percussus annis 9 anteq̃ ex hac uita emigraret: idcirco assumpsit in coadiutorem Brunonem Decanum summi collegij.

22. BRVNO Decanus, eligitur in Episcopũ anno Domini 1153. Præfuit cum summa laude annis septem. Absoluit Swintzenburgensem arcem, & in ea excelsam turrim construxit. Episcopale palatium in urbe situm, pulchre renouauit & illustrauit: Obijt

anno Domini 1160. Sepelitur in media Basilica Cathedrali ante aram S. Catharinæ. De hoc plura Crãtzius.

23. HERMANNVS præpositus S. Crucis, eligitur concorditer in Episcopum Hildesianum anno Domini 1161. Fuit Friderico Barbarossæ Imperatori imprimis charus, à quo Mediolanum obsidente, in Italia feudis ac Regalibus inuestitur. Præfuit summa prudentia ac Ecclesiæ suæ eximio commodo annis tredecim: Sub eo deflagrauit totum penè cœnobium Gandersheymense, quod tamen à Domina Adelheyde XI Abbatissa magnifice iterum instauratum, & ab hoc Episcopo consecratum est. Consecrauit etiam Brunsuicensem Ecclesiam S. Blasio dicatam, ab Henrico Leone Brunsuicensium duce conditam. Excepit omnium Imperij statuum nomine, uenientem Imperatorem Fridericum Barbarossam ad Goslariensia Comicia: erat uir eloquens & suauissimæ pronunciationis. Proficiscitur plenus dierũ Religionis ergò ac pietatis studio ad terram sanctam: orta autem in mari Mediterraneo grauissima tempestate, passus est naufragium: ibi arrepto assere, & ardenter inuocato Dei præsidio (omnibus ministris ac nautis pereuntibus) solus & unus enatauit, & nudus littori appulsus uestes, et alimẽta Hierosolymã usq; mẽdicauit, ubi à Patriarcha clemẽter acceptus ac tractatus, liberalissimeq; iterũ donatus est. Perlustrata aũt & perreptata uniuersa terra sancta, iterum se mari credidit, rediturus ad sua: sed cũ in Italiam

liam superatis aquarum periculis uenisset in oppido quodam Parmensi ciuitati uicino subitum ac grauem morbum incidens aliquamdiu decubuit, ac tandem urgentibus eum fatis, pie se Deo parenti & eius unico filio Christo tradens totum, etiam occubuit, anno dominicæ Incarnationis 1174. Sepelitur in eius oppidi Ecclesia honorifice.

24. ADOLOGVS præpositus Goslariensis: comes, sed cuius tituli, id ignoratur: eligitur unanimi totius summi Hildesheymensiũ collegij consensu in Episcopum post auditam mortem peregrinantis Episcopi Hermanni, anno domini 1175. Præfuit prudentissime annis quindecim ac aliquot mensibus. Emit cum consensu Imperatoris Friderici Barbarossæ comitatum Homburgensem. Sequutus est Imperatorem in Armeniam, qui cum ibi flumen aliquod lauandi studio ingressus, in eo perijsset: Episcopus cum alijs Germaniæ principibus, domum redijt. Decessit postea ex hac uita anno domini 1190. Sepelitur in Crypta summi templi.

25. BERNO uir eximius ac sapientissimus, ex Decano in Episcopum eligitur, concordibus omnium summi Collegij Senatorũ suffragijs, anno domini 1190. Præfuit fideliter ac fœlicitER annis octo. Instaurauit ac amplissimis prouentibus donauit Regiam præposituram Goslariensem. Impetrauit à Romano Pontifice Canonisationem ac Apotheosin S. Bernwardi Episcopi Hildesheymensis, de tumba leuati. Obijt

anno Incarnati filij Dei 1198.

26. CONRADVS nobilis heros de Rabenspurgh Ostrofrancus uir literatus, facundus ac magnanimus, Philippi regis Romanorum ac Sueuorum ducis summus amicus & fidelis Cancellarius: Primum Lubecensis Episcopus, deserta ea Ecclesia, cum Friderico Barbarossa & eius filio duce Friderico, suscepta noua Hierosolomitana expeditione in Armeniam proficiscitur, ubi eũ periret Imperator absorptus à flumine, pergens cũ Friderico Sucuorũ duce strenue sese in Syria gessit. Vnde reuersus post aliquot annos, Bernone Episcopo defuncto, Hildesheymensem Episcopatum cõsequutus est. Erat uir summa authoritate apud omnes imperij proceres præditus. Præfuit Hildesheymensi Ecclesiæ per annum unum saltem, sed utilissime: eam Canonicorum senatui libere & cum summa gratiarum actione resignans, Herbipolensi Episcopatui ac Francorum Ducatui ab Imperatore Philippo Barbarossæ filio præficitur anno domini 1199. De eo uide Catalogum Episcoporum Herbipolensium, & cætera ad ipsius celebritatem pertinentia inuenies.

27. HARBORDVS uel Heribertus eligitur difficilimis temporibus, quibus schisma erat grauissimũ inter Philippum regem ac Othonem ducem Brunsuicensem, à toto unanimiter consentiente clero in Episcopum anno domini 1199. Præfuit annis nouẽ, sub eius gubernatione fundauit Ioannes Gallicus, Imperatoris

Othonis

Othonis quarti Cancellarius ex Parrochia S. Andreæ Canonicorũ secularium collegium. Ipse uero fundauit collegium S. Ioannis: multa impignorata redemit, multa ædificauit. Obijt anno domini 1208.

28. SIGEFRIDVS ex Fuldensi cœnobio, ad Episcopatus gubernationẽ euehitur à Rege Philippo anno domini 1208, præfuit annis 12 fœlicissime ac utilissime: obijt 12 Nouembrium anni 1221. Sepelitur in Basilica Cathedrali, ante aram S. Petri: fouit partes Philippi regis, quo trucidato Bambergæ, factus Othoni 4 suplex, ut Ecclesia Hildesiana ferro & igne iam uastanda indemnis esset, precibus & auro facile impetrauit.

29. CONRADVS secundus, nobilis heros à Reysenberg, ex Wederouia natus: eligitur unanimi consensu Capitularium ex Decano summæ Ecclesiæ Spirensis & Canonico Moguntino, propter eximiam uirtutem ac sapientiam, in gubernatorem ac Antistitem Hildesheymensem, Anno Incarnationis Dominicæ 1221. Erat is uir doctissimus, & qui diu in Parisiensi Academia sacras literas summa cum laude professus fuerat. Præfuit utilissime annis uiginti quatuor, ferbuit ingenti zelo prouehendæ ac augendæ relligionis: primum enim Franciscanis ac Dominicastris monachis in urbem receptis, utriq; ordini Cœnobium ac commodissimas habitationes condidit. Hildesheymij item monialium cœnobium construxit, ordinis D. Mariæ Magdalenæ pœnitentiariarum: in uicinia

summæ

summæ Basilicæ. Fundauit unà cum Henrici Palatini uxore Swinhusense cœnobium Monialium ad Alram fluuium: duo item alia Virginum cœnobia Swulfinghausense & Frankhenbergense ad Goslariam situm. Erat acerrimus custos disciplinæ clericorum. Refecit ac instaurauit Palatium Episcopale, arcem item Swinczenburgensem, oppidum & arcem Rosarum uallis, ac castrũ Scardecense maximis impensis, quarum pars successori soluenda relicta est. Duces Brunsuicenses nescio quid iuris in Ecclesiam Hildesianam habere uolentes, iudice Imperatore Comitia Moguntiæ celebrante, uicit. Qua uero uirtute Empnense oppidum expugnarit, & arces latronum receptacula ac latebras Insulas ac Scardetensem uastarit, longum esset commemorare. Anno domini 1245 grauissimo schismate inter Pontificem ac Imperatorem exorto, resignauit Episcopatum libere, & quietem sibi quærens predicatorum Hildesheymensium cœnobium ingressus est, in eo reliquum uitæ acturus. Cum autem post suam resignationem Capitulares Canonicos in eligendo successore discordes, & in capitalia odia scissos esse uideret, Hildesheymij manere noluit, sed in Schonouiense monasterium Heidelbergensi urbi uicinum profectus, ibi tribus ferè annis adhuc superstes debitum naturæ tandem anno salutis 1248 absoluit, ubi & honorifice sepultus, ac terræ parenti redditus est.

30 HENRICVS præpositus Heilgenstadensis eligitur

gitur à maiori Capitularium parte in Episcopũ Hildesheymensem anno domini 1245. Contra hunc ab alia parte postulatur Hermannus quidam, præpositus in S. Cyriaci Brunsuicensi Canonicorum collegio. Confirmatur Henricus ab Archiepiscopo Moguntino, consequitur item Regalia à Rom. rege. Hæc dum ille circumequitãs acquirit, Hermannus interim occupato Episcopatu Hildesiæ plena eius gubernatione fruitur. Henricus nihil habebat reliquum nisi arcem Swintzenburgensem. Lugdunum itaq; ad Rom. pontificem Innocentium quartum profectus, & de uiolentia Hermanni grauissime conquestus, tandem post uarias & longas digladiationes tantum effecit, ut excommunicationis metu perculsus Hermannus locum daret Henrico: qui laudabiliter postea præfuit ad annum Christi usq; 1275 cum iam à prima electione undecim anni & aliquot menses effluxissent. Mortuus in mense Martio, sepelitur in summa Basilica Hildesiana, ante aram S. Catharinæ.

31. IOHANNES ex præposito S. Mauricij, fit Episcopus anno domini 1257, uir insigniter doctus, ad Episcopatũ enim hunc (Crantzio idẽ affirmante) peruenire nemo potuit, nisi uel eximie doctus uel summa generis nobilitate conspicuus. Præfuit summa cũ laude utilitate & commodo Ecclesiæ maximo tantũ quatuor annis. Obijt anno 1261 quo bellum ei denunciarant Brunsuicenses principes Iohannes & Albertus, qui

comitatum

comitatum Paynensem (quem emerat & bono titulo ac iure possidebat Episcopus Iohannes) ui ad se rapere conabatur.

31. OTHo dux Brunsuicensis frater Ioannis & Alberti Paynensi comitatui insidiantium, unanimi consensu omnium summi collegij Canonicorum postulatur, & eligitur anno 1261. Cõfirmatur à P. M. Gregorio x. & cõsecratur in eiusdẽ ac plurimorũ Episcoporum præsentia Lugduni in Gallijs, in congregata illic Synodo anno domini 1266. Præfuit prudenter & summa cũ uirtute annis 18. Non habuit alios hostes quàm germanos fratres, quibus etiam non potuisset habere atrociores: hi ferro & igni Episcopatum uastantes fecerunt, ut animi mœrore consumptus moreretur, quod factum est in die S. Vlrici, anno à nato Christo 1279. Sepelitur in summa Basilica, ante Sanctæ Crucis aram. Post huius Episcopi mortem, superuixit frater Albertus, Dux Brunsuicensis, summus ille Episcopatus hostis sex tantum septimanis, eodem die, quo obijt Episcopus, subito correptus & tristissimo morbo: Deo nimirum uindicante iniurias, cum Germano fratri tum Ecclesiæ Hildesianæ illatas.

33. SIGEFRIDVS huius nominis secundus, comes à Querfurd: Decanus summi collegij Magdeburgensis, à Bernhardo Magdeburgensi Archiepiscopo, & Alberto Marchione Brandenburgensi iuuantibus Othonem contra fratris Alberti iniurias ac uiolentiam

Ca-

Canonicorũ Hildesheymensium summo collegio diligentißime commendatus, assumitur in Episcopum & Othonis successorem anno domini 1179. Confirmatur ab Archiepiscopo Moguntino, inuestitur feudis ac Regalibus à Rodolpho Habspurgio Rege Rom. Vir summa uirtute, doctrina item ac sapientia eximia ornatißimus. Præfuit annis triginta, mensibus decem, cum summa gloria ac laude. Captos ciues à Brunsuicensibus magno ære redemit: euersum oppidum Empnense instaurauit, sed in alium ac munitiorem natura locũ ex ueteri translatũ: id nouo etiam nomine Grunaw appellauit. Digladiantibus eo tempore inter sese ciuili bello Brunsuicensibus ducibus, nõ omnino à Martis studijs immunis esse potuit. Acquisiuit tũ Herlinsburgũ castrũ, etsi uastatũ ab ipsis et solo æquatũ, in cuius locum Episcopus ædificauit Lowenburgum fortißimam arcem, quòd uideretur iste locus ad uim ab Episcopatu arcendã maxime idoneus: id moleste ferentes Brunsuicenses duces, Henricus & Albertus ad oppugnandã arcem & in suam ditionem redigendam sese parant. Hos Episcopus manu subito collecta magnanimiter adortus, in fugã uertit ac fugiẽtes ingẽti clade affecit. Brunsuicenses aliquoties fortiter profligati & elusi ab Episcopo, redintegrãt bellũ, et ascitis in suas partes alijs etiã uicinis principibus, Othone uidelicet ac Hermanno Marchionibus Brandẽburgẽsibus ferro et igne Episcopatum populantur. Episcopus collecto exercitu

quàm

quam potuit maximo, conducto etiam externo milite ipse quoq; principum arces & pagos diruit incendit ac solo æquat, tamdiu: donec res per alios principes transacta componeretur. Fuit utilis gubernator temporalium, & homo fœlicissimus, condidit & emit multas præclaras arces, quædam item oppida. Obijt tandem 17 Aprilis, anni à nato Christo 1310. Sepelitur cum omnium suorum incomparabili luctu in media Ecclesia Cathedrali sub pendente in eius templi medietate insigni corona.

34. HENRICVS secundus huius nominis, comes à Swoldenburg: constituitur ex Decano summi collegij Hildesheymensis in Episcopum, anno domini 1310. Præfuit octo annis laudabiliter & utiliter. Seditiosam ac tumultuantem Hildesiam obsidet, & ædificato contra eã castro Sturegwaldensi (quo nomine se Deo duce improbam subditorum uiolentiam compescere uelle minitabatur) eò urbem adegit, ut & sese dederet ac suplex Episcopo facta perpetuo sese posthac obtemperaturam sancte polliceretur. Ita urbs certis pacis conditionibus in gratiam recepta est. Consequutus est priuilegia & nouorum Comitatuum Dasselensis & Canini tergi inuestituram ab Imperatore Henrico septimo Lucelburgio. Heymbocensem arcem expugnat, uastat ac solo æquat, ex qua sæpe plurimum incommodi illatũ fuisset Hildesiano Episcopatui. Contendit de Iuribus quibusdam cũ Vasallo suo Othone

duce

duce Brunsuicensi ac Lunenburgensi: idq; dissidium eò deuenit, ut leuibus aliquot prælijs decertaretur, tandem authoritate aliorum Episcoporum ac principum conciliatum. Emit Bockheymium oppidum cum adiacente territorio. Fuit uir iustus, æqui obseruantissimus, erga suos benignus ac placidissimus, hostibus uero hostis etiam & iniuriarum ultor magnanimus. Conseruandæ perpetuæ castitatis studiosissimus. In usurarios animaduersor acerrimus. Tandem à quibusdam inuidis nescio quibus calumnijs apud Rom. Pont. traductus, nullius sibi mali conscius Auinionem (ubi tum Pontificum sedes erat) petit, ut se apud Pontificem purget: sed aderat fatalis dies, aderat hora ultima uitæ: correptus itaq; acuta febri, post pauculos dies, quibus ibi decubuit, ex mortali uita emigrauit: 11. Iunij anno 1318. sepelitur in eiusdē urbis monialiū cœnobio ad S. Clarā.

35. OTHO secundus huius nominis, comes à Woldenburg, præpositus ad S. Mauricium, eligitur in antistitem Episcopalis sedis Hildesianæ unanimibus totius Capituli sententijs ac suffragijs, anno Domini 1318. Præfuit annis sedecim optime ac utilissime. Vicit ingenti prælio primis statim suæ gubernationis mensibus seditiosos quosdam Centauros, arma contra dominum suum & contra Ecclesiam sumentes: quorum multi in eo conflictu cæsi ac interempti sunt, reliqui omnes capti, multo auro redimere sese coacti sunt. Hoc aurū omne contulit Episcopus ad illustrationē castrorū, tem

plorum ac oppidorum Episcopatus : Hoc ipso multa ab antecessoribus oppignorata redemit, multa noua prædia & oppida & castra emit. Fecit fœdus cum ducibus Lumenburgensibus ac Brunsuicensibus, ac quieta post primos grassatores debellatos gubernatione usus ac potitus est deinde semper. Decessit ex hac misera & lugubri uita, anno 1334. Sepelitur in summa Basilica. Crantzius ultimum suæ gentis fuisse dicit & totum suũ comitatum Ecclesiæ Hildesheymensi obtulisse eum scribit.

36. HENRICVS tertius huius nominis, dux Brunsuicensis: frater Halberstatensis Episcopi, eligitur unanimi consensu totius fere summi cleri in Episcopum ac gubernatorem Hildesheymensem, anno 1334. Contra hunc excommunicationis fulmine tactum intrudit Ecclesiæ Rom. Pont. Ericum comitem de Schawenburg, qui à ciuibus ac nobilitate in urbem receptus plena ibi gubernatione potitus est. Henricus castra tantum quædam habuit. Hoc grauissimum Schisma & impacabile dissidium durauit per annos 14, quibus neuter cedere uoluit, sed alius alium nusquam non qua potuit summa ui persequutus est. His annis non habuit alios funestiores Ecclesia Hildesheymensis, singulis enim diebus ferè certatum est, prædia & oppida expugnata, ciues trucidati: neq; fuit quisquam qui hanc controuersiam dirimere posset, nisi omnia uidens omnia gubernans & omnem impietatem ac uiolentiam uindicans

cans ipse Deus: is Ericum anno Dominicæ Incarnationis 1348 læthali morbo correptum, mox è medio sustulit: Henricus urbem suplicem sibi factam insigni equitatu ingressurus: prope arcem Steure dwald, in Erici aduersarij sui complices ac satellites, ad sua se iam recipere uolentes incidit, ubi cum ipsis acerrime ac fœlicissime conflixit, multos trucidans, plures capiens, quibus in urbem reductis grauissimas multas irrogauit. Vrbem in gratiam recepit, sed ea lege & conditione, ut tam diu donec arcem Mariæburgensem nuper adeo inchoatam absolueret, semper senatus Vrbanus artifices & opifices omnes in ea laborantes exolueret. Postea ab Anathemate liberatus & Pontificia authoritate confirmatus, quieta gubernatione potitus, sapienter ac utilissime & summa cũ laude præfuit ad annum Christi usq; 1362, quo ex hac mortali uita plenus dierum euocatus est, cum iam à prima electione anni uiginti nouem effluxissent. Sepelitur in Ecclesia Cathedrali ante aram S. Catharinæ, cum tali etsi admodum rudi ac barbaro Epitaphio: cum petijsset tamen adhuc superstes ut Brunsuigæ in Collegio Sancti Blasij apud Parentes suos conderetur.

Post M. post tria C post sexaginta duoq;,
Hunc Sol sexta necat februi, qui pace quiescat:
Creuerat Ecclesia per eum præstante Maria
Præsul pacificus, Henricus honoris amicus,
Hic est prostratus, Brunsuig de principe natus.

Reliquit Episcopatui decem fortißimas ac omni ornamentorum genere instructißimas, nulloq; prorsus alieno ære grauatas arces, uidelicet: Mariæburgum, & wintzenburgum, Lowenburgum, Steurwaldum, Reutum, Paynum, Schlatheymium, & widelogium, Lauteranum & & woldensteinum.

37. IOANNES Schadlandius Dominicaster è Colonia natus, doctor sacræ paginæ à Pont. Max. Gregorio undecimo, sine consensu summi senatus Canonicorum, Ecclesiæ Hildesheymensi obtruditur anno Domini 1362. Præfuit duobus annis, non tamen integris. Cum ueniens Hildesiam, quæsisset statim, ubi Bybliotheca? ubi libri essent, quibus usi essent antecessores Episcopi (erat enim ipse homo studijs Philosophiæ & sacrarum scripturarum totus deditus, monasterio & quieti assuetus) Aulici uero in armamẽtarium eum introducentes, & ostendentes ei omnis generis arma & instrumenta bellica dicerent, cum talibus libris fuisse hactenus negotium Episcopis, eiusmodi codices nunc etiã esse euoluendos, acriterq; pugnandũ contra uicinos, iã hoc nunc aliud ab Ecclesia rapere uolentes: aduentus eum sui illico pœnituit. Videns uero tandem uera sibi dicta esse ab Aulicis, cum iam undiquaq; tumultus renouarent cum oppidani tum alij uicini: de inquiete ista deserenda cogitauit. Pontifici itaq; scriptis literis, de loco suis studijs nequaquam idoneo conquestus, impetrauit quietiorem locum, Episcopatum uidelicet

licet Augustanum: ubi qua fortuna usus sit, aut quæ eum postea sors Wormaciæ etiam exceperit, ex Augustanorum ac Wormaciensium Catalogis petet studiosus lector. Vide de hoc & alijs Episcopis Hildesianis Metropolin Alberti Crantzij & docti & diligentis Historici ac rerum Saxonicarũ annotatoris, etsi etiam ille breuissima tantum de Episcopis annotarit. Obijt iste Crantzius anno Domini 1517, cum sequente anno ego Bruschius nascerer, qui mihi iccirco, ad hoc natus uideor, ut non Crantzij solum Historiam & Annales Ecclesiasticas absoluam, sed & alios totius Germaniæ Episcopatus, à nemine hactenus descriptos, æterno calamo posteritati commendem: de qua re cum ad Sanctam Ecclesiam lusissem nuper breue Epigramma, candido lectori (nigros enim & Momos omnia reprehendentes omnino non curo) candido id animo communicare uolui.

Quo fuit Albertus translatus Crantzius anno,
  In superos uita ex inferiore polos:
Hoc ipso latui materna Gaspar in aluo
  Bruschius, Aonij pars aliquanta chori.
Mox decimo octauo currente emissus in istam
  Mortalem uitam, patre iubente Deo.
Forsitan Annales ab eodem Ecclesia cæptos
  Me uoluit Deus hos continuare tuos.
Quos etsi fortasse pari non condimus arte,
  Atq; stylo: attamen haud inferiore fide.

38. GERHARDVS, Baro de Monte, non procul à Mindensi urbe natus. Primum Cantor, postea Decanus summi collegij Hildesheymensis, Rodolpho tandem Episcopo Verdensis Ecclesiæ substituitur: ubi cum sapientissime & summo cum Ecclesiæ commodo laudabiliter etiam præfuisset, post discessum Episcopi Ioannis Dominicastri, à Pontifice Gregorio undecimo Hildesiano Episcopatui præficitur: Resignata itaq; Ecclesia Verdensi, Hildesiam uenit anno Domini 1364. Fudit & cæpit primo statim gubernationis suæ anno prope Elzium sexaginta equites Westphalicos, ad unum omnes, qui latronum more undiquaq; in prouincijs ac territorijs ad Episcopatum pertinentibus grassati erant. Postea cum tumultuantibus etiam Brunsuicensibus ducibus Magno ac alijs (qui Archiepiscopum Magdenburgensem & Episcopum Halberstatensem auxiliares habebant) congressus fœliciter etiam dimicauit, cæsis à Brunsuicensium parte mille & quingentis: cum Gerhardi totus exercitus uix esset quingentorum, captis item plurimis nobilibus ac ducibus, inter quos erat & Albertus Halberstatensis Episcopus. Vouerat autem congressurus hosti D. Virginis Basilicæ aureum tectum, si præsentia diuini numinis iuuaretur & uictor euaderet: quæ sine dubio (si victoria ad duces deuolueretur) uix esset habitura stramineum: eligeret ergo D. Virgo, utro mallet, stramineo ne an aureo tecto exornari. Cum itaq; uictor in urbem rediisset: omnem

nem multam (quã ex captis ducib. emunxerat) conuertit in ornandã Ecclesiam. Turricolã uero summæ Basilicæ Marianæ choro superimpositã, totam optimo auro Hungarico superinduci ac elegantissime illustrari fecit, ne posset D. Virgo de ipsius ingratitudine conqueri. Fundauit idem Episcopus Chartusiam, quæ est ante muros Hildesheymenses magnifica. Habebatur tunc temporis Albertus Episcopus Halberstatensis pro insigni Logico, acutissimo uidelicet & opt. disputatore: Gebhardus uero pro insigni Rhætore. Cũ ergo captus esset Albertus, natũ est inde Prouerbiũ quod totã Saxoniam peruasit, in quo dicebatur Logica uicta & superata esse à Rhætorica. Reb. iam aliquandiu pacatis quieta gubernatiõe usus est: donec tandem Othone et Alberto Brunsuicẽsibus iterũ tumultuãtibus priora omnia renouata sunt: quos tamẽ Dei præsidio iterũ fœliciter ultus est. Assumpsit tandẽ in coadiutorẽ, Ioannẽ comitem ab Hoya, antistitem Paderbornensem fratrem Episcopi Monasteriensis: querens sibi quietẽ. Decess.t postea ex hac mortali uita, anno 1398, cũ præfuisset annis 34 summa cũ laude. Sepelitur in Carthusia à se constructa ac amplissime dotata. Reliquit Episcopatui moriens duodecim arces cum suis territorijs saluas ac nullo prorsus alieno ære grauatas. Duas enim arces ad Lyenam amnem extruxit de nouo Steinbruggensem uidelicet & Koldingensem.

39. IOANNES comes ab Hoya, ex Paderbornensi

Episcopo primum Gerardi coadiutor assumptus, postea exempto rebus mortalibus Gerardo, unanimibus totius cleri uotis eligitur in Episcopum Hildesheymensem, accedente etiam Bonifacij noni Pont. Max. consensu, cum antea Paderbornæ quinq; annis laudabiliter præfuisset. Sedit ad clauum Hildesianæ Ecclesiæ annis 26 negligẽtissime et cũ Ecclesiæ rerũ incomparabili irreeuperabiliq; iactura. Victus est bis ingenti prælio, primum ad Osterwicum, deinde ad Grandenium. Accepit coadiutorem Magnum Saxoniæ ducem. Obijt anno Domini 1424 in die S. Pangratij. Sepelitur sub Cathedralis Ecclesiæ pendente corona. Sub eo cœpit Carthusia in Arnsbock, & altera in Rostock.

40. MAGNVS dux Saxoniæ inferioris, ex Episcopo Caminensi primum Ioannis ignaui Episcopi factus coadiutor, eo defuncto postea unanimi consensu Capitularium in Hildesheymensem eligitur præsulem, anno Domini 1424. Fuit pacis ac belli artibus egregie instructus, ac princeps optimus. Præfuit quiete, pacifice, ac ut prudentissime, sic etiam utilissime annis uiginti octo. Confœderauit se Othoni duci Brunsuicensi ac Ioanni Episcopo Halberstatensi. Obijt anno Domini 1452. Cum prius totius Capituli consensu in partem gubernationis accepisset Bernhardum ducem.

41. BERNHARDVS dux Brunsuicensis ac Lunenburgius, Friderici ducis filius, eius uidelicet, qui Franciscanorum Cellencium fundator, resignata filijs

guber-

gubernatione reliquum uitæ in eo exegit relligiosissime. Is Bernhardus coadiutor primum, postea administrator Ecclesiæ Hildesheymensi præficitur, anno domini 1451. Præfuit annis septem, non admodum utiliter, quia sua potius quàm Episcopatus commoda quærebat, neq; unquam animum ad Ecclesiasticam uitam uel disciplinam adiecit. Resignata itaq; anno domini 1459 Episcopatus gubernatione, uxorem duxit, Dominam Mechtildin comitissam de Schowenburg puellam incomparabili forma ac specie præditam, qua tamen non diu frui potuit, mox rebus mortalibus exemptus. Ipsa postea Wilhelmo Lunenburgensium ac Brunsuicensium Principi seniori nupsit, cum qua propter Salinas Lunenburgenses, contendens prius Bernhardus, eum aliquoties profligarat.

42. ERNESTVS comes à Schawenburg frater Mechtildis, permutatione ferè facta cum Bernhardo, Hildesheymensem Episcopatum consequitur: desponsans Bernhardo sororem, & pro ea accipiens & ipse sponsam, Ecclesiam Hildesheymensem. Cœpit præesse anno domini 1459: sedit ad gubernaculum Ecclesiæ annis 11, Venator potius quàm Episcopus. Infœliciter pugnauit contra duces Brunsuicenses, iccirco mœrore animi consumptus, ex hac uita concessit anno domini 1471. Sepelitur in Cathedrali Basilica prope aram Sancti Petri.

43. HENNINGVS nobilis Regulus de Domo,

ſucceßit Erneſto adminiſtratori, hoc modo: Mortuo Erneſto cœpit de ſucceßione haberi controuerſia: Maior eligentium pars ſuffragabatur Hermanno Heſſorum Lantgraphio tum Canonico, poſtea uero Archiepiſcopo Coloniensi. Minor pars elegit Henningum de Domo, hactenus Decanum ſummi Collegij Hildeſiani. Ex hac ſuffragiorum diuiſione accepit iterum grauißimum uulnus Eccleſia Hildesheymenſis. Henningus nõ impiger, ſtatim Romam uolat pro confirmatione, quam homo doctrina & eloquentia inſtructus, corporis etiam heroica & auguſta ſtatura præditus, apud P. Max. facile obtinuit. Reuerſus è Roma, excipitur cum ſummo gaudio ab uniuerſo cum clero tum S. P. Q. Hildeſiano, omnia ſubſidia & omnem defenſionem ſua ſponte Epiſcopo offerente. Hermannus uidens ab Epiſcopi miniſterialibus & parte cleri iam cœptum eſſe bellum, excitatis contra Henningum ducibus etiam Brunſuicenſibus, noluit ille ſe iſtis turbis immiſcere, ſed pacato animo cedens, & reſignata gubernatione Coloniam redijt. At aduerſa Henningo cleri pars nondum quieuit, nec quieuerũt equeſtris ordinis uiri, Epiſcopatus Vaſalli: ſed Balthaſarem, ducem Megalopyrgenſem principẽ iuuenẽ, ac per ætatem tali gubernationi ac dignitati nondũ idoneum eligunt. Is collecto quingentorũ equitũ exercitu Hildeſiã contendit, ſed ab Hildesheymenſibus ciuibus obſidentibus tum caſtrum Steurwaldenſe (in quo Vaſalli in

Hen-

Henningum seditiosi se congregarant) ita tormentis ac machinis bellicis exceptus est, ut deinceps non amplius Hildesheymium redire conaretur. Ciues Hildesiani integro anno obsidionem arcis Steurwold continuantes, fame tandem eos (qui arcem tenebant) ad deditionem perpulerunt. Sic disceptatum ac pugnatum est uaria fortuna per triennium, à prima electione: Henningus uero obtinens gubernaculum Ecclesiæ sibi commendatæ, septem postea annis quiete adhuc præfuit, ad annum Christi usq; 1481, quo Episcopatum cum consensu cleri resignauit Bertholdo Episcopo Verdensi cognato suo, à quo prius in difficillimis suis temporibus plurimũ adiutus erat: Ipse uero retenta sibi condigna pẽsione annua, quieti se dedit, munificentissimus interim in pauperes. Mortuus postea sepelitur honorifice ante summæ Basilicæ Hildesheymẽsis sacrarium.

44. BERTHOLDVS Baro à Landsberg ex Verdensi Episcopo ubi decem iam annis præfuerat Hildesheymensis etiam præsul factus est anno domini 1481, per resignationem Henningi. Confirmatur à Pontifice Maximo Sixto quarto, ut utriq; Ecclesiæ & Verdensi & Hildesianæ praeesset. Erat uir eximia prudentia præditus, nec uulgariter doctus, Eloquẽtiæ uero maximæ, ac pronunciationis suauissimæ. Sedit ad clauum utriusq; Episcopatus annis uiginti duobus: Natũ est illi post pauculos annos atrox ac funestum & biennale bellum cum ciuitate Hildesheymensi,

quod

quod totam ferè Saxoniam in arma excitauit: de qua re uide Crantzium. Confecto hoc bello quiete postea uixit: collapsa monasteria summo studio reficiens, uidelicet Ringelnheimium, Georgiburgũ ad muros Goslariensis situm, & Franciscanorum Lunenburgensiũ cœnobium. Construxit denuo ac magnifice communiuit Rodenburgum castrum in Verdensi Episcopatu situm, in quo plerunq; habitare solebat. Obijt in eadẽ arce, anno domini 1503 in uigilia Ascensionis Dominicæ. Sepelitur in Ecclesia Verdensi, cum honestißimo Elogio, quod Albertus Crantzius erexit, ac suæ Metropoli inseruit.

45. ERICVS Inferioris Saxoniæ, Angeriæ uidelicet ac Westphaliæ dux, Canonicus Coloniensis, eligitur in festo Penthecostes, anni à nato Christo 1503 ab unanimiter consentiente clero Hildesiano in Episcopum ac successorem mortui Bertholdi. Ingreditur urbem paucis diebus ante Natalem domini: excipitur amplißimis muneribus. Præsidet per unius anni spacium, & resignans Episcopatum cum Capitularium omnium ac ipsius etiam pontificis consensu, fratri suo Ioanni, Coloniam redijt. Vnde postea ad Monasteriensis Episcopatus gubernationem euocatus, ibi diutißime præfuit summa cũ laude, quàm diu uiueret.

46. IOANNES Saxoniæ inferioris Dux patre Ioanne, matre uero Dorothea Brandenburgensi Marchionissa natus: per liberam renunciationem fratris

sui

ſui Erici, conſentiente Capitulo ac Pontifice Max. con ſequitur Epiſcopatum Hildesheymenſem, anno domini 1504. Ingreditur urbem quingentis equis. Tertio gubernationis ſuæ anno adijt ipſe Romam pro impetranda confirmatione, quam cum eſſet conſecutus, rediens in cœnobio Mariærodenſi conſecratur. Incidit in turbulentiſſima tempora, quorũ res geſtas hic conſulto prætereo. Præfuit ad annum Chriſti uſq; 1527, quo reſignauit gubernationem Balthaſſari Vicecancellario imperatorio. Ipſe ad fratrem Magnum, ducem Lowenburgenſem concedens, uixit adhuc Razemburgi, anno domini 1546.

47. BALTHASar Merckhelius (de quo plura inueniet lector in Catalogo Epiſcoporum Conſtanciensium) uicecancellarius Caroli V Imperatoris per reſignationem Ioannis Epiſcopi conſequitur Epiſcopatum Hildesheymenſem cum conſenſu ſenatus Canonicorum. Is anno domini 1528 ab Imperatore Orator in Germaniam ex Hiſpanijs miſſus, uenit in Hildeſianæ urbi uicinum caſtrum Steurwald, ubi humaniſſime & cum ſummo gaudio & ampliſſimis muneribus exceptus, omnia optima cum clero tum urbi pollicitus: Paucis diebus elapſis iterum diſcedens, ad Imperatorem ſeſe in Hiſpanias recepit. Cũ quo poſtea ex Hiſpanijs in Italiam profectus, Bononiã uenit, ubi pontificiam cõfirmationẽ conſecutus, anno ſequenti in Auguſtanis Comitijs etiam Regalium inueſtituram à Diuo Carolo

rolo V Imperatore accepit. Electus est eodem anno in Episcopum etiam Constantiensem, sed cum sequente anno in Imperatorijs negotijs ad inferiores Germanos descenderet, in eo itinere Treueri graui morbo correptus, naturæ debitum absoluit. Cætera lege in Constantiensibus Episcopis.

48. OTHO tertius huius nominis, Comes de Schauwenberg, assumitur anno ætatis suæ 17 ad preces Diui Caroli V Imp. Aug. & Gulielmi comitis Anaxouiani in Episcopum Hildesheymensem, unanimi cõsensu totius Canonicorum senatus, anno domini 1531 in die S. Panthaleonis. Præfuit is annis sex, neq; consecratus neq; confirmatus. Exauthoratur à Paulo tertio Pontifice maximo, propter transgressum petendæ confirmationis terminum, anno 1537: qui præscripto nouo termino serio mandabat, ut alius in eius locum à Canonicorum collegio eligeretur: nisi à Pontifice Rom. Episcopatum occupari uellent.

49. VALENTINVS nobilis heros à Theutlewen, sacræ paginæ ac legum eximius Doctor, uir sapientissimus: eligitur ex Præposito Francofurtensis collegij ad D. Bartholomæum, ex Canonico item Moguntino, Magdeburgensi ac Hildesiano, unanimi consensu totius summi Collegij Hildesheymensis in Episcopum, proxima die Dominica post S. Michaelis Archangeli festum, anno domini 1537. Confirmatur & consecratur Romæ à P. Max. Paulo tertio.

Vnde

Vnde in Germaniam reuersus, Hildesheymium ingreditur, ubi summo gaudio cum cleri tum totius Reipublicæ exceptus, aliquandiu sedit. Postea Moguntiam reuersus, fortaßis ob mutatum in Saxonibus genus doctrinæ, & uarias ibi consurgentes tumultus: in Archiepiscopali illa ac lõge amœnißima urbe, hoc adhuc anno Christi 1540 currente, dignitatibus cum Episcopatus Hildesheymensis tum alijs conspicuus fulget.

Interfuit anno domini 1547. magnis Comitijs
Augustanis à Diuo Carolo V. Imp. Aug.
post bellum Germanicum habitis.

Incolumem conseruet eum, fortunet & ipsi
Donet ab excelso tempora læta polo.
Qui mare, qui terras, qui totum temperat orbem.
In manibus q; suis omnia solus habet.

AD INCLYTAS SAXONIAE VRbes Paderbornensem, Halberstatensem ac Verdensem, Schediasma Gasparis Bruschij Poetæ Laureati.

Vos etiam, uestros q; patres & relligiosos
Pontifices omnes iam suus ordo uocat.
Sed quia tempora parua mihi q; ipsi q; supersunt
Calcographo, nostrum hoc qui breue cudit opus.
Præ foribus dum sunt & in ipso limine Soles
Francfurti qui nos ad fora nota uocant.

Vestrorum

Vestrorum iam Pontificum modo nomina, rebus
Omißis placet huic inseruisse libro.
At mox tempora cum nobis magis apta redibunt
Atq; recudetur pulchrius iste liber.
Tum uestras pleno laudes ornabimus ore
Et uestra eximij mænia quicquid habent.
Interea breuitatem istam (qua cogimur uti
Tempore in angusto) consulitote boni.
Sic superi uobis nusquam non arbiter orbis
Donet ab æthereis optima quæq; locis.

DVODECIMVM CAput, de omnibus Paderbornensibus Episcopis.

PADERBORNENSIS urbis in inferiori Saxonia sitæ, & ab incomparabili fonte (qui est sub Cathedralis Basilicæ ara maxima) cognominatæ, EPISCOPATVS: fundatus & inchoatus est deuictis Saxonibus à Carolo Magno Galliarum uictoriosißimo Rege, annum Christi circiter 794. Erat tum Paderborna amplißimus pagus, nullis adhuc foßis, nullis mœnibus, aut munitionibus inclusus: igitur sedem Episcopalē cōstituit Imperator in Heeristellio munitißima arce ad Visurgin amnē quinq; miliaribus à Paderbornensi pago sita & à se exædificata, cū ibi aliquandiu

cum

cum toto exercitu (à quo contigit nomen id isti loco) hybernasset. Huius laudabilis Episcopatus Doctores Pastores, Episcopi ac Gubernatores numerantur à prima Carolina fundatione ad hanc nostram usq; ætatem tali ordine ac serie.

1. S. HADVMARIVS alijs Harimarus, è primaria apud Saxones nobilitate natus, unus ex duodecim obsidibus regi Carolo Magno datis: à Burcardo primo Episcopo Herbipolensi educatus & liberaliter cum in literis tum pietate institutus, Ecclesiæ item Herbipolensi insertus Canonicus uir grauis & eximia uitæ sanctimonia præditus: constituitur à Carolo Magno primo fundatore, & S. Burcardo Episcopo, in primum nouellæ plantationis Heristellensis uel Paderbornensis hortulanum inspectorem, ac gubernatorem anno 795. Præfuit doctrina & exemplo annis nouem. Reædificauit templum Paderbornense, cum primum illud à Carolo Magno inchoatũ ab iterũ seditiosis Saxonibus dirutũ fuisset. Id à P. M. Leone tertio (qui Roma eiectus Paderbornæ apud Carolum Magnum fuit) consecratum ac dedicatum est sexta Decembrium anno Domini 799 in honore S. Stephani Prothomartyris. Donauit hunc Episcopum Carolus Magnus, præsente Leone tertio, arce Tryburgensi cum adiacente territorio omni. Obijt Hadumarus Antistes Anno Christianæ salutis octingentesimo & quarto. Sepelitur in Ecclesia Paderbornensi.

2. BADVRADVS Canonicus Herbipolensis unus etiam ex Saxonum obsidibus, eligitur anno Domini 804. Præfuit fidelissime ac prudentissime annis quadraginta octo. Construxit Bodickheymense magnificum Virginum in Saxonia inferiori Monasterium, quibus ibi caste sub Abbatissa educatis integrum est prodire ac nubere. Valedixit huic mortali uitæ anno Domini 851, Sepelitur Paderbornæ in Basilica Cathedrali recens à se condita & illustrata.

3. LVITHARIVS alijs Luthardus, præficitur Ecclesiæ Paderbornensi in qua nobilibus genere & uirtute parentibus natus erat, anno Domini 851: præfuit laudatissime annis uiginti quinq;. Trucidatur cũ alijs sex Episcopis, ducibus tribus, comitibus tredecim, & magno Christianorum numero à Nordmannis ac Vandalis anno Domini 877. Fuit Episcopus innocentissimæ ac optimæ uitæ. Eius soror D. Walburgis perpetua uirgo fundauit cœnobium uirginum Herfewerse.

4. BISO successit Luithario: Præfuit annis uiginti quinq;, optime ac utilissime. Construxit Herwerden se monialium nobilium (quibus liberaliter ibi educatis prodire ac nubere liberum est) cœnobium magnificum & ab apparentijs quibusdam Visionum collegium appellatum. Valedixit mortali huic uitæ anno Christianæ redemptionis Noningentesimo & secundo. Sub Arnolpho Imperatore.

5. THEODORICVS subrogatur Bisoni: gubernauit

nauit Ecclesiam Paderbornensem summa cum laude annis nouẽ. Obijt anno 911. Imperante Cõrado primo.

6. VNIVVANVS eligitur in Episcopum Paderbornensem anno Domini 911. Præfuit annis nouendecim, obijt anno 930. Imperante Henrico Aucupe.

7. DVDO succeßit Vniwano, præfuit annis uiginti quinq; pie ac prudentur, deceßit ex mortali hac uita anno Christi 955. Sub Othone Magno.

8. VOLCMARVS uir Deo & pontificio honore dignißimus subrogatur Dudoni, anno Domini 956, sedit ad clauum Ecclesiæ Paderbornensis annis 26. Deceßit anno domini 981: imperante Othone tertio, cuius pater Otho secundus dedit Ecclesiæ Paderbornensi crucem auream ualoris sexaginta millium aureorum ante chorum summi templi Paderbornensis pendẽtem. Ea ex collectis Longobardorum triennalibus tributis confecta & conflata est, ex opt. auro Hungarico.

9. RETHARIVS Volcmarium in gubernatione Episcopatus sequutus anno Domini 981, præfuit optime ac sapientißime annis uiginti octo. Conflagrauit sub eius gubernatione anno Domini millesimo, calamitosißimo incendio, maior pars urbis Paderbornensis cum magnifica Cathedrali Basilica à Carolo Magno olim inchoata, & à Budurado Episcopo absoluta, cum libris item & Priuilegiorũ diplomatibus ac alijs ornamentis omnibus. Priuilegia à Pont. Max. Syluestro & Othone tertio Imperatore renouata sunt.

Templum à Rethario reædificatum est Othonis ac S. Henrici Imperatorum subsidijs ac amplissimis donationibus. Obijt antistes Retharius anno Domini 1009. Sepelitur in recens instaurata summa Basilica.

10. MEYNVVERCVS, comes Gelrius à Desterbant, constituitur Paderbornensis Ecclesiæ Episcopus Goslariæ per Chyrotecarum porrectionem à S. Henrico Imperatore, cui summa sanguinis propinquitate deuinctus erat, & à quo quicquid uoluit priuilegiorum citra omnem laborem ac difficultatem est consequutus. Præfuit, à willigiso Moguntino consecratus, annis uiginti septem summa cum laude & Ecclesiæ commodo. Deiectis omnibus ab antecessore inceptis ædificijs templi summi, de nouo id ex imis fundamentis magnifice incœpit, ac post septennium fœlicissime absolutum præsentibus Archiepiscopis Moguntino ac Coloniensi & Episcopo Herbipolensi, cum magna pompa dedicauit. Totam urbem Paderbornensem mœnibus inclusit. Obijt in Vigilia Penthecostes anni à nata salute humani generis 1036.

11. ROTHO uel Rothardus Baro à Beuren, Gelrius: ex Abbate Hirsfeldensis in Archiepiscopatu Moguntino siti cœnobij Episcopus Paderbornensis designatur à Conrado Saliquo Imperatore Romano. Præfuit annis sedecim laudabiliter. Obijt anno Incarnati filij Dei Millesimo quinquagesimo secundo.

12. IMADVS eligitur in antistitem Ecclesiæ Paderbor-

derbornensis, anno salutis M. LII. Præfuit uti pium Episcopum decet optime ac summa cum laude annis uiginti quinq;. Decessit ex hac momentanea ad meliorem uitam anno Domini M.LXXVII. Sub eius gubernatione concremata est magna pars urbis cum cœnobio Abdinkouensi ac summa etiam Ecclesia: quæ ab eo eleganter iterum est instaurata.

13. POPPO nobilis ab Holdt, ex præposito Bambergensi designatur Episcopus Paderbornensis, anno gratiæ Millesimo septuagesimo septimo. Præfuit annis septem. Instauraiit iterum fœliciterq; absoluit & ab Altmanno Patauiensi Episcopo dedicari fecit, in cineres superioribus annis collapsum monasterium Abdinkouense. Emigrauit ex hoc sæculo, anno Dominicæ Incarnationis Millesimo octuagesimo quarto.

14. HENRICVS comes de Werle, alijs comes à Waldeck, & Henricus comes de Aslow mortuo Poppone per controuersiam eliguntur anno Christianæ salutis Millesimo octuagesimo quarto. Aslouianus ab Hermanno Luzelburgio, quem regem sibi constituerant Saxones, totoq; Paderbornensium Canonicorum senatu: Werlouianus uero per Henricum IIII Imperatorem. Inter hos diu cum summa internitione Episcopatus certatum ac disceptatum est: donec tandem Aslouianus Archiepiscopatum Magdenburgensem consequeretur. Henricus Warlouianus fœliciter postea ac utilissime præfuit ad annum usq; Christi M.C.XXVI.

cum quadraginta duo anni à prima illa discordi electione præterijssent. Obijt plenißimus dierum anno, quem dixi: Sub Imperatore Henrico quinto.

15. BERNHARDVS nobilis à Dysede successit Henrico Werlouiano, præfuit fidelitur ac satis utiliter pro ratione temporum & fortunæ annis triginta tribus. Fuit Romæ cum Lothario Imperatore, & ibi à Rom. Pont. consequutus est pro se & successoribus suis priuilegia ad usum Rationalis, quæ dignitas alioqui solis Archiepiscopis concessa est. Domum iterum ex Italia reuersus, uidit magno animi dolore iterum deflagrare magnam urbis partem, unà cum Cathedrali Ecclesia: quam in decennij spacio pulchre iterum erexit, magnificentius quàm unquam fuisset antea. Eam ipse consecrasse legitur anno Domini 1143. Construxit & fundauit cœnobium Heerdhausense: ordinis S. Bernhardi: & Virginum monasterium Gerdense. Vicit ingenti prælio multoties sibi iniurium Henricum comitem Arnspergensem. Obijt anno gratiæ 1159. Sepelitur in Monasterio suo Herdhausensi.

16. EVERGISVS eligitur ex Canonico in Episcopum anno Domini 1159. Præfuit laudabiliter annis 17. Quibus iterum perijt incendio admodum graui magna urbis pars, cum cœnobio Abdingkouensi: quod ab eodem Episcopo renouatum est. Obijt anno 1176.

17. SIGEFRIDVS constituitur Episcopus ex summi collegij præposito anno Domini 1177. Præfuit fide-

fideliter ac prudenter nouem annis & sex mensibus. Euocatur ex hac lachrymarum ualle, anno 1186.

18. BERNHARDVS eius nominis secundus, nobilis ab Oysede uel Dysede: Canonice electus Sigefrido succeßit. Præfuit fideliter & fœliciter annis 16. Commutauit uitam, mortalem cũ immortali, caducam cum perpetua, anno gratiæ 1202.

19. BERNHARDVS tertius huius nominis, eligitur anno Domini 1202, præfuit annis 19 & aliquot mensibus. Consequutus est priuilegia ab Honorio III, Pont. Max. Obijt anno gratiæ 1221.

20. OLIVARVS succeßit Bernhardo tertio, præfuit duobus saltem annis. Collegit & in literas referri curauit statuta & ritus Ecclesiæ Paderbornensis. Fuit uir eximie doctus, prædicator insignis, maiori loco dignißimus: itaq; anno 1223 Romã postulatus est: ubi Cardinalis Sabinẽsis designatus in summo pretio fuit.

21. VVILLEBRANDVS comes Oldenburgius, eligitur ex Canonico (qui nuper ex Hierosolymitana peregrinatione redierat) in Episcopum Paderbornensem anno salutis 1223 unanimi consensu totius Capituli. Præfuit utiliter ac prudenter annis ferè duobus. Episcopus factus iterum ad terram sanctam peregrinatus, fœliciter redijt. Postea anno 1225 ad Vltraiectinæ Cathedræ gubernationẽ uocatus, Paderbornensem Episcopatũ resignauit. Præfuit Traiecti annis octo, quibus magnificũ S. Seruatij monasteriũ condidit, Obijt anno 1233.

21. BERNHARDVS quartus huius nominis eligitur anno Dominicæ Incarnationis 1225. Præfuit summa cum laude annis uiginti octo. Passus est ut Canonici Paderbornenses obseruantiam Regularem (quæ hactenus ibi uiguerat) mutarent liberioris uiuendi rationis cupiditate in sæcularium Canonicorum statum. Decessit ex hoc calamitoso sæculo, anno 1254.

23. SIMON comes à Schwalenberg: etsi sint qui Lippensem comitem fuisse uolunt: successit Bernhardo quarto. Præfuisse legitur annis nouendecim, decessisse uero ex hac uita anno Domini 1274.

24. OTHO comes de Retbergk Simoni Episcopo suffectus, præfuit annis triginta. Habuit maximas controuersias cum ciuitate Paderbornensi, contra quam aliquoties fœliciter pugnauit. Obijt anno Domini 1304 Post eius fata uacauit sedes duobus annis.

25. GVNTHERVS comes à Schwalenberg, qui dudum ad Magdenburgensem Ecclesiam maximis bellis implicatam accitus, Archiepiscopalem dignitatem contẽpserat, iam ad Paderbornensis Ecclesiæ clauum postulatur per controuersiam, aliqua Canonicorum parte Theodorico Baroni Yterano suffragante. Disceptatur per quadriennium ferè. Videns autem Guntherus pacis quàm contentionum amantior, disceptationum nullum esse finem, pacato animo Theodorici furori, impetrata tamen prius honesta pensione cessit, anno 1308, qui iam per biennium honestissime præfuerat.

26. Theodo-

26. THEODORICVS contra Guntherũ Schwa enbergensem antea electus, plenam gubernaculi Paderbornensis potestatem consequutus est, anno domini 1308. Præfuit annis duodecim utilissime. Desijt inter mortales esse anno gratiæ 1320.

27. BERNHARDVS eius nominis quintus comes à Lippia, eligitur in Episcopum Baderbornensem, anno 1320. Præfuit prudentissime annis uiginti, fuit magnanimus ac uictoriosus Princeps. Absoluit naturæ debitum anno domini 1340. Seditiosæ aduersus se ciuitati Paderbornensi obsessæ, & ad deditionem perpulsæ grandem multam irrogauit. Paucis mensibus antequàm ex hac uita emigraret, iterũ magna pars urbis deflagrauit: quæ res tantum mœrorem incussit Episcopo, ut cum omnium suorum, cum cleri tum populi luctu, grauius mortem Episcopi quàm incendium & bonorum amissionem plangentium, moreretur.

28. BALDVVINVS comes à Steinford, eligitur unanimi consensu totius summi Canonicorum Collegij in Episcopum anno 1340. Præfuit annis etiam uiginti laudatissime: obijt anno 1360.

29. HENRICVS Spiegel à Dessenberg ex Abbate Corbeiæ Saxonicæ Episcopus constituitur à Rom. Pontifice Innocentio sexto, anno domini 1360. Primus qui à Pontifice eligitur, alijs Episcopis antecessoribus semper antea per manus et suffragia Imperatorũ Ecclesiæ datis. Primus item qui suffraganeum sibi substi

tueret. Præfuit annis 18 prudenter & summa cum laude. Valedixit mortali huic uitæ, anno redempti orbis 1378. Sepelitur in Cathedrali Basilica.

30. SIMON secundus huius nominis, comes à Sternberg: ex Decano summi Collegij designatur Episcopus, anno 1378 ab Vrbano V. P. M. Ingreditur insigni pompa equestri Baderbornā, anno domini 1381. Præfuit annis undecim. Anno 1389 obsidione cingens castrum Brobegcense sagitta ex arce missa uerberatus ad inguina, ex eo uulnere post uicesimū diem moritur.

31. RVPERTVS, Gulielmi ducis Montensis maior natu filius, successit Simoni secundo canonice ac legitime postulatus, ac unanimi Canonicorum uoce ex Patauiensi in Paderbornensem Episcopum electus. Præfuit annis quinq;. Decessit optimus Princeps peste, anno Virginei partus 1394 cum obsidione cingeret Patbergensem arcem. Sepelitur Paderbornæ in summo templo, cum omnium luctu. Plurimum laudatur ab Alberto Crantzio Saxonum Historico.

32. IOANNES comes ab HOIA, germanus frater Episcopi Monasteriensis, eligitur in Paderbornensis Ecclesiæ antistitem, anno domini 1394 à toto clero: confirmatur à Bonifacio nono. Præfuit fideliter ac laudabiliter annis quinq;. Cœpit armata manu hostes suos & Ecclesiæ suæ, nobiles Patbergenses, iamdiu seditiosos, & qui tantum sanguine ac tumultibus delectarentur. Postulatus ad coadministrationem Hildes-

hey-

heymensis Ecclesiæ à cognato suo Gerhardo Barone Montensi, eius loci Episcopo: resignauit Episcopatũ Paderbornensem Canonicis suis libere & cum summa gratiarum actione, anno dominicæ Incarnationis 1399. De hoc Episcopo plura leges in Hildesianis.

33. GVLIELMVS frater Ruperti Episcopi, dux Montensis: eligitur in Episcopũ anno ætatis suæ decimo octauo, egregia uirtute præditus iuuenis. Collocatur in arcem Nouã sylua Oesingensi adiacentẽ. Constituerat uero iam et confirmarat Romæ P. M. Episcopũ Paderbornensem Bertrandum quendã de Aruassennis Canonicũ Ecclesiæ Rauennatensis, Ferrariensem, decretorũ Doctorem ac Pontifitij Palatij auditorem. Is 28 Octobriũ, anni 1399 Paderbornã ueniens literas Pontificias, Canonicorũ collegio & urbi offert. Disceptatur diu: tandem anno domini 1401 duobus equis ac uiginti aureis donatus Romã remittitur, nã Saxonici Idiomatis plane ignarus omnino non erat idoneus. Præterea Gulielmus iam erat unanimi consensu acceptus, qui cũ præfuisset annis 14, quibus & monasteria quædam reformarat & contra hostes fœliciter pugnarat, Resignata anno 1415 Ecclesia Paderbornensi Archiepiscopo Coloniensi Theodorico: ipse eiusdem Theodorici, comitis à Morsen Archiepiscopi è sorore neptem egregiam puellã, comitissam Teckhelnburgensem duxit uxorem: Nuptijs in arce Arnspergensi præsente Archiepiscopo summa celebritate ac læticia peractis.

34. THEO

34. THODORICVS secundus huius nominis, comes à Morsen Coloniensis Archiepiscopus, designatur per Gulielmi resignationem, Episcopus etiam & Administrator Paderbornensis anno domini 1415. Ingreditur Paderbornam non citius quàm anno 1424. & tum sub ingenti tempestate, in qua summum Paderbornense de cœlo tactum legitur. Præfuit Paderbornensi Ecclesiæ annis triginta octo. Coloniensi uero annis quadraginta octo, Halberstatensi totidem. Obijt in die S. Valentini, anno gratiæ per Christum reparatæ 1463. Sicuti uero ingressum eius in urbem excepit maxima cœli tempestas, ita longe maior eius ex hac uita egressum antecessit, quæ uidebatur totam non urbem solum Paderbornensem sed uniuersam circumiacentem prouinciam euersura.

35. SIMON tertius huius nominis, comes de Lippia: eligitur unanimi consensu totius Capitularium Paderbornensium senatus in Episcopum anno domini 1463. Præfuit summa prudentia ac laude annis 25, temporibus longe turbulentissimis. Tandem anno domini 1489 Paralysi tactus cum consensu Capituli, Magistratu se abdicans, gubernationem Episcopatus Hermanno Coloniensi Archiepiscopo commendauit: ipse in Tringenbergensem arcem secedens, ibi reliquum uitæ, annua pẽsione sibi reseruata absoluit, obijt uero in die S. Perpetuæ & Fœlicitatis, anno Christi 1498. Sepelitur Baderbornæ.

HER-

36. HERMANNVS cognomento Pacificus Lantgraphius Heßiæ, Archiepiscopus Coloniensis, & Rom. Imp. Elector, per resignationem Simonis Episcopi, Paderbornensis Ecclesiæ Administrator factus est anno domini 1489. Præfuit pacifice ac quiete ad annum Christi usq; 1508, cuius anni uicesima septima Nouembriũ huic mortali uitæ exemptus est. Sepelitur Coloniæ cum omnium suorum subditorum incomparabili luctu.

37. ERICVS dux Brunsuicensis & Grubenhagius: Princeps pacis ac iusticiæ studio nemini secundus, Canonicus Paderbornensis primum ad Osnabruggensis Episcopatus gubernationem postulatur, postea Hermanno Coloniensi mortuo, Paderbornensi etiam Ecclesiæ unanimibus totius summi collegij suffragijs præficitur, anno domini 1508. Præfuit utriq; Episcopatui Osnabruggensi uidelicet & Paderbornensi fideliter ac utilißime annis uiginti quatuor, toti Vestphaliæ charißimus. Postulatur ad administrationem etiam Monasteriensis Episcopatus: sed morte præuentus eius Ecclesiæ gubernaculũ Pontificia cõfirmatione nõ obtinuit. Obijt autem 14 Maij, Anno domini 1532 Furstenouij, inde Osnabruggum auectus honorifice & cum totius Westphaliæ & inferioris Saxoniæ lachrymis deponitur, & terræ parenti redditur.

38. HERMANNVS secundus huius nominis, Archiepiscopus Coloniensis, & sacri Rom. imperij

Elector

Elector, inclytus comes à Swida: postulatur & eligitur unanimi consensu tocius Capituli, in Administratorem Paderbornensem decima tertia Iunij, Anno 1531. Præfuit ad annum Christi usq; 1549 laudabiliter & summa cum uirtute. Exauthoratur propter susceptam sine summorum orbis principum consensu Ecclesiarum Reformationem: Viuit adhuc hoc anno Christi 1549, in arce Biscouiensi tribus lapidibus à Colonia. Succeßit in Coloniensi Archiepiscopatu & Electoratu, sed nescio an etiam in Paderbornensi administratione: illustris ac generosus, animi corporis ac fortunæ bonis clarißimus comes, Dominus

39. ADOLPHVS à Schauwenberg Saxo, uere heroica corporis proceritate præditus.

Quem superi pietate grauem, uirtute coruscum
Incolumem superesse sinant in Nestoris annos.
Ipsius & flectant mentem q; animum q; beatæ
Ad pacis studium ad ueræ pietatis amorem.
Sic sub principe tali illa aurea secla redibunt
Germanis, quæ præteritis uiguere sub annis.
Viue diu uera uirtute illustris ADOLPHE
Et tua siue habeat te pulchra Colonia, siue
Paderborna potens: habeas pia numina cœli
Semper amica tuis semper q; fauentia cœptis.

BRVSCHIVS.

DECI-

DECIMVM TERTIVM Caput de omnibus Halberstatensis Ecclesiæ Præsulibus ac Episcopis.

HALBERSTATENSIS Episcopatus in Saxonibus, à Diuo Carolo magno nunquam satis laudato Galliarũ Rege ac Imperatore Romano fundatus inchoatus ac liberalißime donatus est, anno Christianæ salutis 780. Cæpit autem non Halberstadi, sed apud Selingenstadum siue Osterwicum, ubi Carolus Magnus magnificum templum construi fecit. Inde Episcopatus iste Salingenstadianus etiam & Osterwicensis Episcopatus dici olim solitus est. Translatus uero est in confluentiam Albis ac Oræ fluuiorum, ut in commodiorem ac utiliorem locum ab eodem Carolo Magno & primo antistite S. Hildegrino, qui huic nouæ urbi & Ecclesiæ iam inchoatæ à confluxu amnium, nouum etiam nomen indiderunt: appellantes ALBORAESTADVM, quasi urbem ad Albim & Oram amnes sitam. Habentur & extant adhuc in Halberstadiana Ecclesia Caroli magni diplomata, anno domini 804 data, quibus terminos huius Episcopatus circũscribens egregie inseruit omnes. Huius Ecclesiæ gubernatores ad hæc nostra usq; tẽpora fuerunt hi sequentes, propter angustiã temporis et urgentẽ Typographi festinationẽ titulotenus saltem adscripti de quibus tamen qui plura legere uolet, Crantzij Metropolin inspiciat ac legat.

S. HIL-

1. S. HILDEGRINVS Catalonienſis, patre Dietgerino, matre uero Lieburga natus: ex Catalonienſi Epiſcopo, primus eccleſiæ Salingẽsladianæ antiſtes ac præſul deſignatus eſt à Carolo Magno Galliarum Rege, anno domini 780. Præfuit ſumma cum pietate, docendo & concionando & gubernando commiſſam ſibi prouinciam, ſumma item integritate uitæ annis 47. Sub eius gubernatione translata eſt Epiſcopalis ſedes ex Oſterwico uel Selgenſtadio ad Cõfluentes Elboræſtadienſes: in quibus cœpta eſt ab Hildegrino Epiſcopo & Carolo Magno urbs Elboræſtadum, quam nunc paululum immutatis literis Halberſtadum appellamus. Obijt anno domini 817 decima nona Iunij. Sepelitur in monaſterio Werdenſi ad Ruram fluuium à ſe fundato. Habuit germanum fratrem Luderum uel Ludigerum primum Eccleſiæ Mimigardeuordenſis, hodie Monaſterienſis Epiſcopum.

2. THIAGRINVS uel Dietgrinus Epiſcopi Hildegrini ex fratre nepos, cõſtituitur ex Corbeiẽſi Abbate Epiſcopus ſecundus Elboræſtadianus ab Imperatore Ludouico Pio, anno domini 817. Præfuit 14 annis, obijt anno domini 841. Sepelitur in Werdenſi cœnobio.

3. HEYMO ex monacho Hirſfeldenſi tertius deſignatur Epiſcopus Elboræſtadenſis anno 841. Præfuit annis 12. Fuit Epiſcopus doctus, cuius extant commentarij in omnia ſcripta Prophetica & Apoſtolica. Obijt anno domini 853. Sepelitur in ſummo templo Halberſtatenſi.

4. HILDE-

4. HILDEGRINVS secundus, primi ex sorore nepos, eligitur anno gratiæ 853. Præfuit prudentissime ac optime annis triginta quatuor, obijt anno salutis 887. Sepelitur in cœnobio Swerdensi apud antecessores consanguineos suos.

5. EVILPVS alijs Ewilpus successit Hildegrino secundo anno Domini 887, præfuit annis nouem, obijt anno gratiæ 896, sepelitur in Cathedrali Ecclesia Halberstadiana.

6. SIGISMVNDVS ex Hirsaugiensi cœnobita, Episcopus constituitur Halberstadianorum ab Imperatore Arnolpho anno 896. Præfuit summa uirtute annis triginta, obijt anno gratiæ 916 decima quarta Ianuarij.

7. BERNHARDVS Burggrauius Magdenburgensis, electus in Episcopũ anno Domini 916. Præfuit annis quadraginta octo. Decessit ex hac mortali uita anno salutis 974, sepelitur in S. Stephani Basilica à se instaurata iterum. Fundauit de proprijs monialium cœnobium Hadmersheymense, in quo primã Abbatissam constituit sororem suam.

8. HILDEVVARDVS comes Swarlouianus, eligitur ex præposito in Episcopum anno 974. Præfuit annis uiginti duobus, obijt anno Christianæ salutis noningentesimo nonagesimo sexto. Sepelitur in Cathedrali Ecclesia Halberstadiana.

9. ARNOLDVS successit Hildewardo, præfuit

annis 27. Valedixit hominum in terris uiuentium consuetudini anno gratiæ 1023.

10. BRANTHO uel Brandago eligitur Bambergæ anno 1023 à S. Henrico Imperatore ex Abbate Fuldensi in Episcopum Halberstatensem: Præfuit Episcopatui annis tredecim, euocatur ex hac uita anno salutis 1036. Sepelitur Elboræstadi apud antecessores suos.

11. BVRCARDVS comes à Voburg, Bauarus: eligitur anno Domini Millesimo tricesimo sexto. Præfuit 13 annis: Obijt anno Dominicæ incarnationis Millesimo quinquagesimo nono.

12. BERNHARDVS Bucko ex Goslariensi præposito Episcopus constituitur anno Domini 1059. Præfuit summa prudentia annis uiginti octo, etsi in maximis temporum suorum difficultatibus. Obijt undecima Aprilis, anno Christianorum 1088 sagittæ iactu uerberatus, coorta seditione inter ciues Halberstatenses. Euehitur Ilsenburgum, & ibi in cœnobio Benedictino à se constructo honorifice sepelitur.

13. DIETMARVS eligitur per discordiam, anno Domini 1088. Præfuit diebus sedecim tantum, & subito moritur, non sine magna porrecti ueneni suspitione: uir pius ac iustus maioriq; loco dignissimus.

14. HARRANDVS alijs Stephanus successit Diethmaro: præfuit annis tredecim. Obijt uicesima tertia Octobrium, anni à nato Christo Millesimi centesimi primi. Sepelitur in cœnobio Reinhardisbornensi apud

si apud Thuringos, cuius olim fuerat conuentualis. Vacauit sedes Episcopalis defuncto Harrando sex annis cum propter Saxonicas turbas, tum propter discepta-tiones Canonicorum Halberstatensium.

15. REINHARDVS, eligitur anno 1107. Præfuit quindecim annis. Pugnauit anno Domini 1115. contra Henricũ V. Imperatorẽ ad Welponis syluam: ubi Cæsareum exercitum fudit ac profligauit. Obijt anno Domini Millesimo centesimo uigesimo secundo. Sepelitur Halberstadi in summo urbis templo.

16. OTHO eligitur anno Domini 1123. Præfuit sex annis, & accusatus apud Pontificem Maximum Honorium secundum, quod largitionibus & Simoniacis artibus peruenisset ad Ecclesiæ gubernaculum exauthoratus est ab eo, anno Domini 1129. Sequente anno mortuo Pontifice Honorio, ab Innocentio secundo restituitur. Præfuit prudenter ac fideliter ad annum Christi usq; 1133, & ab eodem Innocentio iterum exauthoratur in Synodo Pisana. Quo uero postea peruenerit, aut qua fortuna uixerit, ignoratur.

17. RODOLPHVS, eligitur anno Domini 1133. Præfuit sedecim annis. Condidit templum D. Virginis è regione Basilicæ S. Stephani. Obijt sexta Octobriũ, anni à nato Christo Millesimi centesimi quadragesimi noni. Sepelitur apud D. Virginem.

18. VDALRICVS ex præposito Ecclesiæ

ad D. Virginem, Episcopus creatur anno Domini 1149. Præfuit turbulentissimis temporibus annis triginta tribus, obijt animi mœrore in cœnobio Hugshofensi tricesima Iulij, anno Domini 1182: ubi terræ etiam mandatus est. Gessit bellum calamitosissimum cũ duce Brunsuicensi Henrico Leone, à quo ipse uictus & captus: urbs uero Halberstatensis incensa tota deflagrauit, cuius cum totus clerus et populus in summum templum fugisset, sperans id futurum tutum refugium: etiam idipsum ignibus correptum, cum omnibus ciuibus ac sacerdotibus incomparabili clade & calamitate conflagrauit & in cineres redactum est. Hæc immensa calamitas uersu Adonico descripta est, quam tantopere festinante Typographo huic libello inserere non potui. Vide de hoc Episcopo plura in Saxonia Alberti Crantzij.

19. THEODORICVS eligitur à quibusdam superstitibus adhuc Canonicis ex præposito D. Virginis in Episcopum anno Domini 1182. Præfuit tredecim annis, templum incendio uastatum mediocriter restituens. Obijt anno Christi 1195. Sepelitur in summo Halberstatensi templo, ante aram S. Crucis.

20. BARTHOLDVS alijs Gardolphus, eligitur ex Decano in Episcopum anno salutis 1195. Præfuit septem annis. Obijt in Kaldenbornensi cœnobio uicesima prima Augusti, anno gratiæ 1202. Reuectus Halbestadum, honorifice ibidem humatur.

21. Con-

21. CONRADVS constituitur Episcopus Halberstadianus anno Domini 1202. Præfuit septem annis, & resignat Episcopatum anno 1209 concedens in Monasterium Sittichenbacense, ubi reliquum uitæ exegit.

22. FRIDERICVS Burggrauius Kirchbergensis ex Thuringis natus, eligitur anno domini 1209 ab unanimiter consentiente Canonicorum collegio. Præfuit utiliter annis uno & uiginti. Obijt anno 1231. Sepelitur cum omnium suorum lachrymis in Cathedrali templo Halberstatensi.

23. LVDOLPHVS comes à Schladem, eligitur in Episcopum anno 1232, præfuit annis tredecim, obijt anno Domini 1245. Sepelitur in summo templo.

24. MEINHARDVS alijs Maynerus Kransfeldius, eligitur anno 1245, præfuit annis quatuordecim cum plurima laude, obijt anno 1259. Sepelitur extra urbis muros apud S. Burcardum.

25. LVDOLPHVS comes à Schladem, præfuit duobus annis & resignat.

26. VOLRADVS Kransfelderus, eligitur anno Domini 1261, præfuit annis nouem, ualedixit unà cum Episcopatu uitæ etiam mortali, anno Domini 1270.

27. HERMANNVS comes de Blanckenberg succeßit Volrado: præfuit annis undecim. Deceßit ex hac mortali uita, anno Dominicæ incarnationis Millesimo ducentesimo octogesimo primo.

28. ALBERTVS uir insignis ex Comitibus

Anhaldinis natus, eligitur in Episcopum Halberstatensem anno Domini 1231. Præfuit annis 44. Decessit ex hac mortali uita ad immortalem anno 1326.

29. ALBERTVS dux Brunsuicensis eligitur anno Christianorum 1327, præfuit laboriosissime in summis difficultatibus annis triginta & aliquot mensibus. Obijt anno Domini Millesimo trecentesimo quinquagesimo octauo: Sepelitur in Basilica Brunsuicensi.

30. LVDOVICVS Landgrauius Thuringiæ & Marchio Misniæ constituitur Episcopus Halberstatensis anno Domini 1358, præfuit octo annis, & postulatur ad gubernationem Episcopatus Bambergensis anno 1366. De quo plura habes in Moguntinis & Bambergensibus.

31. ALBERTVS ex pago Rickmerstorffensi natus, patre Agricola, eximius & eloquentissimus doctor Parisiensis, acutissimus Philosophus, cuius extant scripta Sophismata: eligitur in Halberstatensem Episcopum anno Domini 1366, præfuit uiginti quatuor annis. Pugnat infœliciter aduersus Hildesheymensem Episcopum, & uincitur Logica à Rhætorica: ut supra in Hildesheymensibus dictum est. Decessit ex hac mortali uita anno Domini 1390.

32. ERNESTVS comes ab Honstein eligitur anno 1390, præfuit annis fere decem, exauthoratur anno Domini 1399. Sequente anno mortuus, septem annis mansit inhumatus, sepelitur tandem Halberstadi ad S. Stephanum.

phanum. Geßit perpetuum bellum contra Fridericum ducem Brunsuicensem, homo supra mediocritatem contenciosus.

33. RVDOLPHVS comes Anhaldinus succeßit exauthorato Episcopo Ernesto, anno domini 1399. Præfuit annis septem, extinguitur mœrore animi anno Dominicæ Incarnationis 1406. Sepelitur Halberstadi in Cathedrali Ecclesia.

34. HENRICVS Baro uel Comes de Swerberge, eligitur anno Dominicæ incarnationis 1469, præfuit annis quatuor & aliquot mensibus, obijt anno Domini 1411. Sepelitur in Halberstadiana Cathedrali Basilica.

35. ALBERTVS comes de Swerningenrode succeßit Episcopo Henrico anno salutis 1411, præfuit fideliter annis septem, obijt anno Domini 1418.

36. IOHANNES nobilis heros ab Hoym, præfuit post Alberti mortem, Canonice subrogatus, annis septendecim, obijt anno Christi 1435.

37. BVRCARDVS Baro uel comes de Swerberge succeßit in gubernatione Episcopatus Ioanni Hoymensi anno 1435, præfuit uaria fortuna annis 13, obijt anno Domini 1458.

38. GEBEHARDVS nobilis Regulus de Hoym, eligitur anno gratiæ 1458, præfuit summa cum laude annis uno & uiginti. Resignauit anno 1479.

39. ERNESTVS Saxoniæ dux, Archiepiscopus Magdenburgensis & Germaniæ Primas,

postulatur & assumitur in administratorem Halberberstatēsem unanimi cōsensu totius cleri anno Domini 1479. Administrauit Episcopatum Halberstatensem annis triginta quatuor. Valedixit huic mortali uitæ anno Domini 1513.

40. ALBERTVS Marchio Brandenburgensis, Archiepiscopus Magdenburgensis & Moguntinus Cardinalis, de quo legisti plura in Episcopis Moguntinis: assumitur in administratorem etiam Ecclesiæ Halberstatensis anno Domini 1513. Præfuit annis triginta duobus. Obijt anno Domini 1545. Sepelitur Moguntiæ apud S. Martinum. Vacauit post huius mortem Halberstatensis Ecclesia annis tribus.

41. IOANNES Albertus Marchio Brandenburgensis Archiepiscopus Magdenburgensis & Germaniæ Primas: antea uiuente adhuc Cardinale Alberto, coadiutor: constituitur & eligitur in Episcopum Halberstatensem anno Domini Millesimo quingentesimo quadragesimo octauo. Præest adhuc hoc anno Millesimo quingentesimo quadragesimo nono.

DECIMVMQVARtum Caput de omnibus Ecclesiæ Verdensis Episcopis.

VERDENSIS Episcopatus in Orientali Saxonia, ultra Visurgin amnē, inchoatus est deuictis

Saxo-

Saxonibus & liberalißime dotatus à Carolo Magno Galliarum Rege potentißimo, ac Romanorum Imperatore laudatißimo, annum Christi circiter 776. Cœpit autem primum hæc Ecclesia in honorem beatæ Virginis Mariæ in loco Konende, aut ut alij uolunt in ciuitate Bardeuicensi: mox uero maioris commoditatis ergò ad Verdense clarius tum & nobilius, q̃ est hodie oppidum translata. Eius Episcopalis Ecclesiæ, unius ex decem Episcopatibus à Carolo Magno in Saxonia à se deuicta fundatis, doctores præsules ac gubernatores à prima origine ad hanc nostram usq; ætatem numerantur infrascripti.

1. SVIBERTVS abbas Anglicus, Benedictinæ professionis, uir mira uitæ sanctimonia præditus: audiens Saxoniam ad Christum esse conuersam & ibi desiderari pastores qui populum in Christianismo instruerent: amore propagandæ doctrinæ, de Christo humani generis liberatore, uenit per mare in Saxoniam: ubi à Carolo Magno clementer exceptus, statim nouo huic Episcopatui præfectus est, anno domini 776. Præfuit teneræ adhuc & pubescenti Ecclesiæ summo studio, cum doctrina tum exemplis per annos unum & uiginti. Condidit auxilijs Caroli magni cœnobium Cathedrali Ecclesiæ Carolinæ contiguum pro Canonicis sub Benedictina regula uiciuris: Expellitur tandem ab infidelibus quibusdam à gubernatione Ecclesiæ diuinitus & per Carolum Magnum sibi commendatæ,

anno domini 797. Dedit uero ei domina Bertrada Pipini regis coniunx, & Caroli Magni mater pagum Kheiserswerd insulam Rheni, non procul à Colonia situ, in ea domunculã sibi construens, & Deo summo zelo seruiens, reliquum uitæ ibi exegit. Obijt autem anno domini 807 ultima Aprilis. Sepelitur in templo quod ipse in eo pago prope oratorium suum sibi & suis statuit & erexit.

2. S. PATTO Scotus & monachus Benedictinus, & Abbas Amarbaracensis succeßit Suiberto.

3. TANCO tertius Episcopus succeßit S. Pattoni, & ipse Scotus.

4. NORTYLA.

5. CEVILO alibi LEVILO: legitur præsedisse Verdensi Ecclesiæ solo nomine, propter malitiam temporum & infidelium furores.

6. CORTYLA Scotus.

7. ISINGERVS.

8. HARRVCHVS Scotus & Abbas Amarbaracensis. Sub hoc Episcopo Canonizati & in Diuorum numerum à Pontifice Maximo relati sunt S. Patto & S. Tanco Episcopi Verdenses miraculis clari. Aliud de Episcopis his omnibus nihil inuenitur in fastos relatum.

9. HELIGANDVS uixit & præfuit Ecclesiæ Verdensi anno domini 833 cum S. Ansgario Hamburgensis commendaretur Ecclesia ab Imperatore Ludouico Pio.

10. ER-

10. ERLVLPHVS *succeßit Heligand. Trucidatur & martyrio coronatur cum multis alijs Christianis in loco Eppekstorp (in quo postea monialium cœnobium est constitutum) à Nordmannis ac Danis Saxoniam misere uastantibus, circa annũ Christi 870.*

11. VVALTHERVS *Saxo: cum omnes reliqui fuissent uel Scoti uel Angli, succeßit p.o Martyri Erlulpho, constitutus à rege Ludouico secundo.*

12. VVIGBERTVS *ex genere Magni Saxonum ducis Widekindi natus dignitate cum generis tum religionis fulgens: Generis coram hoc sæculo, relligionis coram Christo: subrogatur Walthero Episcopo. Donatur munificentißime à Ludouico secundo. Dedit ipse omne patrimonium suum Ecclesiæ Verdensi, pagos nempe Westphalicos Wineswalt, Ballam, Muturiam, Ghenetum, Herbrunnum consenciente Arnulpho Rege: Actum id est in oppido Forchenheym, Anno Christi 899.*

13. BERNHARIVS *uir plenus uirtutum, qui utilißime præfuit Episcopatui Verdensi, sub tribus Imperatoribus Ludouico tertio, Conrado primo, Henrico Aucupe, quibus omnibus eximie charus fuit.*

14. S. ADELVVARDVS *illustri genere ortus: Constituitur ab Henrico Aucupe.*

15. AMELVNGVS *filius Hermanni Wilungi ducis, cõstituitur ab Othone primo Imperatore in successorem S. Adelwardi. Huius Amelungi germanus frater*

fuit

fuit Hermannus infimæ nobilitatis homo, sed strenuus bellator ac fidelis Othonis Magni locumtenens in Saxoniæ prouincijs omnibus dum ille bellum gerit in Italia contra Berengarium. Iccirco eum Otho fœliciter ex Italia reuersus ducem Saxonicarũ aliquot prouinciarum creauit. Is Hermannus primus condidit arcem in monte Lunenburgensi & Monasterium eiusdem loci S. Michaeli dicatum.

16. BRVNO Saxoniæ & Sueuiæ dux, filius Othonis, nepotis Othonis magni ex Leutholpho filio: successit Amelungo: is hæreditatem suam paternam Deo & Ecclesiæ dedit, monasteriumq; Vlsinense pro pijs & Deo fideliter seruientibus puellis condidit, in honorem beatæ Virginis Mariæ & S. Ioannis Baptistæ. Designatur Romanus Pontifex ab Othone tertio anno domini 994: cognominatur Gregorius V. Præfuit sedi Apostolicæ uiginti mẽsibus. Coronauit Othonem tertium: cum quo ille idem Bruno Pontifex Max. author est Septemuirorum summi in Rom. imperio senatus, qui solus ius habet & potestatem eligendi imperatoris. Obijt Romæ non sine ueneni suspitione 17 Maij, Anno incarnati uerbi 996. Sepelitur apud D. Petrum in summa Basilica urbis Romanæ.

17. HERPO successit Brunoni ad summum pontificatum euecto, anno salutis 994. Fuit uir acutissimi ingenij & eruditionis ac doctrinæ maximæ. Consequutus est ab Othone tertio potestatem cudendæ monetæ.

18. BERNHARIVS alijs Bernanus succeßit Herponi. Consequutus est priuilegia ab Imperatore S. Henrico secundo: Deceßit ex hac uita uicesima quinta Augusti, anno domini 1013.

19. ƕIGGERVS subrogatur Bernhario, præfuit annis quindecim. Ampliauit summam Basilicam Verdensem. Obijt septima septembrium, anni 1038.

20. DIETHMARVS eligitur post mortem ƕiggarij in antistitē Verdensem, præfuit nō diu et uiam omnis carnis ambulauit ex hac misera lachrimarū ualle.

21. BRVNO secundus, suffectus est Diethmaro. Sub huius gubernatione Vandalorum irruptio in Saxoniam Orientalem plurimū obfuit Ecclesiæ Verdensi.

22. SIGEBERTVS eligitur in successorem Brunonis, fuit charus Henrico quarto & eius matri Agneti imperatrici, à quibus syluas seu Forestam MagdHeydensem & arcem Hermenburgensem consequutus est. Obijt 13 Octobrium anno domini 1060.

23. RICHEBERTVS, ducali stemmate natus & cleri sui sub Regula Benedictina adhuc uiuentis amantißimus. Præfuit imperatoris Henrici quinti temporibus.

24. HARDEVIGVS succeßit Richeberto, obijt imperante Lothario secundo.

25. MASO alijs Mazo, ex Canonico Goslariensi Episcopus Verdensis designatur post mortem Hardouigi, obijt imperante eodem Lothario.

26. THIET=

16. THIETMARVS secundus, succeßit Massoni Episcopo, anno domini 1128, præfuit annis 40. Deceßit ex hac uita nona Calendarum Octobris, anno incarnati uerbi 1168 Imperante Conrado tertio. Interfuisse legitur expeditioni Hierosolomitanæ.

17. HERMANNVS subrogatur Thietmaro, fuit Imperatori Friderico charißimus, à quo liberaliter donatus est. Consequutus est priuilegia ab Eugenio tertio Pontifice Maximo: aliud enim de eo quëadmodum etiam ferè de alijs nihil inuenio, adeo ignaui fuerunt ueteres Germani in annotandis rebus suis ac suorum.

18. HVGO eligitur Hermanno ex hac uita euocato in Episcopum Verdensem, obijt in Calendis Martijs, anni à nato Christo 1189, quo Pardewickhum urbs Saxoniæ uetustißima expugnata, direpta, incensa & euersa est: ex cuius ruinis nata est urbs Luneburgensis. De huius potentißimæ olim urbis Fato, origine & internitione etiam, extat adhuc tale & si omnino barbarum Epigramma Pardewicensis cuiusdam templi portæ saxeæ incisum, quod mihi aliquando communicauit ciuis Lunenburgius BENNO Heerdelius, mihi meisq; parentibus præcipuus amicus, quod in gratiam antiquitatis studiosorum, cum breui explicatiuncula huic loco inserere uolui.

ABRAM

ABRAM dum natus, mox treueris incipit ortus
Hinc annis mille Bardwigk sex & quoq; quinq;.
Idest, quinquaginta sex & mille
annis post initium Treuerensis
Vrbis cœpit Bardowicum.

Post Bardwigk Roma duo C cum quinq; triginta
M. C. post nat. iunctis octoginta nouemq;
Hoc est, anno domini Millesimo
Centesimo octuagesimo nono.

Dum Brunsuicensis dux Henricus Leo dictus,
Simonis in festo Bardwigk subuertit ab alto.

19. TAMMO uel Tanno ex Camerario summi Collegij Verdensium Canonicorum, designatur Episcopus anno domini Millesimo Centesimo octuagesimo nono. Acquisiuit arcem Vallent Louensem cum adiacente territorio. Dedit Ecclesiæ imaginem D. Virginis è solido auro concinnatam. Decessit ex hac uita Idibus Decembris, anni Christianorum Millesimi Centesimi nonagesimi septimi.

30. RODOLPHVS eligitur in Episcopum Verdensem, anno Incarnationis dominicæ, 1197. Præfuit annis undecim. Obijt anno domini 1208. Construxit arcem Rodenburgensem.

31. ISO Comes de Welpa, eligitur anno Christianorum 1208. Præfuit annis uiginti sex. Decessit ex hac uita, Anno gratiæ per Christum restitutæ, 1234.

Quinta

Quinta Augusti. Construxit Collegiatum templum S. Andreæ, in quo & terræ mandatus est.

32. LVDERVS successit Episcopo Isoni anno domini 1234. Præfuit annis 19, obijt anno salutis Christianæ 1254. Fundauit Schernbecense monasterium. Sub huius gubernatione capta est ciuitas Verdensis à comite de Welpa.

33. GERARDVS comes de Hoia, constituitur Episcopus Verdensis, anno gratiæ 1254. Præfuit annis sedecim, obijt anno domini 1270. Sub hoc uastata est incendio Ecclesia Cathedralis tota, cum Canonicorum habitationibus quæ fuit occasio mutatæ uitæ Regularis in clero Verdensi.

34. CONradus dux Brunsuicensis, germanus frater Othonis antistitis Hildesiani: designatur Verdensis Episcopus anno domini 1270, præfuit laudabiliter prudenter & utiliter annis triginta tribus. Valedixit mortali uitæ anno redempti orbis 1303. Octobriũ 15.

35. FRIDericus nobilis Regulus ab Honstetten, assumitur concordibus Capitularium suffragijs in Episcopum Verdensem anno domini 1303. Præfuit decem annis, quatuor mensibus. Ambulat uiam uniuersæ carnis anno domini 1314. Vir elegantis & maxime proceræ supra communem hominum rationem staturæ.

36. NICOLAVS, uir summa prudentia præditus eligitur in summũ pastorem Verdensium, anno domini 1314. Præfuit annis uiginti, obijt anno Virginei partus,

1334.

1334. Muniuit Rotenburgum castrum ac fortilitium Episcopatus Verdensis tutissimum.

37. IOANNES insignis Curiæ Romanæ Medicus à Pontifice Max. Benedicto duodecimo Ecclesiæ Verdensi commendatur & offertur in Episcopum anno Domini 1334. Non diu præfuit, quia nec regio nec Ecclesia ei placebat. Romam igitur reuersus, pro splendidiore dignitate & loco laborans, Frysingẽsem Episcopatũ anno Domini 1338 consequitur: mortuus tamẽ Romæ, in Ecclesiam Frysingensem nunquam uenit, ad quam se mortuum auehi mandabat, cum uiuus Pontificijs negocijs implicitus peruenire non potuisset: præfuit tamen Frysingi annis duodecim. Obijt anno Domini 1350.

38. DANIEL Carmelita, Theologiæ Magister, uir eximia doctrina & prudentia præditus: ex Pontificia prouisione consequitur Episcopatum Verdensem anno Domini 1337. Præfuit annis nouendecim, primum quiete & placide, humanus erga suos omnes: sed tandem clero admodum iniurius, à quo cum anno Dominicæ incarnationis 1336 ad suplicium quæreretur, Coloniam aufugit, ubi in excommunicatione mortuus est. Sepelitur Aldenburgi. Extat de eo tale Epigramma.

Daniel antistes, non curat clerus, ubi stes?
Optans ut ualeas, dum modo non redeas.

39. VOOLEHVS ex Caroli quarti Impe. Can

cellario, Episcopus Verdensis designatus est, uir sapientissimus, & omnibus Imperij proceribus summe charus: non diu præfuit. Moriens dedit Ecclesiæ suæ trecentos Rhenenses.

40. GERHARDVS Baro Montensis, successit Episcopo Rodolpho, sed nec ille diu præfuit, Vocatus enim ad Hildesianum Episcopatum gubernandum mortuo Ioanne Schadlandio Verdensem resignauit anno domini 1364. De hoc antistite multa habes in Hildesheimensibus. Præfuit enim ibi triginta tribus annis.

41. HENRICVS à langen, Lunenburgensis ex preposito monialium Lunensium creatur Episcopus Verdensis anno domini 1364: uir pius, mitis & placidus. Præfuit annis octo. Obijt decima tertia Ianuarij anno domini 1380. Sepelitur in Cathedrali Basilica Verdensi.

42. IOANNES de Sesterfliet Decanus Bremensis successit Henrico, præfuit laudabiliter annis octo, frequens fuit in cœnobio Schermbecensi liberaliter à sedotato, in quo decessit ex hac mortali uita, & honorifice tumulatur, decima Decembrium anni à nato Christo Millesimi trecentesimi octogesimi octaui.

43. OTHO Brunsuicensium & Lunenburgensium dux, Magni principis filius, eligitur anno Domini Millesimo trecentesimo octuagesimo octauo. Sub eo absoluta est Verdensis Ecclesia Cathedralis, quam dedicauit ille anno Dominicæ Incarnationis Millesimo

trecen

trecentesimo & nonagesimo. Mox postea ad Bremensis Archiepiscopatus gubernationem accitus, Verdensem pulchre tamen prius nudatam (ut inquit Crantzius) resignauit.

44. THEODORICVS de Niem, sacrarum scripturarum & legum insignis Magister, substituitur resignanti Othoni à Pōtifice Maximo Bonifacio nono, contendit seuerißime cum Othone Bremensi Archiepiscopo propter detentam arcem Rodenburgensem, sed frustra. Redijt post pauculos annos Romā, ubi resignata Pontifici Verdensi Ecclesia ab eodem ad Cameracensis Episcopatus in Brabantiæ finibus siti, gubernationem est euectus.

45. CONRADVS nobilis heros de Vechta, eximius Iurium doctor, præficitur Ecclesiæ Verdensi à Bonifacio nono Pont. Max. Sed uidens plurimum ibi esse contentionum, emolumenti autem non perinde multum, mox resignata Pontifici Verdensi Ecclesia, ab eo ipso statim Archiepiscopatum Pragensem consequutus est.

46. CONRAdus à Sultow Lunenburgius sacræ paginæ Doctor, tertius qui à Bonifacio 9 P. Max. ad Verdensem Ecclesiā gubernandā destinatur. Is utilißime præfuit: recuperauit arcem Rodenburgensem anno Dominicæ incarnationis Millesimo trecentesimo nonagesimo quinto. Scripsit librum de Sancta Trinitate: accusatus hereseos, Romam profectus, coram

Pontifice ac toto Cardinalium consessu, longa oratione habita sese purgauit: obijt postea anno Domini 1407. Sepelitur Lunenburgi apud S. Michaelem. Non admodum laudatur à Crantzio Saxone: qui gulæ & uentri deditum fuisse scribit.

47. HENRICVS comes de Hoyaex Decano Episcopus Verdensis factus est anno Domini 1407, Canonice electus à senatu Canonicorum: contra illum misit Gregorius XII Pont. Max. Vdalricum Albaeensem Canonici Iuris doctorem Ruperto Rom. Regi charũ. His duobus de Episcopatus possessione digladantibus per integrum annum, sententiam tandem tulit Alexander V. Pont. Max. iubens Vlricum cedere, Henricum uero Apostolica authoritate confirmans. Is Henricus præfuit post adeptam confirmationem annis octodecim, sed non admodum multa cum laude: de quo qui plura scire cupit, Crantzium uideat. Renunciauit tandem Episcopatum anno 1426.

48. IOANNES de Asel Hildesianus, decretorum Doctor: constituitur Verdensis Ecclesiæ antistes à Martino V. Pont. Max. anno Domini 1427. Præfuit prudentissime ac utilissime annis quadraginta tribus. Muniuit & illustrauit arcem Rodenburgensem: fuit pacis maxime studiosus, sed cui pace tamen admodum diuturna frui nõ licuit, cætera lege in Metropoli. Resignauit Episcopatum, Metallicarum rerum studijs præcipue delectatus anno 1470 ætatis suæ nonagesimo.

49. BERTHOLDVS insignis Baro de Landsberg, uir mitis, placidus & humanus erga quosuis, ex Decano summi collegij Canonicorum Verdensium in Episcopum eorundem eligitur anno Domini 1470. Illustrauit nouis ædificijs ijsdemq; splendidißimis summam & Cathedralem Ecclesiam Verdensem, per annos septendecim integros, huic uni rei operam summam impendens: eam dedicauit anno Domini 1490. Erat Licentiatus Decretorum authoritate antecessoris sui designatus. Collegit insignem Bibliothecam in templo Mauriciano. Erat omnium doctorum hominum amicus ac fautor summus. Pacis studiosißimus. Muniuit Rotenbergense oppidum, fossis profundioribus & mœnibus firmioribus, includens etiam suburbium. Designatur anno Domini 1481 Episcopus etiam Hildesianus. Præfuit utriq; Ecclesiæ annis uiginti duobus, obijt in Arce Rotenburgensi in Vigilia Ascensionis anno Domini 1503. Sepelitur in summa Verdensis urbis Basilica, cũ Epitaphio, cuius author fuit Albertus Crantzius.

50. CHRISTOPHORVS dux Brunsuicensis Henrici iunioris, ducis Brunsuicensis Germanus frater, Bremensis Archiepiscopalis Ecclesiæ coadiutor: assumitur anno ætatis suæ decimo septimo in administratorem Verdensis Episcopatus unanimi consensu totius summi Canonicorum senatus, anno Domini 1593. Præest adhuc & Bremensi Archiepiscopatui & Verdensi

Episcopatui hoc currente anno Domini 1549. Eximie procera corporis statura præditus: De quo Deo dante in Bremensis Archiepiscopatus descriptione habebis lector studiose plurima.

AD VRBEM BAMBERGENSEM in Francia Orientali amœnißimam Schediasma Gasparis Bruschij Poetæ Laureati.

Si uis urbs Bamberga omnes quasi cernere in uno
Pastores speculo pontificesq; tuos:
Si templorum optas exord a prima tuorum
Scire, & quid quondam gesseris eximij?
Quid Pomeranorum præclarus Apostulus OTTO,
Quem tu non secus ac nobile numen amas.
Quid rex fecerit Henricus tuus inclytus ille
Fundator, summo ductus amore tui?
Quidúe tibi dederit Conigundis Regia nupta
Illa Palatinæ gloria summa domus?
Huc aduerte oculos, liber hoc te ille omne doccbit,
Qui uenit in muros urbs peramœna tuos.
Hunc ut suscipias clementi pectore, non est
Vt moneam longo carmine forsan opus.
Si bene te noui & sum non improuidus Augur
Officium facies ipsa parata tuum.
Sic sint omnia fausta iterum tibi, summaq; sedis
Numina Olympiacæ te reuerenter ament.
Sic tuus ille etiam radix cum fœnore multo
Proueniat dulcis, Babenoberga tibi.

Caput

CAPVT DECIMVM quintum de Episcopatu Babenbergensi nobilissimo ac omnibus eius gubernatoribus ac præsulibus,

BABENBERGENSIS Episcopatus longe amœnissimus ac nobilissimus, ad Pegnesum & Mœnum, non incelebres amnes, in Francia orientali situs: fundatus & institutus est anno incarnati uerbi 1007 ab Imperatore Henrico II. Bauarorum & Saxoniæ duce, quem propter summam uitæ integritatem Sancti cognomento Ecclesia honorauit: ab eius item honestissima coniuge, Diua Chunigunde Rheni Palatinissa Sigefridi filia laudatissima Imperatrice: quæ æternam cum marito pudicitiam & castitatem legitur conseruasse. Ab his ipsis Diuis, fundatore Henrico & fundatrice Chunigunde, inchoatum est etiam ac liberalissime donatum Magnificum Montis monachorum cœnobium ordinis ac professionis Diui Benedicti in uicino ac longe amœnissimo colle situm: Sancti item Stephani Canonicorum amplissimum collegium. Subdidit huic Episcopatui Diuus Henricus Imperator multa preclara & amplissima monasteria: multos item amplissimos comitatus, quorum gubernatores

feuda sua à Babēbergēsi Episcopo petere tenentur. Fecit item immunem ab omni iugo Archiepiscopali: ita ut in omnibus caußis ac proceßibus non aliter quàm Archiepiscopus aliquis in sua Diocesi procedere soleat antistes Babenbergius. Donauit eandem suam Ecclesiam plurimis sanctorum relliquijs: & mortuorum diuorum integris corporibus, imprimis uero uexillo fortißimi equitis S. Georgij, quod semper summa ueneratione in maximis Imperij bellis ab Imperatoribus, Regibus ac principibus Germaniæ cultum, & in summo precio est habitum. Constituit amplius D. Henricus Imperator, ut sæculares quatuor sacri Romani Imperij Electores, feuda Electoratus ab huius Ecclesiæ Pontifice, ut Vasalli à suo Directo Domino petere & accipere necesse habeant. Quod insigne & longe amplißimum priuilegium uulgo Sericatum Diuæ Chunigundis filium appellant, quo laudatißima Imperatrix, uera Ecclesiæ nutrix, Babenbergensem suam Diocesin & Ecclesiam uoluit esse, quasi fortißimo muro, & inexpugnabili propugnaculo cōmunitam. Super hæc omnia beneficia etiam hoc adiecerunt: Dederunt Ecclesiæ Babenbergensi insignem prouinciam ac ditionem in Charinthia sitam, arces uidelicet, oppida & pagos. Eius prouinciæ feudis & regalibus à Romano Imp. inuestiri solet. Huius amplißimi Episcopatus gubernatores, Præsules ac summi antistites fuerunt ad hoc nostrum usq; sæculū: quos hic breuiter subiunximus.

Eber-

1. EBERhardus pius & relligiosus uir, eligitur primus Episcopus Babenbergensis Ecclesiæ anno Domini 1007 à S. Henrico II. Imp. Aug. eius q; coniuge Diua Kunigunde. Præfuit is fideliter ac laudatißime annis triginta quinq;. Deceßit ex hac lachrymarũ ualle, anno Christi 1042, decima tertia Augusti. Sub huius gubernatione construitur & fundatur anno domini 1009 ab ijsdem Sanctis fundatoribus Ecclesiæ Bambergensis Benedictinum monasteriũ Montis monachorum, cui Imperator præfecit primum Abbatem Rapathonem, anno domini 1015. Sub eiusdem gubernatione, habita sunt anno domini 1020 amplißima comitia Babenbergæ ab Imperatore Henrico secundo: in quibus consecrari fecit Imperator constructam & suis sumptibus exædificatam magnificentißimam summam urbis Basilicam à Pontifice Maximo Benedicto octauo: quod factum est præsentibus omnibus totius imperij statibus. In ea Basilica Cathedrali, postea magnifico Mausolæo depositus est post fata, Imperator Henricus cum S. Khunigunde thori consorte. Id sepulchrũ Augustißimũ & ferreis cancellis pulcherrime cõmunitum in media ferè Ecclesia, hodie adhuc summa omniũ hominum reuerentia inuisitur.

2. SVIDEGERVS alijs Suiggerus, & iterum alijs Sindegerus, Saxo S. Henrici Imperatoris Cancellarius, uir eximia doctrina, sapientia & uirtute præditus: constituitur secundus Episcopus Ecclesiæ

Babenbergensis, anno domini 1041. Præfuit summa cũ laude annis quatuor. Et cum eodem tempore grauissimum esset Schisma in Ecclesia Romana, cui simul præerant tres pontifices capitalibus odijs inter sese dissidentes & concertantes: exauthoratis istis tribus, & è Roma eiectis omnibus, Hic Suidegerus Episcopus Babenbergensis, ab Imperatore Henrico Nigro, summo pontificatui et Ecclesiæ Romanæ præficitur, anno incarnati uerbi 1047. Sedit is Romæ mensibus nouem tantum, non iam amplius Suidegerus, sed Clemens secundus appellatus, obijt anno 1048 non sine suspitione porrecti ueneni. Reuehitur honorifica pompa funebri Babenbergam, & ibi in summæ Basilicæ principali choro, honorificentissime sepelitur. Dedit Ecclesiæ suæ Babenbergensi magnificum Priuilegium, quod magno operi nostro inseretur.

3. HARDOVIDVS alibi Hezelinus & Hazechinus dictus: ex Imperatoris Henrici tertij Cancellario, tertius antistes Ecclesiæ Bambergensi præficitur à domino suo Imperatore, anno domini 1047, præfuit annis septẽ, obijt anno 1054. Annaliũ scriptores uulgo infamem eũ uocant, causam tamen ubiq; prætereunt.

4. ADALBERO comes Pogensis, Bauarus, Conradi secũdi Imperatoris è sorore nepos. Eligitur in Episcopum Babenbergensem Oetingi in Bauaris, in ipso Natali domini: anno 1054. Præfuit prudenter & fideliter sex annis et aliquot mensibus, obijt anno 1060.

Sec

Sepeliuntur omnes Babenbergæ in summa Basilica.

5. GVNTHERVS uir eloquentißimus ac multarum linguarum cognitione illustris: eligitur anno gratiæ 1060. Præfuit sex annis utilißime. Profectus est anno domini 1064 cum Sigefrido Archiepiscopo Moguntino & multis alijs Germaniæ Ecclesiasticis & secularibus principibus ad terram sanctam, ubi contra grassatores quosdam fortiter ac magnanimiter dimicauit. Inde domũ rediturus cũ in Charinthiã uenisset, ibi morbo correptus aliquãdiu decubuit, & tandẽ etiam occubuit anno 1066. Reuehitur Babenbergã & honorifice ibi depositus terræ parenti redditur.

6. HERMANNVS alijs Ricimannus, Sigefridi Archiepiscopi Moguntini prius Vicetenens, consequitur Episcopatum Bambergensem anno domini 1066 præfuit annis ferè decem. Exauthoratur anno domini 1075, et excõmunicatur à Gregorio septimo, propterea quòd nõ intrasset in ouile hoc Dominicum per ostium legitimæ uocationis, sed per clandestinos cuniculos Simoniacæ prauitatis. Erexit is ac liberalißime donauit S. Iacobi Ecclesiam collegiatam in suburbio sitam. Ingressus est monasteriũ Schwartzachianũ Franciæ orientalis, in quo cũ naturæ tandem debitũ exoluisset, honorifice sepultus, ac terræ parenti redditus est, in sacello D. Benedicti.

7. RVPERTVS uel Robertus, præpositus Goslariensis in Saxonibus, et Henrici Regis intimus cõsiliarius, designatur Episcopus anno 1076. Præfuit fideliter

& optime annis uiginti sex. Obijt undecima Iulij, Anno Christi 1102. Sub huius gubernatione conflagrauit prima Cathedralis Basilica Babenbergensis in ipsa Vigilia dominicæ resurrectionis, anno à nato Christo, Millesimo octuagesimo secundo: quæ à sequentibus Episcopis magnificentius est & pulchrius erecta quàm unquam fuisset antea.

8. S. OTHO Bauarus, Bertholdi comitis Andecensis, ac dominæ Sophiæ ducissæ in Amberana ualle filius, natus anno domini 1069. Henrici quarti Cancellarius, Henrici V sacellanus: eligitur & confirmatur in octauum antistitem Babenbergensem, anno gratiæ 1102 anno ætatis suæ tricesimo tertio. Consecratur à Paschali secundo P. M. Anagniæ in festo Penthecostes, ad quẽ legatus cum alijs Germaniæ Archiepiscopis & Episcopis missus erat ab Imperatore Henrico quarto, pro impetranda Henrici V coronatione. Præfuit pie, prudenter & utilißime annis triginta septem: appellabatur propter singularem modestiæ ac humanitatis laudem cognomento humilis. Conuertit ut uerus Episcopus fideliter concionando & docendo ad Christi noticiam ac profeßionem Pomeranos anno domini 1124. Inde hodie adhuc Pomeranorum Apostolus dici solet. Redijt ex Pomerania Babenbergam, anno domini 1125 in Vigilia Resurrectionis Dominicæ. Fundator ac instaurator multorum cœnobiorum, Prisenningensis supra

pra Ratisbonam ad Nabi ac Danubij cõfluentes siti, quod condidit anno domini 1109. MICHELFELdensis quod construxit anno domini 1119 prope Auerbacense oppidum, sex ab urbe miliaribus. FONTIVM item salutarium cœnobij amplissimi anno domini 1132. BANTENSIS ad Mœnum inter oppida Lichtenfelsum & Staphelsteinium siti, quod collapsum anno domini 1127 denuo instaurauit. MONTIS item monachorum quod in honorem S. Michaelis olim ab Imperatore S. Henrico inchoatum & liberalissime donatum, iam uero monachorum negligentia & incuria ruinosum non solum reædificauit, firmauit, ac magnificentissime illustrauit, anno domini 1117: sed & in eo habitauit. Obijt anno ætatis suæ septingentesimo: anno uero à Natali domini 1139. Sepelitur in monte monachorum ante aram maximã chori honorifice. Intestina in sacello D. Virginis, sub ara S. Catharinæ terræ sunt reddita. Leuatus est de tumba & in honorificũ Mausolæum depositus, in Diuorumq; numerum relatus, cum Clementis Pont. Max. consensu, anno 1139.

9. EGILBERTVS succeßit Episcopo Othoni anno 1140. Præfuit sex annis, Sub eo Canonizatus est S. Henricus, fundator Babenbergensis, anno domini 1145. Deceßit Episcopus anno sequente.

10. EBERHARDVS dux Bauariæ eligitur anno 1145. Sedit ad Episcopatus clauum annis 26, obijt decima septima Iulij anno 1171.

HER-

11. HERMANNVS Marchio Misnensis, Conradi filius. eligitur anno 1171. Præfuit quinq; annis, obijt 12. Iunij, anno domini 1177. Sepelitur in monialium cœnobio ad S. Theodoram à domina Gertrude Palatinissa huius Episcopi sorore fundato, ac liberalißime dotato. Hunc Episcopum alij Marquardum uocant, & Abbatem Fuldensem prius fuisse scribunt.

12. POTHO alijs POPPO, cognomento largus dux Meroniæ & comes de Andechs, eligitur anno 1177. Præfuit annis 15, obijt anno domini 1192 secunda Maij. Sub eius gubernatione Otho Episcopus octauus Canonisatus, & in Sanctorum numerum relatus est, anno domini 1179.

13. THIMO succeßit Popponi anno gratiæ 1192, præfuit decem annis, obijt Decima sexta Octobrium anni à nato Christo 1202, cum præcedente anno Canonisata esset S. Chunigundis à Papa Innocentio.

14. CONRADVS eligitur in Episcopum, anno domini 1202, obijt statim sequenti die, post electionem.

15. ECKENBERTVS alijs Erymbertus, Stephani Hungarorum regis frater: filius Bertholdi Meroniæ ducis, & dominæ Agnetis, quæ filia fuit Dedonis comitis in Rochlitz, & Marchionis Misniæ: eligitur in antistitem Bambergensem anno salutis 1203. Præfuit laudabiliter annis triginta duobus. Geßit bellum anno domini 1232, contra Bernhardum Charintiæ ducem: cuius cum ditionem ferro & igne hostiliter & miserrime

rime deuastaret, captus à ducis ministerialibus per totum tempus quadragesimale detentus, & postea certis pacis conditionibus, iterum dimissus est. Obijt anno domini 1235, quinta Iunij. Sub huius Episcopi gubernatione, trucidatus est Aldenburgi in Episcopali castro Babenbergensi ab Othone de Wittelsbach nouo Bauarorum duce, optimus Imperator Philippus Friderici Barbarossæ filius, anno domini 1208: De qua crudelitate extat tale Distychon.

Anni milleni, bis quatuor atq; duceni
Extant, quando pius Rex occidit ense Philippus.

Rationem huius cedis allegant hanc, Dedisse Philippum fidem filiæ Othonis Wittelsbacensis, sed eam postea fregisse, alia matrimonij legibus sibi coniuncta.

16. POPPO Meroniæ dux eligitur anno gratiæ 1235, præfuit annis septem. Exauthoratur anno 1242 ab Imp. Friderico II Siciliæ & Hierosolymarum Rege.

17. HENRICVS de Catalonia Imperatorius Notarius, constituitur à Rom. Pont. Bambergensis Ecclesiæ antistes anno Domini 1242. Præfuit quindecim annis Obijt decima septima Decembrium anni à nato Christo 1257 in Charintia, sepelitur ibi in Wolffsbergo Franciscanorum celebri cœnobio.

18. LEOPOLDVS comes à Leyningen eligitur anno Domini 1257. Sedit 18 annis. Obijt decima septima Maij, anno Christi 1285.

19. Arnol-

19. ARNOLDVS comes à Solms, eligitur anno Christi 1285, præsidet annis decem, Obijt decima nona Iulij, anni à nato Christo 1295.

20. LEOPOLDVS comes à Grundlach, eligitur an anno 1295: præfuit nouem annis. Desijt esse inter mortales uicesima secunda Augusti, anno domini 1304.

21. VVVLFINGVS constituitur in Episcopum anno domini 1305: nobilis Baro à Stubenberg, monachus Dominicaster. Præfuit quatuordecim annis. Sub eius gubernatione cœpit monialium cœnobium Babenbergense ad Dominicum sepulchrũ ordinis D. Dominici. Valedixit huic mortali uitæ & hominum in terris ambulantium consuetudini, anno 1319. Martij 14.

22. IOANNES eligitur Canonice in successorem Wulfingi, præsidet duobus saltem annis, euocatur ex hac ad aliam meliorem uitam, anno domini 1321.

23. HENRICVS eligitur anno 1322 ex Dominicastro monacho & decretorum eximio doctore in Episcopum Bambergensem. Præfuit octo annis, obijt anno 1329, decima quarta Aprilis.

24. VVERNTHO pincerna à Richenegk, eligitur anno domini 1329. Præsidet annis quatuor, obijt in ipsis Calendis Aprilibus, anni à nato Christo 1333.

25. LEOPOLDVS nobilis heros ab Egloffstein, designatur Episcopus Babenbergensis, anno domini 1333. Præfuit annis septem, obijt 10 Iulij, anno 1341. Sub hoc antistite inchoatum & fundatum est, Bambergæ

anno

anno domini 1348. Cœnobium monialiũ ad S. Claram ab honestißima innocentßimæq; uitæ puella Catharina à Zollern: eius gentis quam à Ticione uulgo uocant. Hec prima eius loci Abbatissa, sancta habetur.

26. FRIDERICVS comes de Alta flamma, uulgo Hohenlohe eligitur anno domini 1341, præfuit 8 annis & aliquot mensibus. Obijt uicesima prima Decembrium, anno à nato Saluatore 1351. Habuit germanum fratrem Albertum eodem tempore Episcopum Herbipolensem.

27. LVDOVICVS nobilis Regulus à Bebenburg doctor pontificiarum legum, eligitur in Episcopum Babenbergensem, anno domini 1351. Præfuit 10 annis, obijt anno 1363.

28 FRIDERICVS Baro à Truchedingen, eligitur anno 1363, præfuit tribus tantum annis. Decessit 19 Maij, anno redempti orbis 1366.

29. LVDOVICVS Marchio Misnensis & Landgrauius Thuringiæ, Friderici Seueri Landgrauij filius ex Domina Mechtilde Imperatoris Ludouici Bauari filia natus: Canonice & legitime eligitur unanimi totius summi Canonicorum senatus consensu, anno Domini 1366. Præfuit fideliter & laudabiliter annis septem Constituitur anno Christi 1374 à Pontifice Maximo Gregorio undecimo, nõ solum sine consensu, sed etiam contra uoluntatem & suffragia summi Canonicorum senatus Moguntini, Archiepiscopus Moguntinus

aduersus Canonice electum, Adolphum Anaxouiadnum. Sed non consequutus est gubernaculũ, & possessionem tantæ dignitatis ac prouinciæ, etsi auxilijs Imperatoris Caroli quarti nihil non tentarit. Interim ad Archiepiscopatus Magdenburgensis, & Ecclesiæ Halberstatensis gubernationem postulatus, à Rom. Pont. confirmatur. Præfuit utriq; Ecclesiæ per annum saltem unum. Obijt anno Domini 1370 in Kalbensi oppido Archiepiscopatus Magdenburgensis ad confluentes Salæ & Albis maximorum omnium sito. Varia uero narrantur de ipsius obitu: quidam nuptijs interfuisse dicunt, & in Curia saltantem decidisse cum puella de loco sublimi per gradus, & eo casu post pauculos dies è uita emigrasse. Alij incendio perijsse affirmant. Sepelitur in Archiepiscopalis Palatij sacello, quod S. Gangolpho dedicatum, Intestinorum sacellum uulgo uocant, eò quod ibi plerumq; Archiepiscoporum intestina sepeliri & condi soleant.

30. LAMBERTVS nobilis à Borne, Alsata: & Wilhelmi equitis aurati filius, eximie doctus. Factus est ex Monacho Neowileriano Abbas Gengenbacensis, ex Abbate Cancellarius aulæ Imperialis Carolinæ: cõsequutus est auxilijs Caroli IIII, cui longe erat charissimus, quicquid uoluit. Primum impetrauit Episcopatum Brixiensem, cui cum paucis annis præfuisset, & Ecclesiæ Spirensis Episcopus Gerardus anno 1363 humanis rebus exemptus esset. impetrauit ei Carolus IIII

Imp.

Imp. à P.M. Vrbano V. Spirensis etiam Episcopatus gubernaculum, contra Spirensis cleri suffragia. Præfuit Spiræ 9 annis laudabiliter, cuius Ecclesiæ omnium priuilegiorum confirmationem obtinuit apud Imp. Carolum IIII. Accidit postea ut anno 1371 uacaret Argentinensis Episcopatus resignante eam gubernationem Episcopo Ioanne comite Lutzelburgio: ibi & hunc Episcopatum consequutus est per Carolum IIII. Renuncians itaq; Spirensem gubernationem, Argentinã concessit anno 1372. Sed nec ibi diu mansit, cum eius loci clero sẽnõ adeo gratũ esse intelligeret: nam animaduertens anno 1374 euacuatam esse Babenbergensis etiã Cathedræ sedem per resignationem Episcopi Ludouici eam quoq; ambiuit, & cum Caroli IIII tum pontificis patrocinio adiutus facilime obtinuit, Valedicens igitur et Argentinensi Ecclesiæ, Bambergam se contulit, ubi cum laudabiliter & summa fide & uirtute præfuisset annis 23, resignata Bambergensi etiam sede, anno Domini 1398 in Gegenbacense cœnobium Alsatiæ remigrauit: ubi reliquum uitæ absoluit, & naturæ debitum persoluens honorifica sepultura donatus est. Iuuit Gerhardum Herbipolensem antistitẽ, & comitem Schwartzenburgensem Swinsheymium obsidione cingentem.

31. ALBERTVS comes à Swertheym, Ostrofrancus: eligitur anno Domini 1399, præfuit uiginti duobus annis. Obijt in Charintia anno Domini 1421.

32. FRIDERICVS nobilis heros ab Auffseß,

Ostrofrancus: eligitur in Episcopum Bambergensem, anno Domini 1411, præfuit prudenter ac utilissime annis nouendecim. Decessit ex hac lachrymarum ualle in Charintia, decima quinta Februarij, anno Christi 1440. Habuit sororem Gertrudin de Auffsess eodem tempore Abbatissam monasterij ad S. Theodoram: quæ obijt anno Domini 1459.

33. ANTONIVS nobilis de Rotenhan, successit Friderico legitime electus anno 1440. Præfuit annis nouendecim. Emigrauit ex hac mortali uita anno Dominicæ Incarnationis 1459.

34. GEORGIVS comes à Schaumburg, designatur Episcopus à toto senatu Capitularium unanimiter consentiente anno Domini 1459. Præfuit annis sedecim. Obijt quarta Februarij, anno Dominicæ Incarnationis 1475.

35. PHILIPPVS illustris ac generosus comes ab Hennenberg, eligitur in Episcopum Babenbergensem anno Christianæ salutis 1475. Præfuit summa cum laude & uirtute annis duodecim, obijt uicesima sexta Februarij, anno Domini 1487, sepelitur in Cathedrali Basilica Bambergensi cum tali Epitaphio: quod mihi Sebastianus Glaserus Poëta insignis Hennenbergensium Principum Secretarius communicauit.

Præsulis eximij lapis hic tegit ossa Philippi,
Quem Bamberga suo luxit ut orba patre:

Pru-

Prudens & iustus : constans fuit atq; seuerus
Hennbergæ ex comitum stirpe creatus erat.
Conspicuas struxit radiantes montibus arces
Iudæos turpes expulit urbe procul.
Qui coluit uiuus semper te uirgo Maria
Hunc tua suscipiant numina sancta precor.

36. HENRICVS Gros à Drogkaw, nobilis Regulus in Ostrofrancis, eligitur in Episcopum Babenbergensem anno domini 1487. Præfuit quatuordecim annis, obijt uicesima septima Martij, Anno Incarnationis dominicæ 1501.

37. VITVS Dapifer à Pommersfelden, designatur Episcopus & gubernator Ecclesiæ Bambergensis anno domini 1501, præfuit duobus annis. Valedixit huic uitæ septima Septembrium, anni 1503.

38. GEORGIVS Marsallus ab Ebmut, eligitur anno domini 1503. Sedit ad clauum Episcopatus duobus saltem annis, obijt anno domini 1505, ultima Ianuarij.

39. GEORGIVS pincerna à Lymburg semper liber: succeßit Georgio Marsallo legitime electus anno domini Millesimo quingentesimo quinto. Præfuit annis septendecim. Interfuit Anno Incarnati filij Dei, 1518 Comitijs Augustanis à Diuo Maximiliano habitis: obijt ultima Maij, anni à nato Christo Dei filio 1512.

40. VVIGANDVS nobilis heros à Redowitz,

in Ostro francis, qui in ipso iuuenilium suorum anno=rum flore Religionis ergò, ad terram sanctam peregri natus:

Multorum mores, multorum uidit & urbes:

Eligitur unanimi consensu tocius summi Canonico=rum senatus, in antistitem ac gubernatorem Bamber=gensem, anno domini 1522. Obsidetur anno domini 1525 in incomparabili illa Rusticorum Germaniæ seditione à suis: Sed Dei opt. max. beneficio ac Sueuici fœ=deris robore ac fortitudine magnanimiter defenditur ac liberatur. Est princeps mitis, clemens, benignus, ac pacis studiosissimus: suis omnibus charus. Interfuit om=nibus ferè Comitijs, à Diuo Carolo V. Imperatore ac Ferdinando Rege, hinc inde per Germanias celebratis. Congregauit Diocœsianam synodum anno 1548. re=formandi sui cleri ergò. Præest adhuc fideliter ac fœli=citer hoc anno domini 1549.

Det tibi perpetuos cœlestis Iupiter amnnos
Præsul olympiaco digne sodalitio.
O patrij & wigande soli clarissima fama
Nobilis ô gentis gloria laus q; tuæ
Te nusquam non Angelici pia concio cœtus
Protegat, illustret, contucatur, amet.

BRVSCHIVS

FINIS.

Noribergæ apud Io. Montan. & Vlricũ Neuberum.